

Genel Yayın Sıra No: 221

2013 / 2

ISBN No: 978-605-5316-42-6

Yayıncı Sertifika No: 12457

Baskı

Ege Reklam Basım Sanatları Ltd.Şti.

Esatpaşa Mah. Ziyapaşa Cad. No: 4 / 1 Ataşehir - İSTANBUL

Tel: (0216) 470 44 70 | www.egebasim.com.tr

Şubat 2013

Bu kitap İstanbul Barosu Yönetim Kurulu Kararı ile beş bin adet basılmıştır.

Kadın Hakları Adli Yardım Eğitim Seminerleri

İstanbul Barosu
Kadın Hakları Merkezi

İSTANBUL BAROSU YAYINLARI

İstiklal Cd.Orhan Adli Apaydın Sk.
1. Baro Han Beyoğlu / İstanbul
Tel: (0212) 251 63 25 (pbx) / Faks: (0212) 293 89 60
dergi@istanbulbarosu.org.tr

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
İstanbul Barosu Adli Yardım Başvuru ve İrtibat Numaraları	9
Kadın Hakları ve Aile içi Şiddet Konulu Sertifika Programı	11
İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi Meslekiçi Eğitim Seminer Programı	12

SUNUMLAR

Av. Aydeniz Alisbah TUSKAN	19
Toplumsal Cinsiyet, Toplumda Kadına Bıçılan Roller, Çözümleri ve Kadınların Adalete Erişiminde İstanbul Barosu'nun Rolü	
Av. Nazan MOROĞLU	27
Kadının İnsan Haklarına Yönelik Uluslararası Sözleşmeler	
Prof. Dr. Saibe OKTAY ÖZDEMİR	41
Mal Rejimlerine İlişkin Genel Bilgiler ve Ana Hatlarıyla Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi	
Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU	51
Aile Fertlerine Kötü Muamele Suçu	
Prof. Dr. Nevzat ALKAN	65
Kadına Yönelik Şiddete Adli Tıp Yaklaşımı	
Av. Nülifer AY	79
Kadına Yönelik Şiddet ve Aile içi Şiddetle Mücadelede Hukuki Düzenlemeler	
Psikolog Neşe DOĞAN YÜKSEL	87
Aile Mahkemelerinde Uzmanlar	
Av. İzzet DOĞAN	105
Boşanma Sebepleri	

MEVZUAT VE FORMLAR

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun	125
6284 Sayılı Kanun'a Dair Yönetmelikler	136
Yargıtay Kararları	187
Dökümanlar	210

ÖNSÖZ

İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi Baro bünyesinde kurulduğu günden bu yana Kadın Hakları mücadelesi konusunda önemli çalışmalara imza attı. Ataerkil sistemin kabul edilmesi olanaksız sonucu olarak karşımıza çıkan mağdur kadınlar, toplumsal hak arama sürecinde çeşitli olumsuzluklarla karşılaşılıyorlar.

Öyle zamanlar oldu ki, "Mağdur" kavramı "Kadın" kimliğinin önünde bir sıfat olma özelliğine büründü. Bu durumun ortaya çıkışı çeşitli olguları beraberinde getirdi. Yazılı ve görsel basının günlük haberlerinin vazgeçilmez kaynağına neredeyse bu kavram temel teşkil ediyor.

Şiddete uğrayan kadınlar, çalışma hakları ellerinden alınan kadınlar, cinsel yönden sömürüye tabii tutulan kadınlar, emeği ucuza mal edilen kadınlar, aşığılanan kadınlar, seyahat etme hakları fiilen ellerinden alınan kadınlar, kaybedilen kadınlar, toplumsal rolleri kadın kimliklerinin gerisinde bırakılmaya çalışılan kadınlar, evlenmeme özgürlükleri ellerinden alınan kadınlar...

21. yüzyılın başlarında olmamıza karşın uzayıp giden bu liste oldukça can sıkıcı elbette...

Yine de umudumuzu kaybetmeden, direncimizi güçlendirmeliyiz.

Merkezimiz yaptığı tüm etkinlik ve çalışmalarda, bu umutlu direnci kendisine şiar edinerek azımsanamayacak bir yol aldı.

Bu konuda faaliyet gösteren kamu ve sivil toplum kuruluşuyla ortak adımlar attık. Yayın ve bilgilendirici broşürler hazırlayıp ücretsiz olarak dağıttık, dağıtmaya da devam ediyoruz. Ve nihayet en önemli çalışmalarımızı da Baro bünyesinde yürütüyoruz.

Avukatlarımız bu yolda kadınlara hukuki yardım sunuyorlar. Merkez olarak kadınlara hukuki yardım sunan meslektaşlarımızın meslek içi eğitim seminerleri de büyük ilgi görüyor. Bu eğitim seminerlerinde sunumlarda bulunan her biri alanında uzman eğitimciler kadın hakları mücadelesinde bilgi ve deneyimlerini avukatlarla paylaştılar.

Bu kitapta bu sunumları biraya getirdik. Kitabımızın son kısmına da hem **6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun**'u ve Yasa'ya bağlı iki uygulama yönetmeliğini hem de içtihatlarla yer verdik.

Daha önce basımını gerçekleştirdiğimiz **Kadın Hakları Mevzuatı** kitabıyla bu kitabın bütünlük arz edeceğini düşünüyoruz.

Eğitim seminerlerine katkı sunan eğitimcilerimiz başta olmak üzere mücadelemizde bize yardımcı olan tüm avukatlarımıza teşekkür ediyoruz.

Çalışmamızın herkese yararlı olacağını umuyoruz.

Av. Aydeniz Alisbah TUSKAN

İSTANBUL BAROSU ADLİ YARDIM BAŞVURU VE İRTİBAT NUMARALARI

ALO BARO KADIN HAKLARI MERKEZİ HATTI
444 26 18

ÇAĞLAYAN ADLİYESİ
KADIN HAKLARI MERKEZİ ŞİDDETİ ÖNLEME BÜROSU
0 212 240 04 11

MERKEZ BÜROMUZ
İstiklal Cad. Orhan Adli Apaydın Sok. Baro Han
K:3/304 Beyoğlu/İSTANBUL
0 212 251 63 25 (148-150-163-201-219-225)

BAKIRKÖY ŞUBEMİZ
İstanbul Cad. Dereli İş Hanı No:16/5 Bakırköy/İSTANBUL
0 212 583 12 33

GAZİOSMANPAŞA ŞUBEMİZ
Merkez Mah. Eyüp Yolu Ecla Sok. No.7
Gaziosmanpaşa/İSTANBUL
0 212 616 88 56

KADIKÖY ŞUBEMİZ
Bahariye Cad. 82/7 Kadıköy/İSTANBUL
0 216 414 68 53

KARTAL ŞUBEMİZ
Orhantepe Mah. Derya Sok. No:3 Kartal/İSTANBUL
0 216 352 53 92 / 95

BÜYÜKÇEKMECE ŞUBEMİZ
Mimarsinan Mah. Merkez 196. Sok. No:3
Uğurlu Koza Plaza, Büyükçekmece/İSTANBUL
0 212 863 11 21

AYRICA
ALO ŞİDDET HATTI : 0212 656 96 96
SHÇEK (Aile ve Sos.Pol.Bak.Des.ve Hiz.Hattı): 183
POLİS : 155
JANDARMA : 156

“KADIN HAKLARI VE AİLE İÇİ ŞİDDET” KONULU SERTİFİKA PROGRAMI

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi İle İlgili 6284 Sayılı Yeni Yasa

- Av. Aydeniz Alisbah TUSKAN
İstanbul Barosu
- Av. Nülifer AY
İstanbul Barosu

Uluslararası Sözleşmeler Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet

- Av. Nazan MOROĞLU
İstanbul Barosu

Medeni Kanun Mal Rejimleri

- Prof. Dr. Saibe Oktay ÖZDEMİR
İstanbul Üniversitesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı

TCK Aile Düzeni Aleyhine Cürümler

- Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU
Bahçeşehir Üniversitesi Dekanı

TCK Cinsel Suçlar

- Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU
Bahçeşehir Üniversitesi Dekanı

Adli Tıp Sistemi-Adli Muayene-Genital Muayenede Yasal Düzenlemeler ve Sorunlar

- Prof. Dr. Nevzat ALKAN
İstanbul Tıp Fak. Adli Tıp Anabilim Dalı

Şiddet Mağdurları ile Görüşme Teknikleri

- Neşe Doğan YÜKSEL
Psikolog, İstanbul Aile Mahkemeleri

Boşanma Sebepleri -Nafaka- ve Tazminat Hükümleri

- Av. İzzet DOĞAN
İstanbul Barosu

İSTANBUL BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ MESLEK İÇİ EĞİTİM SEMİNER PROGRAMI

İSTANBUL BAROSU ADLİ YARDIM BÜROSU

Adli Yardım Bürosu, hafta içi her gün hukuki yardıma ihtiyacı olup avukatlık hizmetinden yararlanmak için maddi olanağı bulunamayanlara, iki şubesi ve merkez bürosuyla hizmeti sunmaktadır.

- Başvuru sırasında istenen belgeler;
1. Muhtardan alınacak fakirlik belgesi,
 2. Muhtardan alınacak ikametgah belgesi,
 3. Nüfus cüzdan fotokopisi,
 4. Dava için gerekli belgelerin fotokopisi

(NOT : Beyoğlu Merkez büromuza yapılacak başvuruların randevu alınarak yapılması gerekmektedir.)

Aile içi şiddetle ilgili başvurularda hiçbir belge istenilmemektedir.

SORUMLU YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

Av. AYDENİZ ALİSBAH TUSKAN
Av. ÖZLEM AKSUNGAR
Av. HASAN KILIÇ

SERVİS SORUMLULARI

Av. İMMİHAN YAŞAR SADIOĞLU
Av. NURCAN BİLGÖLTEKİN TAŞ
Av. TUĞÇE AYIK
Av. CAN YEL
Av. AYLİN MORALIOĞLU

İSTANBUL BAROSU ADLİ YARDIM VE KADIN HAKLARI MERKEZİ ÇALIŞANLARI

ALİ YILDIZ
AYSEL MARAŞ
AYŞEGÜL KAÇDI ÇAKIR
BAHA ÇITAKOĞLU
BİLGE YILMAZ

BÜLENT YAVUZ
ÇAĞLA KOÇ
DİLAN AYDIN
İNCİ AKGÜN
MELEK AY

MERVE ELÇİ AKÇA
NESLİHAN GÜLER
VEDAT PERÇİN
YASEMİN ÇAVDAR
ZUHAL CEM

İSTANBUL BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ

İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu 8 Mart 1995 tarihinde, İstanbul Barosu Kadın Hakları Uygulama Merkezi 04/03/1999 tarihinde kurulmuştur. İstanbul Barosu Yönetim Kurulunun 11.01.2007 tarih ve 2/5 sayılı kararıyla Kadın Hakları Uygulama Merkezi ve komisyonun birleştirilmesi sonucu İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi olarak çalışmalarına devam etmektedir.

Çalışma amaç ve kapsamımız;

Kadınlarımızın Cumhuriyet devrimleriyle elde ettikleri kazanımların gerek korunması gerekse geliştirilmesi amacı ile gerek yasalarda gerekse toplumsal cinsiyet bakış açısında kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önlemek, bu konuda farkındalığı artırmak için öncelikle İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ile ülkemizin onayladığı ve Anayasamız kapsamında yasalardan da önce gelen başta “BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi” olmak üzere, “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” ile bu kapsamda onaylanacak tüm sözleşmeler çerçevesinde kadının insan hakları için yasal, toplumsal çalışmalarda bulunmaktadır.

Bu kapsamda;

- Kadınların aile hukuku sorunlarına aile içi şiddet de dahil olmak üzere hukuki çözüm aramak amacıyla adli yardım birimlerinden yararlanma kıstaslarında olan kadınlara gerekli destek için Baronun adli yardım birimi ile koordineli çalışmalar yapmak,
- Bu konuda taleplerle ilgili Baronun adli yardım birimince atanan adli yardım avukatlarının meslek içi eğitimlerini gerçekleştirmek,
- Kamuoyunu yasal hakları konusunda gerek yazılı ve görsel medya aracılığı ile gerekse panel, seminer, basın açıklaması vb. ile çeşitli broşür, kitapçık, afişlerle bilgilendirmek,
- Hukuki hakları ve bu konuda nereye başvuracakları konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan kadınlara yönelik “yasal haklar eğitimleri” vermek,
- Bu kapsam ve amaç çerçevesinde özellikle TÜBAKKOM (*Türkiye Baroları Kadın Hakları Komisyonları Birliği*) ile İKKB (*İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği*) başta olmak üzere Kadın Kuruluşları, çeşitli STK’lar, yerel yönetimler ve valilikle birimleri ile dayanışma içinde işbirliği ve ortak çalışmalar yapmak,
- İlgili Devlet Bakanlığı ve birimlerine Yasa Tasarıları ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dair önlemler, çalışmalar konusunda görüş bildirmek sureti ile;

- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak, kadın ve erkek arasındaki somut eşitliği teşvik etmek, yasalarda kadın - erkek eşitliğinin sağlanmasına ve eşit hakların uygulamaya yansımalarına destek oluşturmak, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet mağdurlarını korumak ve bu kişilere destek vermek için kapsamlı tedbirler tasarlamak, yasal, toplumsal çalışmalar yapmaktır.

İSTANBUL BAROSU KADIN HAKLARI MERKEZİ

Koordinatör	10048	Av. AYDENİZ ALİSBAH TUSKAN
Başkan	19953	Av. HALE AKGÜN
Başkan Yardımcısı	24602	Av. NÜLİFER AY
Sekreter	30630	Av. ELİF TURNACI ÇAVUŞ
Sekreter	32563	Av. AFET GÜLEN KÖSE
	5998	Av. NEDİME UĞRAŞ
	8923	Av. İNCİ GÖKTEPE
	12684	Av. ŞÜKRAN EROĞLU
	16186	Av. SAFİYE VARDARLI
	27141	Av. SİDDİKA CANAN OKULLU
	30016	Av. BAHAR ÜNLÜER ÖZTÜRK
	40973	Av. FATMA NAZAN SÖNMEZ

İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi

444 26 18

kadinhaklari@istanbulbarosu.org.tr

LİSTE

KURUMU : AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
TEŞKİLATI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLARIN SINIFI

SINIFI	ÜNVANI	DERECESİ	SERBEST	TOPLAM
			KADRO ADEDİ	
GİH	Kuruluş Müdürü	2	10	10
GİH	Kuruluş Müdürü	3	4	4
TH	Sosyolog	3	10	10
TH	Sosyolog	4	10	10
TH	Sosyolog	5	5	5
TH	Sosyolog	7	20	20
SH	Psikolog	3	20	20
SH	Psikolog	4	20	20
SH	Psikolog	5	20	20
SH	Psikolog	7	30	30
SH	Sosyal Çalışmacı	3	10	10
SH	Sosyal Çalışmacı	4	10	10
SH	Sosyal Çalışmacı	5	10	10
SH	Sosyal Çalışmacı	7	15	15
SH	Çocuk Gelişimcisi	4	5	5
SH	Çocuk Gelişimcisi	5	5	5
SH	Çocuk Gelişimcisi	7	10	10
SH	Çocuk Gelişimcisi	9	22	22
SH	Hemşire	3	4	4
SH	Hemşire	4	15	15
SH	Hemşire	7	15	15
SH	Hemşire	9	50	50
YH	Bakıcı Anne	5	10	10
YH	Bakıcı Anne	7	10	10
YH	Bakıcı Anne	12	22	22
TOPLAM			362	362

SUNUMLAR

TOPLUMSAL CİNSİYET, TOPLUMDA KADINA BİÇİLEN ROLLER, ÇÖZÜMLERİ VE KADINLARIN ADALETE ERİŞİMİNDE İSTANBUL BAROSU'NUN ROLÜ

Av. Aydeniz Alisbah TUSKAN*

• İnsanların bir biçimde sınıflanarak genel kategoriler oturtulması sonucunda ortaya çıkan kalıplar yada bir kişi ya da grup hakkında yapılan genellemeler toplumsal cinsiyet olarak değerlendirilmektedir.

Konumuzda kadına uygun görülen ve görülmeyen rolleri toplumlara göre değerlendirmek gerekir.

• Nüfusumuzun yarısını teşkil eden kadınların yasalarda eşitlik olmasına rağmen bu güne kadar çağdaş ve hak eşitliğine dayalı bir statü kazanamamasının en temel sebebi kadının toplumdaki algılanma biçimidir.

Toplumda kadın-erkek eşitliği ve o toplumun uygarlık düzeyini belirten en önemli kriter toplumda kadının durumudur. Toplumsal cinsiyet toplumun kadına verdiği görev ve sorumluluklar, toplumda kadının nasıl görüldüğü, algılandığı ve beklentileri ile ilgili bir kavramdır.

Toplumsal cinsiyet üzerine yapılan araştırmaların çoğu kadınların erkeklerle kıyaslanması şeklinde yapılmaktadır. Toplumsal cinsiyet kişinin kültürel, toplumsal rolü, ruhsal-içsel tanımlanması ve onların temsil edilmesi anlamında kullanılmaktadır. Cinsiyeti doğa belirlerken toplumsal cinsiyeti kültür belirlemede ve toplumsal cinsiyet kimliği hakkındaki anlayışlar cinsel eğitim ve tutum erken yaşlarda oluşmaktadır.

• CEDAW'ın 1. maddesi toplumsal cinsiyette eşitlik sağlanmasını ve ayrımcılık yasağını ortaya koymuştur. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalan kadınlar siyasal, yasal, sosyal ve ekonomik haklara sahip olmada, bu haklarını kullanmada toprak ve sermaye gibi kaynaklara sahip olmada eşitsizliklere uğramışlardır.

• Kadınların erkeklere göre daha güçsüz daha değersiz görülmesi, ayrımcılığa yol açan geleneksel yaklaşımlar, kız çocuklarının eğitime bile ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Her alanda eşitsizliğe uğrayan kadınlar aile reisliği, malları yönetme, yürütme, iş kurma gibi konularda erkeklerle eşit değildir.

• Kadınlar ailede, kayıt dışı sektörlerde, geçici, gündelik, kötü koşullu, ücret karşılığı olmayan şekillerde çalıştırılmaktadır.

• Kadın anadır, doğurgandır. Ancak tarih boyunca da kadın bu üstün özelliğine rağmen horlanmış, ezilmiş, sömürülmüştür. Cinsel kimliğinin istismar edilmesiyle birlikte kadın her konuda ezilmiş ve sömürülmüştür.

* İstanbul Barosu Avukatlarından

• “Kadının yeri evidir anlayışı” nedeniyle kadın istihdamı engellenmekte ve kadın iş gücünün %71’i kayıt dışına itilmektedir. Kadınların % 85’i genellikle ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır.

• Karar organlarındaki kadın oranları %7’dir. Hamilelik, doğum, çocuk bakımı vs. durumlardan dolayı kadınların çalışma hayatında üretim kaybına neden olduğu düşünülmektedir.

• Bu nedenle kadınlar hizmet sektöründe ve kayıt dışı alanlarda çalıştırılmaktadır. Her 4 kadından 3’ü işsizdir. Türkiye’deki kadın istihdamının istatistikleri %24’lerde seyretmektedir.

• Kadınlar toplumsal olarak desteklenmedikleri için güçsüz kaldıklarında annelik rollerini de gereği gibi yerine getiremezler. Kadınlar anneliğin yanı sıra evin idaresinden de sorumludurlar.

• Ev işleri görülmez işlerdendir ve maddi karşılığı yoktur. Ev kadınlarının sosyal güvencesi olmayıp, geçinmek için eşine bağımlı olması onu geri plana itmektedir.

• Kadınların namusu toplumun ve ailenin namusu olarak görülmektedir. Bu nedenle eğitime ve çalışmaya katılmaları, faaliyetlerde bulunmaları engellenir, engellenmediğinde de çok sıkı bir denetim altında tutulur.

• Töre ve namus gibi gerekçelerle okuyamayan kız çocukları çok küçük yaşlarda evlendirilmekte, bağımsız ve eşit bir yurttaş olarak toplumsal yaşama katılmamakta, eğitimi olmadığı için şiddete uğrama ihtimali de artmaktadır.

• Çalışmak kadının dünyaya bakışını değiştirmektedir. Bu durumla toplumsal statüsü yükselerek erkeğin arkasında değil yanında onunla eşit olarak topluma katılması sağlanır.

• Erkekler hem aile düzeyinde hem de toplum düzeyinde karar verici olarak görülmektedirler.

• Toplumların kalkınmasında bireylerin statülerinin yüksek olması önem arz etmektedir. Kadınların toplum içindeki yeri zaman içinde farklılıklar göstermiştir. Üretim sektöründe kadının yer almasının artırılması kadının özgürleşmesi, kadına yapılan ayrımcılığın azaltılması, kalkınmada kadının yerini yükseltmeye çalışmıştır.

• 1970 yıllarında toplumsal cinsiyet ve kalkınma ortaya çıkan bir yaklaşım olmuştur. Bu yaklaşımla kadının yaşamı ve üretim içinde yeri yeniden ele alınmış, toplumsal cinsiyet etnik yapı ve kalkınma ilişkisinin kadın hayatındaki yerinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Dünya ekonomisindeki değişiklikler ve hayat şartlarının ağırlaşması kadının iş yaşamına katılımını gerekli hale getirmiştir.

• Ülkenin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamadaki başarısını ölçerken 3 temel noktaya dikkat etmek gerekir.

- Kadın ve erkeğin yaşama süreleri
- Yetişkin kadın ve erkek okur - yazarlık oranları
- Kadın ve erkeklerin okullaşma oranları

- Toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirme endeksini aşağıdaki durum belirlemektedir.

- Parlamentodaki kadın oranı
- Karar mekanizmalarındaki kadın oranı
- Mesleki ve teknik işlerde çalışan kadın oranı

- Toplumsal cinsiyetle statü arasında ilişki tartışılırken göstergelerde yer alan öğrenim durumu , gelir getiren bir işte çalışma ve siyasi yaşama katılım önemlidir. Kız çocuklarının eğitime ulaşmasındaki zorluklar günümüze kadar devam etmektedir.

- Türkiye'de 2000 yılında yetişkin okur – yazarlık oranı erkeklerde %95,7, kadınlarda %81,1 'dir. Bu durum ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmayan bir eğitim politikası uygulandığını göstermektedir. 8 yıllık temel eğitimde bu oranda olumlu gelişmeler olmuştur.

- Ancak eğitim sistemindeki bu olumluluğa rağmen değiştirilmesi kız çocuklarının aleyhine bir durum sergilendiğini göstermektedir.

- Kadınlar meslek yaşamlarında erkek rakipleriyle yarışmalarının yanı sıra kadın rollerini de aksatmamaya çalışmaktadırlar. Kadınların öncelikle evdeki sorumluluklarının paylaşılması , bakmakla yükümlü olduğu kişiler için bakım olanaklarının sağlanması ve iş yaşamında ayrımcılığın giderilmesi gerekmektedir.

- Siyasi yaşama kadının katılımı ülkemizde %9,1 oranındadır. Bu oran son derece düşük olduğu gibi dünyanın bir çok ülkesinden önce seçme ve seçilme hakkını elde eden ülkemizde kotanın uygulanmasının bu sorunu belirli sürede çözeceğini düşünüyoruz.

- Yasal değişiklikler yapılmış ancak toplumsal eşitlik anlayışı değişmediği için hala kadına yüklenen toplumsal bakış değiştirilememiştir. Bu nedenle bir anlayış değişikliği gerekmektedir.

- Kadınların eğitilmesi en önemli konulardan biridir

- Sağlık, siyaset ve kamu yaşamına katılmada kadınlara öncelik tanınması gerekir.

- Kadınların rol ve sorumluluklarına ilişkin olumsuz kalıp ve yargılarla mücadele edilmesi lazımdır

- Sorumlulukların birlikte paylaşılması

- Aile içinde kararların birlikte alınması

- Hak ve sorumluluklarda eşitlik en önemli konulardır

- Ailedeki kız ve erkek çocuklarının eşit davranılarak yetiştirilmesi

- Kadınların toplumda görev almasını sağlamak ve desteklemek, istihdamını arttırmak, kadının çalışma hayatıyla iş hayatının örtüşmesini sağlamak

- Kadınların şiddete uğramasını engellemek

- Ayrımcılığın yasaklanması ve ayrımcılıkla mücadele konusunun geliştirilmesi

- Eşit fırsatlar sağlanması

- Olumlu ayrımcılığın uygulanması şarttır.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapılması gerekli konulardan bazılarıdır. Kadınlara biçilen rolün ortadan kaldırılmasıyla ilgili olarak sadece kadınların eğitilmesinin önemli olmadığı erkek farkındalığının yaratılması ve erkeklerin eğitilmesinin toplumsal cinsiyet eşitliği için önemli olduğunu düşünüyoruz.
- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve toplumda kadına biçilen rollerin değiştirilmesi için tüm toplum olarak kadınların önüne çıkarılan engelleri kaldırarak, onları eşit birey olarak kabullenip toplumda hak ettikleri yeri almaları sağlanmalıdır.
- Sorunların en önemlisi aile içi ve kadına yönelik şiddettir. Toplumsal bir sorun olması nedeniyle şiddetle mücadele de kurumların ve devletin seferberlik halinde bu konunun üstüne gitmesi gereklidir. Bir anlayış değişikliğine mutlaka ihtiyaç vardır.
- Avrupa'da kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik özel bir düzenleme olmakla beraber Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan "*işkence yasağı, insanlık dışı ve kötü muamele yasağı gibi*" kurallardan hareketle, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin BM Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Bildirgedeki ilkelerle ve kurallarla örtüşen kararları olduğunu görüyoruz.
- Avrupa Birliğinde çıkarılan son yönergelerde de "*iş yerinde cinsel tacizin*" erkek ve kadına eşit davranma ilkesine aykırı düştüğü bu nedenle önlenmesi gerektiği ve bu gibi ayrımcılığın engellenmesi gündeme getirilmiştir.

Şiddetle ilgili stratejiler ise şunlardır:

- Koruma Emri
- 14.1.1998'de kabul edilen 4320 Sayılı Yasa Ailenin Korunması Hakkında Kanun ve 8 Mart 2012 'de kabul edilen 6284 Sayılı Yasa
- Şiddet gören haricinde şiddete uğrayan veya bunu duyan veya bilen bir kişinin mahkemeye müracaatı
- Özel Kadın Polis Merkezleri
- Aile içi şiddete müdahale (DAIP) Eğitim programları
- Ayrıca Kadın Konukevleri projeleri
- Uluslararası belgelerden kadınların; Aile içi şiddete uğradıkları (*Dayak, hakaret, cinsel istismar, evlilik içi tecavüz vs.*)
- Toplum tarafından şiddete uğradıkları (*iş yerinde, eğitim kurumlarında, sokakta, cinsel taciz, sindirme, kadın ticareti, fahişeliğe zorlama vs.*)
- Devlet kaynaklı, devletin işlediği ya da göz yumduğu şiddet olduğu (*işkence, göz altında ve silahlı çatışmalarda tecavüz vs.*) saptanmıştır.
- Aile içinde kadınlar yaygın şekilde şiddete uğramaktadırlar. Aile içi şiddetin mağdurları kadınlar ve çocuklar olmaktadır. En çok aile içi şiddet uygulayanların aile bireylerine sevgi ve saygı göstermesi gereken erkekler olduğu görülmektedir. (*Baba, ağabey, eş gibi*)

• Anayasamızda yer aldığı gibi” aile toplumun temelidir ve devletin korunma ile ilgili gerekli tedbirleri alması gereklidir. Ekonomik özgürlükten yoksun olan kadın genelde, çoğunlukla şikayette bulunmamaktadır.

• Kadına yönelik şiddet insan hakları ihlalidir. Devlet konuyla ilgili yasalar çıkarılmasına rağmen koruyucu, gerekli teşkilatı halen kuramamıştır. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunun yaptırdığı bir araştırma sonucuna göre ailelerin %39’ da fiziksel şiddet %53’ünde sözlü şiddetin uygulandığı açıklanmıştır.

• 14 Ocak 1998 tarihinde bu gelişmeler iç hukukumuzda yansıtılmış olup “4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun” kabul edilmiş 26.04.2007 tarih, 5636 sayılı yasa ile de değişiklikler ve eklemeler yapılmıştır. 8 Mart 2012’de 4320 Sayılı Yasa yürürlükten kaldırılarak 6284 Sayılı Yasa kabul edilmiştir.

• İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi, “aile içi şiddete karşı sessiz kalmayın, cesaret sizden destek bizden” kampanyası başlatmıştır.

Aile içi şiddette kadının güçlendirilmesinin önemli olduğunu, kadının bir kez polise gittiğinde 2. kez şiddet görme olasılığının azaldığı görülmüştür. Şiddetin önüne geçmek için her türlü eğitim büyük önem taşımaktadır.

Kadınlar haklarını bildikleri ve haklarını kullandıkları sürece bu sorunu azaltabiliriz. İstanbul Barosunun ücretsiz danışmanlık hizmeti, sivil toplumla ortak çalışmaları, kadınları bilgilendirme çalışmaları, kadınları ilgilendiren konularda kamu oyu yaratma ve eşitliğin sağlanması için yapılan ortak çalışmalar,

Yazılı ve görsel medya aracılığıyla yaptığı çalışmalar, bazı olaylarda mağdur kadınların savunmasını Adliyardım kanalıyla ücretsiz üstlenmek, şiddete son kampanyaları ile ilgili broşür ve afiş dağıtımı, sığınma evi konusunda konuyla ilgili yasal düzenlemelerin merkezce yapılması çalışmaları, meslek içi eğitim seminerleri gibi tüm çalışmalar kadınların adalete başvuruda İstanbul Barosu’nun rolünü çok güzel açıklamaktadır. Baroya başvuran tüm şiddet mağdurlarına hukuki destek verme çalışmaları devam edecektir.

• 1995 yılından bu güne kadar İstanbul Barosu Kadın Hakları Komisyonu olarak çalışmalarına başlamış, 2000 yılından itibaren de Kadın Hakları Uygulama Merkezi olarak bu çalışmalar devam etmiş ancak 2007 döneminde bu iki birim birleştirilerek Kadın Hakları Merkezi olarak daha da güçlenmiştir. Bu güne kadar yapılan çalışmalara örnek olarak aşağıdaki istatistiki bilgileri sunabiliriz.

İSTANBUL BAROSU ADLİ YARDIM BÜROLARINA YAPILAN BAŞVURULAR

2011 Yılı atamaları:

• 2011 yılında Adli Yardım Bürosuna 8436 başvuru yapılmış olup, 7654 başvuruya atama yapılması uygun görülmüştür. Bu atamalardan:

- Boşanma davası : 3.163
- 4320/Koruma Kararı : 637
- Nafaka +Nafaka icrası+Nafaka artırım : 1.077

2012 Yılı Atamaları:

• 2012 yılında Adli Yardım Bürosuna 09/03/2012 tarihine kadar 10.612 başvuru yapılmış olup, 9.758 başvuruya atama yapılması uygun görülmüştür. Bu atamalardan:

- Boşanma davası : 3.957
- 6284/Koruma Kararı, Koruma Kararı : 1.815
- Nafaka +Nafaka icrası+Nafaka artırım+Nafakanın ödenmemesinden doğan icra davaları :1.417

Sonuç olarak; Devletin üzerine düşeni yapması ve STK. larla koordineli çalışarak şiddete uğrayan kadınların korunması, barındırılması, ekonomik olarak güçlendirilmesi ve istihdamının sağlanması konularında gerekli destek ve güvenceleri vermesi gerektiğini söylüyoruz.

• Toplumun bilinçlendirilmesi ve şiddetin önlenmesi için çocuklardan başlayarak, tüm toplumun eğitimi şarttır.

• Devlet, STK.lar, Barolar ve kadın kuruluşları tarafından yasal haklar konusunda bilgilendirme toplantıları artırılmalıdır.

• Özellikle erkeklerin eğitilerek şiddet konusunda toplumda farkındalık ve duyarlılık yaratılması sağlanmalıdır.

• Bilgilerin görsel ve yazılı medya tarafından yaygınlaştırılması gerekmektedir.

• Ancak ne yazık ki medya bu konuda son derece duyarsız davranmakta, özellikle kadın programları kadınların istismar edilerek küçük görüldüğü, şiddet uygulandığı veya evlendirildiği programlar olarak sürdürülmektedir. Çalışmak kadının dünyaya bakışını değiştirmektedir. Bu durumla toplumsal statüsü yükselerek erkeğin arkasında değil yanında onunla eşit olarak topluma katılması sağlanır. Erkekler hem aile düzeyinde hem de toplum düzeyinde karar verici olarak görülmektedirler

Kadına yönelik eğitim programları yapılmamakta, kadın hakları anlatılmamaktadır. Bu konuda üzerine çok büyük görev düşen medya konusunda da zorunlu programlar yaptırılması, spotlar, reklamlar ve toplumun tanıdığı kişilerin yer alacağı tanıtımlarla şiddet önleme konusu işlenmelidir.

- Ayrıca tüm yargı mensuplarının ve özellikle Aile Mahkemesi Hakimlerinin, sağlık kurumlarında çalışan doktor ve diğer sağlık personelinin, adli tıp kurumu çalışanlarının da özellikle şiddet konusunda meslek içi eğitimleri zorunlu olmalıdır.

- Polis teşkilatına Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından İçişleri ile ortak bir eğitim programı devam etmektedir. Ayrıca sağlık mensuplarına şiddet konusundaki eğitim devam etmelidir.

- Barolarda bu konularda dava alan Adli yardım avukatlarının eğitimi de önemlidir.

- Kanunun uygulanmasında en büyük zorluk şiddet mağdurunun barındırılması konusunda yaşanmaktadır. Halen Türkiye genelinde yarısı SHÇEK.'e bağlı olmak üzere toplam 82 adet sığınma evi bulunmaktadır.

- Belediyeler bir an önce kanunun getirdiği bu yükümlülüğü yerine getirerek sığınma evi açmalıdır.

KADININ İNSAN HAKLARINA YÖNELİK ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER*

Av. Nazan MOROĞLU**

Uluslararası Sözleşmelerin Önemi:

Uluslararası insan hakları sözleşmelerinde kadın erkek eşitliğiyle ilgili kurallar ile başta Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) olmak üzere doğrudan kadın haklarına ilişkin uluslararası sözleşmeler iki açıdan önem taşımaktadır.

Uluslararası sözleşmeler, ulusal alanda yasal düzenlemelerin eşitliğe uygun değiştirilmesi ve geliştirilmesinde itici güç olmaktadır.

Uluslararası sözleşmelerin diğer bir önemli işlevi de, Anayasamızın 90. maddesinin 5.fıkrası hükmü gereğince *“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda”* ilgili sözleşme hükümlerinin esas alınacak olmasıdır. Diğer bir ifadeyle, Anayasanın 90. maddesine göre, temel insan hakları konusunda iç hukuk kuralları ile eşit haklara erişimi sağlanamadığında, sözleşmede yazılı kurallar mahkemece talep üzerine veya re'sen dikkate alınacaktır.

Kadın haklarına ilişkin ilk yazılı belge:

Tarihte kadının insan haklarına ilişkin ilk yazılı belge 1791 tarihli *“Declaration des droits de l’femme et du citoyen”* *“Yurttaş ve Kadın Hakları Beyannamesidir.”*

Bilindiği gibi, 1789 Fransız devriminin başarıya ulaşmasının ardından hazırlanan *“Yurttaş ve İnsan Hakları Beyannamesi”* ile Fransa’da eşitlik, özgürlük prensipleri kabul edilmiş ve Avrupa’ya yayılmıştır. Ancak, devrim sürecine destek veren devrimci kadınlar, Beyannamenin kadın yurttaşlara eşit haklar getirmediğini fark etmişler, *“kadınlar suç işlediklerinde yurttaş olarak giyotine gönderiliyorsa, yurttaş olarak kürsüye çıkma, siyaset yapma hakları da olmalıdır”* demişlerdir. Eşit hakların kadınlar için de tanınmasını isteyen ve *“Yurttaş ve Kadın Hakları Beyannamesini”* hazırlayan üç devrimci kadın devrim mahkemesi kararıyla giyotinde can vermiştir. Suçları, *“Kadın ve Yurttaş Hakları Bildirisini”* kaleme almaları ve siyaset yapmak istemeleriydi. Devrim Mahkemesince verilen kararın gerekçesinde *“kadınların doğasına aykırı talepte buldukları, bu nedenle cezalandırıldıkları, bunun diğer kadınlara da ders olması gerektiği..”*

* İstanbul Barosu Avukatlarından -Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ö.G.

** Bu yazının hazırlanmasında, “N. Moroğlu, Kadının İnsan Hakları Sözleşmesi, XII Levha Yayını, İstanbul, 2009” ve “N.Moroğlu, Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Avrupa Konseyinden Kararlı Bir Adım, TÜBAKKOM VIII. Kitap, TBB yay., 2011; s.223-249” kaynaklarından yararlanılmış ve yazıda “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi ve Ek Protokol; Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge ile Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi” ele alınmıştır.

yazılmıştı. Fransa'da hakları uğruna can veren kadınlar, siyasi haklarını, seçme ve seçilme haklarını ancak 1945 yılında elde edebilmişlerdir.

Ülkemizde henüz 'BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi', 'İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi', 'Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW)' gibi Sözleşmelerin dünya gündeminde bile olmadığı bir dönemde, Atatürk'ün önderliğinde yapılan devrimlerle kadınlara eşit yurttaşlık hakları 1926 yılında Medeni Kanun ile ve siyasette eşit seçme ve seçilme hakkı 1934 yılında Anayasada değişiklik yapılarak verilmiştir. Ancak, bu doğru başlangıç devam ettirilememiştir. Bu nedenle, günümüzde uluslararası sözleşmelerin onaylanması ve uygulanması önem taşımaktadır.

İnsanlığın ve devletlerin büyük yıkıma uğradığı 2. Dünya Savaşı sonrasında insan haklarının evrensel bir değer kazandığını görüyoruz. Savaş sonrasında, dünyada barışın ve topyekun kalkınmanın sağlanması, her türlü eşitsizliğin kaldırılması amacıyla uluslararası ve bölgesel teşkilatlar kurulmuştur. En geniş kapsamlısı 1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Teşkilatıdır. BM Antlaşmasının "temel insan haklarına, insan kişiliğinin onur ve değerine, erkeklerle kadınların ve büyük uluslarla küçük ulusların hak eşitliğine" şeklinde belirtilen Başlangıç bölümünde ve ayrıca antlaşmanın 1, 13 ve 55. maddelerinde cinsiyete dayalı ayrımcılık yapılamayacağı vurgulanmıştır.

Birleşmiş Milletlerce 1948 yılında kabul edilen "İnsan Hakları Evrensel Bildirisi"nde ve 1950 tarihli "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi"nde bütün insanların ırk, dil, din, cinsiyet ayrımı yapılmaksızın temel hak ve özgürlüklerden eşit olarak yararlanması kabul edilmişse de, tarih boyunca hakim olan ataerkil zihniyet, "insan hakları" kavramının adeta erkeklere özgü olmasına, kadınların eşit haklara tam anlamıyla ulaşamamasına yol açmaktadır.

Kadının İnsan Hakları Sözleşmesi (CEDAW)

KADINLARIN İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ

Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması sözleşmesi

Kabul Tarihi : 18 Aralık 1979
Yürürlük Tarihi : 3 Eylül 1981

Convention on Elimination of all forms
of Discrimination Against Women

CEDAW

1970'lerden sonra uluslararası alanda kadın erkek eşitliğinin demokratik hukuk devletlerinin temel ilkesi olduğu benimsenmiş ve evrensel insan haklarının vazgeçilmez, ayrılmaz ve bölünmez bir parçası olduğu önemle vurgulanmıştır. 1993 BM İnsan Hakları Komitesi Viyana Konferansında "kadın hakları insan haklarıdır" kavramı kabul edilmiştir. Daha sonra aynı ilkeye 1995 Pekin Sonuç Bildirgesinin 14. maddesinde de yer verilmiştir. Böylece kadın hakları ihlallerinin özde insan hakları ihlali olduğu tescil edilmiştir. Günümüzde kadınların insan hakları, artık insan haklarının ayrılmaz ve bölünmez bir ögesi olarak kabul edilmekte ve Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) başta olmak üzere birçok uluslararası sözleşmede, yönergede ve tavsiye kararlarında özel olarak düzenlenmektedir.

Uluslararası alanda, özellikle kadın araştırmaları alanında İngilizce adının baş harflerinden oluşan CEDAW olarak anılan Sözleşme, dünya nüfusunun yarısı olan kadınların insan haklarına odaklanması nedeniyle diğer insan hakları sözleşmeleri arasında özel ve önemli bir yeri sahiptir. 2 Şubat 2013 tarihi itibarıyla 187 ülke tarafından onaylanmış bulunmaktadır. ABD, Sözleşmeyi (1980) imzalayan ancak onaylamamış olan tek ülkedir.

Sözleşmede temel insan hakları, insan onur ve değeri esas alınarak, Başlangıç bölümünde ifade edildiği gibi, "ayrımcılığın her şeklinin insan onurunu zedelediği" kabul edilmiştir. Otuz maddeden oluşan Sözleşme, taraf devletlerin, cinsiyete dayalı ayrımcılığın, engelleme veya kısıtlamanın kaldırılması için medeni durumlarına bakılmaksızın tüm kadınlara karşı ayrımı gecikmeksizin ortadan kaldıracı kararlı bir politika izlemelerini öngörmektedir.

Sözleşme'nin Amacı

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'nde "kadınlara karşı ayırım" kavramı birinci maddede tanımlanmış, diğer maddelerde sırasıyla yaşamın her alanında her türlü ayrımcılığın kaldırılması amacıyla ve kadın erkek eşitliğinin sağlanması hedefine ulaşıncaya kadar taraf devletlere kararlı bir eşitlik politikası izlemeleri önerilmiştir.

Sözleşme'nin birinci maddesinde yer alan tanıma göre:

Kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın,

- kadın erkek eşitliğine dayalı olarak yaşamın her alanında insan haklarının
- tanınmasını; kullanılmasını; yararlanılmasını
- engelleyen veya ortadan kaldıran
- cinsiyete dayalı olarak yapılan herhangi bir ayırım; dışlama veya sınırlama

bu Sözleşme hükümleri açısından "kadınlara karşı ayırım" olarak kabul edilmektedir.

Sözleşme'de "kadınlara karşı ayırım" tanımına ayrıntılı bir şekilde yer verildikten sonra, bu ayrımcılığın kaldırılması için özellikle siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel olmak üzere bütün alanlarda kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak, insan hakları ve temel özgürlüklerden erkeklerle eşit olarak yararlan-

malarını ve bu hakları fırsat eşitliği çerçevesinde kullanmalarını güvence altına almak amacıyla, taraf devletlerce başta Anayasa, Medeni kanun, Ceza Kanunu, İş K. olmak üzere her türlü hukuki düzenlemeler ile kadın haklarının korunması için kurumların oluşturulması da dahil olmak üzere bütün uygun önlemlerin alınması önerilmektedir (md.3).

Görüldüğü gibi, Sözleşmenin hareket noktası kadın ile erkek arasında yaşamın her alanında var olan her türlü “ayrımcılığın kaldırılması”dır.

Sözleşme'nin İçeriği

Sözleşme'nin bu hükümleriyle, eşitliğe aykırı olan tüm yasaların kaldırılması; eşitliğin yaptırımcı uygulamalarla sağlanması ve cinslerin birbirine üstünlüğü veya ikincilliği üzerine kurulmuş tüm gelenek, görenek, örf ve adetin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır.

Sözleşme'nin 4. maddesinde; kadın erkek eşitliğini olgusal olarak (de facto) sağlamak eşitliğin yerleştirilmesini hızlandırmak amacıyla uygulamada taraf devletlerce alınacak “geçici ve özel önlemlerin” bu Sözleşme’de belirtilen cinsten bir ayırım olarak düşünülmeceği kabul edilmiştir. Bu maddeyle amaçlanan sadece yasal (de jure) eşitlik değil, eşit hakların kullanılabilmesine olanak verecek olan fırsat eşitliği politikaları uygulamaktır. Bunu sağlayacak yol ise, kadınların eşitsiz konumda olmalarına yol açan tarih boyunca süregelen adaletsizlikleri ortadan kaldırıncaya kadar olumlu ayrımcılık politikaları uygulamaktır. Olumlu ayrımcılık, özellikle kadınların belirgin bir biçimde geri bırakıldığı alanlara girebilmeleri için bir eşik oluşturmak, örneğin kota koymaktır. Kotalar belli meslek, eğitim kurumları, iş kademeleri veya karar mekanizmaları ya da siyasi partilere eşit olarak katılımı gerçekleştirmek için konulabilir. Sözleşme'nin 4. maddesinde yer alan hükme göre, taraf devletlerce cinslerarası olgusal eşitlik sağlanıncaya kadar, örneğin kadınların az sayıda temsil edildikleri alanlarda gerçek eşitlik sağlanana kadar, öncelikli olarak alınmalarını temin edecek geçici ve özel önlemler alınacağı, fırsat eşitliği ve olgusal eşitlik amaçlarına ulaşıldığı zaman da bu uygulamaya son verileceği öngörülmektedir.

Sözleşmenin 5. maddesi, ayrımcılığa yol açan “kadının medeni durumunun yarattığı” engellerin kaldırılması amacıyla düzenlenmiştir. Bu nedenle, anneliğin tüm sorumluluğunun kadına ait olmadığı; çocukların yetiştirilmesi ve gelişiminde kadın ve erkeğin ortak sorumluluğunu tanıyan anlayışa dayalı bir aile eğitiminin yaygınlaştırılması gerektiği kuralına yer verilmiştir.

Sözleşmenin diğer maddelerinde, siyasette (md. 7); uluslararası düzeyde temsilde (md. 8); vatandaşlığın kazanılmasında (md. 9); eğitimde (md.10); çalışma yaşamında (md.11); aile planlaması ve sağlık hizmetlerinden yararlanmada (md.12); kırsal kesim kadınlarının sorunlarının çözümünde (md.14); yasa önünde eşitlikte (md. 15); evlilik ve aile ilişkilerinde (md.16) kadınlara karşı ayrımcılığın kaldırılması, erkeklerle eşit haklara ve konuma ulaşmalarına yönelik ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.

Taraf devletler, Sözleşme'nin uygulanmasındaki gelişmeleri izlemekle görev-

li olmak üzere Sözleşmenin 17. maddesi gereğince kurulan Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi'ne her dört yılda bir Sözleşme hükümlerine etkinlik kazandırmak ve kaydedilen ilerlemeleri açıklamak amacıyla yasal, idari ve adli alanlarda aldıkları önlemlere ilişkin raporu sunarlar (md.18).

Türkiye, Sözleşme'yi 1985 yılında onaylamış ve katılma belgesi Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi etmiştir. Böylece Sözleşme uluslararası hukuk açısından 27. maddenin 2. fıkrası gereğince katılma belgesinin tevdi tarihinden sonraki 30uncu gün olan 19 Ocak 1986 tarihinde ülkemizde yürürlüğe girmiştir.

Katılma belgesi 20 Aralık 1985 tarihinde tevdi edilirken Sözleşme'nin 9. maddesinin 1. fıkrasına; 15. maddesinin 2. ve 4. fıkralarına; 16. maddesinin 1. fıkrasının c, d, f, g bentlerine ve ayrıca 29. maddesinin 1. fıkrasına çekince konulduğu bildirilmiştir. Dışişleri Bakanlığı'nca 29 Haziran 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine gönderilen yazı ile çekincelerin kaldırıldığı bildirilmiştir.

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'nin ülkemizde yürürlüğe girmesinden sonra kadın erkek eşitliği için özel politikalar oluşturulmasına hız verildiği, ulusal mekanizmaların kurulduğu, akademik alanda kadın araştırmalarının ana bilim dalı olarak yaygınlaştığı, kadın kuruluşlarının işbirliği yaparak daha etkili bir baskı grubu oluşturmaya başladığı görülmüştür.

Hukuk alanında yasalarda kadın erkek eşitliğine aykırı hükümler değiştirilmiş ve Anayasa, Medeni Kanun, TCK, İş Kanunu başta olmak üzere temel yasalar kadının insan hakları dikkate alınarak düzenlenmiştir. Eşit hakların yaşama geçirilmesini destekleyecek kurumsal yapılanmalar oluşmuştur.

İhtiyari Protokol

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi'ne taraf olan devletler, ülkelerinde kadınlara karşı her türlü ayrımı gecikmeksizin ortadan kaldıracak politikalar izlemeyi, yaşamın bütün alanlarında kadının tam gelişmesini, ilerlemesini sağlamayı ve kadınların insan hakları ve temel özgürlüklerden erkeklerle eşit olarak yararlanmasını güvence altına almayı, bunun için de yasal düzenlemeler dahil bütün uygun önlemleri almayı taahhüt etmişlerdir. Ancak, Taraf devletlerin bu taahhütlerini yerine getirip getirmediğini denetleyecek ve bir ülkede ayrımcılıktan zarar gören yurttaşların bu açıdan haklarını aramak üzere başvuruda bulunabilecekleri bir denetim mekanizmasına Sözleşme'de yer verilmemişti.

Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi ise bir denetim mekanizması olmayıp, işlevi taraf ülkelerin dört yılda bir sunmak zorunda oldukları periyodik ülke raporlarını izlemek ve genel tavsiye kararları oluşturmak ve aynı zamanda üye ülkelerin kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmeleri için harekete geçmelerinde itici güç görevini görmektir. Örneğin Komite, Sözleşme'yi çekince koyarak onaylayan ülkelerin bu çekinceleri kaldırmaları için gerekli yasal ve idari düzenlemeleri yapmaları konusundaki genel tavsiye kararlarını üye ülkelere iletmektedir.

1993 tarihinde BM İnsan Hakları Komisyonu'nun Viyana'da yapılan toplantısı sonucunda kabul edilen Viyana Deklarasyonu ve Eylem Programında, bir Sözleşmeye ek bir Protokol hazırlanması için harekete geçilmesi gerektiği önemle vurgulanmıştır. Ayrıca, 1995 yılında düzenlenen IV. Dünya Kadın Konferansında alınan kararlar, Komitenin sorumluluk ve yetkileri genişletilmiş, ayrıca Komite'yi ayrımcılığa karşı Birleşmiş Milletlere bireysel başvuru mekanizmasını ihdas edecek bir İhtiyari Protokol'ü hazırlamakla görevlendirmiştir.

Sözleşme'nin taraf ülkelerce yaşama geçirilmesinin etkin denetimi için Kadının Statüsü Komisyonu ve Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi tarafından hazırlanan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca 6 Ekim 1999 tarihinde kabul edilerek 2000 yılında yürürlüğe giren İhtiyari Protokol ile Komite'ye kapsamlı denetim yetkisi ve görevi verilmiştir. Türkiye, Ek İhtiyari Protokolü 8 Eylül 2000 de imzalamış ve 30.7.2002 tarih - 4770 sayılı Kanunla onaylamıştır.

İhtiyari Protokol iki prosedürü içermektedir.

Birincisi, kadınların bireysel olarak veya grup halinde, Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Kaldırılması Komitesi'ne, haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruda bulunmasına olanak veren iletişim prosedürü (communication procedure);

İkincisi, Komite'ye tehlikeli ya da sistematik kadın hakları ihlalleri hakkında yapılan başvurularla ilgili araştırma, soruşturma ve gerektiğinde ayrımcılığın kaldırılması konusunda taraf devlete öneride bulunma yetkisi veren araştırma prosedürü'dür (inquiry procedure).

Her iki prosedürün işletilebilmesi için, söz konusu devletin öncelikle Sözleşme'ye ve Protokol'e taraf olması gerekir. Bu Protokol'e taraf olan devletler, Protokol'ün 1.maddesi hükmünce, Komite'nin başvuru kabul etmek ve yapılmış olan başvuruları değerlendirmek - araştırmak yetkisini kabul edeceklerdir (md.1).

Komite, kendisine yapılan yazılı başvuruyu, haklarının ihlal edilmesi nedeniyle mağduriyetini bildiren bireyin (ya da bireyler grubunun) kendi ülkesinde mümkün olan bütün hukuki yolların denenmiş ve olumlu çözüme ulaşılamamış ve bunun kesinleşmiş olması halinde inceleyebilecektir (md.4/1).

Türkiye'nin onayladığı ILO Sözleşmeleri

- * 4.6.1935 tarihli Her Nevi Maden Ocaklarında Yeraltı İşlerinde Kadınların Çalıştırılmaması Hakkında 45 No.lu ILO Sözleşmesi (1937)
- * 6.6.1951 tarihli Eşit Değerde İş İçin Erkek ve Kadınlar Arasında Ücret Eşitliği Hakkında 100 No.lu ILO Sözleşmesi (1967)
- * 4.6.1958 tarihli Ayrımcılık (İş ve Meslek) hakkında 111 sayılı ILO Sözleşmesi (1967)
- * 17.6. 1964 tarihli İstihdam Politikası Hk. 122 No.lu ILO Sözleşmesi (1977)
İş Kanununda 2003 Yılında Yapılan Değişikliklerle ILO Sözleşmelerine uyum sağlanmıştır.

Komiteye yapılan bireysel başvuruların incelemeye alınmasının ön koşulu, iç hukuk sürecinde “dava dilekçelerinde” Kadınlara Karşı her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılmasından Sözleşmesinde yer alan bir hak ihlalinin belirtilmiş olmasıdır.

Komite, bir başvuruyu inceledikten sonra verdiği kararların, aynı zamanda taraf devletin Sözleşme'nin 18. maddesi uyarınca dört yılda bir sunmakla yükümlü olduğu Ülke Raporunda tüm ayrıntılarıyla yer vermesini isteyebilir (md. 9).

Yanda örnek olarak verilen Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmelerinde kabul edilen hükümlere İş Kanunu ve ilgili hukuki düzenlemelerde yer verilmiştir.

Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair 1993 tarihli Bildirge

Kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet tarih boyunca var olduğu halde şiddet olarak algılanmamıştı. İnsan haklarından kadınların eşit olarak yararlanması ve yasalarda, yaşamda var olan ayrımcılıkların kaldırılması amacıyla 1979 yılında kabul edilen (CEDAW) Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinde yaşamın her alandaki kadın sorunu ele alındığı halde, aile içi “*kadına yönelik şiddet*” konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemişti. O tarihlerde şiddet henüz bir sorun olarak ele alınmamış, dile getirilmemişti. Oysa, aile içi şiddet olayları yaşanmaktaydı ve özellikle kadınların insan haklarını kullanmasının önünde önemli bir engel olarak devam etmekteydi.

BM Kadının Statüsü Komitesinin Ocak 1992 tarihli 11. Oturumunda alınan 19 sayılı Tavsiye Kararında: “..Cinsiyete dayalı şiddet, kadının, kadın erkek eşitliğine dayanan haklarını ve özgürlüğünü zedeleyen bir ayırım biçimidir. Üye devletlere, aile içi şiddete ve her türlü cinsel istismara, tacize, tecavüze karşı tüm kadınları koruyacak, onların onuruna saygı gösterecek yasaları çıkarmaya; taraf devletlerin, kadınlara karşı şiddetin sürdürülmesine neden olan davranışların, örf ve adetlerin ve uygulamaların niteliği ve yaygınlığı ile bunların sonucu olan şiddet türlerini Komiteye verdikleri “Ülke Raporlarında” belirtmeyi tavsiye eder” denilmiştir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilk belge 20 Aralık 1993 tarihli “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge”dir. BM Ekonomik ve Sosyal Konseyin 30 Mayıs 1991 tarih ve 18 sayılı kararıyla, kadınlara karşı şiddet sorununu özel olarak ele almak üzere bir uluslararası belge hazırlanması önerilmiştir. Ayrıca, 1992 yılında Cenevre’de toplanan BM İnsan Hakları Komitesi kadına yönelik şiddet konusunu BM Genel Kurulu gündemine taşıyabilmek üzere üye ülkeleri “Kadın Haklarını Çiğnemek İnsan Haklarını Çiğnemektir”; “Kadına Yönelik Şiddet Bir İnsan Hakları İhlalidir” başlığı altında açılan imza kampanyasına destek vermeye çağırmıştır. Dünyanın her yerinde kadınlara karşı uygulanan şiddet konusunda acilen önlem alınması talebiyle açılan bu imza kampanyası için Türkiye’de 30.000’den fazla imza toplanmıştır. İmza kampanyası İ.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezinin koordinasyonunda kadın kuruluşlarıyla işbirliği içinde yürütülmüştür.

Birleşmiş Milletlerin 20 Aralık 1993 tarihli Genel Kurul gündemine alınan “Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge” oylamaya başvurulmaksızın

kabul edilmiştir. Bildirgede; şiddetin önlenmesi, failin cezalandırılması ve şiddete uğrayanın korunması konusunda Devletlere düşen sorumluluklar ve görevler ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Devletlerin iç hukuklarında Ceza, Medeni ve İş Kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlarda düzenleme yapılması ve uygulamaya geçirilmesi, bu konuda STK'larla işbirliği yapılması" öngörülmüştür. Ayrıca, şiddete uğrayanların güvenliği ve fiziksel ve psikolojik tedavisi için Hükümet bütçesinde yeterli ödenek ayrılması da önemle vurgulanmıştır.

1993 tarihli bildirgeye göre kadına yönelik şiddet

Kadına yönelik şiddet, ister kamusal alanda ister özel yaşamda meydana gelsin, kadının;

- **fiziksel,**
- **ruhsal**
- **sosyal**
- **cinsel ve ekonomik** açıdan zarar görmesine, acı çekmesine neden olan, onurunu zedeleyen
- temel hak ve özgürlüklerini kullanmasını engelleyerek, özgüvenini yitirmesine
- kadınlara karşı ayrımcılığın sürmesine yol açan bir eylemdir.

Bildirgede, kadınlara yönelik şiddet, fiziksel şiddet ile sınırlanmamış, şiddet korkusu nedeniyle kadınları sindiren her türlü eylemi kapsayacak şekilde geniş tutulmuştur. 1. maddesinde "kadınlara karşı şiddetin tanımı" yapılmış; 2. maddede şiddete ilişkin örnekler verilmiş; 4. maddede ise kadına yönelik şiddetin önlenmesi için devletlerin sorumluluklarına ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

Bildirge, hukuki bağlayıcılığa sahip olmadığı halde, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi açısından içerdiği ilke ve kurallarla, devletlerin iç hukuklarında düzenleme yapılması için itici güç olmuştur. Avusturya'da 1997 yılında, Almanya'da 2002 yılında şiddetle mücadele yasaları "Gewaltschutzgesetz" çıkarılmıştır. Türkiye'de 4320 sayılı "Ailenin Korunmasına Dair Kanun" 14.1.1998 tarihinde kabul edilmiş ve 17.1.1998 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, AB'ye uyum sürecinde 20 Mayıs 2003 tarihinde İş Kanunu'nda yapılan değişiklikle, İş K. 24. maddesinde "iş yerinde cinsel tacizin" iş sözleşmesinin derhal feshi için haklı neden oluşturduğu kabul edilmiştir. Bilindiği gibi, ülkemizde kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele açısından 2012 yılında 6284 sayılı kapsamlı bir yasa çıkarılmıştır.

Yasaların çıkarılması önemli ancak amaca uygun uygulanabilmesi için kararlı bir devlet politikasının varlığı gerekiyor. Aksi halde şiddet bir kısır döngü halinde devam edecektir. Evde önlenemeyen şiddet, çocukları olumsuz etkilemekte ve okulda şiddet olaylarının yaşanmasına yol açmaktadır, bu etkileşim sokağa ve yaşamın her alanına yansımaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddet bir kadın sorunu olmaktan öte, toplumsal bir sorun olarak ele alınmalıdır.

Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince 30 Nisan 2002 tarihinde kabul edilen Rec (2002) 5 No.lu Tavsiye Kararında, aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi yöntemlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Tavsiye Kararında ve ekinde -toplumda bu konuda farkındalık yaratılması; - polis, adli tıp, sosyal hizmetler alanında çalışanların ve yargı mensuplarına konuyla ilgili meslek içi eğitim verilmesi; - şiddet mağdurunun güvenliğinin korunması için sığınaklar açılması, - çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi, -medyanın desteğinin alınmasına ilişkin düzenlenmeler yapılmıştır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesince 28 Haziran 2006 tarihinde kabul edilen **“Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararında”** (R 1512) başta şiddetin önlenmesi, mağdurun korunmasına, yargıçların bu konuda eğitimi için yapılması gereken programlara ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir.

2008 yılında hem Birleşmiş Milletlerde hem de Avrupa Konseyinde kadına yönelik şiddete son verilmesini sağlamak amacıyla önemli adımlar atılmıştır. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komitesi, kadına yönelik şiddetle mücadele ve mağduru koruma önlemlerini geniş çerçevede ele alan, bağlayıcı ve yaptırım içeren bir uluslararası veya Avrupa çapında bir sözleşme düzenlenmesi çağrısında bulunmuştur.

Birleşmiş Milletler ile Avrupa Birliği 10 Ekim 2008 tarihinde Brüksel’de yapılan toplantıda kadına yönelik şiddeti etkin bir şekilde önlemek üzere acil eylem planları yapılması çağrısında bulunmuşlar ve bunun **“Şiddete Hayır – Say No to Violence”** imza kampanyası ile desteklenmesine karar vermişlerdir.

Haziran 2009’da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ilk kez bir devleti (Türkiye’nin) aile içi şiddet konusunda gerekli tedbirleri almamak ve kadın mağduru koruyamamaktan dolayı tazminat ödemesine karar vermiştir. AİHM’in oybirliği ile verdiği karar, 47 ülke için emsal oluşturacaktır. Mahkeme, Avrupa

İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yaşama hakkını güvenceye alan (2. Madde), iş-kence ve insanlık dışı ve fena muamele yasağını düzenleyen (3. Madde) ve her türlü ayrımcılığı yasaklayan (14. Madde) üç ayrı maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

Avrupa Konseyi çalışmalarını tamamladığı yaptırım gücü olan **“Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşmesini”** Bakanlar Komitesinin 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da yapılan toplantısında imzaya açmıştır. Sözleşme, İstanbul'da imzaya açılmış olması nedeniyle İstanbul Sözleşmesi olarak anılmaktadır. Sözleşme, uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan ilk Sözleşme niteliği taşımaktadır.

**Avrupa Konseyi
İstanbul Sözleşmesi, 2011**

- Sözleşme, uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda
 - * **yaptırım gücü olan,**
 - * **bağlayıcı,**
 - * **bağımsız bir denetim mekanizması** kurulmasına yer verilen ve
 - * **şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğunun vurgulandığı** ilk Sözleşme niteliği taşıyor.

Madde 1 – Sözleşmenin Amacı

Kadınları ve Aile Bireylerini Şiddetten

- * **Korumak (Protection)**

Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti

- * **Kovuşturmak (Prosecution)**
- * **Önlemek (Prevention)**

Şiddet mağduruna ve failine

- * **Destek politikaları oluşturmak (Policy)**

İlk defa bağlayıcı ve kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olduğunun vurgulandığı bu sözleşmede, ayrıca bağımsız bir denetim mekanizması kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Sözleşmede, şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğu vurgulanmıştır. Sözleşme hem CEDAW'ın güçlenmesine hem de CEDAW'da düzenlenen ayrımcılığın kaldırılmasına eşitliğin sağlanmasına destek oluşturacak niteliktedir. Türkiye, imzaya açılma töreninde 13 ülkenin imzaladığı Sözleşmeye imza koyan ve onaylayan ilk ülke olmuştur. Sözleşmenin 75. md. 2. fıkrası hükmü uyarınca, Sözleşme en az sekizi Avrupa Konseyi üyesi olan on Devlet tarafından onaylanmasından sonraki üç aylık süre sonunu takiben ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 2 – Sözleşme'nin kapsamı

- Bu Sözleşme, aile içi şiddet de dâhil olmak üzere en çok kadınları etkileyen, (medeni haline bakılmaksızın) kadınlara yönelik **her türlü şiddet biçimi** için geçerlidir.
- Taraf Devletler, bu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında **cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarını özellikle dikkate alır.**
- Bu Sözleşme **barış zamanlarında ve silahlı çatışma durumlarında** uygulanır.

Sözleşme, medeni haline bakılmaksızın tüm kadınların şiddetten korunmasını kapsamakta, mağdurların haklarını korumaya yönelik önlemlerin alınmasında cinsel kimlik, cinsel yönelim de dahil olmak üzere hiçbir ayrımcılık yapılmamasını öngörmektedir.

Madde 3 – Tanımlar

- "**toplumsal cinsiyet**" toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen ve sosyal olarak kurgulanan roller, davranışlar ve eylemler anlamına gelir.
- "**mağdur**" şiddete maruz kalan gerçek kişi anlamına gelir, "kadına yönelik cinsiyete dayalı şiddet" doğrudan **kadınlara yalnızca kadın oldukları için** uygulanan veya orantısız bir şekilde kadınları etkileyen şiddet anlamına gelir.
- "**kadın**" ibaresi 18 yaş altı kız çocuklarını da kapsar.

Sözleşmenin tanımlar maddesinde “*kadına yönelik şiddetin*” ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı ve ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu eylemlerle tehdit etme anlamına geldiği; ***bir insan hakları ihlali olduğu ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olduğu*** düzenlenmiştir.

Aile içi şiddetin, mağdur faille aynı haneyi paylaşırsa da paylaşmasa da, eski ve şimdiki eşler - partnerler arasında meydana gelen her türlü şiddet olarak kabul edileceğine açıklık getirilmiştir.

Sözleşmenin 3.maddesinde “*toplumsal cinsiyet*” tanımı yapılmıştır. “*Toplumsal cinsiyet : kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir*” denildikten sonra “*kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet anlamına geldiğine*” açık ifadelerle yer verilmiştir. Ancak, bu tanıma 8 Mart 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilen 6284 sayılı “*Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*”da yer verilmemiştir.

Md. 12 – Şiddetin Önlenmesi
için zihniyet değişikliği sağlanmalı

- Özellikle erkekleri ve erkek çocukları bu Sözleşme kapsamına giren bütün şiddet biçimlerinin önlenmesine aktif bir şekilde katkıda bulunmalarını sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır.
- Taraf Devletler, kültür, örf ve adet, din, gelenek veya “namus”un bu Sözleşme kapsamında yer alan şiddet eylemlerinin haklı bir gerekçesi olarak kabul edilmemesini güvence altına alır.

Sözleşmede, şiddetle mücadele için ilgili tüm kurum ve kuruluşların etkili işbirliği yapması, tedbirlerin uygulaması sürecine sivil toplumun da dahil edilmesi ve mali kaynakların ve insan kaynaklarının yeterli düzeyde tahsis edilmesi hükme bağlanmıştır.

Sözleşmede, şiddet olaylarına, başvurulara ve alınan önlemlere ilişkin ayrıştırılmış istatistiksel verilerin toplanması ve bunların kurulacak uzmanlar grubuna iletilmesine yer verilmiştir.

Sözleşmede, şiddetin önlenmesi konusunda adeta bir yol haritası çizilmiş;

- farkındalığı artırma,
- uzmanların eğitimi,
- önleyici müdahale,

- tedavi programları,
- özel sektör ve medya desteğinin alınması,
- psikolojik ve hukuksal destek hizmetleri,
- sığınakların kurulması,
- acil yardım hatlarının açılması,
- çocuk tanıklar için koruma,
- bedensel zarar görenlere tazminat,
- adli yardım hizmetleri gibi konular ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. İzleme mekanizması kurularak (GREVIO adı verilen) uzmanlar grubunca Sözleşmenin taraf devletlerce uygulanması izlenecek olması, Sözleşmenin yaptırım gücünü etkinleştirecektir.

- Türkiye'nin taraf olduğu, sözleşme, antlaşma ve protokollerin Türk iç hukuk düzeninde sahip oldukları hukuki güç, geçerli ve hukuk düzenini garanti altına alan tüm yasalar değerinde olup, bu sözleşmeler ulusal mevzuatın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu açıdan, kadının insan haklarına yönelik uluslararası sözleşmeler de, ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin yasalarda ve yaşamda yer alması sürecinde ve yargılama sürecinde eşit hakların yaşama geçirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

MAL REJİMLERİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER VE ANA HATLARIYLA EDİNİLMİŞ MALLARA KATILMA REJİMİ

Prof. Dr. Saibe OKTAY ÖZDEMİR *

1. YASAL MAL REJİMİ

a) Genel olarak:

Evlilik sırasında edinilen malvarlıksal değerlerin paylaşımını esas alan sistemdir. Bu gün için yasal mal rejimi “Edinilmiş Mallara Katılma” rejimidir (MK. m. 218 vd).

Sistemin temel özellikleri olarak evlilik devam ettiği sürece her eşin kendi malları üzerinde serbestçe tasarruf etmesini, kendi borçlarından kişisel olarak sorumlu olmasını, eşlerin elde ettikleri kazançları ile evlilik süresince edindikleri malların mal rejiminin sona ermesi halinde nakdi olarak paylaşılmasını öngördüğünü söyleyebiliriz. Eşlerin tüm malvarlıkları global olarak tasfiye edilmekte ve edinilmiş mallar üzerinden bir artık değere ulaşılması hedeflenmektedir.

b) 2002 öncesi sistemi:

aa) Genel olarak:

Mal ayrılığı rejimi geçerlidir.

Yargıtay katkı payı kavramını getirmiştir. Katkı payı sözleşme ilişkisi (bağışlama, inançlı işlem, vekalet, adi şirket sözleşmeleri) veya aile hukuku işlemi olarak görünebilir. Aynı veya nakdi talep hakkı verir.

bb) Katkı payı kavramı:

“Katkı payı” kavramı kanunlarımızda yer almamakla birlikte 2002 öncesi mal ayrılığının geçerli olduğu sistemde, eşlerden birisinin üzerinde görülen bir malda diğer eşin katkısının evliliğin boşanma ile sona erdiği durumda talep edilmesine imkan vermek üzere, bu çerçevede doğan alacağı ifade eden ve Yargıtay tarafından “alacak hakkı kaynağı bir hukuki kurum” niteliği kazandırılmış bir kavramdır.

İsabetli bir uygulama ile Yargıtay, bağışlama şartlarının olmadığı bu hallerde işlemi gelecekte ortak yararlanma kastına dönük bir işlem olarak nitelendirmektedir. Alman Hukukunda, temelinde aile içi ortaklıktan doğan bir işlem olarak nitelenen bu işlemlerin, evliliğin sona ermesi hallerinde belli bir tasfiyeye tabi tutulması kaçınılmaz olarak görünmektedir. Bu tasfiyenin dayanağı, işlem temelini çökmesi olarak adlandırılmakta ve bu çerçevede aile içi ortaklık nedeniyle gelecekte yararlanma amacına dönük olarak yapılan bu işlemin evliliğin sona ermesi ile temelini çöktüğü kabul edilerek ya aynen ya da çoğu zaman tazminat olarak iade edileceği belirtilmektedir.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Öğretim Üyesi

Yargıtay aynı terminolojiyi kullanmasa da; kararlarında evlilik süresince birlikte yararlanma esasına dayalı edinilmiş malvarlıklarından bu süre boyunca yararlanmaya dönük akdi ilişkinin evlilik birliğinin sona ermesi ile temelini kaybettiği ve bu malvarlığının edinilmesine yapılan katkının da bu çerçevede geri verilmesi gerektiğini istikrarlı olarak savunmaktadır. İşlemin amacı, ya da işlemi yapan kişinin tasavvuru evlilik süresince söz konusu değerden birlikte yararlanmak olduğuna göre evliliğin sona ermesi ile bu tasavvur sona ermiş olmaktadır. Bu durumda Yargıtay'ın kabul ettiği dengeyi sağlayıcı çözüm, yapılan katkının dava günündeki değeri nazara alınarak iadesini sağlamaktır. Yani var olan sözleşme ilişkisi yararlanmanın sona ermesi ile değişik bir içeriğe bürünerek, yapılmış olan katkının iadesi ilişkisine dönüşmektedir.

Böylece katkı payının Borçlar Hukuku kapsamında bir alacak hakkı doğurduğu kabul edilmektedir. Ancak uygulamada Yargıtay, özellikle taşınmazlara yapılan katkıda, katkı yapan eşin aynî talebini kabul etmemekte, yani taşınmazın belli bir payının diğer eşe aidiyetini kabul etmek suretiyle tescilli talep hakkı vermemektedir. Yargıtay katkının karşılığı olarak, katkı oranında alacak hakkı tanımaktadır.

Katkı payını talep hakkının zamanaşımının on yıl olduğu Yargıtay tarafından kabul edilmektedir.

2. SEÇİMLİK MAL REJİMLERİ (MK. m. 242vd)

- Mal ayrılığı
- Paylaşmalı mal ayrılığı
- Mal ortaklığı

Seçim, resmi sözleşme olarak noterde yapılabilir.

3. MAL REJİMİ SÖZLEŞMESİ YAPILMASI:

a) Yapılma zamanı:

- Herhangi bir zaman içinde, evlenecek olan taraflarca(nişanlılar), noterde düzenleme veya onama şeklinde yapılabilir;
- Veya evlenme başvurusu sırasında yazılı olarak yapılabilir. Bu halde sadece seçme yapılabilir (MK. m.205)
- Eşler, evlilik herhangi bir nedenle sona erinceye kadar her zaman yeni bir mal rejimi sözleşmesi yapabilirler.

Bu sözleşme, m.205 gereği resmi şekilde yapılmalıdır. Küçük ve kısıtlılar izne tabidir.

b) Sözleşmenin içeriği:

Seçilen mal rejiminin tabi olduğu hükümlerden, - taraflara sözleşme özgürlüğü tanıyan alanlarda - değişiklik yapılabilir.

Özgürlük sadece Kanunda yer alan rejim tiplerinden birini seçmeye yöneliktir. Bu kural, emredici bir hüküm olarak düzenlenmiştir.

Geçmişe etkili sözleşme yolu ile mal rejiminin uygulanması değiştirilemez.

4. OLAĞANÜSTÜ MAL REJİMİ

a) Olağanüstü mal rejimine geçiş sebepleri:

MADDE 206.- Haklı bir sebep varsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine, mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verebilir.

Özellikle aşağıdaki hâllerde haklı bir sebebin varlığı kabul edilir:

1. Diğer eşe ait malvarlığının borca batık veya ortaklıktaki payının haczedilmiş olması,
2. Diğer eşin, istemde bulunanın veya ortaklığın menfaatlerini tehlikeye düşürmüş olması,
3. Diğer eşin, ortaklığın malları üzerinde bir tasarruf işleminin yapılması için gereken rızasını haklı bir sebep olmadan esirgemesi,
4. Diğer eşin, istemde bulunan eşe malvarlığı, geliri, borçları veya ortaklık malları hakkında bilgi vermekten kaçınması,
5. Diğer eşin sürekli olarak ayırt etme gücünden yoksun olması.

Eşlerden biri ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksun ise, onun yasal temsilcisi de bu sebebe dayanarak mal ayrılığına karar verilmesini isteyebilir.

b) Olağanüstü mal rejimine geçilmesi kararının sonuçları

MK. m. 206 gereği, eşlerden birinin (ya da yasal temsilcisinin) talebi sonucu, haklı sebeplerin varlığı kanıtlanınca, mahkeme eşler arasındaki mevcut mal rejiminin mal ayrılığına dönüşmesine karar verecektir.

Bu karar, değiştirici yenilik doğurucu bir karar olup, kararın kesinleşmesi ile birlikte, eşler arasındaki mevcut mal rejimi dava tarihinden itibaren kendiliğinden sona ermiş ve (bkz. m.225/f.2; 247/f.2; 271/f.2) eşler mal ayrılığına geçmiş sayılırlar.

MK. m. 212 hükmü gereği, mal ayrılığına geçildiği takdirde, kanunda aksine hüküm bulunmadıkça, eşler arasında önceki mal rejiminin tasfiyesi, bu rejime ilişkin hükümlere göre yapılır.

Mahkemenin bu (dönüşüm) kararı ile birlikte, eşler arasında yasal mal rejimi olarak "mal ayrılığı rejimi" hüküm sürer. Mal ayrılığına geçişi gerektiren sebebin ortadan kalkması hâlinde hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine eski mal rejimine dönülmesine karar verebilir.

5. MAL REJİMİ DAVALARINDA YETKİ:

Eşler veya mirasçılar arasında bir mal rejiminin tasfiyesine ilişkin davalarda, aşağıdaki mahkemeler yetkilidir (MK. m 214).

- 1) Mal rejiminin ölümle sona ermesi durumunda ölenin son yerleşim yeri (Aile mahkemesi)
- 2) Boşanmaya, evliliğin iptaline veya hâkim tarafından mal ayrılığına karar verilmesi durumunda, bu davalarda yetkili olan mahkeme,
- 3) Diğer durumlarda davalı eşin yerleşim yeri mahkemesi yetkilidir.

6. EVLİLİKTE MALVARLIĞI:

a) Genel olarak:

- Erkek eşin “edinilmiş malları” ve “kişisel malları”
- Kadın eşin “edinilmiş malları” ve “kişisel malları”
- Erkek ve kadın eşin mülkiyetindeki “paylı (müşterek) mallar”

Paylı mallarla ilgili tasarruf diğerinin rızasına bırakılmış ve tasfiyede üstün yararı ispat ederek malı bölünmeden alma hakkı tanınmıştır (m. 223 ve 226).

b) Edinilmiş mallar: (MK. m. 219).

1. Çalışmasının karşılığı olan edinimler:

- a) “Edinilmiş mal”, mal rejiminin devamı süresince, yani yasal mal rejiminin başlangıcından sonuna kadar olan süreç içinde edinilmiş (mülkiyeti elde edilmiş) olmalıdır. Yasal mal rejiminin başlangıcı: a) evlenme tarihi, b) 1 Ocak 2002
- b) Karşılığı verilerek edinilmiş olmalıdır: (satım, trampa, istisna, vekalet, hizmet v.b. gibi sözleşmeler kapsamında elde edilen edimler).
- c) “Edinilmiş mal” değeri için verilen ya da ödenen ivazın da kaynağının “edinilmiş mal”, ya da maddenin 4. bendinde belirtildiği üzere “kişisel mal geliri” olması ve mal rejiminin uygulanmasından sonra kazanılmış olması gerekir.

2. Sosyal güvenlik veya sosyal yardım kurum ve kuruluşlarının veya personele yardım amacı ile kurulan sandık ve benzerlerinin yaptığı ödemeler: Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar:

MK. m.219/b. 2, 3) ve yaşlılık, malullük, işten çıkarılma, iş kazası, ölüm vb. karşılığı olan tazminatlardır.

MK. m. 228/II gereği, evliliğin devam ettiği süre içindeki nominal karşılığının bulunması gerekir.

Buna karşılık, bu tazminatın evlilik sona erdikten sonra, o eşin yaşam süresi içindeki değeri ise “kişisel mal” olarak değerlendirilecektir.

Mal rejiminin tasfiyesi esnasında halen o eşin mal varlığında (para ya da ikame bir değer olarak) yer alıyorsa, edinilmiş mala dahil kısım tasfiye hesabına dahil edilecektir.

3. Çalışma gücünün kaybı nedeniyle ödenen tazminatlar: Maluliyet tazminatını kapsamaktadır.

4. Kişisel mallarının gelirleri: Kişisel mal gelirlerinin MK. m.685 anlamında hukuki ya da doğal ürünler (semereler) olarak kabul edilmesi gerekir.

Örneğin, eşlerden birine ailesinden miras olarak kalan tarladan elde ettiği ürün ya da değeri, miras kalan evin kira geliri, bir eşin evlenmeden önce (ya da evli ise, 1 Ocak 2002 tarihinden önce) sahip olduğu hisse senetlerinin getirdiği

gelir, yine bir eşe bağış olarak verilen paranın bankada elde ettiği faiz miktarı edinilmiş maldır. Ancak sözleşme ile kişisel mal gelirleri edinilmiş malların dışına çıkarılabilir (MK. m. 221).

5. Edinilmiş malların yerine geçen değerler: Eşlerden birinin edinilmiş malını elden çıkarması sonucu, onun değeri ile almış olduğu yeni malvarlığı değeri, örneğin, eşlerden birinin maaşından yaptığı birikimlerle satın aldığı otomobil veya otomobilin kaza yapması sonucunda sigortadan aldığı tazminat bu kapsama girer.

c) Kişisel mallar (MK. m. 220)

1. Eşlerden birinin yalnız kişisel kullanımına yarayan eşya

2. Mal rejiminin başlangıcında eşlerden birine ait bulunan veya bir eşin sonradan miras yoluyla ya da herhangi bir şekilde karşılıksız kazanma yoluyla elde ettiği malvarlığı değerleri:

Mal rejiminin başlangıcında sahip bulunulan mal varlığı değerleri, miras yoluyla edinilen malvarlığı değerleri, karşılıksız kazanma yoluyla elde edilen malvarlığı değerleri (bağışlar).

3. Manevi tazminat alacağı

4. Kişisel mallar yerine geçen değerler

5. Sosyal Güvenlik kurumları ödemeleri:

Sosyal güvenlik kurumlarının yaptığı toptan ödemelerin veya çalışma gücünün kaybı nedeniyle toptan ödeme şeklinde alınan tazminatın mal rejiminin sona ermesinden sonraki döneme ait olan kısmı (MK. m.228/2) da kişisel maldır.

7. İSPAT KURALLARI: (MK. m. 222 m. 230)

Belirli bir malın eşlerden birine ait olduğunu iddia eden kimse, iddiasını ispat etmekle yükümlüdür.

Eşlerden hangisine ait olduğu ispat edilemeyen mallar onların paylı mülkiyetinde sayılır: Paylı Mülkiyet Karanesi.

Bir eşin bütün malları, aksi ispat edilinceye kadar edinilmiş mal kabul edilir: Edinilmiş Mal Karanesi.

Hangi kesime ait olduğu anlaşılamayan borç, edinilmiş mallara ilişkin sayılır: Edinilmiş Mal Borcu Karanesi.

Bu hükümlerden yararlanabilmek için, mal rejiminin sona ermiş ve tasfiyenin başlamış olması gerekir.

8. EVLİLİK İÇİNDE MALLARDAN YARARLANMA VE TASARRUF:

- Her eş her tür malında yönetim, tasarruf ve yararlanma hakkına sahiptir. Bu yönü ile yasal mal rejimi "mal ayrılığı" rejimi ile benzeşir.

- Eşler bu kural çerçevesinde "kişisel malları" yanında, "edinilmiş malları" üzerinde de aynı yetkilere sahiptir.

- Borçlardan kişisel sorumluluk esas geçerlidir.

Bu özgürlüğün sınırları:

- Evliliğin genel hükümleri kapsamındaki sınırlamalar (MK.m.194 ve 199).
- Yasal mal rejimi kuralları gereği paylı mülkiyetteki sınırlamalar (MK m. 223/II).
- MK. m. 229'a giren karşılıksız kazandırma ve devirlerdir.

9. YASAL MAL REJİMİNİN SONA ERMESİ:

a) Sona erme sebepleri:

Eşlerden birinin ölümü,

Başka bir mal rejiminin sözleşme ile kabulü

Boşanma ya da evliliğin iptali

MK.m.206 gereği mahkeme kararı ile "Mal Ayrılığı" rejimine geçiş.

b) Sona erme zamanı:

1. Eşlerden birinin Ölüm Tarihi

2. Mal Rejimi Sözleşmesi Tarihi (Geçmişe etkili yapılamaz)

3. Mahkemece evliliğin iptal veya boşanma sebebiyle sona erdirilmesine karar verilmesi hâllerinde, Dava Tarihi

4. Mahkemece mal ayrılığına geçilmesine karar verilmesi halinde Dava Tarihi (Dönüşüm davası, MK. m.206)

Eşler arasında ister yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejimi; ister seçimlik mal rejimlerinden biri geçerli olsun; boşanma kararı ile birlikte mal rejimi, davanın açıldığı tarihten itibaren sona ermiş sayılacaktır. Mal rejiminin sona ermesi ile birlikte de tasfiyesi istenecektir. Mal rejimi, bir anlaşma ya da dava ile tasfiye edilebilir.

10. MAL REJİMİNİN TASFİYESİ:

a) Genel olarak:

Öncelikle her iki eşin malvarlıklarının ayrı ayrı tasfiye edileceğini belirtmek gerekir. Her eşin edinilmiş ve kişisel malvarlığı değeri ayrılacak; bu arada kişisel mal olduğu ispatlanamayan mal, edinilmiş mal sayılacaktır. Bir eşin malı diğer eşin zilyetliğindeyse, tasfiyenin başında bu eş malını diğer eşten talep edebilir. Diğer eşe karşı bir istihkak davası açmak yerine, iade talebine tasfiye davası dilekçesinde yer verilmesi, zilyetliği talep eden eşin ayrıca bir harç ödememesi avantajını sağlamaktadır.

Eşlerin tüm malvarlıkları global olarak tasfiye edilmekte ve edinilmiş mallar üzerinden bir artık değere ulaşılması hedeflenmektedir.

Belirli bir mal grubuna ait borç, bu mal grubundan düşülecektir.

Mal rejiminin tasfiyesinde malların sürüm değerleri esas alınır (MK. m. 232).

Sürüm değeri; bir malın değerlendirileceği ana göre normal piyasa değeri-

ridir. Bu nedenle o malın devir değeri değil, objektif piyasa değeri bulunarak tasfiye hesabına katılır.

Eşlerin birbirlerine aktardıkları değerler arasında bir denkleştirme yapılacaktır, bu kapsamda değer artış payı da göz önünde bulundurulacaktır (MK. m. 230). Bu madde hükmü gereği, m. 227' de yer alan "değer artış payı" alacağının belirlenmesinde olduğu gibi, katkı oranı hesap edilecektir. Bu katkı oranı bulunurken, eşin, kendi malına yapmış olduğu bir katkı sonucu bu malda değer artışı olmuşsa, değer artış oranı karşılığı bulunur. Bu oran katkı oranına ve malın tasfiye zamanındaki değerine göre, aynen 227. maddedeki gibi hesaplanır. Şayet katkı yapılan mal daha önce elden çıkarılmışsa hakkaniyete göre katkı alacağı belirlenir.

Bu çerçevede bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları edinilmiş mallarından ödenmiş ise; bu durumda aynı eşin tasfiye hesabında yapılacak olan denkleştirmede, o maldaki değer artış oranına göre bulunacak olan katkı miktarı, aktif tarafta edinilmiş mal değeri olarak yer alacaktır. Yine bir eşin edinilmiş mallara ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise; bulunacak olan katkı miktarı, bu defa aynı eşin tasfiye hesabında pasif tarafta edinilmiş mal borcu olarak yer alacaktır.

b) Tasfiye anı

Tasfiye anının ne olduğu, söz konusu madde düzenlemesinde açıklanmamıştır. Bu nedenle bu anın hangi zamanı karşılayacağı konusunda çeşitli yorumlar yapılabilir. Ancak Yargıtay'a göre tasfiye anı, mahkemenin karar tarihidir.

Dava sonuçlanıncaya kadar geçen zaman içerisinde malvarlığı değerlerindeki olası değişikliklerden tarafları korumak amacı ile, değerlendirme anının karar günü olması tercih edilmelidir. Bu sonuç, kıyasen MK. m.564/II ve mirasın paylaşılmasında paylaşma zamanındaki değeri esas alan m. 657 hükmü ile de bağlantılıdır. Böylece bir mirasçının miras sonucu paylaşım ile, aynı mirasçının eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi sonucu elde edeceği değerler arasında bir uygunluk sağlanmış olacaktır.

Tasfiye anı, mahkemenin karar günü olarak kabul edilecek olursa, bilirkişi raporlarına göre yapılan değer tespitlerini, hakim, karar tarihi ile raporların sunulma tarihi arasındaki zaman farkını dikkate alarak, meydana gelebilecek olan olası değişiklikleri, durumun özelliklerine göre yeniden değerlendirme yaptırarak katılma alacağı oranında belirlemelidir.

11. ARTIK DEĞER ÜZERİNDEKİ KATILMA ALACAĞI:

Artık değere katılma alacağı, edinilmiş mal rejimine ilişkin bir kavram olup, bu rejimin tasfiyesi sonunda eşlerin birbirlerinden doğan alacak hakları için kullanılmış bir kavramdır. Bu özelliklerine göre katılma alacağının tanımını yapmak gerekirse; kaynağı edinilmiş mallara katılma rejimi, doğumu ise bu mal rejiminin tasfiyesi sonucu ortaya çıkacak artık değere bağlı olan, mal rejimi hukukuna ilişkin bir nispi hak olarak nitelendirebiliriz (Şükran Şıpka, Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar, İstanbul, 2011, 12

Levha Yayıncılık, s.289 vd.). Katılma alacağını talep hakkı, en erken mal rejiminin tasfiyesi sona erdiği tarihte muaccel olur. Mal rejiminin sona ermesinden önce bir katılma alacağı hakkı doğmaz. Uygulamada, mal rejiminin tasfiyesi ve katılma alacağı talebi çoğunlukla boşanma davası ile birlikte ve boşanma dilekçesi içinde yer almaktadır. Ancak ayrı bir dava ile mal rejiminin tasfiyesinin yapılmasının veya bundan doğan alacağın ödenmesinin talep edilmesi de mümkündür.

Katılma alacağının hesaplanması için her iki eş bakımından da artık değer hesaplanır ve her iki eşe ait miktarlar bulunur. Karşılıklı alacak hakkı söz konusu olduğundan az olan miktarca takas edilir. Fazla çıkan miktarın yarısı diğer eşe verilir. Ne var ki taraflar katılma alacağı için yarıdan farklı bir oran da benimseyebilirler (MK. m. 237). Bununla birlikte boşanma davası zina ya da hayata kast sebebi ile açılmışsa ve mal rejimi tasfiyesindeki davalı eş kusurlu bulunmuşsa, hakim onun katılma alacağını hakkaniyete uygun bir biçimde azaltabilir ya da kaldırabilir(MK. m. 236).

12. DEĞER ARTIŞ PAYI (MK. m. 227):

a) Kavram:

Yasal mal rejimi süresince bir eşin diğer eşin bir malvarlığına katkı yapması her zaman için mümkündür ve aşağıda da belirtileceği gibi, bu durum eşlerin birbirlerine karşı olan güven ve yardım yükümlülüğünün de bir uzantısıdır. Ancak eşlerin, “evlilik birliğinin giderlerine katkı yükümlülüğü dışında” ve yine amacın açıkça bağışlama olmadığı durumda, bir eşin diğer eşin malvarlığına yaptığı katkının karşılıksız olması bazen karşı tarafta bir sebepsiz zenginleşme yaratabilir. Özellikle de yapılan katkının ve katkı yapılan malın türünün „kişisel mal“ olduğu hallerde, evlilik birliği sona erdiğinde bu değerler tasfiyeye dahil olmayacağı için, katkı yapan eşin bir karşılık alması da mümkün değildir.

Tüm bu nedenlerle 227. maddedeki düzenleme ile, özellikle yeni yasal mal rejimi içinde yaşayan eşlere, evlilik devam ettiği süre içinde birbirlerinin malına yapmış oldukları (çeşitli hukuki ilişkilerden dolayı) katkıları, mal rejiminin sona ermesine bağlı olarak talep edebilme hakkı vermektedir.

Değer artış payı alacağı, aşağıda da göreceğimiz gibi bir nevi tazminat alacağı olmakla birlikte, onu diğer tazminat türlerinden ayıran en önemli özelliği, katkı yapılan malvarlığındaki artışa oranlanarak bulunmasıdır. Değer artış payı alacağı ile, eşlere, yasal mal rejiminin sona ermesine bağlı olarak, aile hukuku kuralları çerçevesinde talep hakkı tanınmıştır. Böylece katkıda bulunulan (malında değer artışı olan) eş açısından da, bu borç bir nevi “aile hukukundan doğan borç” olarak nitelenebilir. Bu madde eşlerin malvarlıkları arasındaki kaymaların ve karşılıksız değer artışlarının mal rejimi kuralları çerçevesinde İADESİ amacını taşımaktadır.

MK. m. 227'ye göre, eşlerden biri diğerine ait bir malın edinilmesine, iyileştirilmesine veya korunmasına hiç ya da uygun bir karşılık almaksızın katkıda

bulunmuşsa, tasfiye sırasında bu malda ortaya çıkan değer artışı için katkısı oranında alacak hakkına sahip olur ve bu alacak o malın tasfiye sırasındaki değerine göre hesaplanır; bir değer kaybı söz konusu olduğunda katkının başlangıçtaki değeri esas alınır. Böyle bir malın daha önce elden çıkarılmış olması hâlinde hâkim, diğer eşe ödenecek alacağı hakkaniyete uygun olarak belirler.

b) Unsurları:

- Diğer Eşin Malvarlığı Değerine Katkı Yapılmalıdır(kazanılmasına, iyileştirilmesine korunmasına);
- Katkıda Bulunan Eşin Bağışlama Kastı Olmamalıdır;
- Katkıda Bulunan Eş Karşılık Almamış Olmalıdır;
- Eşler Değer Artış Payı Alacağından Vazgeçmemiş Olmalıdır (MK.m.227/f.3) (önce mal rejimi sözleşmesi ile sonra şekle bağlı olmadan vazgeçmek mümkündür).

c) Özellikleri:

1. Mal rejiminin tasfiyesinde gündeme gelir.
2. Mal rejimi devam ederken değer artış payı talep edilebilmesi mümkün değildir.
3. Değer Artış Payı, hak sahibi eşe(veya mirasçılarına) bir alacak hakkı sağlar, aynı bir hak sağlamaz.
4. Değer Artış Payı, yasal mal rejimi süresince yapılan katkılarda gündeme gelir.

13. ÜÇÜNCÜ KİŞİYE YAPILAN DEVİRLER:

Üçüncü kişiye yapılan devirler, edinilmiş mallar grubuna dahil olmaları ihtimalinde tasfiyenin aktifine değer olarak eklenecektir (MK. m. 229). Bu ihtimalde edinilmiş mal elden çıkarılmış olsa dahi, bu malın değeri fiktif bir biçimde tasfiye hesabına katılacaktır. MK. m. 229/1.bende göre, süre koşuluna bağlı olarak, bir eşin diğer eşin rızası olmadan yapmış olduğu “esaslı karşılıksız kazandırmaların” değerleri, tasfiyede edinilmiş mal değeri olarak hesaba katılacaktır. MK. m. 229/2. bende göre ise, bir eşin diğer eşin “alacak hakkını engellemek kastı ile” yaptığı her türlü devirler, malın devir anındaki sürüm değeri ile tasfiyede edinilmiş mal değeri olarak hesaba katılacaktır. Eş bütün mallarını devrettiyse, malların devredildiği kişiler de tasfiye davasına dahil edilebilir. Eklenecek değer, malın devri anındaki sürüm değeri olacaktır. Tasfiye sonunda hesaplanan katılma alacağını davalı eşin ödeyememesi halinde, davaya dahil edilen bu üçüncü kişilere başvurulabilecektir. Şayet üçüncü kişiler davaya dahil edilmemişlerse, tasfiye sonunda borçlu eşten elde edilemeyen katılma alacağının eksik kısmı için yine bu üçüncü kişilere başvurulabilir. Ne var ki bu durumda bir hak düşürücü süre söz konusudur: Hak sahibinin katılma alacağı hakkının zedelendiğini öğrenmesinden itibaren bir yıl ve her halde mal rejiminin sona erdiği tarihten itibaren beş yıl.

14. ZAMANAŞIMI:

Tasfiye sonucunda katılma alacağı talebinin tabi olduğu zamanaşımına ilişkin ise doktrinde iki farklı görüş ileri sürülmektedir. İlk görüş uyarınca, boşanmanın fer'i sonuçlarını düzenleyen MK m.178 katılma alacağı talebi için de uygulanmalı ve bu dava, boşanma kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl içinde açılmalıdır. İkinci görüş ise, katılma alacağı talebinin MK m.178'de özel olarak belirtilmediğini ve nitelik olarak bir alacak davası olduğunu ortaya koyarak genel zamanaşımına tabi olduğunu bildirmektedir. Yargıtay bir yıllık zamanaşımını uygulamaktadır.

AİLE FERTLERİNE KÖTÜ MUAMELE SUÇU (TCK M. 232/1)

Prof. Dr. Ayşe NUHOĞLU *

Genel Olarak

TCK'nun 232. maddesine göre; *“(1) aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*

(2) İdaresi altında bulunan veya büyötmek, okutmak, bakmak, muhafaza etmek veya bir meslek veya sanat öğretmekle yükümlü olduğu kişi üzerinde, sahibi bulunduğu terbiye hakkından doğan disiplin yetkisini kötüye kullanan kişiye, bir yıla kadar hapis cezası verilir”.

TCK'nun 232. maddesinde iki fıkrada iki ayrı suç düzenlenmiştir. Madde ile aile içi şiddetin önlenmesi, çocuğun korunmasına ilişkin anayasal ve uluslararası sözleşmelerle yükümlenen yükümlölüklerin gereğinin yerine getirilmesi amaçlanmıştır. Anayasa'nın 41.maddesinde Devlet'in ailenin ve çocukların korunması için gereken tedbirleri alacağı, 50. maddesinde de kimsenin yaşına ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağını ve küçüklerin özel olarak korunacağı hüküm altına alınmıştır. Öte yandan Türkiye'nin 14.09.1990 tarihinde imzaladığı ve 09.12.1994 tarih ve 4058 sayılı Kanunla onaylanan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 19. maddesi, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkar muameleye, ırza geçme dahil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alma yükümlölüğü getirilmiş, aynı maddenin 2. fıkrasında çocuklara kötü muamelenin önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koyması olduğu kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacı ile sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermesi gerektiği belirtilmiştir.

Aynı Sözleşmenin 32.maddesinde de *“taraf devletlerin çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığını veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ettikleri”* hüküm altına alındıktan sonra devamında taraf devletlerin bu maddenin uygulamaya

* Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı
1 RG 27.01.1995/22184.

konulmasını sağlamak amacıyla yasal, idari, toplumsal ve eğitsel her türlü önlemleri alacakları, bu maddenin etkin bir biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka yaptırımlar öngörmeleri gereği belirtilmiştir.

Aile içi şiddeti önleme amaçlı hükümler, 6284 sayılı Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'dan başka, Medeni Kanunda da bulunmaktadır. Şiddet, kötü muamele aynı zamanda MK'un 185 ve devamı maddelerinde düzenlenen evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerle aykırı davranışları oluşturur. MK'nın 185 ve devamında düzenlenen bu yükümlülüklerden herhangi birine aykırı davranış halinde Medeni Kanunun 195. maddesi uyarınca hakimin müdahalesi istenebilir. Örneğin eşlerden birinin evlilik birliğinin kendisine yüklediği yükümlülükleri hiç ya da gereği gibi yerine getirmemesi, diğer eşe, hakime başvurma imkanı verir. Eşlerden birinin evlilik birliğinin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemesi, diğer eş veya çocuklarla hiç ilgilenmemesi, ortak yaşamı terk etmesi veya ortak konuta her gece geç gelmesi, diğer eşe karşı şiddet uygulamasında, çocukların bakım ve gözetimini sağlama yükümlülüğünün yerine getirilmemesinde olduğu gibi². MK'daki bu hükümlerin amacı yükümlülüğe aykırı davranan aile bireyinin cezalandırılması olmayıp, evlilik birliği ve aileyi korumak, eşlerin ve çocukların zarar görmesini önlemektir. Eşlerden birinin evlilik birliğinden doğan bir yükümlülüğe bir kez aykırı davranması, hakime başvurusu için yeterli olmayıp, ileride de gerçekleşebilecek, tekrar edebilecek nitelikte olması gerekir³. Görüleceği üzere bu halde hakimin müdahalesi eşlerden birinin bu yönde istekte bulunmasına bağlıdır. Hakim ancak talep varsa evlilik birliğine müdahale edebilecek, re'sen müdahale edemeyecektir⁴. Hakimin müdahalesi eşleri yükümlülükleri konusunda uyarma, uzlaştırmaya çalışma ve uzman kişilerden yardım isteme şeklinde olabilir (MK.m.195/2). MK'nın 195.maddesinin 3.fıkrası uyarınca hakim gerektiğinde, eşlerden birinin istemi üzerine Kanunda öngörülen önlemleri alır. Bu halde hakim sadece kanunda öngörülen önlemleri alabilecektir. Bu bağlamda hakimin alabileceği önlemler, eşlerden birinin evlilik giderlerine katılma yükümlülüğüne (MK m.196), eşlerin, ailenin ekonomik geleceğini tehlikeye sokmamaları için alınabilecek önlemlere (MK m.199) ilişkin olabilir⁵. Eşler arasında şiddet uygulanması, eşlerden birinin diğerini dövmesi durumunda MK'nın195. maddesinde evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi şeklinde ifade edilen koşul gerçekleşmiş olduğundan hakimin müdahalesi yoluna başvurulabilir⁶.

Korunan hukuki yarar

Türk Ceza Kanunu'nun 232. maddesi ile korunan hukuki yarar kişi dokunulmazlığıdır. Suç aile düzenine karşı suçlar bölümünde düzenlendiğinden aile

2 AKINTÜRK, Türk Medeni Kanunu Aile Hukuku, II.Cilt, 10.Baskı, İstanbul 2006, s.122; ÖZTAN, Aile Hukuku, 5. Basım, Ankara 2004, s.213.

3 AKINTÜRK, s. 122; ÖZTAN, aile, s. 213.

4 AYAN, Evlilik Birliğinin Korunması, Ankara 2004, s. 201.

5 AYAN, s. 203.

6 AYAN, s. 302.

bireylerinin kişiliklerinin korunması suretiyle, geniş anlamda ailenin korunması amaçlanmaktadır⁷. Maddedeki aile düzeni ile kastedilen çekirdek aile düzeni olmayıp, geniş anlamda aile düzenidir. Zira maddede aile bireylerinin birbirine kötü muamelesi değil, aynı konutta birlikte yaşayanların kötü muamelesi suç olarak düzenlenmiştir. Diğer bir ifade ile suçun ihdasında amaç kişilerin onuru, saygınlık, özgürlüğü ve beden bütünlüğü koruyarak, Medeni Kanun'un 367. maddesi anlamında aile düzenini korumaktır⁸. Suç ile geniş anlamda aile bireyleri fiziksel, sözel, ekonomik ve duygusal şiddete karşı korunmaktadır.

Fail - Mağdur

Ceza Kanunu'nun 232. maddenin 1. fıkrasında düzenlenen suçun faili, aynı konutta birlikte yaşayan kişilerden biridir. Fail ile mağdur arasındaki ilişki bakımından Kanun tek bir şart aramıştır, o da aynı konutta yaşamaya şartıdır. Bu bakımdan ayrı yaşamakta olan aile fertlerine karşı bu maddenin suç saydığı fiillerin işlenmesi halinde, fail 232. madde uyarınca değil, fiilin niteliğine göre temas ettiği maddelere göre cezalandırılır. Ancak bu halde ayrı yaşamamanın haklı bir sebebe dayanması gerekir. Örneğin henüz reşit olmayan ve velisinin rızası olmadıkça ayrı ikametgah edinmesi mümkün olmayan bir çocuk müşterek evi terketmiş olsa dahi birlikte yaşayan aile ferdi sayılması gerekir⁹.

Aile fertlerinden birinin veya hepsinin ayrı ikametgah tesis etmemek suretiyle, az veya çok olarak kısmen başka yerlerde oturmaları birlikte yaşamadıkları anlamına gelmez. Bu nedenle okumak, çalışmak, tedavi görmek veya askerlik görevini yerine getirmek gibi bir sebeple ailenin müşterek ikametgahından başka bir yerde oturan kişi de ailesiyle birlikte yaşayan kimse sayılır¹⁰. Aynı konutta birlikte yaşayanlar arasında akrabalık ilişkisinin varlığının gerekip gerekmediği madde metninden anlaşılmamaktadır. Ancak maddenin aile düzeni aleyhinde suçlar bölümünde düzenlendiği göz önüne alındığında fail ile mağdur arasında **geniş anlamda aile ilişkisinin** olması gerektiği anlaşılır. Aynı konutta birlikte yaşayan fakat aralarında bu anlamda ilişki olmayan kişilerin birbirine karşı bu suçu işlemeleri mümkün değildir. Çünkü bu kişilerin birbirlerine karşı gerçekleştirecekleri kötü muamele niteliğindeki hareketler, aile düzenine değil, kişiye karşı suç olarak kabul edilip, hakaret, müessir fiil vs. suç olarak kabul edilip cezalandırılabilir¹¹.

7 TEZCAN/ERDEM/ÖNOK'a göre (Teorik ve Pratik Ceza Hukuku, 6.Bası,Ankara 2008, s.712),suç tipinin amacı aile içinde yaşayan kimsenin inan onurunu ve özgürlüklerini korumaktır. Genellikle aynı konut içinde ortak yaşamı paylaşanlar aile olduğu için, ailenin de bu suçla dolaylı olarak korunduğu söylenebilir.

8 ERMAN/ÖZEK, 765 sayılı mülga TCK'nun 477 ve 478.maddesinde düzenlenen suçların aslında aile düzenine karşı suçlar bölümünde düzenlenmesi gerektiğini, 765 sayılı Kanundaki düzenleme ile korunan hukuki yararın, başkasının idaresi altında bulunan veya başkasının terbiye ve itaat yetkisine tevdi edilmiş olan kişilerle ailesiyle birlikte yaşayan kimselerin, hayatını, beden tamlığını veya sağlığını herhangi bir zarar yada tehlikeden korumak olduğunu belirtmektedir.

9 ERMAN/ÖZEK, Kişilere, s. 247-248.

10 ERMAN/ÖZEK, Kişilere, s. 248.

11 TEZCAN/ERDEM/ÖNOK (2008, s.713) ve ARSLAN/AZİZAĞAĞOĞLU'NA göre (Yeni Türk Ceza Kanunu, Ankara 2004, s.965) önemli olan ikamet maksadıyla aynı konutta oturmak olup, akrabalık ilişkisi zorunlu değildir.

Öte yandan, TCK'nun 232.maddesindeki aynı konutta birlikte yaşama ifadesi yorumlanırken, kapsamı belirlenirken, Medeni Kanun'un 367.maddesi göz önünde bulundurulmalıdır. Ev düzenine ilişkin Medeni Kanun'un 367. maddesine göre, *“aile halinde yaşayan birden çok kimsenin oluşturduğu topluluğun kanuna, sözleşmeye veya örfüne göre belirlenen bir ev başkanı varsa, evi yönetme yetkisi ona ait olur”* Aynı maddenin 2. fıkrasına göre, “evi yönetme yetkisi, kan veya kayın hısımlığı, işçilik, çıraklık veya benzeri sebeplerle ya da koruma ve gözetme ilişkisi içinde ev halkı olarak bir arada yaşayanların hepsini kapsar”. Medeni Kanununun 367.maddesinde aslında aile oluşturmayan, ancak birlikte yaşama sebebiyle aile sayılan topluluk düzenlenmektedir. Aile gibi yaşama, bir düzeni, örgütlenmeyi ve birlikte yaşayan kimselerin çıkarlarının korunmasını gerektirir. Medeni Kanun'un 367.maddesi uyarınca ev başkanlığı hükümlerine tabi bir *aileden sözedebilmek için önce, birden fazla kişinin bir arada yaşaması gerekir*. Bir arada yaşamanın kaynağı, kan ya da kayın hısımlığı veya sözleşme veya koruma, gözetme (velayet, vesayet) ilişkisi olabilir. Bir ev işletmesinde birlikte yaşayan işletme sahibi ile işçi ile çıraklar da MK'nun 367.maddesi anlamında bir aileyi oluşturur. Bu halde aile sözleşmeye dayanmaktadır. Bir pansiyondaki kişiler ya da bir okuldaki öğrenciler de MK'nun 367.maddesi anlamında bir aile içinde yaşarlar¹².

Medeni Kanun'un 367.maddesi anlamında aile olmanın ikinci koşulu, birlikte yaşayan bu kişilerin içlerinden birinin, yani **ev başkanının otoritesine tabi olarak yaşamayı kabul etmesidir**. Bu bakımdan bir evi kiralayan üç arkadaş, her biri bağımsız olduğu için, ev başkanlığı kurallarının uygulanmasını gerektiren bir birlik oluşturmazlar. Üç arkadaş arasındaki ilişki sadece ortak kira sözleşmesi nedeniyle birlikte oturmaktır¹³. Bunun gibi otellerde yaşayanlar için de bir ev başkanı yoktur¹⁴. Aynı konutta birlikte yaşayanlar arasında bir hiyerarşi mevcut değilse, bu kişilerin hepsi eşit şartlar altında yaşamakta ise aileden sözedilemez¹⁵.

Birlikte yaşama kural olarak aynı evde oturma, aynı masada yemek şeklinde olur. Ev başkanının otoritesine son verecek şekilde olmamak kaydıyla, ev başkanının oturduğu yerden başka bir yerde oturma şeklinde de aileye dahil olmak mümkündür. Örneğin bir çiftlikte çalışan işçiler, çiftlik sahibinin oturduğu evin dışında müşterilatta kalsalar bile, çiftlik sahibinin otoritesine tabi olmaya devam ettikleri için aileye dahil olurlar¹⁶.

12 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 354. Nitekim suçun düzenlendiği 2003 Hükümet Tasarısının gerekçesinde, “Türk Medeni Kanununun 367. maddesi karşısında aile mensupları terimi sadece hısımları değil, birlikte yaşamakta olan tüm kişileri ifade edeceği, esasen maddenin ikinci fıkrasında fiilen aile mensuplarından kayın hısımlığında da olsa üstsoy ve altsoya karşı işlenmesinin bir ağırlatıcı neden sayıldığı, bu itibarla onsekiz yaşından küçüğe kötü muamele halinde onun aile mensuplarından olma koşulunun aranmayacağı” belirtilmiştir. Gerekçe için bkz. GÜNEY/ÖZDEMİR/BALO, Yeni Türk Ceza Kanunu, Ankara 2004, s. 1548.

13 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, C. III, 2008, s. 354.

14 AKINTÜRK, s. 547. Aksi görüşü savunan OĞUZMAN/DURAL, otellerde, otel sahibinin sözleşme gereği müşterilerin ev başkanı olduğunu belirtmektedir (Aile Hukuku, İstanbul 1994, s. 391).

15 AKINTÜRK, s. 467.

16 DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, C. III, 2008, s. 355.

Bir kimse aynı anda iki ayrı ev başkanına tabi olabilir. Örneğin çırak çalışma saatlerinde yanında çalıştığı kişinin, akşam saatlerinde ise anne ve babasının ev başkanlığına tabi olur¹⁷.

Medeni Kanun'un 367.maddesi anlamında aileden sözedebilmek için üçüncü koşul, aradaki ilişkinin topluluk üyesini **ev başkanının otoritesine tabi tutmayı mümkün kılacak süreklilikte** olması gereğidir. Kısa süreli birliktelikler bu ilişkinin varlığını kabul için yeterli görülmemektedir¹⁸.

Bu bilgiler ışığında Ceza Kanunu'nun 232.maddesindeki aile kavramından kastedilenin Medeni Kanun'un 367.maddesindeki düzenlemeye paralel olarak geniş anlamda aile olduğu kabul edilmelidir¹⁹. Bu halde, kan ya da kayın hısımlığı veya sözleşme veya koruma, gözetme (velayet, vesayet) ilişkisi sebebiyle birlikte ev başkanının otoritesine tabi olarak yaşamayı kabul eden ve topluluk üyesini ev başkanının otoritesine tabi tutmayı mümkün kılacak süreklilik arz eden birden fazla kişinin bir arada yaşadığı topluluklar 232. maddedeki **"aynı konutta birlikte yaşayan"** ifadesinin içeriğini oluşturacaktır. Bu anlamdaki ailenin bireyleri de suçun fail ve mağduru olabilirler. Bu nedenle aralarında dini nikah bulunan veya evli gibi birlikte yaşayan erkek veya kadın tarafından diğerine karşı gerçekleştirilen kötü muameleler madde kapsamında değerlendirilebilir. Nitekim Yargıtay da yalnız karı koca gibi birlikte yaşayan kişiye karşı değil de, onun çocuklarına karşı yapılan kötü muamelelerde mülga TCK'nun 478. maddesinin uygulanmasını kabul etmiştir²⁰.

Maddi Unsur

Türk Ceza Kanunu'nun 232/1. fıkrasında düzenlenen kötü muamele suçunun maddi unsuru, failin aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı **"kötü muamelede bulunması"**dır. Kötü muamele basit tıbbi müdahaleyle giderilebilecek derece fiziki kuvvet kullanımı şeklinde olabileceği gibi, sövmek, korkutmak, tehdit etmek gibi maddi olmayan bir hareketle de gerçekleştirilebilir²¹. Bunun gibi mağduru çıplak gezdirmek, beden yetenekleri ile bir oran halinde bulunmayan ağır hizmetler yaptırmak, gece sokakta bırakmak gibi hareketler de kötü muameledir²². Cinsel nitelikte hareketlerle kötü muamele yapılmakta ise, bu tür hareketler kanunda bağımsız olarak cezalandırıldığı için, özel hüküm olması sebebiyle hareketin türüne göre cinsel taciz, cinsel saldırı²³ veya fuhuşa teşvik (TCK m. 227) suçlarından dolayı fail cezalandırılır.

17 4 HD, 11.11.1980, 10022/12779, YKD, Mart 1981 C. VII, sy. 3, s. 293.

18 4 HD, 14.02.1980, 12969/1869, YKD Temmuz 1981, C. VII, sy. 7, s. 864.

19 Nitekim Dönmezer Tasarısının aynı suçu düzenleyen 333.maddesinin gerekçesinde maddedeki "aile mensupları" teriminin Medeni Kanun'un 367.maddesi göz önüne alınarak yorumlanması gerektiği belirtilmektedir.

20 CGK, 21.05.1954, 389/373.

21 EREM, Şerh, s. 2225. SOYASLAN'a göre (Ceza Hukuku Özel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2005, s. 151), kötü muameleden kasıt, kişinin vücut bütünlüğüne, özgürlük ve onuruna karşı hukuki önemi olacak derecede yapılan fiillerdir. Bu fiiller mağdura fiziki ve manevi acı çektirmelidir.

22 DÖNMEZER, Kişilere ve Şahıslara Karşı Cürümler, 16. bası, s. 261.

23 Mülga Ceza Kanunu uygulamasında Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında, karısının karşı koyma çabalarına rağmen cebir ve şiddetle livata yapmak eylemleri kötü muamele olarak nitelendirilmiştir.

Kötü muamelede bulunma suçu *itiyadi suç değildir*²⁴. Bilindiği üzere mülga Ceza Kanunu'nun 478. maddesinde düzenlenen kötü muamele suçunun itiyadi suç olduğu kabul edilmekteydi. Çünkü 478. maddede suçun oluşması için "fena muamelelerin" yapılmasından söz edilmekte idi. Kanunun lafzına göre suçun oluşması için fena muamelenin birden fazla olması gerekmekte idi. Bu hareketler arasında zaman fasılası olabileceği gibi, ard arda tekrarlanan hareketler şeklinde de gerçekleşebilir. Bu bakımdan suç *kesintisiz suç olmayıp, itiyadi suç* olduğu kabul edilmiştir²⁵.

Bir başka görüş ise mülga TCK'nun 478. maddesinde düzenlenen suçun mütemadi suç olduğunu, kötü muamelenin devam eden bir durumu ifade ettiğini, yeter derecede ve adette fiillerin işlenmesiyle ancak suçun meydana geleceğini kabul etmekteydi²⁶.

Buna karşın 5237 sayılı Ceza Kanunu'nun 232/1. fıkrasında, "kötü muamelede bulunan" ifadesi kullanıldığı için bir kez dahi kötü muamelede bulunulması halinde suçun oluştuğunun kabul edilmesi gerekir. Bu husus suçun, mülga Kanundaki düzenlemenin aksine itiyadi suç olarak düzenlenmediğini göstermektedir²⁷. Ancak Yargıtay 4. CD.'si aksi görüştedir. Söz konusu Daire 15.01.2008 tarihli kararında²⁸, "*saniğin eyleminde aile bireylerine kötü davranma suçuna özgü sürekliliğin ne surette oluştuğuna ilişkin kanıtlar gösterileden ve saniğin eşini basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek biçimde yaraladığı kabul edilmesine karşın TCY'nın 86/2-3. maddeleri yerine 232/1. maddesi uyarınca hükümlülük kararı verilmesi*"ni yasaya aykırı bulmuştur.

Kötü muamele kavramı madde metninde açıklanmamıştır. Madde gerekçesine göre, kötü muamelenin merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak nitelikte bulunması gerekli olup, her türlü kötü muamele suçun oluşmasını olanaklı kılmayacaktır. Madde gerekçesinde kötü muameleye örnek olarak, aç veya susuz bırakma, uyku uyutmamak, zor koşullarda çalışmaya mecbur etmek gibi hareketler sayılmıştır²⁹.

Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere suç icrai bir hareketle işlenebileceği gibi ihmali bir hareketle de işlenebilir. Ancak mülga Kanunun 478. maddesi uygulanması kapsamında Yargıtay ihmali hareketle kötü muamelenin gerçekleştirilemeyeceğini kabul etmekte idi³⁰.

Kötü muamele aslında şiddet uygulanmasıdır. Şiddet dendiğinde akla ilk gelen fiziksel şiddettir. Ancak aile içinde fiziksel olmayan diğer şiddet biçimleri de

24 PARLAR/HATİPOĞLU, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun Yorumu, C. II, Ankara 2007, s.3406.

25 ERMAN/ÖZEK, Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, İstanbul 1994, s.251., mülga TCK'nun 478.maddesinde düzenlenen suçun oluşması için fiillerin bir süre devam etmesi gerektiğini, bir tek fiil veya kendi başına birkaç fiilin kötü muameleyi oluşturmayacağını, çok hareketli bir suç olduğunu belirtmektedir.

26 EREM, Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler, Ankara 1993, s. 2226.

27 Aynı görüş için bkz. TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, 2008, s. 714.

28 4 CD., 15.01.2008, E. 2006/7192, K. 2008/197.

29 Madde gerekçesinde sayılan bu örnekler için bkz. DÖNMEZER, Şahıslara, 16. bası, s. 261.

30 EREM, 2225. Ancak SOYASLAN'a göre, (3. baskı, s.150) bu suç ihmali veya icrai bir hareketle işlenebilir.

sıklıkla uygulanmaktadır. Diğer şiddet biçimleri olarak duygusal, sözel, ekonomik ve cinsel şiddet biçimleri karşımıza çıkmaktadır³¹.

Fiziksel şiddet, kaba kuvvet kullanmaktır. Fiziksel şiddet uygulanması itmek, tokat atmak, ısırarak, tekmelemek, yumruklamak, bir şey fırlatmak, fiziksel kuvvet kullanarak evden ayrılmasına veya eve girmesine engel olmak, işkence yapmak, silahla tehdit etmek, hasta veya hamileyken gerekli yardımı yapmama şeklinde karşımıza çıkmaktadır³².

Duygusal şiddet, duyguların ve duygusal ihtiyaçların, karşı tarafa baskı uygulayabilmek için tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Duygusal şiddet uygulanmasında amaç, mağdurun kendine olan saygısını kaybettirmek, korkutmak, kendini güçsüz hissetmesini sağlamaktır. Sevgi, şefkat, ilgi onay, destek gibi duygu ve duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesi, küçümsenmesi, kişinin dinine, diline, ırkına, kültürel grubuna veya geçmişine ait değer verdiği inançlarının aşağılanması veya onlara aykırı davranmaya zorlanması, kişinin maddi ve manevi destek alabileceği kişilerden soyutlanması, kişinin akrabalarının ve arkadaşlarının sürekli aşağılanması, sürekli olarak başkalarının yanında söz ve davranışlarda bulunulması duygusal şiddete örnek olarak gösterilebilecek davranışlardır.

Sözel şiddet, söz ve hareketlerin düzenli bir şekilde korkutma, sindirme, cezalandırma ve kontrol etme aracı olarak kullanılmasıdır. Kişinin değer verdiği konulara yönelik güven sarsmak ve kişiyi yaralamak amacıyla belirli aralıklarla çok ağır hakaret ve sözler söylemek sözel şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Kişiyi alay etmek, küçük düşürücü lakaplar takmak sözel şiddetin bir başka biçimidir.

Ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların ve paranın kişi üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak düzenli biçimde kullanılmasıdır. Örneğin kadının çalışmasına, işinde yükselmesine engel olmak, kadının gelirin, maaşına veya mal varlıklarına el koymak, çok kısıtlı harçlık verip bununla yapılamayacak şeyler istemek örnek olarak gösterilebilir. Ekonomik şiddet sadece kadınlara karşı değil yaşlılara karşı da uygulanabilir. Örneğin yaşlı kişinin izni dışında kaynaklarını kullanmak, mal ve parasını izinsiz almak, mal ve parasını yanlış kullanmak da ekonomik şiddet olarak kabul edilmektedir.

Cinsel şiddet, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır. Örneğin kişiye cinsel bir eşya gibi davranmak, aşırı kıskançlık ve şüphecilik göstermek, cinselliği cezalandırma yöntemi olarak kullanmak, kaba kuvvet kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak, duygusal baskı kullanarak cinsel ilişkiye zorlamak gibi hareketlerdir.

Ancak yukarıda belirtilen bu şiddet şekillerinden her biri somut olayı koşulla-

31 UÇAR, Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası, Ankara 2003, s. 80. Şiddet türlerinin tanımları için bkz. s. 80-82

32 UÇAR, s. 85. Yargıtay 4. CD'si, eşi ve ergin olmayan çocuklarını soğukta ve yoksulluk içinde sokağa atan sanığın eyleminin aile bireylerine kötü davranma suçunu oluşturacağını belirtmiştir (12.10.1984, 1984/6360, 1984/6828, YKD Aralık 1984, sy.12, s. 1951.

rina göre başka suçların unsurlarını da oluşturabilir. Örneğin cinsel şiddet uygulaması nitelikli cinsel saldırı suçunu oluşturur. Bu halde fikri içtima kuralları gereği failin nitelikli cinsel saldırı suçundan cezalandırılması gerekecektir. Ancak basit cinsel saldırının eşler arasında işlenmesi, basit cinsel saldırı suçunu oluşturmayacaktır. İşte bu halde basit cinsel saldırı oluşturacak nitelikteki hareketleri diğer eşe karşı gerçekleştiren fail, diğer unsurların da bulunması koşuluyla aile fertlerine kötü muamele suçundan cezalandırılabilir.

Nitekim 4.CD.'si 19.01.2009 tarihli kararında³³, "TCY'nin 232. maddesi, yaralama, tehdit ve sövme gibi Yasanın başka maddelerinde açıkça düzenlenmiş suçlar dışında kalan eşe karşı işlenen eylemleri kapsamaktadır. (çıplak gezdirme, aç bırakma, sürekli alay etme, korkutma gibi) Aynı suç oluşturan tehdit eylemi için yeterli kanıt bulunmadığı, iddianamede sanığın kötü muamele suçunu oluşturacak eylemlerinden söz edilmediği gibi buna ilişkin kanıt da bulunmadığının anlaşılması karşısında, tanık anlatımları ve doktor raporu ile kanıtlanan sanığın eşini yaralaması nedeniyle TCY'nin 86/2. maddesi yerine öğeleri oluşmayan 232. maddesi ile hüküm kurulması"ni yasaya aykırı bulmuştur.

4 CD., 06.04.2010 tarihli kararında³⁴, "5237 sayılı TCY'nin 232/1. maddesinde düzenlenen aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunma suçu; yaralama, tehdit, sövme gibi Yasanın başka maddelerinde açıkça suç olarak tanımlanmış eylemler dışında kalan, çıplak gezdirme, aç bırakma, sürekli alay etme, korkutma gibi merhamet ve şefkatle bağdaşmayan eylemleri kapsar. Yargılamaya konu somut olayda; sanığın alkollü olarak nedensiz yere eşi olan mağdureye vurarak kasten yaralama suçunu işlediğinin anlaşılması karşısında, 5237 sayılı TCK'nın 86/2, 86/3-a maddeleri gereğince hüküm kurulması gerekirken, aile bireylerine kötü davranma suçundan hükümlülük kararı verilmesi"ni Kanuna aykırı bulmuştur.

5237 sayılı Kanun suçun tanımını kısmen değiştirmiş olmasına rağmen, Yargıtay yeni Kanuna ilişkin uygulamasında da maddi unsurun özelliği olarak "merhamet ve şefkat duygularıyla bağdaşmaz" nitelikte olması gerektiğini belirtmektedir. Gerçekten 4. CD.'si 03.04.2008 tarihli kararında³⁵, "sanığın acıma, merhamet ve şefkat duygularıyla bağdaşmaz biçimde mağdurun eğitimini en-

³³ 4 CD., 19.01.2009, E. 2007/5591, K. 2009/80. 4 CD., 28.01.2010 tarihli kararında, (E. 2008/7450, K. 2010/855) "ile bireylerine kötü davranma suçu Yasanın başka maddelerinde açıkça düzenlenmiş suçlar dışında kalan merhamet ve şefkatle bağdaşmayan eylemleri kapsadığından, sanığın tehdit eyleminde de bulunduğu anlaşıldığından, ek savunma hakkı verilerek tehdit suçundan ayrıca hüküm

³⁴ kurulması gerekeceğini belirtmiştir".

³⁵ 4 CD., 06.04.2010, E. 2008/10591, K. 2010/6251.

4 CD., 03.04.2008, 2006/9060, K. 2008/5596, YKD C. 34, Sy. 11, Kasım 2008, s. 2280. Bu karar Mülgâ Kanun zamanındaki Yargıtay uygulamasının değişmediğini göstermektedir. Gerçekten 4. CD.'si 24.03.2004 tarihli kararında bu hususu uluslararası metinleri de göz önüne alarak ayrıntılı olarak tartışmıştır. Sözkonusu karar (4. CD 24.03.2004 E. 2003/2630 K. 2004/3746, şöyledir; Anayasa ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme hükümleri de gözönüne alınarak, katılan Çocuk Esirgeme Kurumu görevlilerinin uyarılarına rağmen ve ihtiyaçları olmadığı halde, geç saatlere kadar çocuklarını sokakta çalıştıran anne ve babanın bu hareketleri şefkat ve merhamet duygularıyla bağdaşmayıp mağdur sayısınca TCK'nın 478/1-2 maddesindeki suçu oluşturur. Ancak; Anayasanın 41. maddesinde ailenin ve çocukların korunması için Devletin gereken tedbirleri alacağı, 50. maddesinde kimsenin yaşına ve gücüne uygun olmayan işlerde çalıştırılmayacağı ve küçüklerin özel olarak korunacağı, >

gellemek suretiyle sokaklarda çalıştırılmasının, aile bireylerine kötü davranış oluşturacağını gözetilmesi..." gerektiğini belirtilmiştir.

4 CD., 18.03.2009 tarihli kararında³⁶, "sanığın suç tarihinde, boşanma davası açılmış olsa bile, bu dava sonuçlanana kadar eş ve çocukların barınma ve yaşamaları için ortak konut olan aile konutunun anahtarını değiştirerek eşini eve almama biçiminde gerçekleşen merhamet ve şefkatle bağdaşmaz nitelikteki eylemi, aile bireylerine kötü davranma suçunu oluşturacağını" kabul etmiştir.

TCK'nun 232. maddesinin 1. fıkrasında suçun maddi unsuru olarak sadece "kötü muamelede" bulunma gösterilmişse de, madde gerekçesinde, her türlü kötü muamelenin suçun oluşmasını olanaklı kılmayacağı, kötü muamelenin merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak nitelikte bulunmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Kanunkoyucu her türlü kötü muameleyi değil de, sadece merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşmayacak nitelikteki kötü muameleyi cezalandırmak isteseydi, mülga Kanunun 478. maddesinde olduğu gibi bu hususu madde metninde belirtirdi³⁷. Öte yandan, bu kararlar merhamet, acıma ve şefkatle bağdaşabilecek kötü muamele olabilir mi? Sorusunu akla getirmektedir.

61/4. maddesinde de korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili tedbirlerin Devlet tarafından alınacağı hükümleri yer almaktadır. TBMM tarafından 9.12.1994 tarihinde 4055 sayılı Kanunla onaylanarak kabul edilen ve 27.1.1995 tarihli 22184 sayılı Resmi Gazete ile yayımlanarak yürürlüğe giren ve iç hukukumuzun bir parçası haline gelen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 19. maddesinde; çocuğun yanında bulunduğu kişinin suiistimal, ihmâl ya da ihmalkar muamelesine karşı devletin gerekli tedbirleri alacağı açıklanmış, 32. maddesinde ise "çocuğun ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitimine zarar verecek ya da sağlığı ve bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı" taraf devletlerin koruma sağlaması ve bu maddenin etkili biçimde uygulanmasını sağlamak için ceza veya başka uygun yaptırımların uygulanabileceği belirtilmiştir. Yine, Sözleşmenin 36.maddesinde de taraf devletlerin, "eslenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu" koruyacakları hükmü yer almıştır. 2828 sayılı Kanun ile kimsesiz veya aileleri tarafından istismar edilen çocukların korunması ve bu konuda gereken tedbirlerin alınması konusunda Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Anılan sözleşmede sözü edilen kimi idari tedbirler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından alınıp uygulanmaktadır. Dava konusu olayda, sosyal hizmet uzmanının 31.1.2000 tarihli raporu, mağdur küçüklerin aşamaldaki anlatımları ve sanıkların dolaylı kabullerinden; sanık anne ve babanın, katılan Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü görevlilerinin bu konudaki uyarıları ve ekonomik yardım tekliflerine arşın 12 yaşın altında bulunan 1989 doğumlu Kader, 1991 doğumlu Mehtap ve 1993 doğumlu Murat adlı çocuklarına okul saatleri dışında ve hafta sonlarında Kızılay-Sakarya caddesi civarlarında çiçek veya mendil sattırdıkları ya da satmalarını önlemedikleri anlaşılmaktadır. Yaşları gereği olarak küçük mağdurların Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 31. maddesi uyarınca dinlenme, boş zamanlarını değerlendirme, oyun oynama, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılma hakları bulunmaktadır. Buna karşın, sanık anne ve babanın acıma, merhamet (rahim) ve şefkat duygularıyla bağdaşmaz biçimde ve kendilerine ait bir ev ile işyeri bulunması nedeniyle ekonomik bakımdan zorunlu da bulunmadıkları halde mağdur küçüklerin kış mevsiminin en şiddetli günlerinde sağlıklarının bozulması tehlikesi altında ve her türlü kötü niyetli ya da kötü alışkanlıkları bulunan kişilerle muhatap olarak kişilikleri ve eğitimlerinin olumsuz yönde etkilenmesi riskine son derece açık bir ortamda geç vakitlere kadar bulunmalarına yol açmaları ya da buna razı olmaları nedeniyle TCY'nın 478/1-2. maddesindeki suçu işledikleri ve anılan maddenin mağdur sayısınca uygulanarak ceza verilmesi gerektiği gözetilmeden, kanıtları yanlış değerlendirilerek yetersiz gerekçeyle beraat hükmü kurulmasını" bozma sebebi saymıştır. Aynı doğrultuda 4. CD.,

36 14.05.2003 E. 2002/21425 K. 2003/3978.

37 4 CD., 18.03.2009, E. 2007/213, K. 2009/5127.

Aynı gerekçe hemen aynı kelimelerle Dönmez Tasarısının kötü muamele suçunun düzenlendiği 333. maddesinin gerekçesinde de belirtilmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki Tasarının 333. maddesinin madde metninde "merhamet ve şefkatle bağdaşmayacak surette kötü muamelede bulunmak" suçun madde unsuru olarak belirtilmiştir.

Manevi Unsur

Türk Ceza Kanunu'nun 232/1. fıkrasında düzenlenen suçun manevi unsuru kast olup, taksirle işlenemez. 1. fıkra açısından fail, aynı konutta birlikte yaşadığı kişiye kötü muamele yaptığını bilmeli ve istemelidir. Bu açıdan suçun oluşması için genel kast yeterlidir. Faili kötü muamelede bulunmaya sevk eden saikin önemi bulunmamaktadır. Ancak fail terbiye etmek saiki ile hareket etmekte ise bu halde maddenin 2. fıkrasında düzenlenen suç oluşacaktır. Ancak kötü muamelede bulunma kastının varlığı zorunludur. Yargıtay CGK 25.09.1961 tarihli bir kararında, "nikahlı olmakla birlikte düğün yapılmayarak birleşme vaki olmayan karısını kötü muamele ve eziyet vermek kast ve niyetini taşımaksızın kucaklayarak ve mukavemetini yenmeye çalışarak kayığa bindirmek istemesinde TCK'nun 478. maddesindeki kanuni unsurların" bulunmadığına karar vermiştir³⁸. Yargıtay 18.04.1956 tarihli bir kararında, sıkmanın, hafif berelemenin karı-koca hayatında doğal bir hal sayılabileceğini belirtmiştir³⁹. Suç genel kasta işlenebilen bir suç olduğundan olası kastla da işlenebilir.

Teşebbüs

Türk Ceza Kanunu'nun 232/1. fıkrasında düzenlenen kötü muamele suçu, kötü muameleyi oluşturan hareketin yapılmasıyla tamamlanır. Kanun suçun tamamlanması için kötü muamele teşkil eden hareketin⁴⁰ dışında ayrı bir neticenin meydana gelmesini aramamıştır. Kötü muamele sonucu mağdurun bedensel veya ruhsal sağlığında hiçbir olumsuzluk meydana gelmese de suç tamamlanmıştır. Bu bakımdan icra hareketleri kısımlara bölünebildiği takdirde suça teşebbüs mümkündür. Ancak EREM'e göre suç kesintisiz suç olduğundan teşebbüse elverişli değildir⁴¹.

İçtima

Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, kötü muamele oluşturan hareket basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçünün ötesinde bir etki meydana getirmişse, fail ayrıca kasten yaralama suçundan cezalandırılacaktır. Gerekçede, basit tıbbi müdahale giderilebilecek derecedeki bir kötü muamele oluşturan hareketin, bu suçun unsuru olduğu kabul edilmektedir.

Ancak yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 15.01.2008 tarihli kararına göre, "sanığın eyleminde aile bireylerine kötü davranma suçuna özgü sürekliliğin ne surette oluştuğuna ilişkin kanıtlar gösterilmeden ve sanığın eşini basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek biçimde yaraladığı kabul edilmesine karşın TCY'nın 86/2-3 maddeleri yerine 232/1. maddesi uyarınca hükümlülük kararı verilmesini" yasa-ya aykırı bulmuştur. TCK'nun 282. maddesi ile 86/2-3. fıkraları arasında yaptığı

38 CGK 25.09.1961, 4-15/15 aktaran Dönmezer, s. 228.

39 4 CD, 18.04.1956, 15681/315, aktaran Erem, s. 2227.

40 ERMAN/ÖZEK (Kişilere, s. 251), mülga TCK'nun 478. maddesinde düzenlenen suçun da teşebbüse elverişli olmadığını belirtmektedir. Yazarlara göre suçun itiyadi suç olduğu kabul edildiğinde, ya hareketler kötü muamele sayılacak seviyeye ulaşmıştır ve fiil tamamlanmıştır, ya bu dereceye varan hareketler yapılmamıştır ve failin cezalandırılması mümkün değildir.

41 EREM, s. 2226.

rım bakımından çelişki bulunmaktadır. Karara göre 232/1. uygulanabilmesi için kötü muamele eyleminin sürekli olması, diğer bir ifade ile 86/2-3. fıkralardan daha ağır olması gerekir. Oysa TCK 86/2-3 fıkralarda öngörülen yaptırım altı aydan birbuçuk yıla kadar hapis cezası iken, 232/1. fıkrada öngörülen yaptırım iki aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır.

Yargıtay CGK 04.04.1983 tarihli bir kararında⁴², “eşinin geç saatlerde eve içkili olarak gelip etrafındakilere bağırmasından korkarak kendini odasına kilitleyen, eşinin ölüm tehditleri, etrafı kırıp dökmesi ve kilitli kapıyı kırması üzerine hiçbir kurtulma ümidi kalmayan kadının pencereden atlayarak yaralanması”nı silahla yaralama olarak tasnif etmiştir. Yargıtay bu olayda kadının pencereden atlayarak yaralanması ile kocanın eylemi arasında nedensellik bağının varlığını haklı olarak kabul etmiştir. Karara konu olayda kocanın kadına doğrudan yönelik şiddet içeren bir hareketi bulunmamaktadır.

Ancak CGK 12.05.1980 tarihli başka bir kararında⁴³, intihar eden kadının ölümü ile kocanın kötü muamelesi arasında nedensellik bağı bulunmadığına karar vermiştir. Kadının hasta olduğu için ev ile ilgilenmemesine sinirlenen koca kadını döverek sokağa atmıştır. Kadın gidecek başka yeri olmadı için tekrar dönerek eve gelmiş, kocası tarafından aşağılanıp reddedilince bir kutu ilaç içerek intihar etmiştir. Daha sonra arkadaşına haber vererek olayları ailesine anlatmasını istemiştir. Ertesi gün ise odasında kendisini asmış olarak bulunmuştur. Ceza Genel Kurulu kadının ölümü ile kocanın kötü muamelesi arasında nedensellik bağı bulunmadığını, ölümün nedeninin intihar olduğunu kabul ederek, kocayı sorumlu tutmamıştır.

Yargıtay bazı kararlarında kendisinden ayrı yaşayan karısını döverek zorla evine götürülen kocanın hareketini kötü muamele kapsamında değerlendirmişken⁴⁴, başka bir kararında⁴⁵ müşterek evi terk eden karısını babasının evinden zorla alarak elleri bağlı bir şekilde evine götürmeye kalkışan sanığın, mağdure ile resmen evli olmaları nedeniyle bu suçu işlememiş olduğunu kabul etmiştir.

CGK 14.01.1985 tarihli bir kararında⁴⁶, kızdırılmış bir bıçağı eşine karşı kullanan kocanın aslında bıçağın delici ve bereleyici niteliğinden yararlanmak amacıyla değil, kızdırılmış demir olarak kullandığı, bu nedenle de suçun işkence yoluyla yapılan etkili eylem niteliğinde olup vazgeçmeyle düşen, kovuşturması şikayete bağlı suç olduğunu kabul etmiştir.

Kötü muamele suçunun *hürriyeti tehdit* suçu ile içtimaı sözkonusu olabilir. Yargıtay bu gibi hallerde özgürlüğü kısıtlama kastı olmadığı için kötü muamele suçunun oluştuğunu kabul etmektedir. 5. CD.'si 20.01.1982 tarihli bir kararında, “evlilik birliğinin devamını sağlamak amacı ile karısını babasının evinden zor ve

42 CGK 04.04.1983, 1983/4-2, 1983/153, YKD 1983, sy. 8, s. 1223.

43 CGK 12.05.1980, 1-151/206, aktaran SAVAŞ/MOLLAMAHMUTOĞLU, Türk Ceza Kanunu Yorumu, Ankara 1988, 2. baskı, s. 4718.

44 4 CD, 11.12.1953, 1953/14764, 1953/13182; 1 CD, 27.01.1954, 1954/4357, 1954/362, aktaran UÇAR, s. 115.

46 1 CD, 30.06.1953, 1953/2540, 1953/2277, aktaran UÇAR, s. 115.

şiddet kullanarak alıp kendi annesinin evine götürün sanığın özgürlüğü kısıtlama kastı olmadığını, eylemin aile bireylerine kötü muamele suçunu oluşturduğuna” karar vermiştir⁴⁷.

Yargıtay 3. CD.’si 09.02.2005 tarihli kararında⁴⁸, “Sanığın mağdurlardan eşine karşı 2 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralamada bulunma eyleminin, aile bireylerine karşı kötü muamele suçu içinde eridiği göz önüne alınarak hüküm kurulması gerekirken, sanık hakkında mağdure eşine karşı ika ettiği eylem nedeniyle TCK.’nun 478. maddesindeki suç yanında ayrıca yaralama suçundan da mahkumiyet hükmü kurulması bozmayı gerektirdiği” belirtilmiş, ayrıca “sanığın mağdurlardan eşi S.Ş.ye karşı 2 gün iş ve gücünden kalacak şekilde yaralamada bulunma eylemi TCK.’nun 478. maddesinde ifadesini bulan aile bireylerine karşı kötü muamele suçu içinde eridiği Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 2.10.2002 gün 4-165/195 esas ve sayılı kararında belirtilmiş olduğu gibi süreklilik kazanan Yargıtay uygulamalarının da bu yolda olduğu göz önüne alınarak hüküm kurulması gerekirken sanık hakkında mağdure eşine karşı ika ettiği eylem nedeniyle TCK.’nun 478. maddesindeki suç yanında ayrıca yaralama suçundan da mahkumiyet hükmü kurulmasını” hukuka aykırı bulmuştur.

Hakaret veya tehdit suçlarının hafif şekillerinin bu suçun unsurunu oluşturdıkları ve bileşik suç kuralları gereğince bağımsızlıklarını kaybettikleri kabul edilmelidir⁴⁹. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu 02.10.2001 tarihli kararında⁵⁰, “resmi nikahlı eşi katılanı olay günü ve öncesinde sürekli döverek evden kovan ve atmaya çalışan, evin kapı kilitlerini değiştirerek eve girmesini engelleyen, “ölümün benim elinden olacak, başını taşla ezdireceğim...” diye tehdit eden sanığın eylemi “aile bireylerine kötü muamele” suçundan başka sarfettiği tehdit içeren sözlerini TCY’nın 191/son maddesi ve fıkrasının dışında bir fıkrasına uyması, aile bireylerini korumaya yönelik düzenlemenin aynı fiillere daha az ceza verilmesi ve bireyleri mağdur etme sonucunu doğuracak olması, aynı durumda cezanın ağırlaştırılmasını öngören ya da ailenin korunmasını amaçlayan düzenlemelere ters düşmesi nedenleriyle ayrı bir suç oluşturacağını” belirtmiştir .

Fail aynı suç işleme kararı ile aynı mağdura karşı kötü muamele teşkil eden hareketleri gerçekleştirmiş ise, **zincirleme suç** hükümleri uygulanabilecektir. Ancak farklı mağdurlar sözkonusu ise 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun zincirleme suç konusunda kabul ettiği esaslar sebebiyle, mağdur sayısınca suçun oluştuğu kabul edilmelidir. Ancak tek bir hareketle birden fazla mağdura, aile

47 CGK 14.01.1985, 1984/2-393, 1985/5, YKD 1985, sy. 5, s. 720.

48 5 CD, 20.01.1982, 1982/1, 1982/66, YKD 1982, sy. 6, s. 871.

49 3 CD., 09.02.2005 E. 2004/23240 K. 2005/1058. Aynı doğrultuda bkz. 4. CD, 21.02.2005, E. 2003/15698 K. 2005/1201.

50 Bu durumda Mülga TCK’nun 478. maddesi bakımından da bileşik suç kurallarının uygulanması gerektiği konusunda bkz. ERMAN/ÖZEK, Kişilere, s. 253.

CGK 02.10.2001, E. 2001/4-165, K. 2001/195. Sözkonusu kararda aynen “Ceza Genel Kurulunun süreklilik gösteren kararlarında (örneğin 14.1.1985 gün ve 2-393/5, 8.12.1949 gün ve 4-389/372, 10.10.1960 gün ve 4/54/54 sayılı kararları) kötü muamelenin; “müessir fiil oluşturmayan ve aynı zamanda terbiye ve disiplin araçlarını kötüye kullanma biçiminde kendisini göstermeyen, ancak beden bütünlüğüne zarar veren hürriyeti ve haysiyeti esaslı biçimde rencide eden fiiller olduğu belirtilmiş” şeklindeki ifadelerle bu uygulamanın yerleşik uygulama olduğu belirtilmiştir.

bireyine karşı suç işlenmişse TCK'nun 43/2. fıkrası uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır.

Kötü muamele suçunu oluşturan eylemler, aynı zamanda TCK'nun 233. Maddesinde düzenlenen aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali suçunu da oluşturabilecektir. 4. CD.'nin 10.10.2007 tarihli kararında⁵¹, "iddianamede sanığın eşi ve çocuklarına şiddet uyguladığı ve geçimleri ve bakımlarıyla ilgilenmediğinden bahisle kamu davasının açılması karşısında şiddet ögesinin de kanıtlanması durumunda eylemlerin 5237 Sayılı TCY'nin 232/1, 233/1. maddelerine uyan iki ayrı suç oluşturduğu gözetilmeyerek eylemlerin tümüyle 233/1. madde kapsamına girdiğinin kabul edilmesi" bozma sebebi sayılmıştır. Aynı konutta oturanların birbirlerine karşı işledikleri sistematik nitelikteki kötü muamelelerin varlığı durumunda eylem aynı zamanda eziyet suçunu da oluşturacağından fikri içtima kuralları gereği failin eziyet suçundan dolayı cezalandırılması gerekir. Bir eşin eve bir kez sarhoş gelip rezalet çıkarması kötü muamele suçunu oluştururken, eşini bezdirip evden kaçırmak için bu davranışını her gece tekrarlama halinde eziyet suçunu oluşturabilecektir⁵².

Yargıtay 765 sayılı mülga Kanununun uygulanmasında, birçok kararında, aslında irza geçme suçunun unsurlarını oluşturan eşle zorla anal ilişki kurmayı kötü muamele suçunu olarak nitelendirmiştir⁵³.

Yaptırım ve Kovuşturma

Kötü muamele suçunun yaptırımı iki aydan bir yıla kadar hapis cezasıdır. Suç için öngörülen yaptırım, CMK'nun 171. maddesindeki kamu davasının açılmasının ertelenmesi, CMK'nun 230. maddesindeki hükmün açıklanmasının geri bırakılması, TCK'nun 50. maddesi uyarınca para cezası veya diğer tedbirlere çevrilebilmesi kurumlarının uygulanmasına elverişlidir. Ayrıca yaptırım olarak hapis cezası hükmedilmesi halinde bu ceza ertelenebilecektir.

Suç mağdurla aralarında velayet veya vesayet ilişkisi olan fail tarafından işlenmişse, TCK'nun 53. maddesinin 5. fıkrası uyarınca, hapis cezasının infazından sonra işlemek üzere, hükmolunan cezanın yarısından bir katına kadar velayet ve vesayet yetkisinin kullanılmasını yasaklanmasına da karar verilecektir. Şayet hapis cezası değil de adli para cezası hükmedilmişse, hükümde belirtilen gün sayısının yarısından bir katına kadar velayet veya vesayet yetkisinin kullanılmasını yasaklanmasına karar verilecektir. Bu halde süre, adli para cezasının tamamen ödenmesinden itibaren başlayacaktır. Suçtan dolayı hükmedilen hapis cezasının adli para cezasına çevrilmesi halinde velayet veya vesayet yetkisinin yasaklanmasına karar verilecektir. Zira TCK'nun 50/5. fıkrası uyarınca, uygulamada asıl mahkumiyet, çevrilen adli para cezasıdır.

51 4 CD., 10.10.2007, E. 2006/4314, K. 2007/8117.

52 TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, 2008, s. 716. Yargıtay 4. CD.'si 16.07.2008 tarihli kararında sanığın bir başkasıyla olan gönül ilişkisinden dolayı arasının bozuk olduğu eşiyile sık sık kavga etmesi, sürekli dövmesi, hakaretle bulunması, dış dünyadan izole etmesi eylemlerinin eziyet suçuna uyabileceğine karar vermiştir (1331/16451 aktaran TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, 2008, s. 716).

53 4 CD 19.12.1990, 1990/5557, 1990/7044, YKD Şubat 1991, sy. 2, s. 290; 4 CD, 07.07.1994, 1994/2788, 1994/6217, YKD Kasım 1994, sy. 11, s. 1

Suç şikayete bağılı olmayıp, re'sen kovuşturulan bir suçtur. Mülga Ceza Kanunu'nun 478. maddesinde kötü muamele suçu şikayete bağılı bir suç olarak düzenlenmişti. Öğretide ülkemizin gerçekleri içinde kadının şikayet hakkını kullan(a)madığı, bu nedenle kovuşturmanın re'sen yapılmasının daha isabetli olacağı yönünde görüş mevcuttu⁵⁴.

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE ADLİ TIP YAKLAŞIMI

Prof. Dr. Nevzat ALKAN*

Cinsel Taciz Olgularına Adli Tıp Yaklaşımı

* * *

5237 sayılı, Türk Ceza Kanunu

Kabul Tarihi: 26.09.2004

Yürürlük Tarihi: 01.06.2005

* * *

Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar *Cinsel Saldırı*

Madde 102

(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi, mağdurun şikayeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda, yedi yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikayetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dahil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

İşlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Suçun işlenmesi sırasında mağdurun direncinin kırılmasını sağlayacak ölçünün ötesinde cebir kullanılması durumunda kişi ayrıca kasten yaralama suçundan dolayı cezalandırılır.

(5) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

* İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi / Adli Tıp Anabilim Dalı

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Çocukların Cinsel İstismarı **MADDE 103**

(1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Cinsel istismar deyiminden;

a) Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısmı, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle veya birden fazla kişi tarafından birlikte gerçekleştirilmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması halinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, onbeş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(7) Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Reşit Olmayanla Cinsel İlişki **MADDE 104**

(1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, onbeş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikayet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Cinsel Taciz **MADDE 105**

(1) Bir kimseyi cinsel amaçlı taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikayeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına hükmolunur.

(2) Bu fiiller; hiyerarşi, hizmet veya eğitim ve öğretim ilişkisinden ya da aile içi ilişkiden kaynaklanan nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise, verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

Genital Muayene

MADDE 287

(1) Yetkili hakim ve savcı kararı olmaksızın, kişiyi genital muayeneye gönderen veya bu muayeneyi yapan fail hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Bulaşıcı hastalıklar dolayısıyla kamu sağlığını korumak amacıyla Kanun ve tüzüklerde öngörülen hükümlere uygun olarak yapılan muayeneler açısından yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Çocuk Düşürtme

MADDE 99

(1) Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu durumda, çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadın hakkında bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Birinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi altı yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, onbeş yıldan yirmi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İkinci fıkrada yazılı fiil kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına neden olmuşsa, kişi üç yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır; fiilin kadının ölümüne neden olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(5) Rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi halinde;

iki yıldan dört yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Yukarıdaki fıkralarda tanımlanan diğer fiiller yetkili olmayan bir kişi tarafından işlendiği takdirde, bu fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılarak hükmolunur.

(6) Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.

Çocuk Düşürme

MADDE 100 - (1) Gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi halinde, bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükümlenir.

TCK 280

Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi

Madde 280- (1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

ADLİ TIP KURUMU KANUNU

Kanun Numarası : 2659

Kabul Tarihi : 14/4/1982

Değişiklik:

19/2/2003 gün, 4810 sayılı yasa

f) Altıncı Adli Tıp İhtisas Kurulu:

- Genel ahlâk ve aile düzeni aleyhine işlenen cürümler,
- nesep cürümleri,
- çocuk düşürme veya düşürtme cürümleri,

Türk Ceza Kanununun 53, 54, 55 ve 57 nci maddeleri ile 58 inci maddesinin üçüncü fıkrasının dışındaki hususlar ve cinsel iktidar tespiti ile fiile karşı koyup koyamayacağı hususlarının tespitine ve yaş belirlemesine ilişkin işlemler :

6. Adli Tıp İhtisas Kurulu birer;

Kadın Hastalıkları ve Doğum, Radyoloji, Üroloji, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Çocuk Psikiyatrisi, Adli Antropoloji, Çocuk Cerrahisi.

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Erkekler için)

SAĞLIK KURULUŞUNUN ADI

GÖNDERİLEN RESMİ KURUM

Rapor tanzim tarihi ve saati: / / -

Rapor no: _____

Gönderen Makam : _____	MUAYENE EDİLENİN
Resmî yazı tarihi, no : / / -	T.C. Kimlik no : _____
EŞLİK EDEN RESMÎ GÖREVLİNİN	Adı soyadı : _____
Adı soyadı, sicil no : _____	Baba adı : _____
MUAYENEYE GÖNDERİLME NEDENİ	Doğum yeri ve tarihi : - / /
» AÇIKLAMALARA bakınız	Mesleği : _____

MUAYENE EDİLENİN TIBBİ KİMLİĞİ : _____
Geçerli kimlik belgesi olmayanlar için doldurulacaktır

MUAYENE EDİLENİN RIZA BEYANI

» Bu Bölüm, muayene edilen kişi tarafından el yazısı ile doldurulacaktır.

Dr. _____ tarafından, yapılacak muayene ve tetkikler hakkında bana bilgi verildi. Muayenem ile gerekli tetkiklerin yapılmasını ve ilgili raporun düzenlenmesini kabul _____ (ediyorum / etmiyorum)

Adı Soyadı : _____ İmzası: _____

Veli, vasi veya kanuni temsilcisinin (18 yaşından küçüklerde veya vesayet altında bulunanlarda)

Adı Soyadı : _____ İmzası: _____

Yakınlık derecesi : _____

MUAYENEYE ESAS OLAYLA İLGİLİ BİLGİLER

» Bu bölümdeki bilgileri, muayeneye getirilen kişinin ifadelerine göre doldurunuz.

OLAYIN ÖYKÜSÜ : Tarih ve saat bilgilerinizi belirtmeyi unutmayınız

MUAYENE EDİLENİN ŞİKAYETLERİ : _____

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Erkekler için)

Muayene edilenin adı soyadı : _____

Rapor tarihi ve no : ____/____/____

OLAYLA BAĞLANTILI BİLGİ ve BULGULAR

» Muayene edilenin cevabına bağlı konularda zorlamaya gitmeyiniz. İlgili kısmı cevap vermiyor/bilmiyor şeklinde işaretleyiniz.

Muayene tarihi : ____/____/____ Muayene saati : _____

Olay öncesi alkol / ilaç kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında anal penetrasyon: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında saldırganın ejakülasyonu: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında kaydırıcı madde kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında kondom kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında fiziksel/sözel şiddet/tehdit kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında silah ve/veya benzeri alet kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Daha önceden benzer saldırı öyküsü: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Olay sonrası yıkanma: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Geçirilmiş veya halen mevcut venereal hastalık öyküsü ?: Hayır Evet » _____

Geçirilmiş veya halen mevcut emosyonel hastalık öyküsü ?: Hayır Evet » _____

Sanık sayısı: _____ Sanık(lar)ın yaşı: _____

Sanık(lar) – mağdur ilişkisi: _____

Muayene edilenin giysileri: İncelendi İncelenmedi Muhafaza altına alındı / aldındı

MUAYENE BULGULARI

» Bu Bölümde, bütün kısımların doldurulması gerekmektedir. Olaya, iddiaya, talebe ve muayene bulgularına göre gerekli görülenleri yapınız ve ilgili kısmı doldurunuz.

Muayene tarihi : ____/____/____ Muayene saati : _____

ANAL ve PERİANAL MUAYENE

» Varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyip, özelliklerini tanımlayınız ve lezyonları DİYAGRAM üzerinde gösteriniz.

Perianal bölge Anal mukozası Anal sfinkter tonusu Rektum

DİĞER VÜCUT BÖLGELERİ

» Varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyip, özelliklerini tanımlayınız ve lezyonları DİYAGRAM üzerinde gösteriniz.

Saçlı deri Yüz-ağız Boyun Gövde Ekstremiteler Gluteal bölge Diğer _____

SİSTEM MUAYENELERİ

» Tespit edilen diğer bulgularla ilgili sistemi işaretleyiniz ve bulgular belirtiniz.

Merkezi Sinir S. Kalp Damar S. Solunum Sistemi Sindirim Sistemi Ürogenital S. Kas İskelet S. Duyu Organları

Genel durumu : _____ Bilinci : _____ Tansiyon arteryel : _____ mmHg Nabız : _____ / dk

Solunum : _____ Pupiller : _____ Işık refleksi : _____ Tendon refleksi : _____

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Erkekler için)

Muayene edilenin adı soyadı : _____

Rapor tarihi ve no : ____ / ____ / ____ - ____ / ____ / ____

MUAYENE BULGULARI (devam)**PSIKİYATRİK MUAYENE**

►► Temel psikiyatrik değerlendirmeyi / muayeneyi her vaka için yapıp, olayın mahiyetine göre veya herhangi bir psikopatolojik bulgu saptamanız durumunda ayrıntılı psikiyatrik muayeneye geçiniz veya psikiyatri konsültasyonu isteyiniz. Bu durumda, rapora PSIKİYATRİK MUAYENE/KONSÜLTASYON RAPORU formu ilave ediniz.

Temel psikiyatrik muayene yapıldı

- Belirgin bir psikopatolojik bulgu saptanmadı.
 Ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyuldu. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu
 Psikiyatri konsültasyonu istendi. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

ALINAN MATERYAL

►► Muayene edilenen aldığınız materyalleri işaretleyerek, tetkik sonuçlarına Raporun SONUÇ kısmında yer veriniz.

☐ Oral sürüntü	☐ Kan	☐ Saç kılı	☐ Diğer _____
☐ Anal sürüntü	☐ Tükürük	☐ Pubis kılı	_____
☐ Dermal sürüntü	☐ Tırnak altı materyali	☐ Giysi	_____

EKLENEN KONSÜLTASYON RAPORLARI ve TIBBİ BELGE ÖRNEKLERİ

►► Varsa Rapora eklenen Vücut Diyagramı, Konsültasyon Muayene Raporu, Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu ve diğer tıbbi belge örneklerini belirtiniz.

- Psikiyatrik muayene / konsültasyon Raporu (____ Sayfa) _____
- _____ Konsültasyon Raporu (____ Sayfa) _____
- Diğer Numaralandırarak sırayla belirtiniz _____

SONUÇ

►► Bu kısım, Genelge ve Rehberde belirtilen hususları dikkate alarak doldurunuz. Tıbbi terimleri kısaltma yapmadan tam olarak yazınız. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz.
Talep edilmisse veya gerek görülürse, kişinin ALKOL MUAYENESİ sonucunu bu kısımda belirtiniz.

- Bir başka sağlık kuruluşuna sevkine Gerek görülmedi Gerek görüldü (Gerekçesini aşağıda açıklayınız)
 Kesin rapor Durumu bildirir geçici rapor

MUAYENEYİ YAPAN VE RAPORU DÜZENLEYEN TABİBİN

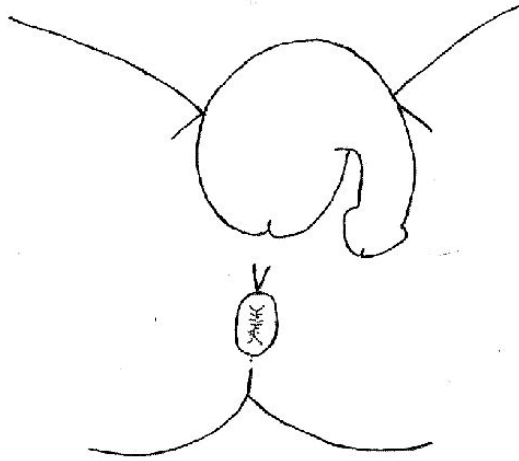
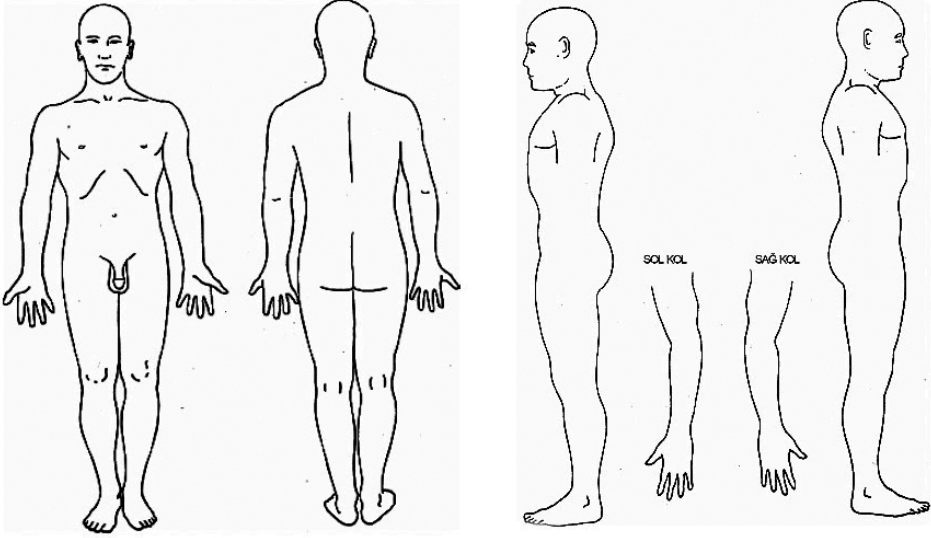
Adı soyadı : _____ İmzası : _____
Diploma no : _____ Kurum Mührü : _____

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Erkekler için)

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no :

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

SAĞLIK KURULUŞUNUN ADI

GÖNDERİLEN RESMİ KURUM

Rapor tanzim tarihi ve saati: / / -

Rapor no: _____

Gönderen Makam : _____	MUAYENE EDİLENİN
Resmî yazı tarihi, no : / / -	T.C. Kimlik no : _____
EŞLİK EDEN RESMÎ GÖREVLİNİN	Adı soyadı : _____
Adı soyadı, sicil no : _____	Baba adı : _____
MUAYENEYE GÖNDERİLME NEDENİ	Doğum yeri ve tarihi : _____
» AÇIKLAMALARA bakınız	Mesleği : _____
MUAYENE EDİLENİN TIBBİ KİMLİĞİ : _____	
Geçerli kimlik belgesi olmayanlar için doldurulacaktır	

MUAYENE EDİLENİN RIZA BEYANI

» Bu bölüm, muayene edilen kişi tarafından el yazısı ile doldurulacaktır.

Dr. _____ tarafından yapılacak muayene ve tetkikler hakkında bana bilgi verildi. Muayenem ile gerekli tetkiklerin yapılmasını ve ilgili raporun düzenlenmesini kabul _____ (ediyorum / etmiyorum)

Adı Soyadı : _____ İmzası: _____

Veli, vasi veya kanuni temsilcisinin (18 yaşından küçüklerde veya vesayet altında bulunanlarda)

Adı Soyadı : _____ İmzası: _____

Yakınlık derecesi : _____

MUAYENEYE ESAS OLAYLA İLGİLİ BİLGİLER

» Bu bölümdeki bilgileri, muayeneye getirilen kişinin ifadelerine göre doldurunuz.

OLAYIN ÖYKÜSÜ : Tarih ve saat bilgilerini belirtmeyi unutmayınız _____

MUAYENE EDİLENİN ŞİKAYETLERİ : _____

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

Muayene edilenin adı soyadı : _____

Rapor tarihi ve no : ____/____/____ - _____

OLAYLA BAĞLANTILI BİLGİ ve BULGULAR

» Muayene edilenin cevabına bağlı konularda zorlamaya gitmeyiniz. İlgili kısmı cevap vermiyor/bilmiyor şeklinde işaretleyiniz.

Muayene tarihi : ____/____/____ Muayene saati : _____

Olay öncesi alkol / ilaç kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında anal/vajinal penetrasyon: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında saldırganın ejakülasyonu: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında kaydırıcı madde kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında kondom kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında fiziksel/sözel şiddet/tehdit kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırı sırasında silah ve/veya benzeri alet kullanımı: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Daha önceden benzer saldırı öyküsü: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Olay sonrası yıkanma / vajinal lavaj: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Olay sonrası idrar yapma: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

Saldırıya bağlı himen perforasyonu / vajinal kanama: Var Yok Cevap vermiyor / bilmiyor

En son cinsel ilişki tarihi : ____/____/____ » Bu ilişkide kondom kullanıldı mı ?: Hayır Evet

İlk menstrüasyon tarihi : ____/____/____ Son menstrüasyon tarihi : ____/____/____

Herhangi bir doğum kontrol yöntemi kullanıyor mu ?: Hayır Evet » _____Geçirilmiş veya halen mevcut hamilelik öyküsü ?: Hayır Evet » _____Geçirilmiş veya halen mevcut veneryal hastalık öyküsü ?: Hayır Evet » _____Geçirilmiş veya halen mevcut emosyonel hastalık öyküsü ?: Hayır Evet » _____

Sanık sayısı: _____ Sanık(lar)ın yaşı: _____

Sanık(lar) – mağdur ilişkisi: _____

Muayene edilenin giysileri: İncelendi İncelenmedi Muhafaza altına alındı / alındı

MUAYENE BULGULARI

» Bu Bölümde, bütün kısımları doldurulması gerekmektedir. Olaya, iddiaya, talebe ve muayene bulgularına göre gerekli görülenleri yapınız ve ilgili kısmı doldurunuz.

Muayene tarihi : ____/____/____ Muayene saati : _____

GENİTAL, ANAL, PERİANAL MUAYENE » Varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyip, özelliklerini tanımlayınız ve lezyonları DİYAGRAM üzerinde gösteriniz.

Dış genital organlar Himen Vajen Perianal bölge Anal mukoza Anal sfinkter tonusu Rektum

DİĞER VÜCUT BÖLGELERİ

» Varsa lezyon bulunan bölgeyi işaretleyip, özelliklerini tanımlayınız ve lezyonları DİYAGRAM üzerinde gösteriniz.

Saçlı deri Yüz-ağız Boyun Memeler Ekstremiteler Gluteal bölge Diğer _____

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

Muayene edilenin adı soyadı : _____

Rapor tarihi ve no : ____ / ____ / ____ - ____

MUAYENE BULGULARI (devam)**SİSTEM MUAYENELERİ**

» Tespit edilen diğer bulgularla ilgili sistemi işaretleyiniz ve bulgular belirtiniz.

 Merkezi Sinir S. Kalp Damar S. Solunum Sistemi Sindirim Sistemi Ürogenital S. Kas İskelet S. Duyu Organları

Genel durumu : _____ Bilinci : _____ Tansiyon arteryel : _____ mmHg Nabız : _____ / dk

Solunum : _____ Pupilier : _____ Işık refleksi : _____ Tendon refleksi : _____

PSİKİYATRİK MUAYENE

» Temel psikiyatrik değerlendirmeyi / muayeneyi her vaka için yapıp, olayın mahiyetine göre veya herhangi bir psikopatolojik bulgu saptamamıza ayrıntılı psikiyatrik muayeneye geçiniz veya psikiyatri konsültasyonu isteyiniz. Bu durumda, rapora PSİKİYATRİK MUAYENEKONSÜLTASYON RAPORU formu ilave ediniz.

Temel psikiyatrik muayene yapıldı

- Belirgin bir psikopatolojik bulgu saptanmadı.
- Ayrıntılı psikiyatrik muayeneye gerek duyuldu. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu
- Psikiyatri konsültasyonu istendi. Bkz:Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu

ALINAN MATERYAL

» Muayene edilenden aldığımız materyalleri işaretleyerek, tetkik sonuçlarına Raporun SONUÇ kısmında yer veriniz.

- Oral sürüntü Dermal sürüntü Tırnak altı materyali Giysi
- Vajinal sürüntü Kan Saç kılı Diğer _____
- Anal sürüntü Tükrük Pubis kılı _____

EKLENEN KONSÜLTASYON RAPORLARI ve TIBBİ BELGE ÖRNEKLERİ

» Varsa Rapora eklenen Vücut Diyagramı, Konsültasyon Muayene Raporu, Psikiyatrik Muayene/Konsültasyon Raporu ve diğer tıbbi belge örneklerini belirtiniz.

- Psikiyatrik muayene / konsültasyon Raporu (____ Sayfa) _____
- _____ Konsültasyon Raporu (____ Sayfa) _____
- Diğer Numaralandırarak sırayla belirtiniz _____

SONUÇ

» Bu kısım, Genelge ve Rehberde belirtilen hususları dikkate alarak doldurunuz. Tıbbi terimleri kısaltma yapmadan tam olarak yazınız. Boş kalan kısımları çizerek iptal ediniz. Talep edilmişse veya gerek görülürse, kişinin ALKOL MUAYENESİ sonucunu bu kısımda belirtiniz.

- Bir başka sağlık kuruluşuna sevkine Gerek görülmedi Gerek görüldü (Gerekçesini aşağıda açıklayınız)
- Kesin rapor Durumu bildirir geçici rapor

MUAYENİYİ YAPAN VE RAPORU DÜZENLEYEN TABİBİN

Adı soyadı : _____ İmzası : _____

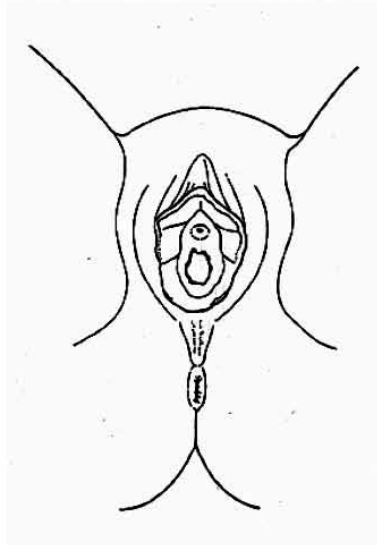
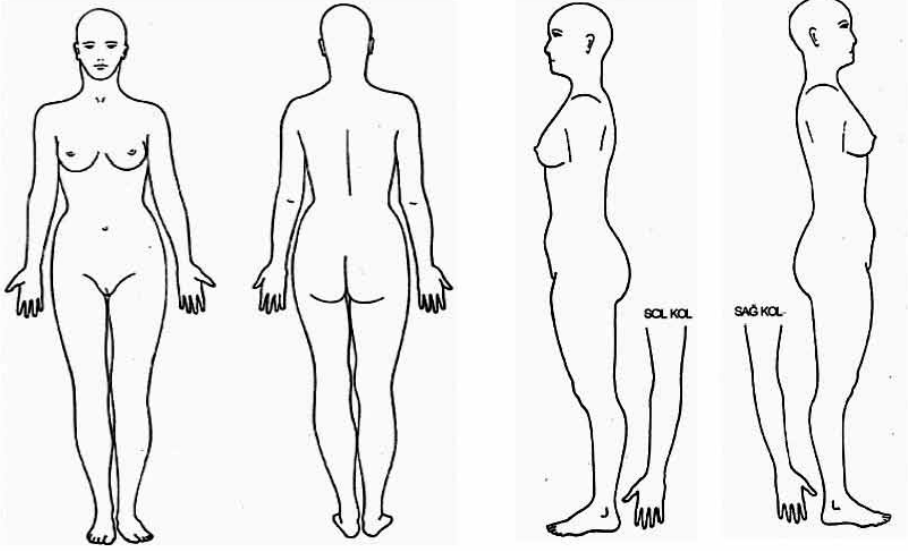
Diploma no : _____ Kurum Mührü : _____

CİNSEL SALDIRI MUAYENE RAPORU

(Kadınlar için)

Muayene edilenin adı soyadı :

Rapor tarihi ve no :

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELEDE HUKUKİ DÜZENLEMELER

Av. Nülifer AY*

Şiddetle Mücadelede Hukuki Düzenlemeler

- Anayasa
- Medeni Kanun
- Türk Ceza Kanun
 - İş Kanunu
- Borçlar Kanunu
- 4320 sayılı Kanun
- 6284 sayılı Kanun
- Avrupa Konseyi

İstanbul Sözleşmesi – 2011

Aile içi şiddet

- Şiddet olaylarına işyerinde, sokakta, okulda, gözetiminde, savaşlarda rastlanmaktadır.
- Kadınlar ve çocuklar en korunduğu yer olarak düşünülen “aile içinde” daha yaygın bir şekilde şiddete uğramaktadırlar.
- Eğitimli- eğitimsiz, kentli – köylü; ev kadını - iş kadını farkı olmaksızın, kadınların yaklaşık yarısının şiddete uğraması, öncelikle çocukları olumsuz etkilemekte, ailenin ve giderek toplum yapısının bozulmasına neden olmaktadır.

Kadına Yönelik Şiddet İnsan Hakları İhlalidir

- Şiddet, eşit olmayan güç ilişkisinden kaynaklanan toplumsal bir sorundur.
- Kadınların özellikle karar alma süreçlerinde yeterince yer alamaması, ekonomik bağımsızlıklarının olmaması, kadınları şiddete karşı zayıf ve korumasız konuma düşürüyor ve çoğu kez şiddete katlanmaya yol açıyor.
- Aile içi şiddet uzun yıllar dile getirilmemiş, bir sorun olarak ele alınmamıştır. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi (1979) CEDAW'ın hazırlanması aşamasında henüz kadına yönelik ev içi şiddet konusunda farkındalık olmadığından Sözleşmede yer verilmemiştir.
- Kadın ile erkek arasındaki eşitsizliğe dayalı iktidar ilişkisinin bir sonucu olan şiddet, (kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etme; kızını döv-meyen dizini döver gibi) özdeyişlerle olağan bir tutum olarak görülmüştür.
- İlk kez 1993 yılında Uluslararası bir belgede yer verilmiştir. 1993 yılında BM’de kabul edilen Kadına Yönelik Şiddete Son Verilmesine Dair Bildirge..

* Kadın Hakları Merkezi Başkan Yardımcısı

Kadına Yönelik Şiddet

- Kadına yönelik şiddet, ister kamusal alanda ister özel yaşamda meydana gelsin, kadının
 - fiziksel,
 - ruhsal,
 - sosyal,
 - cinsel ve ekonomik açıdan zarar görmesine, acı çekmesine neden olan, onurunu zedeleyen,
 - temel hak ve özgürlüklerini kullanmasını engelleyerek, özgüvenini yitirmesine
 - kadınlara karşı ayrımcılığın sürmesine yol açan bir eylemdir.

ANAYASA

Şiddetle Mücadelede Hukuki Düzenlemeler

- I. Ailenin korunması ve çocuk hakları
- MADDE 41.– (Değişik: 3.10.2001-4709/17 md.) Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.
 - Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.
 - (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

TÜRK MEDENİ KANUNU

Ekonomik Şiddetle Mücadelede Hukuki Düzenlemeler

Eşler birlikte yaşarken;

MADDE 196 - Eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, ailenin geçimi için her birinin yapacağı parasal katkısı belirler.

Birlikte yaşamaya ara verilmesi;

MADDE 197 - Birlikte yaşamaya ara verilmesi haklı bir sebebe dayanıyorsa hâkim, eşlerden birinin istemi üzerine birinin diğerine yapacağı parasal katkıya, konut ve ev eşyasından yararlanmaya ve eşlerin mallarının yönetimine ilişkin önlemleri alır.

Borçlulara ait önlemler

MADDE 198 - Eşlerden biri, birliğin giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemezse, hâkim onun borçlularına, ödemeyi tamamen veya kısmen diğer eşe yapmalarını emredebilir.

Tasarruf yetkisinin sınırlanması

MADDE 199 - Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî bir yükümlülüğün yerine getirilmesi gerektirdiği ölçüde, eşlerden birinin istemi üzerine hâkim, belirleyeceği malvarlığı değerleriyle ilgili tasarrufların ancak onun rızasıyla yapılabileceğine karar verebilir.

Aile konutu

MADDE 194 - Eşlerden biri, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu ile ilgili kira sözleşmesini feshedemez, aile konutunu devredemez veya aile konutu üzerindeki hakları sınırlayamaz.

Aile konutu olarak özgülenen taşınmaz malın maliki olmayan eş, tapu kütüğüne konutla ilgili gerekli şerhin verilmesini isteyebilir.

Aile konutu eşlerden biri tarafından kira ile sağlanmışsa, sözleşmenin tarafı olmayan eş, kiralayana yapacağı bildirimle sözleşmenin tarafı hâline gelir.

TÜRK CEZA KANUNU

Şiddetle Mücadelede Hukuki Düzenlemeler

- Madde 82 /1-d** : Kasten öldürme suçu nitelikli hali
- Madde 86/ 2-a** : Kasten yaralama suçu
- Madde 96/2-b** : Eziyet suçu
- Madde 102/2** : Cinsel saldırı suçu
- Madde 103** : Çocukların Cinsel İstismarı
- Madde 105/2** : Cinsel taciz
- Madde 109/2-e** : Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma
- Madde 233/1-2** : Aile Hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali

İŞ KANUNU

MADDE 24 - İşçi, iş sözleşmesini sürenin bitiminden önce veya bildirim süresini beklemezsizin iş akdini aşağıdaki hallerde feshetmesi haklı neden sayılır:

- İşveren işçinin veya ailesi üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak şekilde sözler söyler, davranışlarda bulunursa veya işçiye cinsel tacizde bulunursa.
- İşveren işçiye veya ailesi üyelerinden birine karşı sataşmada bulunur veya gözdağı verirse, ...işçi hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ağır isnad veya ithamlarda bulunursa.
- İşçinin diğer bir işçi veya üçüncü kişiler tarafından işyerinde cinsel tacize uğraması ve bu durumu işverene bildirmesine rağmen gerekli önlemler alınmazsa.

TÜRK BORÇLAR KANUNU

- IV. İşçinin kişiliğinin korunması
- MADDE 417- İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.
- İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik hakla-

rının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir.

Ailenin Korunmasına Dair ilk Kanun

- Şiddetin önlenmesi için kararlı bir devlet politikası:

Uluslararası hukukta kadına yönelik şiddete son vermek üzere yapılan düzenlemeler dikkate alınarak, Türkiye’de önemli bir adım atılmış ve

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun 14.1.1998 tarihinde kabul edilerek 17.1.1998’de yürürlüğe girmiştir.

“Aile İçi Şiddet” mağdurunun korunması hakkında 4320 sayılı Yasa

- 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun kabul edildikten sonra uygulamada ortaya çıkan aksaklıkların giderilmesi için 26.4.2007 tarih ve 5636 sayılı kanunla değişiklik yapılmıştır.

- Başbakanlık genelgesi 4 Temmuz 2006 tarihli Resmi Gazetede yayınlandı. Genelge ile “Kadına ve çocuğa yönelik şiddet konusunda koruyucu ve önleyici tedbirler ve kurumsal hizmetler konusunda sorumlu kurum ile işbirliği yol haritası belirlendi.”

- 1 Mart 2008 tarihinde şiddetin türlerine de yer verilen yasanın uygulanması hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır.

- 6284 sayılı Kanununun 20 Mart 2012’de yürürlüğe girmesiyle 4320 sayılı K. yürürlükten kaldırılmıştır.

4320 sayılı Kanunun Uygulanması Sırasında Karşılaşılan Sorunlar

- İlk başvuru yeri olan kollukta yasanın amacına uygun önlem alınamaması.
- Sığınma evlerinin yetersiz sayıda olması.
- 4320 sayılı Kanunda, şiddetin türlerine ilişkin açıklık bulunmaması. (Yönetmelik, 2008)
- Koruma kararının derhal verilmemesi ve başvuru ile karar arasındaki süreçte kadının korunamaması.
- Medeni durumlarına bakılmaksızın tüm kadınları kapsamaması.

6284 sayılı Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Uygulamaya yönelik bazı eksikliklerine rağmen Yeni yasada yer alan aşağıdaki hükümler şiddetle mücadelede ve şiddetin önlenmesinde önemli adımlar atılmasını sağlayacak niteliktedir:

- Şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan, herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm kadınların, çocukların ve aile bireylerinin korunması, (md.1/f.1)

- Kanunun uygulanmasında Anayasa, uluslar arası sözleşmeler ve özellikle İstanbul Sözleşmesinin esas alınacak olması, (md.1/f.2 a)

- Şiddet mağduruna temel insan haklarına ve kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli destek ve hizmet verilmesi, (md.1/f.2 b)
- Tedbir kararının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesi, (md.1/f.2 c)
- Kadına yönelik şiddetin, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ve kadının insan haklarını ihlal eden bir tutum olarak tanımlanmış olması, (md.2/f.1 ç)
- Şiddet, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddetin ayrıntılı olarak tanımlanması, (md. 2/f. 1 d)
- 7 gün 24 saat esasına göre çalışacak şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulacak olması; (md.2 /f.2 f)
- Mülki amire de koruyucu tedbir alma görevinin verilmesi ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanması ve hukuki, sosyal, psikolojik açıdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermek üzere kolluk amirine de tedbir alma yetkisi verilmiş olması (md.3; md.4)
- Korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne “aile konutu” şerhi konulması, (md.4/f.1c)
- Korunan kişinin çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere 4 aylık kreş imkanı sağlanması ve Bakanlık bütçesinden ödenmesi, mağdurun çalışması halinde 2 aylık kreş imkanı verilmesi, (md.3/f. 1d)
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddeti önleyici tedbirlerin aile mahkemesi hakimince verilmesinin yanında kolluk amirine yasa da yazılı tedbirleri alma yetkisinin verilmiş olması (md. 5/2),
- Hayati tehlikesi olması halinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanarak Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve belgelerinin değiştirilmesi, (md. 4/f.1ç)
- Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilmesi, (md. 7)
- Koruyucu tedbir kararı verilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaması,(md. 8/f.3)
- Kolluk kuvveti tarafından yapılacak uygulamaların çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş sayıda personel tarafından yerine getirilecek olması, (md. 11)
- Tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanılabilmesi (ancak, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemeyecek, izlenemeyecek ve kayda alınamayacak) (md. 12)
- Tedbir kararını ihlal eden hakkında, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsi verilmesi, (zorlama hapsi altı ayı geçemez) (md. 13)
- Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması, (md. 14)

- Şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana verilecek destek hizmetlerinin ayrıntılı olarak düzenlenmiş olması, (md. 15)
- Kanunun uygulanmasında ilgili kurum ve kuruluşların koordinasyonunun Bakanlık bünyesinde olması, (md. 16)
- Şiddetin önlenmesi amacıyla yapılacak bilgilendirme programlarının, TV'lerde çocukların da izleyebileceği saatlerde RTÜK denetiminde yayınlanacak olması, (md. 16/3)
- İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulacak olması, (md. 16/ 6)
- Korunan kişiye Bakanlık bütçesinden geçici maddi yardım yapılabilmesi, (md.17)
- Korunan kişi için nafakaya hükmedilecek ve sağlık giderlerinin karşılanacak olması (md. 18; md.19)
- Bu kanun kapsamında başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaması, (md. 20)
- Bu kanun kapsamında açılacak davalara Bakanlığın müdahil olabilmesi, (md. 20/2)
- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi için Yönetmelik hazırlık aşamasında, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının görüşleri alınması, (md. 22)
- Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam olunması, (md.23/3) 6284 sayılı yasa ile getirilen olumlu gelişmelerdir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi "İstanbul Sözleşmesi"

Avrupa konseyince 11 Mayıs 2011'da İstanbul'da imzaya açılan Sözleşme, uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan, bağlayıcı ve bağımsız bir denetim mekanizması kurulmasına yer verilen ve şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğunun vurgulandığı ilk Sözleşme niteliği taşıyor.

29 Kasım 2011 Salı

Resmî Gazete

Sayı : 28127

**KADINLARA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÖNLENMESİ
VE BUNLARLA MÜCADELEYE İLİŞKİN AVRUPA KONSEYİ
SÖZLEŞMESİNİN ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN**

Kanun No. 6251 Kabul Tarihi: 24/11/2011

MADDE 1 – (1) 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”nin onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Madde 1 – Sözleşmenin Amaçları

- Kadınları her türlü şiddetten korumak ve kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti kovuşturmak, önlemek, ortadan kaldırmak ve bu kişilere destek vermek
- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınların güçlendirilmesi yolu da dahil olmak üzere, kadın ve erkek eşitliğini yaşama geçirmek;
- Şiddeti ortadan kaldırmak amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirmek;
- Tüm ilgili birimlerin koordinasyonunu sağlamak
- Sözleşme hükümlerinin kurulacak özel bir izleme mekanizması aracılığıyla Taraf Devletler tarafından etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak.

**Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi
Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair
Avrupa Konseyi Sözleşmesi**

- Bu Sözleşme, tek kopya olarak Avrupa Konseyi arşivine konmak üzere İngilizce ve Fransızca dillerinde, 2011 yılı Mayıs ayının 11. gününde İstanbul’da imzalanmıştır. İstanbul Sözleşmesi olarak anılmaktadır.
- Türkiye Sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan ilk ülkedir.

Anayasa 90. maddesi/5. fıkrası:

- Anayasa 90/ 5: “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.”

AİLE MAHKEMELERİNDE UZMANLAR

Neşe Doğan YÜKSEL*

4787 Sayılı Aile Mahkemeleri'nin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un; 5., 6. ve 7. maddeleri gereğince Mahkeme bünyesinde Psikolog, Pedagog ve Sosyal Çalışmacı yer almaktadır.

Görevleri

Mahkeme yetişkinler hakkında uzmanlardan;

- Eşleri uyarma,
 - Eşleri gerektiğinde uzlaştırma,
 - Ailenin ekonomik varlığının korunması ve mali yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin önlemleri alma,
 - Resmi veya özel sağlık veya sosyal hizmet kurumlarına, huzurevlerine vb. yerlere yerleştirme,
 - Bir meslek edinme kursuna verme,
 - Uygun görülecek bir eğitim kurumuna verme,
- kararlarının yerine getirilmesi ve takibinde yararlanabilmektedir.

Mahkeme çocuklar hakkında ise Uzmanlardan;

- Bakım ve gözetime yönelik nafaka yükümlülüğü konusunda gerekli önlemleri alma,
 - Bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunan veya manen terk edilmiş halde kalan küçüğü, ana babadan alarak bir aile yanına veya resmi yada özel sağlık kurumuna veya eğitimi güç çocuklara mahsus kuruma yerleştirme,
 - Çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemleri alma,
 - Genel ve katma bütçeli daireler, mahalli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bankalar tarafından kurulmuş teşekkül, müessese veya işletmelere veya benzeri işyerlerine yahut meslek sahibi birinin yanına yerleştirme,
- kararlarının yerine getirilmesi ve takibinde yararlanabilmektedir.

Özetle Mahkeme, gerektiğinde Uzmanlardan;

- Eşlerin karşı karşıya oldukları sorunları belirleme
- Çocukların sorunlarını tespit etme
- Eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunların sulh yoluyla çözümünde yararlanmaktadır.

* Psikolog, İstanbul Aile Mahkemeleri

Uzmanların Görev Alanı

• Mahkeme tarafından dosyanın yönlendirmesi ile uzmanların görevi başlamaktadır.

Uzmanlar, dosya incelemesi, görüşme, inceleme ve araştırmalar yapmakta, bunun sonucunda rapor hazırlayıp, Mahkeme'ye sunmaktadırlar.

Dosyaların Uzmana Yönlendirilmesi

Mevcut durumda dosyaların uzmana yönlendirilmesi konusunda belirli bir standart bulunmamaktadır.

Ara Kararda Detay...

Tarafların Uzmana bizzat başvurması yada Uzmanların taraflarla telefonlaşması şeklinde verilmesi gereksiz diyaloglara neden olmakta, görüşme sürecini olumsuz etkilemektedir. (İrtibat Yazı İşleri Md. tarafından yapılmalıdır.)

Sosyal inceleme ve araştırmanın yapılması gerektiği yerler (ikamet yerleri, çocukların okul, işyeri, yaşadıkları çevre koşulları vb.) hakkında öneride bulunulabilir. Ancak genel olarak uzmana bırakılmalıdır.

Ara kararda açık bir ifade ile;

Uzmanın 5 gün içinde görüşme gün ve saatini belirlemesi, tarafların belirlenen 5 günden sonra görüşme gün ve saatini öğrenmeleri belirtilir. Yazı İşleri personeli tarafından düzenlenen, içinde son duruşma tutanağı ve 'Uzman ile Görüşme Günü Duyuru Formu' bulunan 'geçici dosya' Yazı İşleri'nde bulunur. Taraflar, Yazı İşleri'ndeki geçici dosyada bulunan ve Uzmanın düzenlediği görüşme günü duyuru formundan görüşme gün ve saatini öğrenir.

Ara kararlarda uzmana bırakılması gereken konular;

Uzmanın;

- kimlerle görüşeceği,
- görüşme gün ve saati,
- görüşme sıklığı ve sayısı
- görüşme süresi,
- görüşme ve raporun içeriği.

Uzman-Avukat İlişkisi

Avukatlar;

- Davanın konusuna göre mahkemeden uzmana başvurulmasını talep ederek,
- Görüşme/inceleme ile ilgili uzmandan talep etmek istediklerini dilekçe ile dosyaya sunarak,
- Tarafları görüşme/inceleme süreci hakkında bilgilendirerek,
- Görüşme günü değişikliği ile ilgili taleplerini kalem personeli aracılığı ya da dilekçe ile uzmana ileterek,
- Görüşme günü ile ilgili bilgileri müvekkiline bildirerek, uzmanla olan iletişimlerini etkili bir şekilde sağlayacaktır.

Görevleri

Uzmanlar belirlenen gün ve saatte;

- taraflarla bireysel ve birlikte,
- çocuklar ile bireysel görüşmeler yapmakta,
- Düzenledikleri rapor ile hakimın karar verme sürecinde görüş bildirmektedirler.

Dava dosyası ayrıntılı olarak incelenir.

Taraflarla, çocuklarla ve gerek duyulan ilgili diğer kişiler (üvey ebeveynler, bakıcı, büyük anne ve babalar) ile yapılan görüşmeler, uygulanacak testlerle değerlendirmeler yapılır.

Görüşmeler gerek duyulduğu kadar, elde edilecek verilerin sağlıklı ve yeterli olacağı sayıda gerçekleştirilir.

Tarafların ve müşterek çocukların

yaşadıkları koşullarda yapılan incelemeler.

Okulda inceleme ve değerlendirmeler yapılır...

Taraflardan biri randevuya gelmedi, süreç nasıl işleyecek?

İnceleme yapılacak yere uzmanın/uzmanların ulaşımı nasıl sağlanacak?

Uzmanlar duruşmalarda hazır bulunur mu? Neden?

Uzmanların Duruşmaya Katılımı

Uzmanların her duruşmaya katılımı yersizdir, *(Katılımı düzenleyen 'gerekli haller' ayırt edilmeden duruşmada her halde bulunmaları ve hiç konuşmadan oturmaları (!) olarak algılanmamalı)*

Uzmanın duruşmaya katılması gerektiğinde; Gereğesi ile birlikte önceden haberdar edilmesi, mesleki bilgi ve görüşlerini kullanmasına olanak tanınması, önbilgiye sahip olması amacı ile zaman verilmesi gerekmektedir.

Uzmanların Görevleri

Uygulamadaki farklılıklar ve sorunlar;

- Farklı Yorumlardan;

Hakim, uzman ve personelin donanım, görüş ve koşullarına bağlı olarak farklı yorumlamalar nedeni ile sorunlar yaşanmakta ve buna bağlı olarak uygulama farklılıkları ortaya çıkmaktadır.

Uzmanların Birikimlerine Yeterince Yer Verilmemesinden;

Yönetmelik olmaması veya var olan kanun ve yönetmeliklerin açık ve net olmamasından, uygulanması sırasında uzmanların varlıklarının ve birikimlerinin göz ardı edilmesi ile ideal standart oluşmamaktadır.

Görevleri

Meslek gruplarının görevleri ve sınırlılıkları her ne kadar kanun ve yönetmeliklerde belirlenmemiş olsa da, görevlendirildikleri konularda, konunun içeriğine yönelik, kendi mesleklerinin gereği değerlendirme yapmaktadırlar...

Uzmanlara;

Boşanma (evlilik birliğinin değerlendirilmesi)

Velayet, velayetin değiştirilmesi ve tedbiren velayet talebi

Ebeveyn ile çocuk arasındaki kişisel ilişki tesisi

Evlat edinme

Çocuğun bulunduğu koşullardaki durumunun periyodik aralıklarla değerlendirilmesi,

Tarafların müşterek çocuklarının bulunduğu koşullarda değerlendirilmesi ve ebeveynleri ile ilişki tespiti konusunda görüşleri sorulmaktadır.

Evlilik birlikteliğinde;

- Taraflar arasındaki ilişkiyi, birlikteliğin sona ermesine neden olan durumları

- Tarafların eş, anne, baba olarak sorumluluklarının farkındalığını, aile fertleri ile ilişkilerini

- Psikolojik sorun yaşayan kişiyi, velayeti istenen çocuk, evlat edinecek kişi, anne, baba ve diğer ilgili kişilerin tek başına ve çevresi ile birlikte, psikolojik araştırma yöntemlerini kullanarak inceleyerek sorunları ve bunların kaynağını,

- Tarafların ekonomik, kültürel durumları ve eğitim seviyelerini araştırır.

Uzmanın görevi uzlaştırmak mıdır?

• İletişimin amacı uzlaşmak değil anlamaktır.

• Boşanmada anlaşmakta uzlaşmaktır.

Velayet ve Evlat Edinme konularında çocuğun varolan koşullarda ;

- Aile kavramından algıladıkları,

- Anne-babası, çevresindeki kişilerle ilişkileri, onlara yakınlık durumu,

- Gelişimsel olarak yaşının özelliklerine sahip olma durumu,

- Yaşadığı çevre koşulları,

- Ev koşullarının uygunluğu,

- Okulundan memnuniyetini, derslerindeki başarı durumu, arkadaşları ile olan ilişkileri,

-İhtiyaç ve olanaklarının sağlanma durumu,

-Yaşananlardan etkilenme durumu değerlendirilir.

Velayet ve evlat edinme davalarında Tarafların;

- Eğitim, ekonomik, kültürel durumlarını ve yaşam koşullarını,

- Anne-baba olma davranışlarının farkındalığını,

- Birbirleri ve çocukları ile olan ilişkilerini,

- İlişkilerinin çocuğa yansımalarını,

- Velayet, evlat edinme kavramını algılama durumlarını, evlat edinmek ya da evlat edinilmek isteme nedenlerini, mesleklerinin gerektirdiği şekli ile değerlendirirler.

Uzman yargılama sürecinde; kolaylaştırıcı ve netleştirici rolededir.

GÖRÜŞME

- Uzmanın taraflar ve çocuklar ile amatörce konuşmalar yaparak,
- Kendi sağduyusuna güvenerek öğütlerde bulunduğu,
- Tarafların bir araya gelmelerini sağlamaya çalıştığı bir ortam değildir.
- Görüşmenin amacı, süresi, sınırları, riskleri konusunda bilgilendirme yapılmakta,
- Uzmanın ve görüşme yapılan kişinin karşılıklı beklentileri ve özellikle gizlilik hakkı ve gizliliğin anlamı gibi tüm gerekli ayrıntılar açıklanmakta,
- Gizli bilginin başkaları ile paylaşılmayacağı konusunda anlaşma sağlanmaktadır .
- Tarafların isteksizliği halinde durum hakkında bilgilendirme yapılır.
- Reddetme hakkının sonuçları konusunda aydınlatılır.

Görüşme Ortamı

- Duruşma ortamı dışında, (uzmanın özel odası veya görüşme odası)
- Kendisine ayrılan uzun zaman aralığı ve güveni içerisinde,
- Duygu, düşünce, istek ve beklentilerin içinden geldiği gibi dile getirebilme fırsatının sağlandığı yerdir.

Görüşme süreci;

- Yalnız uzmana konuşmak, uzmandan yardım almak değildir.
- Tarafların kendilerini açıklıkla ortaya koyabileceği ve bunun için cezalandırılmayacağı bir ortamdır.

Görüşme Sürecinde Taraflar

Uzmana aktardığı bilgileri Mahkemede aleyhine delil olarak kullanılabilceği olasılığını düşünmemelidir.

İçinde bulunduğu, hissettiği gerçek duygu ve düşüncelerini, var olan durumu, daha iyi yada daha kötü gösterme çabası içerisine girmemelidir.

Uzman Raporu

Sadece bazı bilgilerin alınarak yazıya dökülmesi değildir.

Dosyalar Uzmana yönlendirilirken;

- Uzmanın görüşme süresi,
- Sayısı ve sıklığı,
- Hazırlanacak rapor için ayrılması gereken zaman göz önünde bulundurulmalıdır.
- Uzmanın değerlendirilmesinde verdiği rapor sayısı ölçü olarak kullanılmamalıdır.
- Uzmanın bir dosyaya ayıracağı zaman dilimi göz önünde bulundurulmalıdır.
- Amaç sadece, uzmanın görüşüne başvurmuş olmak ve raporun dosyada bulunmasını sağlamak olmamalıdır.

Uzmanına yönlendirilen dosya sayısının fazla olması;

- Sağlıklı veriler elde edilmesine engel olmakta,
- Raporun kalitesini düşürmekte,
- Rapor niteliğinin içi boşalmakta,
- Raporun karara ışık tutması ve
- Amaca yönelik hizmet vermesi mümkün olamamaktadır.

SOSYAL İNCELEME/ARAŞTIRMA

• Uzmanların sosyal inceleme/araştırma yapabilmeleri için gerekli olan araç tahsisi ve maddi olanaklar sunulduktan sonra inceleme yapmaları beklenmelidir.

• Koşulları gereği ve araç tahsisi yapılmadığı için incelemeye gidilmediği haller bulunmaktadır.

• Araç tahsisinin ve maddi olanakların Uzmanın kendisi tarafından karşılanması beklenmemelidir.

VELAYET

Çocuğun velayet hakkının taraflardan hangisine ait olmasının uygun olacağı tespit edilmektedir.

Anne baba ve çocuk ile ayrı ayrı ve birlikte görüşme yapılmaktadır.

Tarafların kendi imkanlarına göre çocuğunun;

- Beden, ruh ve ahlak gelişimini sağlamaya çalışma, yetiştirme,
- Bakım ve eğitimi konusunda menfaatini, yüksek yararını göz önünde bulundurma,
- Sorumluluk ve yükümlülüklerini yerine getirme biçimi konusu üzerinde durulmaktadır.

Uzmanın;

Anne ve baba ile birlikte görüşme yapması önemlidir.

Şahsi Münasebet Tesisi

Tarafların çoğunlukla;

• Çocuklarının 18 yaşına kadar olan süreci göz önünde bulundurmadıkları, kısa zamanlı değerlendirdiklerini,

• Birbirlerine güvenmedikleri, tek taraflı olarak kendi istedikleri gibi yönlendirici oldukları, denetledikleri, birbirlerinin haklarına saygı duymadıklarını,

• Birbirlerine karşı hissettikleri kabul edilmez duyguları nedeni ile anlaşmakta zorlandıklarını,

• Çocuklarını araç olarak kullandıklarını gözlemlemekteyiz.

Şahsi Münasebet Tesisi

Bu nedenle ebeveyn - çocuk ilişkilerinin düzenlenmesinde; profesyonel yardım almaları gerektiği gözlenmiştir.

EVLAT EDİNME

TMK. 316 f. hükmüne göre evlat edinmeye;

- Her türlü durum ve koşulların kapsamlı biçimde araştırılmasından,
- Evlat edinen ile edinilenin dinlenmelerinden,
- Gerektiğinde Uzmanların görüşünün alınmasından sonra karar verilir.

Evlat edinmek isteyen ve istenenin;

- Aralarındaki ilişki biçimi,
- Birbirlerine karşı olan duygu ve düşünceleri, bakış açıları, algılama biçimleri,
- Yaşamlarındaki yeri,
- Evlat edinme ve edinilme isteklerinin sebebi,
- Edinme veya edinememe durumunda beklentileri, menfaatleri araştırılmaktadır.

Ebeveynin Çocuğu İle Kişisel İlişki Kurma Hakkı

İcra ve İflas Yasası'nın 25/b maddesi gereğince Uzmanların;

Çocuğun yüksek yararının korunması gereğesi ile, icra müdürünün yanında, mesleki bilgi ve tecrübesinden yararlanılması amacı ile hazır bulunması öngörülmüş, böylece çocuğun, BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de öngörülen yüksek yararının gözetilmesi ve 9. maddede yer alan ilkelere uyum sağlanması suretiyle, psikolojik açıdan rahatsız edici unsurlardan etkilenmesinin önlenmesi amaçlanmıştır.

Uzman Bulundurulması

Süreç Uzmanın yönlendirmesi ile işleyerek, konuya ilişkin görüşlerini belirtmektedir. Uzmanın teslim sırasında yaşanabilecek olumsuzluklardan çocuğun etkilenmemesini sağlamak, olası etkilenme durumuna göre teslimin gerçekleşmesi konusunda görüş, gözlem ve değerlendirmelerini açıklayarak, sürecin bundan sonraki aşamalarına ışık tutmasını sağlamak olarak değerlendirilmelidir.

KADINLARA YÖNELİK ŞİDDETİN TANIMI

Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi

Kadına yönelik şiddet;

- Cinsiyete dayanan
- Kadını inciten, ona zarar veren
- Fiziksel, cinsel, psikolojik zarar ve üzüntü ile sonuçlanma olasılığı bulunan
- Toplum içerisinde ya da özel yaşamında tehdit, baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır.

Evlilik birliğindeki istismarın büyük bir çoğunluğu erkekler tarafından kadınlara karşı uygulanmaktadır.

Genellikle *'eşin dövülmesi'*, *'hırpalanması'* ya da *'aile içi şiddet'* adları ile anılan sadece fiziksel saldırı hareketi değil, psikolojik olarak hükmetme, baskı altında tutma ya da zarar verme, fiziksel ya da duygusal sorunlara yol açacak şekilde genellikle bir istismar ve kontrol davranışının parçası olduğu görülmektedir.

Neden?

İstismara ilişkin bir ekolojik yaklaşım hiçbir faktörün tek başına şiddete neden olmadığını, bir dizi faktörün bir araya gelerek erkeğin şiddet uygulama riskini arttırdığını ortaya koymaktadır.

Birkaç Neden;

- Bireylerin yaşamında ortaya çıkan değişikliklerin stresin yanında iç gerilim ve bıkkınlık yaratması...
- İçsel baskı hissi, bıkkınlık, öfke ve 'her an patlayabilir durum'da bulunmak...
- Bireyin gerilimini artıran olay ve kişiler...
- Yaşama bakışın iyimser ya da kötümser olması...
- Bireyin şiddet konusundaki düşünce ve fantezilerinin bulunması...
- Uyuşturucu ve alkol kullanımı...

Tetikleyici Nedenler

- Ailede rollerin belirgin olarak tanımlanmaması,
- İletişim becerilerinin yetersizliği,
- Duygu ve düşüncelerin baskıcı yollarla ifade edilmesi,
- Hatalı namus ve ahlak anlayışları, şiddetin başlıca psiko-sosyal tetikleyicileridir.
- Stres ve çatışma yaratan olayların varlığı,
- Ekonomik güçlükler, hayat karşısında üst üste gelebilen talihsizlikler,

- Gerçek ile bağdaşmayan beklentiler ve kişisel donanım yetersizliği, şiddetin sosyo-ekonomik kışkırtıcılarıdır.

Şiddetin Dinamikleri

- Kişinin gerçeği sağlıklı bir şekilde değerlendirme yetisini bozan,
- Kişilik bütünlüğünde dağılmaya yol açan,
- Duygu-düşünce ve davranışlarını normalin dışına çıkaran,
- İş ve sosyal uyumunu alt üst eden, herhangi bir akıl hastalığı öyküsünün varlığı ya da benzeri sorunlara yol açan alkol ve madde bağımlılığının mevcudiyeti şiddetin önemli ruhsal dinamiklerindedir.

ERKEK

Şiddet kullanımına;

- Çocukluğunda, evde ve okulda disiplini sağlamak üzere şiddete tanık olduğundan ve yetişkinliğinde onu sorun çözmede doğal bir seçenek olarak gördüğünden,
- Toplumun da şiddeti bir sorun çözme yöntemi olarak benimsemesinden,
- Anlaşmazlıklarını çözme yeteneğinden yoksun kaldığında,
- Kadın üzerindeki haklarının tehdit altında olduğunu düşündüğünde,
- Kadın sorumluluklarını yerine getirmediğinde,
- Kadının giyim biçimi ve davranışı inandığı 'namus' kavramı ile çeliştiğinde,
- Kadın üzerinde sadece otorite kurmak için başvurmaktadır.

KADIN

- İlk şiddet sürpriz olduğundan af eder,
- İncinmelerini 'geçici' olarak yorumlar,
- Eşi ile duygusal bağı giderek zayıflar,
- Korkusu giderek artar, yıkıcı evlilik çıkmazına teslim olur,
- Her şiddet atağının ardından gelen balayı dönemlerinin gerçekdışı beklentilerine kapılarak, şiddetin sona ereceğini, yani mucizevi iyileşmeyi hayal eder...

Neden Sessiz Kalır?

Şiddet hakkında konuşmaktan korktuğu için

Şiddete uğramayı hak ettiğine inandığı için

Şiddet göstermenin bir sevgi işareti olduğunu sandığı için

Erkeğin güçlü olması için sert ve saldırgan davranmasının normal olduğunu düşündüğü için

Şiddete uğramaya ses çıkarmadığı veya kocasını affettiği takdirde

ona olan sevgisini ispatladığına veya erkeğin kendisini daha da fazla seveceğine inandığı için

Şiddete uğramaktan utanç duyduğu için.

Şiddet Eğilimi Olan Erkek

- Düşük benlik saygısına sahip
- Sıklıkla terk edilme, kayıp, yardım görememe, bağımlılık, güven duygusunda azalma
- Kişilik bozukluğu tanısına sık rastlanma
- Engellenmeye karşı sükûnetini kolay kaybetme
- Empati yapma yeteneği zayıf
- Kadın ve erkeğin davranışları, cinsiyet rolleri konusunda katı
- Kıskanç...
- Sıklıkla kendisini “özel” olarak görme,
- Koruyan ve ihtiyaçları karşılayan kişi olarak özel ilgiye hakkı olduğunu düşünme,
- Kendi davranışları ile ilgili inkar, iddia etme ve yalana yönelme tutumu içinde olma,
- Şiddet konusundaki görüşlerine pek çok kişinin katıldığını ve şiddetin hayatla başetme yollarından biri olduğu görüşünü savunma,
- Madde bağımlılığı, alkol kullanma, başka kadınlarla sık ilişki kurma eğilimindedir.

Şiddet ve Sosyoekonomik Durum

Yoksulluk doğrudan ve dolaylı olarak şiddeti arttıran bir etkidir. Yoksulluğun kendisi ve onu takip eden nedenlerde şiddete neden olabilmektedir.

Yoksulluk bazı erkeklerde stres, engellenme ve kültürlerince tanımlanmış ‘*ailesine bakan kişi olma*’ rolünün gereklerini yerine getirememe nedeni ile ‘*ye-tersizlik hissi*’ yaratabilmektedir.

Ayrıca yoksulluk; evlilikteki anlaşmazlıkların nedeni de olabilmekte, kadın için şiddetin yaşandığı ve doyum getirmeyen ilişkiyi bırakmasını zorlaştırmaktadır.

Maddi Gücü Olmayan Erkek

- Eğitimi vardır fakat kendisine bir iş bulamaz
- Evinin ihtiyaçlarını karşılayamaz
- Bu yüzden sıkıntıya girer ve
- Suçlu olarak yanında olan karısını görür ve karısının her sözü onu rahatsız eder
- Onu döverek tüm sorunlarının gideceğini ve huzura kavuşacağını sanır.

Maddi Gücü Olmayan ve Alkol Bağımlısı Erkek

- Bir işi ve eğitimi yoktur ve bu konuda bir çabası da yoktur
- Karısı çalışmaktadır ve karısından ona sürekli içki almasını ve iyi bir masa hazırlamasını bekler
- Umduğunu bulamadığında karısını döverek refaha ulaşacağını sanır.

Maddi Gücü Olan ve Kendi İçinde Huzursuzluk Yaşayan Erkek

- İyi bir işi ve eğitimi vardır, evini rahatlıkla geçindirir fakat içinde bir şeyler onu kemirir,
- Karısını her şeyden, herkesten kıskanır,
- Karısının geçmişini sorgular, ikna olması güçtür,
- Sürekli geçmişle yaşar,
- Karısı onu her an aldatacakmış gibi bir kuşku içindedir,
- Kendine güveni yoktur, psikolojik sorunları vardır ve karısına dayak atarak onu yola getireceğini sanır.

Maddi Gücü Olan ve Karısı Çalışan Erkek Karısı iyi bir kariyere ve maddi olanaklara sahiptir.

- Bu durumundan rahatsız olur ve sürekli terk edilme korkusu yaşar
- Sanki karısı onu her an terk edebilirmiş ya da aldatabilirmiş gözüyle bakar
- Psikolojik buhranın içindedir ve dayak atarak karısının sözünden çıkmasını sağlar

Karısının Maddi Gücü Kendisinden Fazla Olan Erkek

- Eğitim durumları karısıyla aynıdır fakat karısı ondan daha fazla maaş alır
- Karısı bunu dert edinmemesine rağmen, bu durum onun içini kemirir
- Erkek kimliğine yediremeyerek hırsını karısına dayak atarak alır ve sorunlarının gideceğini ve huzura kavuşacağını sanır.

İstismarın eğitim sorunu olmadığı, şiddete maruz kalan kadınlar ve şiddeti uygulayan erkekler arasında eğitim seviyesi yüksek olanların da bulunduğu,

Sorunun daha çok erkeklerin hükmetme isteğinden kaynaklandığı, erkeğin otoritesi sarsıldığı an şiddet uygulama ihtiyacı duyduğu görülmüştür.

Kadının Şiddeti Tetiklediği İddia Edilen Hareketleri

- Kocasına itaat etmemek
- Kocasını kendisine kızdığına cevap vermek
- Yemeği zamanında hazırlamamak
- Çocuğu ya da evi ile yeterince ilgilenmemiş olmak
- Kocasına para ya da kız arkadaşlar konusunda sorular sormak
- Kocasından izin almadan bir yere gitmek
- Cinsel ilişkiyi reddetmek
- Kocasının sadakatinden şüphe duymak

Ve Kısır Döngü...

Bu tetikleyiciler ve...

- Artan gerilim
- Suçlama ve tartışma süreci
- Ardından gelen patlama süreci,

(dayak aşaması ki tekmeleme, itme, tokatlama, sarsma, çeşitli obje kullanımı, cinsel istismar, sözel tehdit vb.)

- Balayı dönemi adı verilen sakin dönem
- Erkeğin şiddeti inkar etme, içkili olmaya vb. gerekçelere bağlaması, üzgün olduğunu ve bir daha asla tekrarlanmayacağına dair söz verme...
- Bu dönemin süresi zaman içinde kısalma eğiliminde olabilir.

Döngü...

Ve Gizli...

- Kadının kocasından dayak yemesinin kendisi açısından 'utandırıcı' bir durum olarak algılanması
- 'Mahrem' olarak algılanması
- Polis veya doktora başvurmaması
- Toplumumuzda suç olarak görülmemesi
- Çevre tarafından barıştırma yolu tercih edilmesi
- Türk toplumunda şiddetin terbiye yöntemi olarak değerlendirilmesi
- Ailenin 'kutsal olduğu' düşüncesi

İlişkiyi Devam Ettirme Nedenleri

- Şiddetin daha da artacağı korkusu
- Ekonomik kaynaklarının olmayışı
- Çocukları için endişelenme
- Duygusal bağımlılık
- Aile ve arkadaş desteğinin bulunmayışı
- Sabırla değişeceğini ümit etmek
- Boşanmış olmanın kabul görmemesi ve buna bağlı sorunlar ile baş edebilme gücünü kendisinde hissedememesi
- Reddedilme ve toplumun lekelemesi korkusu nedeni ile yardım talep edememesi...

***Ne yazık ki ilişkiyi devam ettirmek,
şiddetin de devam etmesine yol açmaktadır...***

Şiddetin Kadın Sağlığı Üzerinde Ölümcül Olmayan Etkileri

Erken dönemde;

Şok, reddetme, içe kapanma, sosyal yaşamdan uzaklaşma, uyum bozukluğu, azalmış öz güven yitiliği, çaresizlik, kendini suçlama, algı ve bellek değişiklikleri, kaçınma davranışı, anksiyete ve depresyon bulguları,

Geç dönemde;

Tedirginlik, korku, kaygı, yorgunluk, kayıp, ihanet ve umutsuzluk duygusu ile aşırı uyarılmışlık hali, karar vermede güçlük, uykusuzluk, yeme ve cinsel işlev bozuklukları, kendisinin de çevresine şiddet gösterme tepkileri, intihar, obsesif-kompulsif davranış bozukluklarıyla, post travmatik stres bozukluğu gibi ruhsal sorunlar...

İlişkiye Son Vermek Bir Süreçtir**Kadın;**

İnkar, kendini suçlama, tahammül, partnere ilgiyi azaltma, giderek kesme, şiddeti kabul dönemi...

Son verme kararı ise;

- Şiddetin ciddi boyutlara ulaşması
- Eşin değişmeyeceğine olan inancı
- Şiddetin çocuğa da yönelmesi
- Şiddeti kabul ve eşten ayrılmadan önce bir çok kez ayrılmayı düşünme ve deneme ...
- Ayrılma...

Kadının Uyguladığı Şiddet

Erkekler daha çok kadınların sözlü şiddetine maruz kalmaktadır;

- Hakaret
- Küfür
- Alay etme, küçümseme
- Aşağılama gibi kaba söz veya ifade gibi...
- Kendisi fiziksel şiddete maruz kaldığında,
- Kendisini korumak için fiziksel şiddete başvurmakta.

Erkek; kontrolü uzun süreli olarak elinde tutmak için şiddet uygularken,

Kadın; anlık çatışmaları kontrol altına almak için şiddete başvurmaktadır.

Erkeğin uyguladığı şiddetin yarattığı korku ve etkisi daha uzun süreli olmaktadır.

Şiddet Sonuçtur...

Şiddet; şimdiki zaman ve gelecek zaman açısından ele alınmaktadır. Geçmiş eksik kalmaktadır.

Şiddet olgusu bir sonuçtur...

Sonucu yaratan geçmişin araştırılması gerekir.

Aksi halde şimdiki zaman ve gelecek zaman betimlenemeyebilir.

Şiddetin Geçmişi...**Şiddet, içinde;**

- Biriktirilmiş öfke,
- Öfkenin kontrol altına alınamaması,

- Öfkenin davranışa dönüştürülmesine yol açacak bir uyarıcı ve zarar verme fiili ya da tehdidi barındırır.

Önemli olan bu sürecin nasıl ortaya çıktığının betimlenmesidir.

Bu betimleme yapılmadan çözüm üretme de sağlıklı olmayacaktır.

Şiddetin Geçmişi Önemlidir, Çünkü...

Şiddet kişinin var oluşuna yönelik, enerjisini tüketen, fiziksel ruhsal sağlığını tehlikeye atan ve öz-saygısını kemiren bir sağlık problemidir.

Başvuru yakınmalarında -şiddet tanımlanmasa ve şiddetin fiziksel bulguları saptanmasa bile- somatizasyon (ruhsal bir sıkıntının fiziksel bir yakınma halinde ortaya çıkması) belirtileri olarak değerlendirilebilecek yakınmalar ve psikolojik durum incelenmelidir.

PSİKOLOJİK TEDAVİ ALMA

Şiddetin Önlenmesi

Şiddetin belgelenmesi ve kadına psikolojik destek verilebilmesi; hem şiddete uğrayan kadın, hem de toplum için koruyucu ve tedavi edici uygulamaların gerçekleştirilmesini kolaylaştıracaktır.

Yasa ile şiddet uygulayana dönük yaptırımlar getirilerek aile içi şiddetin önüne geçileceği, psikolojik tedavi alacağı ve bu yaptırım ile pes edebileceği yani psikolojik tedaviye gitmektense, şiddet uygulamamayı tercih edeceği öngörülmelidir...

Eğer ki psikolojik tedavi bu şekilde bir tehdit unsuru olarak kabul görür ve uygulamaya alınırsa elbette toplumun yaklaşımı da ifade edilmeye çalışıldığı gibi olabilir.

Yaptırım kim ve nasıl takip edilecektir?

Kaç şiddet olayı takip edilebilecektir?

Şiddet uygulayanda caydırıcı ve tereddüt yaratıcı olabilmeli...

'Psikolojik tedaviyi bir koz olarak kullanmak ve psikolojik tedavi görmüş bir erkek toplum yaratmadan' önlemek...

- Aile içi şiddete maruz kalan ve uygulayana psikolojik yardım yapılması
- Kadının kendine olan güvenini arttırmak ve güçlü olduğu hissini vermek
- Eşlerin çatışmalarını çözmek
- Kendilerine duydukları güven ve saygılarını artırmak...

Ve...

Eşler arasında yaşanan şiddetin hoş görülmediği ortamın yaratılması önemlidir.

**“Eğer erkek eşini dövdüğü için aşağılanacağını bilse,
aile içi şiddet azalır”**

İletişim

Psikolojik etkileri yoğun ve uzun süreli olduğundan mağdurun güven ilişkisi kurması ve yaşadıklarını paylaşması kolay değildir.

- Konuşurken yüz yüze bakacak şekilde aynı seviyede hafifçe eğilmeli,
- Konuşmacıyla göz teması kurmalı (dinlendiğini hissettirir)
- Aradaki mesafe ne çok uzak ne de çok yakın olmalı,
- Yüz ifademiz anlattıklarımızla ile tutarlı olmalı,
- Yumuşak ses tonuyla acele etmeden konuşmalı,
- Kafa sallamak ve hafifçe tebessüm etmek gibi jestlerle kişiyi konuşmaya teşvik etmeli,
- Karşımızdakine olumlu yaklaşmalı, küçük düşürmekten kaçınmalı.
- Kişiye anlaşıldığı duygusunu yaşayabilmesine izin verebilmek için yerine göre açık, kapalı uçlu ve açıcı yansıtma soruları sorulmalı.

Bazı Sorular

- Bugün buraya sizi getiren nedir?
- Sorununuzun ne olduğunu anlatabilir misiniz?
- Sıkıntılarınız öğrenmek ve size yardımcı olmak istiyorum
- Siz dinlemeye hazırım ..
- Başınıza geleni anlatır mısınız?
- Benimle ne konuşmak istersiniz?
- Buraya gelirken aklınızdan neler geçti?
- Buradan/benden ne gibi beklentileriniz var?

İletişim engelleri

- Emir vererek, yargılayarak, eleştirerek konuşmak
- Asabi şekilde dinlemek, sözünü kesmek
- Başka şeylerle uğraşmak
- Ciddiyetsizce ve ilgisizce yakın mesafede konuşmak
- Çok fazla, ısrarcı ve karara zorlayıcı konuşmak
- Akıl vermek, suçlamak, kıyaslamak ve öğüt vermek...

İletişim

• Birinin onu can kulağıyla, anlayarak, hak vererek dinlemesine ihtiyacı vardır. Kendisine yardım edilebileceğine inanması gerekir.

• Çoğu gördüğü şiddetin kendi suçu olduğunu düşünür. Kimsenin kimseye şiddet göstermeye hakkı olmadığına, şiddetin bir suç olduğuna ikna olmalıdır.

• Kaybettiği özgüvenini geri getirecek, sağlamlılaştıracak şeyler duymalıdır. Ne yapacağını bilemez durumdadır, birileri ona pek çok çare olduğunu anlatmalıdır.

• Yalnız olmadığını hissetmesi; yaşadıklarını sadece kendisinin yaşamadığını fark etmesi önemlidir.

• Şiddet gören kişi için yapılacak ilk işlerden biri hikayesini dinlemektir. Daha sonra ise; destek verecek ve ihtiyaçlarını karşılayacak kaynakları bilmek, yönlendirmeler yapmak, yasal bilgi temin ederek, olabilecek sonuçlar, yasal riskler ve mağdurun seçenekleri gelir.

• Sırrını saklamamız

• Ona inanmamız ve önem vermemiz

• Mağduriyetini kabul etmemiz

• Özerkliğine saygı duymamız

• Toplum hizmetlerinden yararlanmasını sağlamamız

• Geleceği hakkında plan yapmasına yardım etmemiz önemlidir.

• Mağdurun kızgınlıktan suçluluğa, ümitsizlikten umuda çok çeşitli duygusal tepkiler göstereceğini bilmeliyiz.

• En önemli görüşme tekniği dinlemektir, dinlemek yapılacak en değerli yardımdır.

• Dinlendiğini ve ilgilenildiğini anlatan olumlu cümleler söylenebilir. “ En iyisini yapmaya çalıştığını anlıyorum” gibi...

• Dinlerken duyguları anlamak önemlidir. Duyguları anlamada da beden dili önemli bir ipucudur.

• Duygularını ifade etmesini destekleyip, duygularını yargılamadan kabul etmeliyiz.

• Duyguları hakkında olumlu ifadelerle cesaret vermeye çalışmalıyız.

• Dürüst ve net olup, doğruları söylememiz önemlidir.

• Konuşurken sakin ve anlayışlı olmaya özen göstermemiz gerekir.

• Psikolojik şok içindeyse anlatılanları anlamakta zorluk çekebilir, bu nedenle aynı şeyi defalarca dinleyecek kadar sabırlı olmalıyız.

• Olası tehlikeler hakkında korunma yolları ile ilgili bilgilendirmemiz,

• Destekleyici olumlu cümleler kurmamız, yardım istemeye cesaret ettiği için takdir etmemiz, güven verip, her şeyin bir anda çözülemeyeceğini bildirmemiz,

• Güvenliği tehlikedeyseniz ya da intiharı düşünüyorsa gerekli önlemleri almamız,

• Paylaştıkları ve anlattıkları arasında umut içerenleri ve başa çıkma yöntemlerini vurgulamamız, yeri geldikçe tekrarlamamız,

• Kriz sonrası yaşadıklarının ve tepkilerinin anlaşılabilir ve kabul edilebilir olduğunu anlamalarına yardımcı olmamız gerekir.

İletişimi reddederse

- Rahat konuşması için yalnız görüşme sağlanmalıdır.
- Kendisinin istediği kadar açılmasına izin vermek, daha sonra “Seni üzen bu konuyu paylaşmanın zor olduğunu ve yardım gerektiğini düşünüyorum” gibi sözlerle cesaretlendirmek açılmasına yardımcı olacaktır.
- Anlatmıyorsa... Önce açılmasını sağlamaya çalışmak, anlayabilmek için kendimize ve ona zaman vermemiz gerekir.

İletişim

- Bir çok durumda şiddet görüyor olsa da eşinden ayrılmak istemiyor ve eşini affetmeye hazır olabilir. Bu durumda kararına saygı göstererek, şiddet göstermenin yanlış ve suç sayıldığını vurgulamalıyız.
- Yardımcı olurken duyduğumuz hikayelerden dolayı etkilenmememiz mümkün değildir.
- Kriz yaşayanlarla yakından çalışanlar dolaylı olarak etkilenirler.
- Baş etme yöntemleriniz ne kadar güçlü olursa olsun bu becerilerin işe yaramadığı durumlar da vardır.
- Travmatik durumlara uzun süre maruz kalındığında herkes risk altındadır.
- Herkesin stresle baş etme ve kendini korumaya ihtiyacı vardır.

BOŞANMA SEBEPLERİ

Av. İzzet DOĞAN

Boşanma, eşler hayatta iken evlilik ilişkisine mahkeme kararı ile hukuken son verilmesidir. Boşanma ile birlikte, eşlerin birbirine karşı evlilikten doğan karşılıklı hakları ve yükümlülükleri sona erer. Eşler sadece mahkeme tarafından karar verilmiş olmak kaydıyla tazminat, nafaka gibi mali konularda karşılıklı hak ve borç sahibi olabilirler. Türk boşanma hukukunda gerek uygulamada gerekse mevzuat anlamında “*kusur ilkesi*” geçerlidir. Bunu hem boşanmaya yol açan sebepleri sayan hükümler açısından, hem de boşanmanın mali sonuçlarını düzenleyen hükümlere göre söyleyebiliriz. Uygulamada boşanma ve boşanmadan doğan sorunlar ve sonuçlar tamamen kusur ilkesinin ölçülerine göre araştırılmakta ve çözümlenmektedir. Bu itibarla boşanma hukukumuzda “kusur ilkesi” hakimdir.

Türk Medeni Kanunumuzun kabul etmiş olduğu boşanma sebepleri, mahiyetleri ve kapsamı bakımından birbirinden çok farklıdır. Zina, hayata kast ve pek kötü veya onur kırıcı davranış, suç işleme ve haysiyetsiz hayat sürme, terk, akıl hastalığı gibi belli olgulara dayandırılmış bulunan sebeplere özel boşanma sebepleri denilmektedir. Evlilik birliğinin temelden sarsılması ile aynı maddede düzenlenen eşlerin anlaşması ve eylemli ayrılık ise genel boşanma sebeplerine örnek olarak gösterilebilir. Evlilik birliğinin temelden sarsılması kavramı çok genel bir olguyu ifade etmektedir. Belli bazı olgular veya olaylardan ziyade çok çeşitli olgular veya olaylar evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açabilirler ve dolayısıyla boşanma sebebini oluşturabilirler. Bunları önceden teker teker belirlemenin olanağı yoktur.

Boşanma sebeplerini bir diğer bakımdan “*mutlak boşanma sebepleri*” ve “*nispi boşanma sebepleri*” olarak ikiye ayırabiliriz.

Mutlak boşanma sebeplerinde, boşanmaya sebep olarak kanunda belirtilen olgu veya olayın ispat edilmesi halinde hakim, bunun diğer eş açısından ortak hayatı çekilmez hale getirip getirmediğini araştırmak zorunda olmaksızın boşanmaya karar verebilecektir. Yani hakim, kanunda belirtilen bir boşanma nedeninin gerçekleşmesi durumunda tarafları boşayacaktır. Medeni kanunumuzda düzenlenen zina, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış, terk, eşlerin anlaşması ve eylemli ayrılık gibi nedenler mutlak boşanma sebepleridir.

Nispi boşanma sebeplerinde ise hakim, boşanmaya neden olan olay veya olgunun gerçekleşmiş ve ispatlanmış olmasının yanı sıra ayrıca bu durumun taraflar açısından ortak hayatı çekilmez hale getirip getirmediğini de araştırmak suretiyle bir karar verecektir. Tüm bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere boşanma sebeplerinin mutlak ve nispi nitelikte olmaları, hakimin takdir yetkisi bakımından önem taşımaktadır.

I) ÖZEL BOŞANMA SEBEPLERİ

A) Zina

Zina, evli bir erkeğin karısından başka bir kadınla veya evli bir kadının kocasından başka bir erkekle cinsel ilişkide bulunması demektir. Medeni kanun zinayı boşanma sebeplerinin arasında saymıştır. Kadın veya erkek ayrımı gözetilmeksizin eşler arasında yapılmış eşit bir düzenleme olan zinanın, yasamıza göre gerçekleşmiş sayılması için üç unsuru vardır:

A – Evli olmak

Zinanın ilk koşulu taraflar arasında bir evlilik ilişkisinin bulunmasıdır. Evliliğin hukuken devam ediyor olması önemlidir. Eşlerin hukuken devam eden bir evlilikte fiilen ayrı yaşamaları halinde dahi, eşlerden birinin başkasıyla ilişkide bulunması zinaya girer. Zina, evlilik birliğinin eşlere yüklemiş olduğu sadakat gösterme yükümlülüğünün en ağır şekilde ihlal edilmesi demektir. Evlilik hukuken sonlandırılmadıkça sadakat yükümlülüğü devam eder. Fiili olarak ayrı yaşamak, eşlerin bu yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.¹ Boşanma davasının devamı sırasında, eşlerden birinin karşı cinsten biriyle cinsel ilişkide bulunmasını da Yargıtay 2. Hukuk Dairesi boşanma nedeni saymaktadır. Bu durumda zina olayı boşanma davasından sonra olsa bile zina olayından önce **“evlilik birliğinin kökten sarsılması”** nedeniyle açılan davada, zina sadakatsizlik olarak ele alınabilmektedir.

Oysa 28. 11. 1956 tarihli ve 15-15 sayılı Yargıtay Büyük Genel kurulunun kararına göre her dava açıldığı koşullara göre incelenir ve sonuçlandırılır. Bize göre de dava açıldıktan sonra taraflar arasında geçen olayların yeni bir dava nedeni olarak ele alınıp incelenmesi gerekir.

B – Başkasıyla cinsel ilişki

Zinadan söz edebilmek için gereken bir diğer neden ise eşlerden birinin kendi eşinden başka biriyle cinsel ilişkide bulunmuş olmasıdır. Cinsel ilişki gerçekleşmeksizin yapılan flört etme, yakın bedeni temaslar, sevişme, sarılma, öpme, yapay dölllenme ve mektuplaşma gibi davranışlar zina kapsamında değildir. Zinanın bir defa yapılmış olması boşanma için yeterli bir sebeptir. Birden fazla olması aranmaz. **Eşlerin zinasından söz edebilmek için o eşin kendi cinsinden farklı cinsten biriyle cinsel ilişkide bulunmuş olması gerekir.** Kendi cinsinden biriyle veya hayvanla ilişkiye giren eşin durumunun zina olup olmadığı tartışmalı bir konu olmakla birlikte kanaatimizce, olağan veya olağan olmayan yollardan yapılan tüm cinsel ilişkiler zina olarak değerlendirilmelidir.² Doktrin ve uygulamada olağandışı yollarla ilişkiye giren bu tür davranışların haysiyetsiz hayat sürme ve evlilik birliğinin temelden sarsılması sebebiyle boşanma davasına konu olacağı savunulmaktadır.

1 Akıntürk, Turgut, Aile Hukuku, II. Cilt, Yenilenmiş 8. Bası, 2003, s.241 vd.

2 Doğan, İzzet, Türk Medeni Yasasında Zina Nedeni ile Boşanma ve Sonuçları, İstanbul Barosu Dergisi, Aile Hukuku Özel Sayısı, 2007, s. 118.

C – Kusurlu olma

Zinanın üçüncü ve son koşulu, zina yapan eşin kusurlu olmasıdır. **Eşlerden birinin başka biriyle bilerek ve isteyerek cinsel ilişki kurması, zinanın özel (sübjektif) unsurudur.** Bu nedenle, zina yapan eşin her şeyden önce ayırtım gücüne sahip olması, eyleminin cinsel ilişki olduğunu, cinsel ilişkide bulunduğu kimsenin kendi eşi olmadığını bilmesi, anlaması ve özgür iradesi ile ilişkiyi gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ayırtım gücünden yoksun eşin, başka biri ile girdiği cinsel ilişkide kusur şartının gerçekleştiğinden sözedilemez.

Eşlerden birinin yaşam veya beden tamlığına yönelik ağır bir tehdit ya da doğrudan cebir ve şiddet altında üçüncü kişi veya kişiler tarafından cinsel ilişkiye zorlanması ile gerçekleşen eylemin zina olmadığı hususu, genel olarak kabul edilen bir görüştür. Tüm bunların aksine malvarlığına yönelik bir tehdit sonucunda cinsel ilişkide bulunarak zina yapan eş ise kusurlu sayılmalıdır. İlaç veya uyuşturucu madde kullanılarak karşı koyma gücünün ortadan kaldırılması halinde cinsel ilişki iradi olarak gerçekleştirilmediğinden bu durumda zinadan söz edilemez. Maddi bir cebir olmaksızın, manevi bir cebirle yani tehditle cinsel ilişkiye rıza gösteren bir kadının kusurlu olup olmadığı konusunda ise 'çok ciddi ve ağır bir tehdidin varlığı' halinde kadının kusurlu bulunmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır.³

Eşlerden her ikisininde karşı cinsten biriyle cinsel ilişkide bulunması, birbirlerine karşı zina nedenine dayalı boşanma davası açmalarına engel değildir. Diğer eşin kusurlu davranışı hatta onun da zina etmiş olması sonucu etkilemeyecektir. Zira bir eşin davranışları ne kadar kabul edilemez olursa olsun bu durum, diğer eşe başka biriyle zinada bulunma hakkını vermez. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 06.11.1975 tarih, 6689 Esas, 8465 Karar numaralı hükmü ile, eşlerin karşılıklı olarak zina etmesi halinde, eşit kusurlu sayılarak boşanmalarına karar verilmesi gerektiğini karar altına almıştır.

Zinanın kanıtlanması

Zina her türlü kanıtla ispat edilebilir. Mutlaka suçüstü yapılması gerekmez. Bir eşin zina yaptığına ilişkin bir takım kuvvetli ve inandırıcı ipuçları varsa hakim bunları araştırıp takdir ederek bir sonuca varabilir. Davalının zina yaptığını ikrar etmesi elbette mahkeme açısından bir kanıttır ancak hakim, yapılan bu ikrarla bağlı değildir. Eşlerden birinin yabancı biriyle تنها yerlerde el ele dolaşması, bir otelde kalması, erkeğin mutlak iktidarsız olmasına ya da çok uzun süre eşinden uzakta yaşamasına rağmen döndüğünde kadının gebe kalmış olması, doğan çocuğun DNA 'sının eşlere uymaması, evli kadın bir odada yarı çıplak olarak bir erkekle birlikte görülmesi gibi halleri Yargıtay'ımız zina olarak kabul etmektedir.

Dava hakkını ortadan kaldıran nedenler

Zina sebebiyle boşanma davası açma hakkı iki halde düşer. Bunlardan ilki, dava hakkı olan tarafın zina yapan eşini affetmesi, diğeri ise, belli sürelerin geçmiş olmasıdır.

3 Doğan, agm, s.119.

E – Af

TMK. 161/3 maddesine göre zina dolayısıyla dava açmaya hakkı olan eş, zina yapan eşini affederse artık dava hakkı ortadan kalkar. Dava açma hakkı bulunan eşin diğer eşini affetmesi açık veya örtülü (zımni) şekilde olabilir. Önemli olan bu affin serbest bir irade ile ortaya çıkmış olmasıdır. Af bağlamında eşlerden birinin zinaya önceden onay vermesi olasılığının da tartışılması gerekir. Karşı görüşler olmasına karşın Yargıtay, bir eşin zinayı önceden kabul etmesinin ahlaka aykırı olduğunu kabul etmiştir.⁴ Zinadan sonra eşlerin evlilik birliğini sürdürmeleri, tatile birlikte çıkmaları, ortak yaşamın eskisi gibi devam ettirilmesi gibi davranışlar af olarak yorumlanabilir.

F- Dava açabilme süresi

TMK.161/1 maddesine göre, “davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her hâlde zina eyleminin üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer” denilmektedir. Görüldüğü gibi yaşamızda zina nedeni ile boşanma davası açabilmek için iki süre öngörülmüştür. Bunlardan ilki nispi süre olan altı aylık süre, diğeri de mutlak dediğimiz beş yıllık süredir. Eşlerden biri, karşı cinsten üçüncü bir kişiyle, sadece bir defa cinsel ilişkide bulunarak zina etmiş ise altı aylık sürenin başlangıç tarihi, diğer eşin zina olayını öğrendiği tarihtir. **Kişinin ilişkileri birden çok ve sürekli ise, altı aylık sürenin başlangıcı, tarafların son ilişki tarihidir.** Yani her cinsel ilişkiden sonra yeni bir altı aylık (ve beş yıllık) süreye bağlı dava açma hakkı doğar. Eşin zinasından şüphelenmiş olmak ve araştırma yapmaya başlamış olmak hak düşürücü sürenin işletilmesi için yeterli değildir. Eşinin zina yaptığını beş yıl sonra öğrenen diğer eşin dava hakkı düşmüş sayılır. Uygulamada eşlerin bu süreleri kaçırmamış olsalar bile zinadan değil de ‘evlilik birliğinin sarsılmasından’ dolayı dava açtıkları görülmektedir. Zira zinaya dayanan boşanma davalarındaki zinayı ispat etme sorunu tarafları ‘evlilik birliğinin sarsılması’ nedeniyle açmaya zorlamaktadır.⁵

B) HAYATA KAST, PEK KÖTÜ VEYA ONUR KIRICI DAVRANIŞ

1) Hayata Kast

Hayata kast, eşlerden biri tarafından diğerinin hayatına karşı yapılmış olan davranışlardır. Örneğin eşini öldürme girişiminde bulunmak, onu intihara teşvik etmek gibi eylem ve davranışlar ‘hayata kast’ davranışına girer. Eşini ölümlle tehdit etmek veyahut ihmale dayalı öldürücü eylemler ise hayata kast kavramının içine girmez. Bu nedenle öldürme kastı sabit olmadıkça hakim, hayata kast sebebiyle boşanmaya karar veremez. Kusura dayanan bir boşanma sebebi olan hayata kastın varlığından söz edebilmek için eşini öldürmeye çalışan kişinin akıllı, yani ayırt etme gücüne sahip olması gerekir.

Eşinin hayatına kast ettiği ispatlanan bir olayda hakim, ortak hayatın çekilmez olup olmadığını araştırmadan boşanmaya karar verecektir.

4 Doğan, agm, s.121.

5 Doğan, agm, s.120.

2) Pek Kötü veya Onur Kırıcı Davranış

A- Eziyet ve işkence

Pek kötü davranış, eşe yapılan eziyetler, onun bedensel ve ruhsal sağlığını tehlikeye düşürecek davranışlar, eşini hapsetmek, aç bırakmak, dövmek ve anormal cinsel ilişkiye zorlamak gibi ağır hareketlerdir. Eziyet ve işkence olaylarında, eşlerden biri tarafından diğerinin beden ve ruh sağlığı dokunulmazlığı ciddi olarak ihlal edilmektedir. Genel olarak bu tür olaylarda fiziki şiddet söz konusu olmaktadır. Eşlerden birinin diğerini aç bırakması, acımasızca dövmesi, yaralaması, falakaya yatırması, zincirle bağlaması, şiddet kullanarak cinsel ilişkiye girmesi, çıplak olarak sokağa bırakması gibi haller pek kötü davranışa örnek olarak gösterilebilir.

B- Ağır derecede onur kırıcı davranış

Eşlerden birinin şeref ve haysiyetini kıran, onlara saldırı niteliğinde olan eylem ve davranışlar ise ağır hakarete girmektedir. Hakaret doğrudan doğruya diğer eşin kişiliğine yönelik olarak yapılmalıdır. Hakaretin 'ağır' olup olmadığı konusunda ise takdir hakime aittir. Yeni medeni kanunumuz, pek kötü davranışın yanında onur kırıcı davranışı da eklemiş ve bu şekilde eski kanundaki eksikliği gidermiştir.

Yargıtay'ın çeşitli kararlarında kabul ettiği ağır derecede onur kırıcı davranışlar konusuna örnek olarak: Kadının kocasına alçak, namussuz herif, seni istemiyorum sözlerini kullanması, eşi bakire olduğu halde karısı hakkında zıfaf gecesi onu bakire bulmadığından bahisle kötüleyici sözler söylemesi, kadının kocasına kızarak kocasının işyerinde onu küçük düşürecek sözler söylemesi, kadının savcılığa başvurarak kocasına hırsızlık suçlamasında bulunması ve soruşturma neticesi olayın doğru olmadığını anlaşılması örnekleri verilebilir.

Pek kötü veya onur kırıcı davranış kusura dayanan boşanma sebeplerindedir. Bu nedenle bu tür bir davranışta bulunan eşin ayırtım gücüne sahip olması gerekmektedir. Diğer eşin kışkırtma veya tahrik etmesi sonucu bir anlık kızgınlıkla yapılan hakaret veya söylenen sözler ise kusuru hafifletir ya da tamamen ortadan kaldırır, dolayısıyla da boşanma nedeni sayılmaz.

Hayat kast ve pek kötü veya onur kırıcı davranış mutlak boşanma sebebidir. Bu nedenle hakim ortak hayatın diğer eş açısından çekilmez hale gelmiş olup olmadığı hususunu araştırmaz.

Dava hakkının düşmesi

a- Süre

Türk Kanunu'nun 162/2 maddesinde ki düzenlemeye göre hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış hallerinden dolayı "**Davaya hakkı olan eşin boşanma sebebini öğrenmesinden başlayarak altı ay ve her halde bu sebebin doğumunun üzerinden beş yıl geçmekle dava hakkı düşer**". Burada ki süre zamanaşımı süresi olmayıp, hak düşürücü süredir. Dolayısıyla hakim tarafından doğrudan doğruya, görevinden ötürü göz önünde tutulur.

b- Af

TMK 'nın 162/3 maddesine göre **“affeden tarafın dava hakkı yoktur.”** Hayatına kastedilen eş, hayatına kast eden eşini affetmişse veya pek kötü ve onur kırıcı davranışa uğrayan eş diğerini affetmişse dava açma hakkı kalmamıştır. Bu şekilde açılan bir boşanma davasında, eşinin kendisini affettiğini iddia eden eş bunu ispatlamakla yükümlüdür. Böyle bir iddia aynı zamanda usul hukuku bakımından bir itiraz da sayılacağından, hakim, davalı tarafından ileri sürülmemiş olsa bile, delillerden bu durumu anlayabiliyorsa, bunu dikkate almalıdır. Aynı şekilde, 6 aylık ve 5 yıllık zamanaşımı sürelerinin sonunda da boşanma davası açılmaz.

C) SUÇ İŞLEME VEYA HAYSIYETSİZ HAYAT SÜRME

Türk Medeni Kanunumuzun 163. Maddesine göre : “Eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler veya haysiyetsiz bir hayat sürer ve bu sebeplerden ötürü onunla birlikte yaşanması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir”.

Bu maddedeki düzenlemeye göre eşlerden birinin küçük düşürücü bir suç işlemesi veya haysiyetsiz hayat sürmesi, doğrudan doğruya diğer eşe karşı gerçekleştirilen bir eylem değildir.

1) Küçük Düşürücü Suç İşleme

Medeni kanununun 163. maddesine göre eşlerden biri küçük düşürücü bir suç işler ve bu sebepten ötürü onunla birlikte yaşaması diğer eşten beklenemezse, bu eş her zaman boşanma davası açabilir. Burada kast edilen küçük düşürücü suçlar, utanç verici ya da yüz kızartıcı suçlardır. Bu suçlara hırsızlık, dolandırıcılık, ırza geçme, emniyeti suistimal, sahtekarlık, kalpazanlık, kaçakçılık, livata, zimmet ayyaşlık, randevuevi çalıştırmak, hileli iflas, inancı kötüyü kullanma, beyaz kadın ticareti, kumar oynatmak, fuhşa teşvik gibi suçları örnek gösterebiliriz. Adam öldürme suçunun küçük düşürücü olup olmadığı suçun işlenme saikine göre belirlenmelidir. Örneğin bir koca meşru müdafaa nedeniyle birini öldürmüşse ya da tedbirsizlik ve dikkatsizlik sonucu birinin ölümüne neden olmuşsa bu tür olaylarda küçük düşürücü nitelik bulunmamaktadır. Siyasi suçlar da aynı kapsamda değerlendirilmelidir.

Yine beyaz kadın ticareti derken, siyah kadın ticaretini de unutmamak aslında hem beyazı ve hem de siyahı kaldırıp kadın ticareti demek en uygundur.

Boşanma davasının açılabilmesi için küçük düşürücü suçu işleyen eşin bu suçtan hüküm giymiş olması şart değildir. Suçun işlenmiş olması boşanma davası açmak için yeterlidir. Evlenmeden önceki haysiyetsiz yaşam sürme, boşanma nedeni değildir. Eşlerden birinin evlenmeden önceki haysiyetsiz yaşamını bilmediği kimseyle evlenmesi koşulları varsa evliliğin iptali nedenini oluşturabilir. Haysiyetsiz yaşam sürme nedeniyle açılacak boşanma davalarında hak düşürücü süre ya da zamanaşımı süresi yoktur.

2) Haysiyetsiz Hayat Sürme

Haysiyetsiz hayat sürme, toplumun anlayışına göre sürekli olarak namus, şeref ve haysiyet kavramlarıyla bağdaşmayacak biçimde yaşamaktır. Uyuşturucu

ticareti yapmak, kadın ticareti yapmak, kumarbazlık, cinsi sapıklık, eğlence düşkünlüğü, başka kadın ya da erkeklerle düşüp kalkma halleri haysiyetsiz hayat sürmeye birer örnektir. Örneklerde verdiğimiz davranışların süreklilik arz etmesi gerekmektedir, dolayısıyla evliliği devam ederken birkaç defa kumar oynayan biri için haysiyetsiz hayat sürdüğü iddia edilemez. Haysiyetsiz hayata dayanarak boşanma davası açabilmek için kötü davranışın evliliğin ertesinde başlayıp sürekli olarak devam etmesi aranmaktadır.

Yasalarımıza göre genelev işletmek suç değildir. Ayrıca unutulmamalıdır ki bu tür yerleri işletenler vergi rekorları kırıp ödül bile alabilmekte ve sahibi buldukları taşınmazlarda Devletin resmi kurumları kiracı olarak görev yapmaktadırlar.

Boşanmaya karar verebilmek için, eşlerden birinin haysiyetsiz hayat sürüyor olması yeterli değildir. Hakim böyle bir durumun diğer eş açısından çekilmez bir hal aldığını da belirlemelidir. Bu nedenle haysiyetsiz hayat sürme nispi bir boşanma sebebidir.

D) TERK

Medeni Kanun'un 164/1 maddesine göre eşlerden biri evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini yerine getirmemek maksadıyla diğerini terk ettiği veya haklı bir sebep olmadan ortak konuta dönmediği takdirde ayrılık, en az altı ay sürmüştü ve bu durum devam etmekte ve istem üzerine hakim tarafından yapılan ihtar sonuçsuz kalmış ise, terk edilen eş boşanma davası açabilir. Diğerini ortak konutu reddetmeye zorlayan veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmesini engelleyen eş de terk etmiş sayılır. Terk'e dayalı boşanma davası açılmasının koşulları aşağıda sıralanmaktadır:

1) Ortak Hayata Son verilmesi

Terk halinden söz edebilmek için, eşlerden birinin ortak hayata son vermiş, birlikte oturulan ortak konuttan ayrılmış ya da kaçmış veya haklı bir sebep olmaksızın ortak konuta dönmemiş olması şarttır. Eşler ortak konutta oturdukları sürece dargın da olsalar, konuşmasalar da, yatak odaları ayrı dahi olsa, terkten bahsedemeyiz. Ortak yaşamı bırakıp gitmek isteyerek olmalıdır. Bu nedenle eşlerden biri diğerini ortak yaşamı terk etmeye zorlar, örneğin evden kovar, korkutarak kaçırırsa, bu durumlarda bırakıp giden eş terk etmiş sayılmaz tam aksine onu bırakıp gitmeye zorlayan eş terk etmiş sayılır.

Nikâhtan sonra kocanın sağladığı eve hiç gelmeyen kadın da terk etmiş sayılır. Bağımsız ayrı bir ev sağlanmaması nedeniyle kadının eve gelmemesi halinde, terk eden kişi artık kocadır.

2) Evlilik Birliğinden Doğan Yükümlülükleri Yerine Getirmemek Maksadının Bulunması

Eşlerden birinin ortak konuttan farklı bir yerde oturması, onun ortak hayatı terk ettiği anlamına gelmez. Örneğin, askerlik görevi, öğrenim, hastalık tedavisi, esaret ve hüküm giymiş olma gibi durumlarda terk'ten söz edilemez. Boşanma davasının açılabilmesi için önemli olan, ayrı yaşayan eşin 'Niyeti'dir. Bir eşin terk etmesinden bahsedebilmek için, terk'in haklı bir sebebe dayanmamış veya

evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri yerine getirmemek maksadıyla gerçekleşmiş olması gerekir.

3) Ayrı Yaşamının En Az Altı Ay Devam Etmış Olması

Eşlerden birinin ortak konuttan ayrılmasına müteakip, terk edilen eş hemen boşanma davası açamaz. Boşanma davası açılabilmesi için eşlerin en az altı ay ayrı olmaları ve bu durumun da devam ediyor olması şarttır. Terk eden eş altı ay dolmadan geri döner ve tekrar birlikte yaşamaya başarlarsa altı aylık bu süre kesilmiş olur.

4) Terk Eden Eşe İhtarda Bulunulması

Terk edilen eş, boşanma davası açmadan önce hakime başvurarak, terk eden eşine ihtarda bulunulmasını isteyebilir. Medeni kanununun 164/2 fıkrasında terk edilen eş en erken, terk olayının vukuundan itibaren dördüncü ayda başvurabilir.

Bu istem üzerine hakim, esasa girmeden, terk eden eşe, iki ay içinde ortak konuta dönmesi için ihtarda bulunur. Şayet geri dönmezse bunun sonuçları hakkında da uyarıda bulunur. Terk eden eşin adresi bilinmiyorsa ihtar, ilan yoluyla yapılır. Terk eden eş, bu ihtara rağmen ortak konuta geri dönmezse, terk edilen eş boşanma davası açabilir.

İhtar bir dava olmadığından yetki söz konusu değildir. Yetki kurallarına bağlı olmaksızın her yerden aile mahkemelerine başvurarak ihtar yapılması isteminde bulunulabilir. İhtar üzerine eşler ister bir araya gelsin, isterlerse ayrı kalmaya devam etseler de sonradan çıkan başka ve yeni olaylara da dayanılarak her zaman boşanma davası açılabilir. Kendisine ihtar gönderilen eş haklı bir sebeple ortak konuta dönmüyorsa, terk sebebiyle boşanma davasının şartları tamamlanmış olmaz. Terk'e dayalı boşanma sebebi mutlak boşanma sebeplerindedir. Bu nedenle hakim, ortak hayatın diğer eş için çekilmez hale gelip gelmediğini araştırmaz.

E) AKIL HASTALIĞI

Nispi boşanma sebeplerinden biri olan akıl hastalığı, Medeni Kanunumuzun 165. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre "Eşlerden biri akıl hastası olup da bu yüzden ortak hayat diğer eş için çekilmez hâle gelirse, hastalığın geçmesine olanak bulunmadığı resmî sağlık kurulu raporuyla tespit edilmek koşuluyla bu eş boşanma davası açabilir". Akıl hastası olan eş, bir süre sonra sağlıklı olan eş açısından evliliği çekilmez hale getirebilir. Böyle bir durumda sağlıklı eşin evliliği ettirmesini beklemek hakkaniyete aykırı olur. Akıl hastası eşin durumu çocukların büyümesi ve gelişimine de zarar verebilir. Akıl hastası olan eşin durumu resmi sağlık raporuyla belgelendirilmelidir. Sürekli akıl hastası olan eşe karşı, sağlıklı eş boşanma davası açabilir, ancak evliliği sürdürmek istediği takdirde bu konuda serbesttir.

Akil hastalığı nedeniyle boşanmanın şartları:

1) Eşlerden Birinde İyileşmesi İmkânsız Akıl Hastalığının Bulunması

Medeni Kanununun 145. maddesine göre "Eşlerden birinde evlenmeye engel

olacak derecede akıl hastalığının bulunması” mutlak butlan sebebi olup, sağlıklı eş, ilgili maddeye göre evliliğin iptalini isteyebilir. Akıl hastalığının süreklilik arz etmesi ve tedavisinin mümkün olmaması, akıl hastalığı nedeniyle boşanmanın şartlarından biridir. Şizofreni, paranoya, nevroz gibi hastalıklar akıl hastalığına birer örnektir. Sara, havale gibi hastalıklar ise akıl hastalığı sayılmamaktadır.

2) Akıl Hastalığının Sağlık Kurulu Raporuyla Belgelenmesi

Akıl hastalığı, hakimın tespit edemediği, teknik bilgi gerektiren özel bir durumdur. Bu nedenle hakim, akıl hastası olan eşin durumunu resmi bir sağlık kurulu raporuyla tespit ettirmelidir. Kurul raporunda, akıl hastası olan eşin hastalığının sürekli ve tedavisinin de imkansız olmasının belirtilmiş olması gereklidir.

3) Ortak Hayatın Diğer Eş İçin Çekilmez Hale Gelmiş Olması

Ayırt etme gücünden sürekli olarak yoksunluk, ara sıra gelen buhranlar, diğer eşin hayat ve sağlığını tehlikeye sokabilecek veya onu sürekli bir korku altında bulunduracak saldırıların yapılması, ya da akıl hastasının sürekli olarak bir yerde tedavisinin gerekliliği gibi durumlarda, ortak hayatın diğer eş için çekilmez olduğu kabul edilir.

Akıl hastası eşin saldırgan olması, cinnet nöbetleri, dengesiz davranışları, evlilikten doğan yükümlülüklerini yerine getirememesi, çekilmezlik şartına birer örnektir. Hayatın çekilmez hale geldiğini ispatlama yükü sağlıklı eşe aittir. Hakim kendisine sunulan delillere göre takdiri olarak bir karar verir.

II) GENEL BOŞANMA SEBEPLERİ

Yukarıda incelenen boşanma sebeplerinin hepsi belli bir sebebe veya belirli bir olaya dayanan boşanma sebepleriydi. Ancak bazı boşanma nedenleri belli bir neden veya olaya dayanmayabilir. Önceden belirlenmesi ve saptanması mümkün olmayan, belirli bir olaya dayanmayan ve farklı olgulardan doğan bu tür durumlara genel boşanma sebepleri olarak adlandırılmaktadır.

A) EVLİLİK BİRLİĞİNİN SARSILMASI

Medeni Kanununun 166. maddesi uyarınca “evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenemeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir”. 166. maddenin ikinci fıkrası ise “yukarıdaki fıkrada belirtilen hallerde, davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır. Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir” şeklindedir. Uygulamada sıkça kullanılan ve boşanmaların büyük bir çoğunluğu bu sebebe dayanmaktan kaynaklanmaktadır.

Evlilik birliğinin sarsılması sebebine dayanarak boşanmaya karar verilebilmesi için mahkeme, evlilik birliğinin temelden sarsılmış olması ve ortak hayatın çekilmez hale gelmiş olduğu şartlarını tespit etmek durumundadır.

Evlilik birliğinin temelinden sarsılması, eşler arasında çok ciddi ve şiddetli bir geçimsizlik veya anlaşmazlık bulunması demektir. Eşlerin boşanabilmesi

için kanun, eşler arasındaki geçimsizlik ve anlaşmazlığın evlilik birliğini temelden sarsacak derecede ciddi ve şiddetli olması şartını aramaktadır. Hakim, eşler arasındaki geçimsizliğin ciddiyetini ve şiddetini kendi tecrübesi ve yargı içtihatlarına göre belirleyecektir. Eşler arasında evliliği sürdürmek adına bir istek kalmamışsa, artık evliliğin temelden sarsıldığından bahsedilebilir. Kadının kocası hakkında erkekliğine laf etmesi, kadının kocasına saygısızlık ve sadakatsizliği, evli erkeğin eğlence yerlerine sıkça gitmesi, kadının evlilik birliğine yakışmayacak şekilde yaşaması, eşlerden birinin cinsel ilişkiden kaçması, cinsel soğukluk, milli veya dini duygulara tecavüz gibi birçok neden evlilik birliğinin sarsılmasına örnek olarak gösterilebilir.

Evlilik birliğinin sarsılmasına dayanarak açılan bir davada aranması gereken diğer koşul, ortak hayatın çekilmez bir hale geldiğinin tespit edilmesidir. Ortak hayatın her iki eş açısından da çekilmez hale gelmesine gerek yoktur, sadece bir eş için dahi ortak hayatın çekilmez hale gelmiş olması yeterlidir. Ortak hayatın çekilmez olduğunun tespiti hakime aittir. Hakim geniş bir takdir yetkisine sahiptir ve bu yetkisini kullanırken eşlerin karakterini, öğrenim durumlarını, yetişme koşullarını ve sosyal durumlarını göz önünde tutarak karar vermelidir. Aynı çatı altında hiç konuşmadan, ayrı odalarda yaşıyorsa yani şeklen bir evlilik görünüyorsa, bu durumda da evlilik birliğinin çekilmez hal aldığı kabul edilmelidir.

166. maddenin ikinci fıkrası "davacının kusuru daha ağır ise, davalının açılan davaya itiraz hakkı vardır" düzenlemesine yer vermiştir. Bu düzenlemeye göre, evlilik birliğinin çekilmez hale gelmesi durumunda, eşlerden her biri kusurlu dahi olsalar boşanma davası açabileceklerdir. Yani dava açabilme hakkı eşlerin kusursuz olma şartına bağlı değildir. Eşlerin her ikisi de kusurlu ya da kusursuz da olsa bu davayı açabilirler, çünkü evlilik birliğinin sarsılması, kusura dayanan bir boşanma sebebi değildir.

166. maddenin son cümlesinde, "Bununla beraber bu itiraz, hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise ve evlilik birliğinin devamında davalı ve çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmamışsa boşanmaya karar verilebilir" şeklindeki düzenlemeyle davalıya itiraz hakkı tanınmış olmaktadır. Davalı eş, boşanmayı ciddi ve samimi olarak istemekle birlikte, bunu bir pazarlık aracı yaparak davacı eşten daha fazla imkan sağlamak amacıyla itirazda bulunuyorsa, burada hakkını kötüye kullandığına hükmetmek mümkündür. Hakim, itirazda bulunan davalının bu suretle hakkını kötüye kullandığını saptarsa, boşanmaya karar verebilecektir.

B) ANLAŞMALI BOŞANMA

Genel boşanma sebeplerinin bir diğeri olan anlaşmalı boşanma, Medeni Kanununun 166. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre *evlilik en az bir yıl sürmüş ise*, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için, hâkimin tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları ile ço-

cukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Hakim, tarafların ve çocukların menfaatlerini göz önünde tutarak bu anlaşmada gerekli gördüğü değişiklikleri tarafların onayına sunabilir. Bu değişikliklerin taraflarca da kabulü halinde boşanmaya hükmolunur. Bu halde TMK'nın 183/3 fıkrasındaki: **“Tarafların bu konudaki her türlü ikrarları hakimi bağlamaz”** kuralı uygulanmaz. Anlaşmalı boşanmayı düzenleyen TMK 166/3 maddesine göre, hakimin boşanma kararı verebilmesi için tarafları bizzat dinlemesi ve boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu konusunda taraflarca uygun bulunacak bir düzenlemeyi uygun görmesi şarttır. Burada tarafların ikrarlarının hakimi bağlamayacağı hükmü uygulanmaz derken TMK'nun 184/3 maddesine yollama yapılmaktadır. Çünkü yukarıda belirtildiği gibi tarafların boşanma konusundaki ikrarlarının, hakimi bağlamayacağı kuralı TMK 183/3 fıkrasında düzenlenmiştir.⁶

ANLAŞMALI BOŞANMAYA KARAR VEREBİLMESİNİN KOŞULLARI

1) Anlaşmalı Boşanma Davasında Evlilik Süresi : Anlaşmalı boşanmanın ilk koşulu, evlilik birliğinin en az bir yıl süreyle devam etmiş olmasıdır. Bu koşul hâkimin görevinden ötürü doğrudan doğruya(resen) gözetileceği koşullardandır. Çünkü bu koşul kamu düzenini ilgilendiren bir konudur. Eşlerin bu bir yıllık sürede aynı çatı altında yaşayıp yaşamadıklarının bir önemi yoktur. Bir yıllık sürenin amacı, eşlerin birbirini iyice tanımaları, herhangi bir olay nedeniyle duygusalığa kapılıp acele etmemeleri, kararlarını gözden geçirebilmeleri velhasıl daha sağlıklı düşüncelerini sağlayabilmektir. Bir yıllık süre dolmadan açılan davalar, kanaatimizce ret olunmamalı, usul ekonomisi de göz önünde tutularak, taraflara delillerini sunmaları için süre verilmelidir. Ancak doktrinde bazı hukukçular bir yıllık sürenin dolmadığının anlaşılması halinde davanın reddedilmesinin gerektiği görüşündedirler. Yargıtay İkinci Hukuk Dairesi bir yıllık sürenin dolmadığının anlaşılması halinde taraflardan kanıtlarının sunulmasının istenmesiyle davaya TM K 166/ ilk madde ve fıkrasına göre devam edilmesi görüşündedir. Bize göre bu durumda usul hukuku bakımından anlaşmalı dava olmaktan çıkan boşanma davası aynı zamanda çekişmesiz yargı yönteminden de çıkar ve 166/ilk madde ve fıkrasına göre davaya artık çekişmeli yargı olarak devam edilir.

Dava açıldığı tarihte bir yıllık süre dolmamış ve fakat dava devam ederken bir yıllık süre dolmuşsa, anlaşmalı boşanmaya karar verilebilir mi? Yargıtay ikinci hukuk dairesi bu konuya olumsuz cevap vermektedir. Bir yıllık süreyi bir dava açma koşulu olarak nitelendirirsek, davanın devamı sırasında başlangıçta eksik olan dava koşulu sonradan giderilmiş olduğundan ve karar anında artık eksik dava koşulu kalmadığından dava reddedilmemelidir. Bir yıllık sürenin başlangıcı TMK.142. maddesine göre, tarafların evlendirme memurluğuna evlenmek istediklerini bildirdikleri andır.⁷

2) Birlikte Başvurma : Medeni Kanunun 166/3 maddesinde dava açarken eşlerin birlikte yargıya başvurabilecekleri gibi, birinin açtığı davayı diğerinin ka-

6 Doğan, İzzet, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt 81, Sayı 5, 2007, s. 1934.

7 Doğan, agm, s.1934-1935.

bul edebileceğini de kabul etmiştir. Ancak bu halde davacı ve davalı sıfatlarının kimlerde olacağı sorusu gündeme gelmektedir. Yargıtay, eşlerin anlaşmasına dayanan boşanma davalarında iki davacı ve iki davalı olduğu görüşündedir.⁸ Yargıtay son kararlarının birinde ise eşlerin birlikte kaleme alacakları dilekçe ile anlaşmalı boşanma davası açabileceklerini kabul etmiştir.⁹

3) Bir Eşin Diğerinin Davasını Kabul Etmesi : Anlaşmalı boşanma için eşlerin birlikte başvurmaları zorunlu değildir. Eşlerden herhangi birinin açmış olduğu davayı, diğer eşin, davanın herhangi bir safhasında kabul etmesi halinde de anlaşmalı boşanma gerçekleştirilebilir. Kabul beyanını, diğer eşin yapması gereklidir. Uygulamada eşlerden birinin açtığı davayı kabul eden diğer eşin kabul beyanı alınmakta ama boşanmayı kabul eden eşten boşanmanın mali sonuçları ve çocukların durumu hakkında bir şey sorulmamaktadır. Aile Mahkemesi hâkimi tarafından, tarafların bu konudaki beyanları alındıktan sonra, istekleri halinde protokol sunmaları için süre verilmelidir. Boşanmanın mali sonuçları ve çocuklarla olan ilişkileri kapsamayan kabul beyanı, hukuksal bir sonuç doğurmaz. TMK 184/3 hükmüne göre tarafların bu konudaki her türlü ikrarı hâkimi bağlamaz. TMK 166/3 hükmünün yasal koşullarının hepsinin gerçekleşmediği bir durumda davalının boşanma davasını kabul etmesinin hiçbir anlamı yoktur.

4) Tarafların Dinlenilmesi : Anlaşmalı boşanma (TMK. md.166/3) davasında anlaşmanın gerçekleştirilebilmesi için eşlerin iradelerinin açıklamaları gerekmektedir. Anlaşmalı boşanma davasında taraflar bizzat dinlenmelidir. Aile Mahkemesi hâkiminin iradelerin serbestçe açıklandığına kanaat getirebilmesi için hem davacıyı hem de davalıyı bizzat dinlemesi gereklidir. Tarafların bizzat dinlenmesi kamu düzenine ilişkindir. Açılan davada başkaca bir boşanma nedeniyle de dayanılmamışsa açılan dava koşullarının gerçekleşmediği kendiliğinden gözetilir. **Vekilin vekâletnamesinde özel yetkisi olsa bile vekilin beyanı ile boşanma kararı verilemez.** Eşler birlikte aynı hakim tarafından dinlenmelidir. Talimatla dinlenilerek anlaşmalı boşanmaya karar verilemez.

Anlaşmalı boşanma uyarınca tarafların duruşma tutanağına geçirilen açıklamaları (beyanları) Hukuk Muhakemeleri Kanunu 154/ 3ç madde ve fıkrası uyarınca taraflara imzalatılmalıdır. Eğer davacının veya davalının tutanağa geçirilen beyanı kendisine okunmamış ve imzalatılmamışsa, bu tutanağa dayanılarak anlaşmalı boşanma kararı verilemez.

Taraflardan birinin vesayet altına alındığı anlaşılmakta ise vasinin iradesini boşanma yönünde açıklama yönünde açıklamış olması ile de boşanma kararı verilemez.

Anlaşmalı boşanma davasında boşanma kararı verilebilmesi için hakimin, bizzat tarafları dinleyerek iradelerin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları, çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.

8 Yargıtay 2.HD, 15.03.1990, 11382/2844.

9 Yargıtay 2.HD, 09.04.2002, 4194/4994.

Boşanma kararı verilebilmesi için iradelerin "serbestçe açıklandığına" kanaat getirilmesi yeterlidir. Aile Mahkemesi hakimi saik denetlemesi yapamaz. Örneğin; yetim aylığı alma, eşin borcu sebebiyle mallarını takipten kurtarma, eşin borcu sebebiyle mallarını hacizden kurtarma gibi mali sebeplerle de anlaşmalı boşanma isteğinde bulunulabilir.

Yargıtay önce saike ilişkin düşüncelerin boşanma konusunda serbest iradeyi ortadan kaldıracabileceği görüşünü sergilemiştir. Yargıtay daha sonra, saike ilişkin düşüncelerin boşanma konusunda serbest iradeyi ortadan kaldırmayacağı görüşüne dönmüştür.¹⁰ Anlaşmalı boşanma davasında tarafların boşanma sebebini (özel nedenini) açıklama zorunluluğu yoktur. Boşanma taraflara kalmış bir konudur. Yargıtay son bir kararı ile saike ilişkin düşüncelerin boşanma konusunda serbest iradeyi ortadan kaldıracabileceği görüşünü sergileyerek tekrar görüş değiştirmiştir.¹¹

5) Hakimın Boşanmanın Sonuçları ile İlgili Düzenlemeyi-Anlaşmayı Uygun Bulması : Evlilik en az 1 yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde, evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu halde boşanma kararı verilebilmesi için, hakimın tarafları bizzat dinleyerek iradelerinin serbestçe açıklandığına kanaat getirmesi ve boşanmanın mali sonuçları, çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır.

Boşanma davalarında bir an önce boşanma kararı alabilmek için gerek davacı ve gerek davalı aceleci tavırlarıyla hem kendilerinin hem de ortak çocuklarının geleceklerini tehlikeye atabilirler, onları sıkıntılara sokabilirler. Hakimın bu duruma seyirci kalması elbette düşünülemeyecektir. 4721 sayılı yasanın 166/3 hükmünde öngörülen düzenleme ile gerek taraflar gerekse çocuklar korunmak istenmiştir. Buna göre taraflar; boşanmanın mali sonuçlarını, çocuklarının durumlarının ne olacağını hakime açıklamak zorundadırlar. Taraflar bu açıklamalarını yazılı bir metin biçiminde sunabilecekleri gibi sözlü olarak da açıklayabilirler. **Ancak sözlü anlaşma bir tutanağa geçirilerek her iki eş tarafından da imzalanmalıdır.** Boşanmanın mali sonuçları ile çocukların durumu hususunda taraflarca kabul edilecek düzenleme tam bir mutabakat içermelidir. Düzenleme koşula bağlanmamalıdır. Anlaşmadaki tek bir madde üzerinde bile taraflar görüş ayrılığı yaşarsa, artık anlaşmalı boşanmadan söz edilemez ve yargılamaya 166/1-2 hükümlerine göre devam edilir.¹²

Aile Mahkemesi hâkiminin boşanma kararı verebilmesi için davacı ve davalıyı boşanmanın mali sonuçları olan, maddi tazminat, manevi tazminat ve yoksulluk nafakası konularında taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Örneğin "*nafaka istemiyorum*" biçiminde alınan veya boşanmanın mali sonuçlarına ilişkin düzenlemeye yazılıp imzalanan bir beyanı ele alalım. "Nafaka istemiyorum" beyanı ile kastedilen nedir? Tedbir nafakası mı istenmiyor

10 Yargıtay 2.HD, 20.10.1993 , 8625-9559.

11 Yargıtay 2.HD, 30.01.2006, 21176-499.

12 Doğan, agm, s.1939.

yoksa yoksulluk nafakası mı istenmiyor belli değildir. O halde tarafların beyanı ele alınırken nafaka ve tazminat konusunda nafaka ve tazminatların ayrı ayrı adları yazılarak beyanları alınmalıdır. Anlaşmalı boşanma davalarındaki tazminata ilişkin beyan, TMK' nın 174. maddesine dayalıdır. Burada alınan beyan eşler arasındaki diğer alacakları kapsamaz. Bu durum özellikle boşanma davasından ayrı açılacak alacak ve tazminat davalarında gözden kaçırılmamalıdır.

Taraflar arasındaki mal rejiminin tasfiyesi sorunu anlaşmalı boşanma için boşanmanın mali sonuçlarından sayılamaz. Ancak, taraflarca anlaşmalı boşanma kapsamı içinde aralarındaki mal rejiminin de çözümü de istenmiş ve bu konuda aralarında uyuşmazlık yoksa, anlaşmalı boşanmayla birlikte mal rejiminin de tasfiyesine karar verilir.

Aile Mahkemesi hakiminin boşanma kararı verebilmesi için davacı ve davalıyı çocukların durumu, iştirak nafakası, kişisel ilişki, velayet hususunda taraflarca kabul edilecek düzenlemeyi uygun bulması şarttır. Ergin olmayan çocukların velayetinin kime verileceği ve velayetin verilmediği tarafın çocukla kişisel ilişkisinin ne biçimde olacağı konusunda tarafların beyanları mutlaka alınmalıdır. "Kişisel ilişkiyi mahkemenin takdirine bırakıyoruz" biçiminde alınan ve imzalanan beyanlar gerekçeli karar yazıldığında şikayetlere sebep olmaktadır. Hakim, biraz daha zaman ayırıp bu beyanların alınmasına özen gösterirse, uyuşmazlık o gün sona erer ve daha sonra açılacak davaların önüne geçilmiş olur.

Uygulamada tarafları sıkıntıya sokan bir durum da iştirak nafakası konusudur. Anlaşmalı boşanma yapılırken çocuk için nafaka istenmemiş olması çocuğun hakkı olan eğitim ve öğretimini sağlayacak yardımın daha sonra istenilmesine engel değildir. Bu sebeple velayeti anneye verilen çocuk için daha sonra iştirak nafakası istenilmişse uygun miktar iştirak nafakasına hükmedilmelidir.

Hakim, tarafların ve çocukların yararlarını dikkate alarak taraflarca sunulan düzenlemede gerekli gördüğü değişiklikleri tarafların onayını da alarak yapabilir. Mahkeme tarafların anlaşmalarının kabul edilmeme sebeplerini açıklayıp onlara bir öneri götürmeden davayı reddedemez. Mahkeme kendini tarafların yerine koyarak değişikliği kendiliğinden gerçekleştiremez. **Taraflar hakim in önerdiği değişiklikleri kabul etmezlerse, bu kez hakim çekişmeli yargı kurallarına göre taraflardan kanıtlarını sunmalarını ister ve davaya TMK 166 ilk madde ve fıkrasına göre devam edilir.**

Türk Medeni Kanunu md. 184/3 hükmüne göre tarafların boşanma konusundaki her türlü ikrarları hakimi bağlamaz. Hakimin, taraflar boşanma yolunda iradelerini açıkladıklarında evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olduğunu araştırması olanaklı değildir. Evlilik en az bir yıl sürmüşse eşlerin birlikte başvurmaları veya bir eşin diğerinin açtığı davayı kabul etmesi durumunda evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır. Bu sebeple de eşlerden birinin diğerinden daha fazla kusurlu kabul etmek olanaksızdır. Bu nedenle anlaşmalı boşanma davalarında kusur araştırması yapılmaz.

6) Anlaşmalı Boşanmaya Göre Kurulacak Hükmün Niteliği : Anlaşmalı boşanmalarda verilecek hükümler her hangi bir şüphe ve duraksamaya yer ver-

meden icraya elverişli nitelikte olmalıdır. Sadece tarafların hazırladıkları anlaşmaya atıfta bulunmak suretiyle hüküm kurmak HUMK. 388. maddesine de aykırıdır. Dolayısıyla hakim, uygun bulmadığı anlaşma maddelerine müdahale etmelidir. Bu nedenle, anlaşmalı boşanmalardaki düzenlemeler ve bunlara göre kurulacak hükümler bize göre **“yeni davalar doğuracak”** nitelikte olmamalı dolayısıyla; yeni uyumsuzluklara yol açmamalıdır.¹³

Örneğin ‘çocuğun eğitim gideri ödenecektir’, ‘çocuğu istediği zaman görebilecektir’, ‘konut satın alacağı kararlaştırılmıştır’, ‘çocukların bakımına özen gösterilecektir’ gibi anlaşmalara göre kurulan hükümler, borçlu tarafından yerine getirilmediği takdirde, icraya konulsa bile, icra müdürlüğü ve hakimliği tarafından haklı olarak yerine getirilememektedir. Bu nedenle, tarafların anlaşmaları ve hakimin hüküm kurması infaza elverişli olmalı ve hiçbir duraksamaya yer verilmemelidir.¹⁴

ÇEKİŞMESİZ YARGI VE ANLAŞMALI BOŞANMA

6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 382. Maddesinde çekişmesiz yargı düzenlenmiştir. Yürürlükten kalkan Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanununda çekişmesiz yargı konusunda bir düzenleme bulunmamaktaydı. Bir işin çekişmesiz yargı işi sayılabilmesi için yeni HMK üç ölçütten birinin veya birkaçının varlığını öngörmektedir: 1- İlgililer arasında bir uyumsuzluğun bulunmaması: 2- İlgililerin ileri sürebileceği herhangi bir hakkın olmaması: 3- Hakimin görevinden ötürü kendiliğinden (resen) harekete geçtiği bir halin varlığı. **TMK 382. Maddesinde Aile hukukunda çekişmesiz yargı işleri sayılırken anlaşmalı boşanma bu işler arasında sayılmıştır.** TMK 'nın 166/3 madde ve fıkrasının Anlaşmalı boşanma için her öngördüğü tüm koşulların yerine getirildiği hallerde taraflar arasında artık bir çekişmenin varlığı iddia edilemez. **Esasen çekişmesiz yargı işleri, yasada örnek olarak belirtilmiş olup, sayılı olanlarla sınırlı değildir.**

C -ORTAK HAYATIN YENİDEN KURULAMAMASI

Öğretide eylemli ayrılık ya da fiili ayrılık olarak da adlandırılan ortak hayatın yeniden kurulamaması olgusu, birbirleriyle ortak hayatı sürdürme konusunda hiçbir şekilde anlaşamayan, uzunca bir süre ayrı yaşayan ve bir türlü bir araya gelmeyen eşlerin boşanmalarına imkan sağlamayı amaçlar.¹⁵

TMK.166/4 maddesine göre, **“Boşanma sebeplerinden herhangi biriyle açılmış bulunan davanın reddine karar verilmesi ve bu kararın kesinleştiği tarihten başlayarak üç yıl geçmesi halinde, her ne sebeple olursa olsun ortak hayat yeniden kurulamamışsa evlilik birliği temelden. Sarsılmış sayılır ve eşlerden birinin istemi üzerine boşanmaya karar verilir”** Ortak hayatın yeniden kurulamaması sebebiyle boşanmaya karar verilebilmesi için gereken şartlar şunlardır;

13 Doğan, agm, s.1942.

14 Doğan, agm, s.1942.

15 Akıntürk, s.270.

Daha önce açılmış olan boşanma davasının mahkeme tarafından reddedilmesi gereklidir. Burada davayı kimin açtığı ve hangi sebebe dayanarak açtığının bir önemi yoktur. Taraflar birden çok boşanma davası açmış ve bunlar reddedilmişse, bu reddedilen davalardan red kararının kesinleşmesi tarihinden itibaren üç yıllık süresi dolmuş bulunan herhangi bir davaya dayanarak TMK 166/ son maddesine göre boşanma davası açılabilir.

Daha önce açılmış olan boşanma davasının mahkemece reddedilmesine ilişkin karar kesinleşmiş olmalı ve kesinleşme tarihinden itibaren üç yıllık süre geçmiş olmalıdır. Üç yıllık süre dolmadan bu sebebe dayanılarak dava açılmaz. Açılan boşanma davasından feragat halinde üç yıllık süre feragat tarihinden itibaren başlar. Açılmamış sayılmasına karar verilen bir boşanma davasına dayanılarak üç yıllık sürenin geçtiği ve ortak yaşam kurulamadığı nedeniyle eylemli ayrılık davası açılırsa reddedilir.

Üç yıllık süre içerisinde ortak hayat yeniden kurulamamış olmalıdır. Eşlerin üç yıllık süre içerisinde çeşitli nedenlerle zaman zaman görüşmeleri ortak hayatın yeniden kurulduğu anlamını taşımaz.

Yukarıdaki koşulların gerçekleşmiş olması durumunda eşlerden her biri boşanma talebinde bulunabilir.

GEÇİCİ ÖNLEMLER

Boşanma davası açılınca hakim derhal ve ivedi olarak geçici önlemler konusunda kararlar vermelidir. Çünkü Medeni Kanunumuzun 169. Maddesi bu konuyu düzenlemiş olup; **“Boşanma veya ayrılık davası açılınca hakim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin önlemleri re’sen alır”** denilmektedir. Uygulamada bu geçici önlemlerin derhal ele alınıp karara bağlanmaması nedeniyle birçok aileler, maddi ve manevi olarak büyük zararlar görmektedirler. Ava açılırken veya dava dilekçesine cevap verilirken tarafların geçici önlemlerle ilgilis olarak ellerinde bulunan tüm kanıtlarını mahkemeye sunarak hâkime yardımcı olmaları gerekmektedir.

BOŞANMANIN SONUÇLARI

Boşanma hükmünün kesinleşmesi ile evlilik birliği sona erer. Boşanma kararı ile evlilik birliğinin devamı sırasında boşanan eşe verilen hediyeler ve yapılan hibeler kendiliğinden bağış yapan eşe geri dönmez. Boşanma kararı ile kadın, evlenmeden önceki soyadını yeniden alır. Kadın, boşandığı kocasının soyadını kullanmakta menfaati bulunduğu ve bunun kocaya bir zarar vermeyeceğini kanıtarsa, talep halinde hakim, kadının kocasına ait soyadını kullanmasına izin verebilecektir.

Boşanma ilanı, bozucu yenilik doğuran kararlardan olduğu için geriye yürümez. Boşanma ilamı kesinleştiği andan itibaren ileriye yönelik hüküm ifade eder. Yine boşanma ilamının kesinleşmesinden önce eşlerden birinin ölümü halinde diğer eş, ona mirasçı olur. Boşanan eşler, birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar. Boşanmadan önce yapılan ölüme bağlı tasarruflarda (aksi kararlaştırılmadıkça) geçersiz olacaktır.

Boşanma davası devam ederken, davacı eşin ölümü halinde diğer eşin mirasçı olamayacağı hususu belirli şartların gerçekleşmesi durumunda mümkün değildir. Buna göre; ölen davacının mirasçılarından herhangi birinin davayı devam ettirmesi ve davalının tamamen veya daha ziyade kusurlu olduğunun kanıtlanması, bunun sabit olması halinde davalı eşin davacı eşe birinci fıkrada olduğu gibi mirasçı olamayacağı esası benimsenmiştir. Boşanma davası devam ederken davacı eşin ölümü halinde evlilik kendiliğinden son bulacağından, davacının ölümüne rağmen davacının mirasçılarından biri veya birkaçının ya da tümünün yürüttüğü bu dava, eşlerin boşanmasına yönelik olmayacak, davalının kusurlu olup olmadığı veya hangi eşin kusurlu olduğu saptanacaktır. Hakim, davada eşlerin kusur durumlarını belirleyecek ve sadece davalı eşin kusurlu olduğu belirlenirse davalı eş, miras haklarını ve ölüme bağlı kazandığı haklarını kaybedecektir.

BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI

Kanun koyucu, TMK. Md. 174 de boşanma sonucunda maddi ve manevi zarara uğrayan tarafın, belirli koşullar altında, karşı taraftan tazminat talep edebileceğini hükme bağlamıştır. Anlaşmalı boşanmalarda hakim, boşanmanın mali sonuçları ile ilgili taraflarca kabul edilecek bir düzenlemeyi uygun bulursa mali sonuçları buna göre düzenleyecektir.

Maddi ve manevi tazminata hükmolunabilmesi için mutlaka boşanma koşullarının gerçekleşmesi, yine TMK. 174/1 ve 174/2 maddesi gereğince maddi ve manevi tazminat koşullarının bulunması ve bu konularda tarafların talepte bulunması gerekmektedir. Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen ***kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir.*** Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakları saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat ödenmesini isteyebilir. Hakim, tazminat miktarlarını belirlerken tarafların kusur durumlarını nazara alarak, genel hükümlere ve BK. 42 ve devamı maddelere göre tazminatı belirleyerek hüküm verecektir.

Buna göre, boşanma davası içinde kusursuz ya da daha az kusurlu olan eş, maddi veya manevi tazminat talep edebileceği gibi boşanma davası sonuçlandıktan sonra da boşanma ilamının kesinleşmesi tarihinden itibaren bir yıl içinde maddi ve manevi tazminat talep edebilecektir. ***Boşanma davası içinde boşanmanın ikinci derecede sonuçları (feri sonuçları) olarak istenen maddi ve manevi ödenme ile yoksulluk nafakası için harç ödenmez.*** Ancak boşanma kararının kesinleşmesinden sonra, boşanma davasından bağımsız olarak açılacak maddi ve manevi ödenme davaları ile yoksulluk nafakası davaları harçları ödenerek açılır. TMK 178. maddesine göre boşanma davasının dışında istenen maddi ve manevi tazminat davaları en geç boşanma ilamının kesinleşmesini takip eden bir yıl içinde açılmalıdır. Aksi takdirde davanın zamanaşımı yönünden reddi tehlikesi doğacaktır. Boşanan kadın evlilik içinde taşıdığı eşine ait soyadını boşanmadan sonra da kullanmak istiyorsa, TMK 178 maddesinin kıyasen uygulanmasıyla bu davanın da boşanmanın sonucu kabul edilerek bir yıl için-

de açılması gerektiği kanısındayız. **Çünkü boşanan insanların aralarındaki uyumsuzlukları uzun yıllara ya da yıllar sonrasına taşımamak gerekir.**

Tazminat ve nafakanın ödeme biçimi

Maddi tazminat ve yoksulluk nafakasının toptan veya durumun gereklerine göre irat biçiminde ödenmesine karar verilebilir.

Manevi tazminatın irat biçiminde ödenmesine karar verilemez. Ayrıca manevi tazminat alacakları bölünemez alacaklardan sayılmaktadır.

İrat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi ödence (tazminat) veya nafaka, alacaklı tarafın yeniden evlenmesi ya da taraflardan birinin ölümü halinde kendiliğinden kalkar; alacaklı tarafın evlenme olmaksızın fiilen evli gibi yaşaması, yoksulluğunun ortadan kalkması ya da haysiyetsiz bir yaşam sürmesi halinde mahkeme kararıyla kaldırılır.

Tarafların mali durumlarının değişmesi veya hakseverliğin (hakkaniyetin) gerektirdiği hallerde iradın artırılması veya azaltılmasına karar verilebilir.

Hakim, istem halinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddi ödence veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda artırılacağını veya ödenebileceğini karara bağlayabilir.

MEVZUAT VE FORMLAR

Tarih : 20/03/2012

Resmî Gazete

Sayı : 28239

AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

Kanun No: 6284 Kabul Tarihi: 8/3/2012

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Temel İlkeler ve Tanımlar

Amaç, kapsam ve temel ilkeler

MADDE 1 - (1) Bu Kanunun amacı; şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında ve gereken hizmetlerin sunulmasında aşağıdaki temel ilkelere uyulur:

a) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, özellikle Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve yürürlükteki diğer kanuni düzenlemeler esas alınır.

b) Şiddet mağdurlarına verilecek destek ve hizmetlerin sunulmasında temel insan haklarına dayalı, kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli bir usul izlenir.

c) Şiddet mağduru ve şiddet uygulayan için alınan tedbir kararları insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilir.

ç) Bu Kanun kapsamında kadınlara yönelik cinsiyete dayalı şiddeti önleyen ve kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz.

Tanımlar

MADDE 2 – (1) Bu Kanunda yer alan;

a) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

b) Ev içi şiddet: Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti,

c) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,

ç) Kadına yönelik şiddet: Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı,

- d) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,
- e) Şiddet mağduru: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalan veya kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişileri,
- f) Şiddet önleme ve izleme merkezleri: Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esaslı ile yürüten merkezleri,
- g) Şiddet uygulayan: Bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişileri,
- ğ) Tedbir kararı: Bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararlarını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Koruyucu ve Önleyici Tedbirlere İlişkin Hükümler

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 3 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.
- c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.
- ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.
- d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına

sunar. Mülkî amir tarafından kırksekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 4 – (1) Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) İşyerinin değiştirilmesi.
- b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.
- c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.
- ç) Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılmaması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 5 – (1) Şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.
- c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.
- d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- e) Korunan kişinin şahsî eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan ki-

şilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

1) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evraki en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

(4) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Suçlara ilişkin saklı tutulan hükümler

MADDE 6 – (1) Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle;

a) Soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine,

b) Mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine, ilişkin kanun hükümleri saklıdır.

İhbar

MADDE 7 – (1) Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.

Tedbir kararının verilmesi, tebliği ve gizlilik

MADDE 8 – (1) Tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir.

(5) Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır.

(6) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(7) Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır.

İtiraz

MADDE 9 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması

MADDE 10 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir.

(3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

(4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır.

(5) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

(6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

(7) İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir.

Kolluk görevleri

MADDE 11 – (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 12 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.

(2) Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 13 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur.

(2) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(3) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Merkezlerin Kurulması, Destek Hizmetleri ve Kurumlararası Koordinasyon

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 14 – (1) Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.

(2) Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir.

Destek hizmetleri

MADDE 15 – (1) Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

- a) Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.
- b) Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.
- c) Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.
- ç) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal ölçekte programlar hazırlamak ve uygulamak.
- d) Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.
- e) Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

(2) Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

- a) Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.
- b) Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.
- c) Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

ç) Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

d) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

e) İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

f) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

(3) Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a) Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b) İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c) Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1) Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2) Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3) Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

(4) Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

Kurumlararası koordinasyon ve eğitim

MADDE 16 – (1) Bu Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, bu Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık

tarafından hazırlanan ya da hazırlattırılan bilgilendirme materyallerini yayınlamak zorundadır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikasını 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir. Televizyon kuruluşları ve radyolarda yayınlanacak bilgilendirme materyalleri, Bakanlık birimleri tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak hazırlanır.

(4) Bu Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlerine yardımcı olurlar.

(5) Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin bu Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(6) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Mali Hükümler

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 17 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltıyaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(2) Bu ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu tespit edildiğinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Nafaka

MADDE 18 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile

bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır.

Sağlık giderleri

MADDE 19 – (1) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harçlar ve masraflardan, vergilerden muafiyet ve davaya katılma

MADDE 20 – (1) Bu Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz. Bu Kanunun 17 ncimaddesi uyarınca yapılan ödemeler gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

(2) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya katılabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Kadrolar

MADDE 21 – (1) Ekli listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnenin eki (I) sayılı cetvelin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına ait bölümüne eklenmiştir.

Yönetmelik

MADDE 22 – (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar altı ay içinde, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarının görüşleri alınmak suretiyle Bakanlık tarafından hazırlanan yönetmeliklerle düzenlenir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler ve atıflar

MADDE 23 – (1) 14/1/1998 tarihli ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Mevzuatta 4320 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce 4320 sayılı Kanun hükümlerine göre verilen kararların uygulanmasına devam olunur.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin faaliyete geçmesi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanunun 14 üncü maddesinde kurulması öngörülen şiddet önleme ve izleme merkezleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde Bakanlık tarafından belirlenecek illerde pilot uygulama yapılmak üzere kurulur. Kuruluşları tamamlanıncaya kadar merkezlerin görevlerinin Bakanlığın hangi birimlerince yürütüleceği Bakanlık tarafından belirlenir.

Yürürlük

MADDE 24 – (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 25 – (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından:

**6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN
ÖNLENMESİNE DAİR KANUNA İLİŞKİN
UYGULAMA YÖNETMELİĞİ**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmelik, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi ile şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali olan kişiler hakkında şiddetin önlenmesine yönelik tedbirler ile bu tedbirlerin alınması ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 22 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aydınlatılmış rıza: Korunan kişinin kendisi hakkında verilebilecek tedbir kararının anlayabileceği bir biçimde sebepleri, aşamaları ve sonuçları hakkında açıklama yapılarak bilgilendirilmesi ve özgür iradesi ile bu hususların tamamını anlayıp kabul ettiğine dair yazılı beyanını,

b) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

c) Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunmaması halini,

ç) Geçici koruma: Hayati tehlikesi bulunan şiddet mağdurunun kolluk tarafından gerektiğinde her türlü teknik cihaz ve donanımlarla, yirmidört saat esasına göre kesintisiz olarak, şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişilerden gelebilecek tehlikelerden korunması amacıyla yerine getirilen tedbiri,

d) Genel Müdürlük: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü,

- e) Hâkim: Aile mahkemesi hâkimini,
- f) Hayati tehlike: Bir kimsenin ölümle sonuçlanabilecek bir şiddet olayına maruz kalması ya da kalma ihtimalinin bulunması halini,
- g) İhbar ve şikâyet: İhbar, üçüncü kişiler tarafından ilgili makam veya mercilere olayın yazılı, sözlü veya başka bir suretle bildirilmesini; şikâyet, şiddet mağdurunun şiddet veya şiddet tehlikesi halinde ilgili makam veya mercilere müracaat etmesini,
- ğ) Kanun: 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu,
- h) Kolluk: Polis, jandarma ve sahil güvenlik birimlerini,
- ı) Kolluk amiri: Hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanını/amirini,
- i) Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik veya sözlü istismara veya şiddete uğrayanların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde şiddet mağdurlarının varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadinevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılan yatılı sosyal hizmet kuruluşunu,
- j) Korunan kişi: Tedbir kararı kapsamında korunan şiddet mağdurunu ve varsa beraberindeki çocukları, aile bireylerini ve tek taraflı ısrarlı takip mağdurunu,
- k) Koruyucu tedbir kararı: Kanun kapsamında belirtilen merciler tarafından korunan kişi hakkında olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı,
- l) Müdürlük: Aile ve Sosyal Politikalar il veya ilçe müdürlüğünü,
- m) Şiddet: Kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfengellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı,
- n) Şiddet mağduru: Mütakabiliyet ilkesi çerçevesinde uyuşuna bakılmaksızın, Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranışlara doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalan ya da kalma tehlikesi bulunan kişiyi ve şiddetten etkilenen veya etkilenme tehlikesi bulunan kişiyi,
- o) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü merkezi,
- ö) Şiddet uygulayan: Kanunda şiddet olarak tanımlanan tutum ve davranış-

ları uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişiyi,

p) Önleyici tedbir kararı: Kanunda belirtilen merciler tarafından şiddet uygulayan veya uygulama tehlikesi bulunan kişi hakkında, olayın niteliği dikkate alınarak hükmedilecek tedbirlere ilişkin kararı,

r) Şikâyet mercileri: Kolluğu, mülki amiri, Cumhuriyet başsavcılığını, hâkimi, Bakanlığın ilgili birimlerini,

s) Tedbir kararı: Kanun kapsamında, şiddet mağduru ve şiddet uygulayan hakkında hâkim, mülkî amir veya kolluk tarafından, talep veya ihbar üzerine ya da resen verilecek kararı,

ş) Tek taraflı ısrarlı takip: Aralarında aile bağı veya ilişki bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, şiddet uygulayanın, şiddet mağduruna yönelik olarak, güvenliğinden endişe edecek şekilde fiziki veya psikolojik açıdan korku ve çaresizlik duygularına sebep olacak biçimde, içeriği ne olursa olsun fiili, sözlü, yazılı olarak ya da her türlü iletişim aracını kullanarak ve baskı altında tutacak her türlü tutum ve davranışı ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İhbar ve Şikâyet

İhbar ve şikâyet

MADDE 4 – (1) Kişinin, şiddete uğraması veya şiddete uğrama tehlikesi altında bulunması halinde herkes durumu yazılı, sözlü veya başka bir suretle ilgili makam ve mercilere ihbar edebilir. Şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinden haberdar olan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ise durumu derhal, şikâyet mercilerine bildirmek zorundadır.

(2) Şiddet mağduru, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesine maruz kalması halinde durumu şikâyet mercilerine yazılı, sözlü veya başka bir şekilde bildirebilir.

(3) Şikâyet mercileri Kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(4) Müdürlük veya ŞÖNİM'e yapılan şikâyet ve ihbarlar, bunlar tarafından olayın özelliğine göre, kolluğa, mülki amire, Cumhuriyet başsavcılığına veya hâkime gecikmeksizin bildirilir.

(5) Sözlü yapılan şikâyet ve ihbarlar derhal tutanağa geçirilir.

Yapılacak işlemler

MADDE 5 – (1) Kolluk, kendisine yapılan ihbar veya şikâyet üzerine genel hükümler doğrultusunda gerekli işlemleri yapar. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Kanun kapsamında almış olduğu koruyucu ve önleyici tedbirleri onaylanmak üzere tedbirin niteliğine göre mülki amire veya hâkime sunar. Kolluk, kendisine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bilgi verir.

(2) Cumhuriyet başsavcılığı, yapılan ihbar ve şikâyet üzerine evrakın bir ör-

neğini ivedilikle olayın niteliğine göre uygulanabilecek olan koruyucu veya önleyici tedbir hakkında karar verilmek üzere hâkime veya mülki amire gönderir.

(3) Mülki amire yapılan ihbar veya şikâyet üzerine Kanunun 3 üncü maddesinde belirtilen koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir. Ayrıca mülki amir olayın niteliğine göre şikâyet veya ihbarı, kolluğa veya Cumhuriyet başsavcılığına bildirir.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından verilen kararlar ivedilikle ŞÖNİM'e bildirilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararları

Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 6 – (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere delil veya belge aranmaksızın mülkî amir tarafından ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin başvurusu üzerine ya da resen karar verilebilir:

- a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması,
- b) Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması,
- c) Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi,
- ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması,
- d) Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Barınma yerinin sağlanması

MADDE 7 – (1) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde; barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılır.

(2) Korunan kişi varsa beraberindeki çocukları ile birlikte ŞÖNİM tarafından Bakanlığa bağlı veya Bakanlığın denetimi altında bulunan barınma yerlerine güvenli nakli sağlanıncaya kadar, bedeli ödenerek ve geçici barınmanın sağlandığı yer kolluğu tarafından kişinin güvenliği sağlanarak sosyal tesis, yurt ve

benzeri yerlerde geçici olarak barındırılır. Barınma ve iaaşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi ŞÖNİM'e bildirilir. ŞÖNİM kişinin talebini de dikkate alarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesini sağlar.

(3) Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayati tehlikesinin bulunması halinde konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanır.

(4) Barınma yeri sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hallerde, kolluk tarafından kişi ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde barınma ve iaaşe giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı, ikinci fıkrada belirtilen şekilde sağlanır.

(5) Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilir.

(6) Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde kolluk refakati talep edilir.

Geçici maddi yardım yapılması

MADDE 8 – (1) Korunan kişi hakkında Kanunun 17'nci maddesi uyarınca geçici maddi yardım yapılır.

(2) Tedbir kararı, ilgiliye tefhim veya tebliğ edilir ve yerine getirilmek üzere ŞÖNİM'e gönderilir.

(3) Geçici maddi yardım kararı ile on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması hâlinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak, ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması hâlinde bu fıkrada belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

(4) Geçici maddi yardım, korunan kişinin kimlik numarası ve banka hesap numarası beyanına istinaden, kararın ŞÖNİM'e tebliğ edilmesini müteakiben hazırlanan bordro ile ödenir. Bordro, her ayın onbeşinde ve otuzunda düzenlenerek tahakkuk eden meblağ ilgililerin banka hesabına yatırılır. Aynı tedbir kararında birden fazla kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına dair karar verilmesi halinde bu kişiler aynı bordroda gösterilir ve ödemeler aynı banka hesap numarasına yapılır. Ödeme evrakına karar örneği eklenir. Geçici maddi yardıma dair ödemelere kararın geçerliliği süresince devam edilir. Geçici maddi yardım yapılmasının kaldırılmasına ya da değiştirilmesine karar verilmesi halin-

de kararın geçerli olduğu gün üzerinden hesaplanarak ödeme yapılır. Korunan kişiye elden ödeme yapılmaz.

(5) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemeler, Bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Geçici maddi yardıma ilişkin ödemelerin geri alımı 42 nci maddede belirtilen esaslara göre yapılır.

(6) Diğer Kanunlara göre yapılan yardımlar, geçici maddi yardım yapılması tedbirine karar verilmesine engel olmaz.

(7) Bu madde kapsamında yapılan ödemeler, gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden istisnadır.

Rehberlik ve danışmanlık hizmeti

MADDE 9 – (1) Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir.

(2) Korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde 48 inci madde ile düzenlenen davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti verilir.

(3) Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından sağlanır.

Geçici koruma altına alınma

MADDE 10 – (1) Mülkî amir veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amiri tarafından, olayın niteliği, şikâyet ve ihbar göz önünde bulundurulacak şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alma tedbiri verilir.

(2) Geçici koruma altına alınma tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir. Korunan kişi acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmidört saat öncesinden gideceği yere ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur.

(3) Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk gözönüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerde Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri hâkim veya mülki amir tarafından,

gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir.

(4) Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.

Kreş imkânı sağlanması

MADDE 11 – (1) Çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

(2) Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi Müdürlüğe ibraz eder. Müdürlük birinci fıkra uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.

(3) Kreş bedelinin birinci fıkra da belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise birinci fıkra da belirtilen tutar ödenir. Bu ödemeler Müdürlük tarafından kreşe yapılır.

(4) Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suiistimalinin öğrenilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilir.

Hâkim tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları

MADDE 12 – (1) Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak hâkim tarafından, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlilerinin ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine veya resen, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaksızın aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya olayın özelliğine göre mülki amir tarafından alınabilecek tedbirler de dâhil olmak üzere, uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

a) İş yerinin değiştirilmesi.

b) Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç) Korunan kişi bakımından hayati tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağı anlaşıldığı hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak 27/12/2007 tarihli ve 5726 sayılı Tanık Koruma Kanununa göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

İşyerinin değiştirilmesi

MADDE 13 – (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin tabî olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre, talebinin bulunması halinde veya onayı alınmak suretiyle işyerinin bulunduğu il içinde ya da il dışında değiştirilmesine karar verilebilir.

(2) Karar hâkim tarafından, korunan kişi bakımından en uygun koşullar göz önüne alınarak yerine getirilmek üzere korunan kişinin iş yerine tebliğ edilir.

(3) Karar yetkili kurum veya kişi tarafından yerine getirilir. İş yeri değiştirilmesine dair tedbir kararının kaldırılması halinde de karar işyerine tebliğ edilir.

Ayrı yerleşim yeri belirlenmesi

MADDE 14 – (1) Hâkim tarafından, korunan kişinin talebi üzerine kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı bir yerleşim yeri belirlenebilir.

(2) Hakkında ayrı yerleşim yeri belirlenmesine dair tedbir kararı verilen kişinin müracaatı üzerine, nüfus müdürlüğü tarafından kişinin talebine uygun olarak adresle ilgili işlemler yerine getirilir.

Aile konutu şerhi

MADDE 15 – (1) Hâkim tarafından, Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne, aile konutu şerhi konulması kararı verilebilir.

(2) Karar, hâkim tarafından ivedilikle yerine getirilmek üzere ilgili tapu sicil müdürlüğüne gönderilir.

Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi

MADDE 16 – (1) Kimlik ve diğer bilgi ve belgelerin değiştirilmesi tedbiri, hâkim tarafından, korunan kişinin hayatı tehlikesinin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağını anlaşılması hâlinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanılarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre verilen tedbir karardır.

(2) Karar, İçişleri Bakanlığınca gereği yerine getirilmek üzere hâkim tarafından Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(3) Cumhuriyet başsavcılığınca bu karar İçişleri Bakanlığınca ivedilikle gönderilir. Karar üzerine yapılan işlemin sonucu, İçişleri Bakanlığı tarafından Cumhuriyet başsavcılığına bildirilir.

Hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları

MADDE 17 – (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir:

- a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.
- b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

- c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.
- ç) Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde kurulması, kişisel ilişkinin sınırlandırılması ya da tümüyle kaldırılması.
- d) Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.
- e) Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- f) Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- g) Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- ğ) Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- h) Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.
- ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

(2) Hâkim, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında da karar verebilir.

(3) Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan veya katkıda bulunan kişi ise hâkim, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini gözönünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir. Tedbir nafakasının tahsiline ilişkin hususlar 43 üncü maddedeki usul ve esaslara göre yerine getirilir.

Şiddet tehdidinde veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama

MADDE 18 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye karşı tehdit, hakaret, aşağılama veya küçük düşürme ve benzeri söz ve davranışlarda bulunmamasına ilişkin olarak karar verilebilir.

Uzaklaştırma ve konutun korunan kişiye tahsisi

MADDE 19 – (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, korunan kişi ile birlikte oturdukları müşterek konuttan uzaklaştırılarak, konutun korunan kişiye tahsis edilmesine ilişkin karar verilebilir.

(2) Mülki amir ya da hâkim, talep edilmesi hâlinde korunan kişiye, şiddet uygulayana ya da bu kişilerin yakınlarına ait kişisel eşya ve belgelerin kolluk

marifetiyle kendilerine teslim edilmesine karar verebilir. Teslim edilecek kişisel eşya ve belgeler, tedbir kararında gösterilir.

(3) Bu tedbirin uygulanması, şiddet uygulayanın uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel teşkil etmez. Hâkim şiddet uygulayanın, koruma kararı süresince aile konutunun kira sözleşmesini feshetmemesine, kamu konutu tahsisinin kaldırılması yönünde talepte bulunmamasına ve bu tür yükümlülüklerinin devamı ile uygun göreceği diğer tedbirlere de karar verebilir.

(4) Kira sözleşmesine ilişkin tedbir kararı kiralayana, kamu konutu tahsisinin kaldırılmamasına yönelik tedbir kararı ise ilgili kamu kurumuna bildirilir.

Korunan kişinin bulunduğu yere yaklaşmama

MADDE 20 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın korunan kişiye, konutta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Çocukla kişisel ilişki kurulmasının sınırlandırılması

MADDE 21 – (1) Hâkim tarafından daha önce verilmiş, çocukla kişisel ilişki kurma kararı varsa kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılmasına veya durumun özelliğine göre sınırlandırılmasına ya da tümüyle kaldırılmasına ilişkin karar verilebilir.

Yakınlara, tanıklara ve çocuklara yaklaşmama

MADDE 22 – (1) Hâkim tarafından gerekli görülmesi hâlinde, şiddet uygulayanın, şiddete uğramamış olsa bile korunan kişinin, yakınlarına, şiddetin tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmamasına ilişkin karar verilebilir.

Eşyalara zarar vermeme

MADDE 23 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesine yönelik karar verilebilir.

İletişim araçlarıyla rahatsız etmeme

MADDE 24 – (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla, şiddet uygulayanın görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçlarıyla ya da sair surette korunan kişiyi rahatsız etmemesine yönelik karar verilebilir.

Silah teslimi

MADDE 25 – (1) Hâkim tarafından, şiddet mağdurunun korunması amacıyla şiddet uygulayana ait silâhların kolluğa teslimine ve tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilebilir.

Kamu görevi nedeniyle kullanılan silahın teslimi

MADDE 26 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesine yönelik karar verilebilir.

(2) Silahı teslim alan kurum amiri, karar süresinin sonuna veya tedbirin değiştirildiğine ya da kaldırıldığına dair yeni bir karar verilmedikçe birinci fıkra hükümlerine göre verilen tedbir kararını uygulamaya devam eder ve silahı hiçbir şekilde iade etmez.

(3) Silahın teslim alınması ve iadesi işlemleri kurum amiri, şiddet uygulayan ve bir tanık arasında imzalanan tutanak ile yerine getirilir.

Alkol veya uyuşturucu ya da uyarıcı madde kullanmama ve bağımlılık halinde muayene ve tedavi

MADDE 27 – (1) Hâkim tarafından, şiddet uygulayanın, korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasının sağlanması ve sonuçları ile tedbirin kişi üzerindeki etkilerinin takibi ŞÖNİM tarafından ilgili kurum veya kuruluş ile koordinasyon içerisinde yerine getirilir. ŞÖNİM olayın özelliğine göre bu kararın yerine getirilmesi sırasında kolluktan yardım isteyebilir.

(3) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Bir sağlık kuruluşunda muayene ve tedavi

MADDE 28 – (1) Hâkim tarafından şiddet uygulayanın, şiddet eğilimine yol açan davranışlarını önlemek amacıyla, sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanmasına yönelik karar verilebilir.

(2) Şiddet uygulayanın muayene ve tedavisinin sağlanmasına karar verilmesi halinde, illerde il halk sağlığı müdürlüğüne, ilçelerde toplum sağlığı merkezine başvurulması zorunludur.

(3) Şiddet uygulayan, illerde il halk sağlığı müdürlüğü varsa ruh sağlığı şubesi tarafından, ilçelerde toplum sağlığımerkezi tarafından kamuya ait sağlık kuruluşuna sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu bu birimler tarafından ŞÖNİM'e bildirilir.

(4) Hakkında tedbir kararı verilen kişinin sağlık kuruluşunda tedaviyi reddetmesi halinde durum tutanakla tespit edilerek ivedilikle Cumhuriyet başsavcılığına ve ŞÖNİM'e bildirilir.

(5) Bu tedbirin uygulanmasına ilişkin giderler, 44 üncü maddenin üçüncü fıkrasındaki usul ve esaslara göre karşılanır.

Kolluk amiri tarafından alınabilecek tedbirler

MADDE 29 – (1) Mülkî amir tarafından alınabilecek barınma yeri sağlanma-

sına ve geçici koruma altına alınmasına ilişkin tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince de alınabilir. Kolluk amiri, evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(2) 18, 19, 20 ve 22 nci maddelerde belirtilen ve hâkim tarafından karar altına alınabilecek önleyici tedbirler, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk amirince alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç tedbirin alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmi dört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

(3) Tatil günleri sürenin hesabına dâhildir. Sürenin bitimi resmi tatil veya hafta sonuna rastlarsa, süre takip eden ilk iş günü sona erer.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Tedbir Kararlarının Verilmesi, Yerine Getirilmesi ve Diğer Usul İşlemleri

Tedbir kararının verilmesi

MADDE 30 – (1) Tedbir kararı ilgilinin talebi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluktan talep edilebilir.

(2) Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşılması hâlinde, resen, korunan kişinin, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine, tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine ya da aynen devam etmesine karar verilebilir.

(3) Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Kararın verilmesi, Kanunun amacını gerçekleştirmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez.

(4) Hâkim veya mülki amir tarafından resen, korunan kişi, müdürlük, ŞÖNİM veya kolluk görevlileri tarafından yapılan talep üzerine, şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin ortadan kalktığına anlaşılması halinde, kararı veren merci tarafından verilen tedbirlerin kaldırılmasına karar verilebilir. Tedbirlerin kaldırılmasına karar verilmesi halinde bu karar korunan kişiye de tebliğ edilir.

Tedbir kararının tebliği

MADDE 31 – (1) Tedbir kararı, kararı veren merci tarafından korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Bu karar, yerine getirilmek üzere görevli olan kurum veya kuruluşu gönderilir.

(2) Tedbir talebinin reddine ilişkin karar, sadece korunan kişiye tebliğ edilir.

(3) 29 uncu maddenin birinci fıkrası kapsamında alınan tedbirlerin belirtilen sürelerde yetkili merci tarafından onaylanmaması halinde tedbir kararının kalk-

tığı korunan kişiye tebliğ edilir, ilgili kolluğa bildirilir.

(4) Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından alınan önleyici tedbir, şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir ve bu husus hakkında ŞÖNİM'e ve mahkemeye bildirimde bulunulur.

(5) Şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsine tabi tutulmasına karar verilebileceği ihtarı kararda belirtilir. Ayrıca tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde de bu ihtar yapılır.

Gizlilik

MADDE 32 – (1) Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Bu bilgiler hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(2) Adli işlemlerde, şiddet mağduruna ilişkin gizlilik işlemleri Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

(3) Korunan kişiye yapılacak tebligatlarda ŞÖNİM'e ait adres bilgileri kullanılır.

(4) Birinci fıkra hükmüne göre bilgilerinin gizli tutulmasına karar verilen korunan kişinin, Milli Eğitim Bakanlığı, Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi, Sosyal Güvenlik Kurumu, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, kolluk, bankalar, sağlık kurum ve kuruluşları ve benzeri tüm kayıtlardaki bilgileri gizli tutulur.

(5) Korunan kişi hakkında gizlilik kararı verilmesi halinde, karar ŞÖNİM müdürü aracılığıyla tedbir kararının uygulanacağı yer nüfus müdürlüklerinde ilgilinin nüfus kaydına işlenir. Gizlilik şerhinde kararı veren mercinin adı, kararın tarih ve sayısı bulunur. Bu durumda korunan kişilerin resmi başvuru, iş ve işlemlerinin yapılması sırasında adres beyanı istenilmez. Gizlilik kararı verilen kayıtlar sadece elektronik ortamda tutulur.

(6) Korunan kişinin nüfus kaydına işlenen gizlilik şerhi, tedbir kararının süresinin sona ermesini takip edenonbeşinci gün MERNİS veri tabanından silinir. Gizliliğe ilişkin tedbir kararının değiştirilmesi veya kaldırılması halinde ise nüfus müdürlüğü tarafından karar gecikmeksizin yerine getirilir.

Mülki amir tarafından verilen kararlara itiraz

MADDE 33 – (1) Kanun hükümlerine göre mülki amir tarafından verilen koruyucu tedbir kararına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde, ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. Aile mahkemesinin bulunmaması halinde 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında yer alan usule göre işlem yapılır.

(2) Hâkim, verilen tedbir kararının kaldırılmasına veya uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(3) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir. Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına ve zorlama hapsi kararına itiraz

MADDE 34 – (1) Kanun hükümlerine göre hâkim tarafından verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararları ile tedbir kararlarına aykırılık dolayısıyla verilen zorlama hapsi kararlarına karşı, tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir.

(2) İtiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir.

(3) Tedbir kararlarına karşı yapılan itirazı inceleyecek merci, itiraz talebinin kabulüne veya reddine, verilen tedbir kararının kaldırılmasına, uygun görülecek başka bir tedbirle değiştirilmesine veya aynen devamına karar verebilir.

(4) İtiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Asıl dava ile birlikte talep edilen tedbirler hakkında verilen kararlara karşı, esas davadan bağımsız olarak ikinci fıkrada yer alan usule göre itiraz edilebilir.

(6) Zorlama hapsi kararlarına karşı yapılan itirazda da ikinci fıkrada yer alan usule göre işlem yapılır.

(7) Karar bir hafta içinde verilir. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Tedbir kararının ilgili makamlara iletilmesi ve yerine getirilmesi

MADDE 35 – (1) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına, kolluğa veya müdürlüğe gecikmeksizin en seri vasıtalarla bildirilir.

(2) Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından ŞÖNİM'e gecikmeksizin bildirilir.

(3) Tedbir kararları, kararın niteliğine göre kamu kurum ve kuruluşları tarafından ŞÖNİM ile işbirliği içerisinde ivedilikle yerine getirilir. Koruyucu veya önleyici tedbir kararlarının alınması ve yerine getirilmesi aşamasında şiddet mağduru ile şiddet uygulayan arasında uzlaşma ya da arabuluculuk önerilemez.

(4) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanmasına ilişkin koruyucu tedbir kararları ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişinin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir.

(5) Önleyici tedbir kararı, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından görevli ve yetkili kolluğa ivedilikle gönderilir ve kolluk marifeti ile uygulanması izlenir. Cumhuriyet başsavcılığınca gerektiğinde tedbir kararının başvuru bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine imkân tanınır. Önleyici tedbir kararlarının yerine getirilip getirilmediği karar süresince kolluk tarafından kontrol edilir. Bu kontrol korunan kişinin;

- a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
 - b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
 - c) Komşularının bilgisine başvurulması,
 - ç) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
 - d) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması,
- şeklinde yerine getirilir. Tedbir kararlarına aykırılığın tespit edilmesi halinde bu husus hakkında tutanak tutulur ve Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

(6) Tedbir kararlarının alınması ve uygulanması için yapılan iş ve işlemlerin aşamaları ve sonucu hakkında ilgili kurum tarafından aynı gün en geç saat 16.00'ya kadar en seri vasıtalarla ŞÖNİM'e bildirilir.

(7) Korunan kişi, korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerektiğinde gideceği yer hakkında kolluğa bilgi verir, bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir. Korunan kişi tarafından tedbir kararına uyulmaması halinde bu husus kolluk amiri tarafından bir tutanak ile tespit edilir.

(8) Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.

Kolluk görevleri

MADDE 36 – (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeri kadar görevli tarafından yerine getirilir.

(2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.

Teknik yöntemlerle takip

MADDE 37 – (1) Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınamaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez.

Tedbir kararlarına aykırılık

MADDE 38 – (1) Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin kolluk tarafından tespit edilmesi halinde tutulan tutanak Cumhuriyet başsavcılığına iletilir. Bu tutanak Cumhuriyet başsavcılığı tarafından ivedilikle aile mahkemesine gönderilir. Tedbir kararlarının ihlal edildiğinin aile mahkemesince tespit edilmesi halinde ise başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir.

(2) Tedbir kararının ihlali, tedbire karar veren mahkemenin yargı alanı içerisinde olduğu takdirde zorlama hapsi kararı, bu mahkeme tarafından verilir. Ancak tedbirin başka bir mahkemenin yargı alanı içerisinde ihlal edilmesi halinde, mükerrerliğe neden olmamak açısından kararı veren mahkemeden aynı tedbir hakkında daha önce zorlama hapsine karar verilip verilmediği hususunda bilgi istenilir. Verilen bilgiye göre ihlal durumu değerlendirilerek karar verilir.

(3) Zorlama hapsine karar verilebilmesi için şiddet uygulayana, tedbir kararına aykırı davranması halinde hakkında zorlama hapsi uygulanacağına dair ihtarin da yer aldığı tedbir kararının tefhim veya tebliğ edilmiş olması gerekir.

(4) Zorlama hapsine ilişkin kararlar, duruşma yapılmaksızın verilir. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi halinde ilgililer dinlenebilir.

(5) Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararlarına aykırı hareket eden şiddet uygulayana, fiili bir suçoluştursa bile, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim tarafından üç günden on güne kadar zorlama hapsine tâbi tutulmasına karar verilir.

(6) Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez.

(7) Zorlama hapsi kararları tekerrüre esas olmaz, koşullu salıverilme hükümleri uygulanmaz ve adli sicil kayıtlarına işlenmez.

Şiddet önleme ve izleme merkezlerinin kurulması

MADDE 39 – (1) Bakanlık, şiddetin önlenmesi ile şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmidört saat esasına göre yürütüldüğü ŞÖNİM'i kurar.

Kurumlararası koordinasyon

MADDE 40 – (1) Kanun hükümlerinin yerine getirilmesinde kurumlararası ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyon Bakanlık tarafından gerçekleştirilir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdür. Gerçek ve tüzel kişiler, Kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilir.

(3) Kadınların çalışma yaşamına katılımı, özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda, Bakanlık tarafından üniversiteler, ilgili meslek kuruluşları ve sivil toplum kuruluşlarının da görüşleri alınarak bilgilendirme materyalleri hazırlanır veya hazırlatılır. Materyaller, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel

yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar tarafından ayda en az doksan dakika yayınlanır. Bu yayınlar, asgari otuz dakikası 17.00-22.00 saatleri arasında olmak üzere 08.00-22.00 saatleri arasında yapılır ve yayınların kopyaları her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna teslim edilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık doksan dakikalık süreye dâhil edilmez. Bu süreler Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından denetlenir.

(4) Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu kurum ve kuruluşlarının personeli Bakanlık görevlilerine yardımcı olurlar.

Eğitim

MADDE 41 – (1) Kanunun etkin bir biçimde uygulanması amacıyla tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, personel ve üyelerinin Bakanlığın hazırlayıp koordine edeceği, kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim programlarına katılmasını sağlar.

(2) İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulur. Müfredata eklenen derslerin içeriği Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimi ile Genel Müdürlük tarafından birlikte hazırlanır.

(3) Ortaöğretim öğrencileri ile yükseköğrenim öğrencileri, Bakanlığın görev alanına giren konularda sosyal sorumluluk projeleri oluşturmada ya da mevcut projelerin içerisinde yer alma konularında teşvik edilir. Bu öğrencilere mezun oldukları tarihte Bakanlık ile Milli Eğitim Bakanlığı ya da Yükseköğretim Kurumu tarafından hazırlanan bir sertifika verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mali Hükümler ve Diğer Hükümler

Geçici maddi yardımlarda rücu

MADDE 42 – (1) Geçici maddi yardımlar için yapılan ödemelerin tahsili için, ödeme tutarı, ödemenin yapılacağı yer ile tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenmesi hususu şiddet uygulayana tebliğ edilir. Ödemenin süresinde yapılmaması halinde bu tutar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilir.

(2) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun ilgili müdürlüğe yapılan ihbar üzerine veya kollukta ya da ŞÖNİM tarafından kararların uygulanması izlenirken tespit edilmesi halinde, bu hususa ilişkin tutanak tutulur ve sosyal inceleme raporu düzenlenir. Bu durumda yapılan ödemeler, kendisine ödeme yapılan kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

(3) Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğuun tespiti halinde birinci fıkra hükümlerine göre şiddet uygulayandan tahsil edilmiş olan tutar kendisine iade edilir.

Nafaka

MADDE 43 – (1) Kanun hükümlerine göre nafakaya karar verilmesi hâlinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilir.

(2) Gizlilik kararı bulunması halinde icra müdürlükleri tarafından yapılacak işlemlerde 32 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamında korunan kişinin bilgileri gizli tutulur.

(3) Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir.

(4) İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsili işlemlerine ilişkin posta giderleri Cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır. Ayrıca harç ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

Sağlık giderleri

MADDE 44 – (1) Korunan kişinin sağlık giderleri, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanır. Ancak Kanun hükümlerine göre hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortalısı olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar, bu hâllerin devamı süresince, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabî tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır.

(2) Korunan kişinin kimlik ve adres bilgilerinin gizlenmesi kararı varsa, sağlık hizmetlerinden yararlanırken, başvurusunun gizli tutulması, sıra beklememesi, öncelikli ve en kısa zamanda işlemlerinin tamamlanması esastır.

(3) Kanun hükümlerine göre hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi hâlinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır.

Harç, masraf ve vergiden muafiyet

MADDE 45 – (1) Kanun kapsamındaki başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaz.

(2) Kanunun 17 nci maddesi uyarınca yapılan ödemeler, gelir vergisi ile vevaset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden müstesnadır.

Davaya katılma

MADDE 46 – (1) Bakanlık, gerekli görmesi hâlinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak uygulanan şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan ve herhangi bir şekilde haberdar olduğu idarî, cezaî, hukukî her tür davaya ve çekişmesiz yargıya müdahil olarak katılabilir.

Yürürlük

MADDE 47 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 48 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

5 Ocak 2013 Cumartesi

Resmî Gazete

Sayı : 28519

*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan:***KADIN KONUKEVLERİNİN AÇILMASI VE İŞLETİLMESİ
HAKKINDA YÖNETMELİK****BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler****BİRİNCİ BÖLÜM****Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar*****Amaç ve kapsam***

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına, belediyelere, il özel idarelerine ve sivil toplum kuruluşlarına ait kadın konukevlerinin açılışı, işleyişi, hizmetin çeşit ve niteliği, denetimi, kurumlar arası işbirliği ile çalışanların görev ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6 ncı, 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 22 nci maddeleri ile 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Acil durum plâni: Konukevi çalışanları veya konukevi hizmetinden yararlananların ölüm veya ciddi yaralanmalarına, hizmetin durmasına, faaliyetlerin aksamasına, binanın fiziksel ve çevresel olarak zarar görmesine, yapısının bozulmasına, toplum içindeki itibarının düşmesine neden olabilecek yangın, deprem, su baskını, tehlikeli madde, toplumsal olaylar, saldırı, sabotaj, patlama gibi istem dışı gelişen her türlü olay karşısında yapılacakların yer aldığı plâni,

b) Bakanlık: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını,

c) Çalışanlar: Konukevi hizmetlerinin sunumunda görev yapanları,

ç) Değerlendirme komisyonu: Konukevlerinin işleyişi, kadınlar ve çocuklara

verilecek hizmetleri tespit ve bu hizmetlerin düzenli olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla oluşturulan komisyonu,

d) Genel Müdürlük: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünü,

e) İl müdürlüğü: Aile ve Sosyal Politikalar il müdürlüğünü,

f) İlk kabul birimi: ŞÖNİM'e başvuran kadınlar ve beraberindeki çocukların geçici kabulleri yapılarak ilk gözlemlerinin yapıldığı, tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelendiği, iki haftaya kadar kalabilecekleri birimi,

g) Kadın: Konukevi hizmetlerinden yararlanan kadını,

ğ) Kanun: 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunu,

h) Kodlu kimlik kartı: Kanuna göre barınma tedbiri ile beraber, kimlik bilgileri ve kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgilerin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulmasına dair tedbir kararı verilen şiddet mağdurlarına ve beraberindeki çocuklarına ŞÖNİM tarafından veri tabanına kaydı yapıldıktan sonra verilen, kodlama suretiyle tanzim edilen ve kamu kurum ve kuruluşlarında yapılacak işlemlerde kadınların konukevinde kaldıklarına dair belge yerine geçmek üzere kullanılan gerektiğinde işlem yapan kurum tarafından ŞÖNİM'den bilgilerinin kontrolünün yapılabileceği, kimlik belgesi olarak kullanılamayan, tedbirin sonlanması ile geri alınan belgeyi,

ı) Kolluk: Konukevinin sorumluluk bölgesi içinde bulunduğu polis veya jandarma birimini,

i) Konukevi: Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayan kadınların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde kadınların varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri ve kadın konukevi, sığınmaevi, kadın sığınağı, kadınevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşunu,

j) Müdahale plânı: Kadınların karşılaştığı sorunların çözümü konusunda izlenecek aşamaların belirlenebilmesi amacıyla sorunu ve kişiyi tanıma ve tanımlama, veri toplama, durum saptama, değerlendirme ve sonuçlandırma aşamalarının görülebileceği plânı,

k) Müdür: Yönetmelik kapsamında açılan konukevlerinin yönetiminden sorumlu kişiyi,

l) Sivil toplum kuruluşu: Kâr amacı gütmeyen ve kazanç paylaşma amacı dışında kurulmuş dernek ve vakıf gibi özel hukuk tüzel kişilerini,

m) Sosyal inceleme raporu: Kadın ve varsa beraberindeki çocukları ile gerçekleştirilen görüşme ve gözlem sonrasında, bu kişilere ve sorunlarına ilişkin geçmişinin sosyal, ekonomik ve sağlık durumları, fiziksel, zihinsel, psiko-sosyal özellikleri, aile ve kültür yapılarının değerlendirildiği, sunulacak sosyal hiz-

metlerin şekil ve niteliğini, sorunun çözümünde uygulanacak müdahale yöntemlerini saptamak amacıyla düzenlenen raporunu,

n) Şiddet: Kişinin fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğünün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik veya sözlü her türlü tutum ve davranışı,

o) Şiddet önleme ve izleme merkezi (ŞÖNİM): Şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin verildiği, yeterli ve gerekli personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, çalışmaların yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürütüldüğü merkezleri ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Konukevinin Çalışma Esasları, Açılışı ve Fiziki Özellikleri

Konukevinin çalışma esasları ve temel ilkeler

MADDE 4 – (1) Bakanlık, yörenin ihtiyacına, sosyo-kültürel yapısına göre uygun görülecek il ve ilçelerde konukevi açar. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu yüzbinini geçen belediyeler ihtiyaca cevap verebilecek nitelik ve sayıda konukevi açar. İl özel idareleri ile sivil toplum kuruluşları da konukevi açabilir. Gerçek kişiler tarafından konukevi açılmaz.

(2) Konukevi açılış izni verilmesi, denetimi, devri, açılış izinin iptali gibi hususların düzenlenmesi Bakanlığın yetkisindedir.

(3) Konukevi işleyişinde bu Yönetmelik kapsamında verilecek destek ve hizmetlerde aşağıdaki hususlara uyulur:

- a) İnsan haklarına dayalı, insan onuruna yaraşır, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı ve sosyal devlet ilkesine uygunluk esas alınır.
- b) Kişiye saygı ve yararlı olma ilkeleri temel alınır.
- c) Yapılan çalışmalarda kadın odaklı yaklaşım esastır.
- ç) Konukevinde yapılacak işlemlerde kadının beyanı esas olup, delil göstermek zorunda bırakılamaz.
- d) Konukevinde çalışanlar, kadını korumak gerekçesiyle bu Yönetmelikle belirlenen kurallar dışında kadının temel hak ve özgürlüklerine yönelik herhangi bir sınırlandırma getiremez, kadın adına karar alamaz.
- e) Kadınlar hakkında yapılacak işlemlerde kadınların bilgilendirilmesi esastır. Konukevinde kalan kadınlar aldıkları kararlardan ve kararların olumlu veya olumsuz sonuçlarından kendileri sorumludur.
- f) Kadınların ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan güçlendirilmesi temel amaçtır.

- g) Şiddetsiz yaşam hakkının korunması anlayışıyla faaliyet gösterilir.
- ğ) Çalışanlar tarafından, kadınlara şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişi ile ilgili herhangi bir uzlaşma teklif edilemez ve arabuluculuk yapılamaz.
- h) Kanuni hükümler saklı kalmak kaydıyla, konukevinin adresi, telefon numarası, kadınların, çocukların ve konukevi çalışanlarının kişisel bilgilerinin gizli tutulması esastır. Bütün ilgililer bu gizliliğin korunmasından sorumludur.
- ı) Konukevindeki faaliyetlere katılmak gönüllülük esasına dayanır.
- i) Hizmetlerin yürütülmesinde, kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, vakıf, dernek ve diğer sivil toplum kuruluşları, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile özel sektörün desteği alınır.

Açılış başvurusu

MADDE 5 – (1) Konukevi açmak isteyenler, açılış işlemleri için temsilci ya da konukevinin açılması ve işletilmesinden sorumlu bir müdür belirleyip, açmak istedikleri yerin il müdürlüğüne yazılı olarak başvuruda bulunurlar.

İzin için istenecek belgeler ve aranacak koşullar

MADDE 6 – (1) Konukevi açmak isteyen belediyeler, il özel idareleri ve sivil toplum kuruluşlarının konukevinde görevlendirecekleri müdür tarafından, ikinci ve üçüncü fıkralarda belirtilen şartların karşılandığını gösteren ve belgelerin yer aldığı başvuru dosyası üç takım halinde hazırlanarak il müdürlüğüne verilir.

(2) Müdür ve çalışanlar için aşağıdaki hususlar aranır:

- Türk vatandaşı olma.
- Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olma.
- Sabikasız olma.
- Kimlik numarası, yerleşim yeri ve adli sicil beyanı ile öğrenim durumunu gösterir belge.

(3) Konukevi binası için aşağıdaki belgeler aranır:

- İlgili idareden alınacak yapı kullanma izin belgesi.
- Yangına karşı gerekli önlemlerin alındığını gösteren itfaiye raporu.
- Binanın tapu senedi örneği.
- Kira sözleşmesi örneği.
- Konukevinin fiziksel koşulları, hizmet bölümleri, tefrişi, kapasitesi, personel durumu ve genel olarak hizmete uygunluğu hakkında il müdürlüğüne düzenlenecek rapor.

Açılış izni için yapılacak işlemler

MADDE 7 – (1) İl müdürlüğü tarafından dosya bir ay içinde incelenir, inceleme sonucunda eksiklik tespit edilirse tamamlanmak üzere ilgilieye üç ay süre verilir.

Eksikliklerin tamamlanması halinde dosya, onay alınmak üzere Bakanlığa gönderilir, aksi takdirde ilgiliye iade edilir. Dosyanın iadesi yeni bir başvuru yapılmasına engel değildir.

(2) Bakanlıkça onaylanan başvuru dosyası için düzenlenecek açılış izin belgesi ivedilikle il müdürlüğüne gönderilir.

(3) Konukevi, Bakanlık tarafından açılış izin belgesi verildikten sonra açılır.

Konukevinin fiziki özellikleri

MADDE 8 – (1) Konukevi binasının, resmi kurumlara ulaşımı kolay olan, dış güvenliği etkin olarak sağlanabilen, kolluk birimlerine yakın yerlerde ve dış görünüşü itibariyle bulunduğu mahalde dikkat çekmeyecek özellikte bir yapı olmasına özen gösterilir.

(2) Kadın ve çocukların güvenliği açısından avlusu ya da duvarla çevrelenmiş bahçesi olan korunaklı müstakil binalar tercih edilir. Açılacak konukeleri kiralama yöntemiyle de temin edilebilir.

(3) Konukevi, en az yirmi, en fazla kırk kişi kapasiteli olarak kurulur.

(4) Konukevi fiziki özellikler itibariyle aşağıdaki nitelikleri taşır:

a) Çalışanların ihtiyaçlarını karşılayacak sayı, büyüklük ve donanımda idari bölüm ve bürolar bulunur.

b) Sosyal çalışma görevlisinin konukevine kabulü yapılan kadın ve beraberrindeki çocuklar ile mesleki çalışmalarını yapabileceği en az bir bireysel görüşme odası bulunur. Görüşme odasının aydınlık, ferah olmasına dikkat edilir.

c) Her kadın için, var ise çocukları ile birlikte kalabileceği bir oda bulunur. Bir oda, en fazla iki kadın tarafından paylaşılabilir. Bebekli kadınlar için tek kişilik odalar bulunmasına ve odalarda kadınlar için ranza sisteminin kullanılmamasına özen gösterilir.

ç) Odalarında banyo ve tuvalet bulunmayan binalarda ortak kullanılacak banyo ve tuvaletler en fazla üç kadın tarafından paylaşılacak sayıda olur. Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihinden itibaren hizmete açılacak konukelerinde odalarda bağımsız tuvalet ve banyo olmasına özen gösterilir.

d) Konukevinin kapasitesine uygun sayı ve genişlikte salon, oturma odası, yemek odası ve kadınlar için etkinlik odası bulunur.

e) Çocuklar için kreş, eğitim ve rehabilitasyon, oyun ve etkinlik odaları ile çalışma odaları bulunur.

f) Ayrıca mutfak, kiler, depo, çamaşırhane, kurutma, ütü odası ve ihtiyaç duyulabilecek diğer bölümler bulunur.

g) Bina, fiziksel koşulları ve bulunduğu yerin iklimi dikkate alınarak ısıtılır ve soğutulur.

(5) Konukevi resmîyetten uzak, yuva sıcaklığı sağlayacak şekilde, kadınların ve çocukların rahat etmelerini sağlamak üzere ihtiyaçları gözetilerek döşenir.

(6) Kadınlar ve çocuklar, konukevindeki cihazların kullanımı konusunda bilgilendirilir, cihazların ve odada bulunan eşyaların durumu bir tutanak altına alınarak kadına teslim edilir. Kadının konukevinden ayrılışı sırasında cihazların ve odanın teslim edildiği durumda olmasına özen gösterilir.

(7) Konukevi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere hizmete tahsisli bir araç bulunur, gerektiği takdirde hizmet alımı yoluyla sürücülü araç kiralanabilir.

(8) Konukevi binalarının engelliler için erişilebilir olması sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetim ve Açılış İzninin İptali

Denetim

MADDE 9 – (1) Konukevleri ve ilk kabul birimleri bağlı oldukları idareler tarafından ve Bakanlık Denetim Hizmetleri Başkanlığınca en geç iki yılda bir denetlenir. İl müdürlüğünce, ilk kabul birimleri ve konukevleri ile ilgili olarak her zaman Bakanlıktan denetim istenebilir.

(2) Belediyeler, il özel idareleri ve sivil toplum kuruluşlarına ait kadın konukevlerinin denetimi, ilgili mevzuatları çerçevesinde Ek-4'te yer alan form kullanılarak yapılır. Denetim raporunun bir örneği il müdürlüğüne ve Genel Müdürlüğe gönderilir.

Konukevinin açılış izninin iptali

MADDE 10 – (1) Konukevinin açılış izni, aşağıdaki hallerde il müdürlüğünün teklifi üzerine Bakanlık tarafından iptal edilir:

- a) Açılış izni almadan konukevine kadın kabulü yapılması.
- b) Denetimlerde görülen aykırılık ve aksaklıkların 14/9/2012 tarihli ve 28411 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Denetim Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri ile düzenlenen süreler içinde giderilmemesi.
- c) Kadın veya çocuklarının ihmal ve istismarına ilişkin bir durumun tespit edilmesi.
- ç) 4 üncü maddede belirlenen çalışma esasları ve temel ilkelere aykırı davranıldığı tespit edilmesi.
- d) Açılış şartlarını taşımadığının tespit edilmesi.
- e) Amaç dışı faaliyette bulunulması.

(2) Açılış izni iptal edilen konukevinin kapatılması için Bakanlıkça gerekli tedbirler alınır. Konukevinde kalan kadınlar ve çocuklar durumlarına uygun başka bir konukevine güvenlikleri sağlanarak nakledilir.

İKİNCİ KISIM

Konukevinin İşleyişi

BİRİNCİ BÖLÜM

Başvuru, Kabul ve Hizmetten Yararlananlar

Konukevine başvuru

MADDE 11 – (1) Konukevine kabulünü isteyen kadınlar il müdürlüğüne, ŞÖNİM'e, benzeri görevleri yapan kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili yönlendirici birimlerine veya kolluğa başvurabilirler.

(2) Şiddetten haberdar olan üçüncü kişilerin bildirimleri ihbar kabul edilir.

(3) Kadınların konukevine doğrudan başvuruları kabul edilemez. Konukevine kişisel olarak yapılan başvurular ŞÖNİM'e yönlendirilir.

(4) Konukevine kabulde kadınlardan herhangi bir belge istenmez. Konukevi yönetimi, resmi kimlik belgesi olmayan kadınların kimlik belgesi edinme işlemlerine destek olur.

Konukevine kabul

MADDE 12 – (1) Mülkî amir, aile mahkemesi hâkimi veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirinin kararı üzerine ŞÖNİM tarafından ilk kabul birimine veya konukevine kadın kabul edilir.

(2) ŞÖNİM'e yapılan başvurularda, kadının yazılı talebi alınır ve yapılacak değerlendirme sonucunda barınma ihtiyacının olduğu tespit edilenler ilk kabul birimine yönlendirilir. Ancak ŞÖNİM tarafından, konukevine kabulü uygun görülen kadın ve beraberindeki çocuklar, durumun gerektirdiği hallerde kabul için aranan bilgi ve belgeler sonradan tamamlanmak üzere doğrudan konukevine gönderilebilir.

(3) Kadınların ilk kabul birimine geçici kabulünün yapılabilmesi için gereken bilgi ve belgeler şunlardır:

- a) Başvuru dilekçesi.
- b) Ön görüşme formu.
- c) Kadının konukevi kurallarına uyacağına dair taahhüname.
- ç) Kimlik bilgisi beyanı.

(4) ŞÖNİM'ler tarafından doğrudan konukevine kabulü yapılan veya ilk kabul biriminde kalanlardan konukevine yerleştirilmesi uygun görülen kadınlar ve beraberindeki çocukları, Bakanlık, belediye, il özel idaresi veya sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerine yerleştirilirler. Bu suretle yerleştirilen kadınlar, konukevleri tarafından ŞÖNİM'in bilgisi dışında, takdir yetkisi kapsamında çıkarılamazlar.

(5) ŞÖNİM tarafından geçici kabul ile ilk kabul birimine yerleştirilen kadın

ve beraberindeki çocukların, konukevine kabulü sırasında aşağıdaki belgeler tamamlanır:

- a) Sosyal inceleme raporu.
- b) Sosyal inceleme raporu sonucuna göre veya ŞÖNİM'in gerek gördüğü hallerde kadının bulaşıcı ve sürekli tıbbi bakım isteyen bir hastalığı bulunmadığı, ruh sağlığının yerinde olduğu, alkol veya madde bağımlısı olup olmadığına dair sağlık raporu.
- c) Yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar ve müdahale plânı.
- ç) Kadının sorunlarının çözümüne yönelik yapılan yazışmalar ile gerekli form, tutanak ve diğer belgeler.
- d) Konukevine anneleri ile birlikte kabul edilen çocuklarla yapılan mesleki çalışmalara ilişkin raporlar.
- e) Gerekli görüldüğü takdirde hayati tehlikesinin bulunup bulunmadığına dair kolluk tarafından hazırlanan risk değerlendirme raporları.
- (6) Konukevinde kalanların düzenli olarak kaydı tutulur ve veri tabanına işlenir.

(7) Hakkında gizlilik kararı verilmekle beraber konukevine kabulü yapılan kadınlar için ŞÖNİM tarafından kodlu kimlik kartı hazırlanarak verilir. Bu kimlik kartı ayrılışlarında geri alınır. Kimlik kartında, ilgilinin kimlik numarası, bulunulan ilin kodu, konukevinin kodu, kadına verilecek numara, konukevine giriş tarihi ile başlamak üzere tespit edilen bilgiler bulunur ve veri tabanına işlenir. Aynı kadının farklı yerlerdeki başvurularında da kadının kendine ait kodu sabit tutulur ve kullanılmaya devam edilir.

Konukevi hizmetlerinden yararlananlar

MADDE 13 – (1) Şiddete uğrayan ya da uğrama tehlikesi bulunan bütün kadınlar ve beraberindeki çocukları hiçbir ayırım yapılmadan konukevine kabul edilir. Ancak;

a) Onsekiz yaşından küçük şiddet mağduru çocuklar, sosyal çalışmacı ile çocuk gelişimci tarafından uygun görüldüğü takdirde il müdürlüğü tarafından uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.

b) Onsekiz yaşından küçük kız çocukları anneleri ile birlikte konukevi hizmetinden yararlanabilirler.

c) Oniki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınlar ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve iaşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir. Kiralanacak evlerde 6 ncı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan belgeler aranır. Kiralanacak konutlara ilişkin kira, depozit ve diğer cari giderler konukevi bütçesinin ilgili kalemlerinden ödenir. Kadınlar ve beraberindeki çocuklar konukevi hizmetlerinden bu evde yararlandırılır. Ev-

lerin, konukevine yakın çevreden, tercihen mobilyalı ve her bir kişi için en az yirmi metrekare yaşam alanı olmasına, bulunduğu ilin rayiç fiyatları üzerinden kiralanmasına özen gösterilir. Konukevi bulunmayan ilçelerde de ihtiyaca göre bu bent kapsamında düzenlenen ev kiralanması yoluna gidilebilir.

ç) İlk kabul biriminde psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen kadınlar hakkında psikiyatri uzmanından alınacak “toplu yaşanan yerde kalabileceğine dair rapor” doğrultusunda konukevine kabulleri yapılır.

d) Bulaşıcı veya sürekli tıbbi tedaviyi gerektiren ağır hastalığı olduğu tespit edilen kadınların tedaviyi kabul etmeleri durumunda ilgili mevzuatları çerçevesinde tedavileri sağlanır. Tedaviyi kabul etmemeleri durumunda, 29 uncu maddenin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince işlem yapılır.

e) Altmış yaşından büyük şiddet görmüş kadınlar ile akıl ve ruh sağlığının bozuk olduğu gözlemlenen veya zihinsel engelli kadınlar uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilerek yerleştirme işlemi Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirilir.

f) Alkol ve madde bağımlıları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşulu ile konukevine kabul edilirler.

g) Rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlar, Bakanlıkça bu hizmet için kurulacak ve içinde hizmete uygun eğitim almış personelin istihdam edileceği ihtisaslaşmış konukevlerine yerleştirilirler.

ğ) Öz bakımlarını kendi başlarına yapamayan kadınlar ilgili kuruluşlara yerleştirilir.

h) Bedensel ve zihinsel engelli kadınlar hakkında ilgili kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşlarından destek alınır.

ı) Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlediği anlaşılan kadınlar derhal kolluk birimlerine bildirilir ve haklarında genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kalış Süresi, Giriş Çıkış Saatleri

Kalış süresi

MADDE 14 – (1) Konukevinde kalma süresi, kadının ilk kabul birimine kabul tarihinden itibaren altı aydır.

(2) Kalış süresi, kadınların güçlenme süreci değerlendirilerek gerekli hallerde uzatılır. Uzatma süresi, sosyal çalışmacı ile çocuğu var ise çocuk gelişimcinin görüşü alınarak, değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir.

(3) Mülkî amir ya da aile mahkemesi hâkimi tarafından hakkında barınma tedbiri kararı verilenler kararda belirtilen süre kadar konukevi hizmetlerinden yararlandırılırlar.

(4) Durumun özelliğine göre tedbir kararının, süresinin ya da şeklinin değiştirilmesi, değerlendirme komisyonunun tespiti ve il müdürlüğünün talebi ile ilgili merciden istenebilir.

Giriş çıkış saatleri

MADDE 15 – (1) Konukevine giriş çıkış saatleri, güvenliği sağlamak amacıyla ve bölgesel koşullar ile kadının durumu dikkate alınarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile belirlenir. Konukevi hizmetlerinden faydalanan kadın yazılı bildirimde bulunmak kaydıyla en çok onbeş gün süre ile konukevinden ayrı bir yerde kalabilir. Bu süre, konukevi hizmetlerinden faydalanma süresinden mahsup edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Güvenlik Önlemleri, Ayrılma, Hizmetler ve Değerlendirme Komisyonu

BİRİNCİ BÖLÜM

Güvenlik Önlemleri ve Tedbir Plânı

Güvenlik önlemleri

MADDE 16 – (1) Konukevi güvenliği için aşağıdaki teknik donanım sağlanır:

- Dış alanda kayıt yapan geniş açılı kameralar ve monitör, iç alanda ise giriş, koridorlar, mutfak ve salonda kayıt yapan kameralar ve monitörler.
- Pencereler için güvenliğin sağlanmasına yönelik parmaklıklar.
- Acil durumda kullanılmak üzere kolluk birimlerine çağrı yapan alarm sistemi.
- Yangın alarmı ve söndürme tüpleri.
- Numarası görünmeyen ve şehirlerarası görüşmelere açık en az iki telefon hattı.
- Çelik kasa.
- Evrak imha makinesi.

(2) Konukevi güvenliği için aşağıdaki tedbirler uygulanır:

- Hiçbir dokümanda, materyalde, yazılı ya da görsel basında ve bunların internet üzerinden yapılan her türlü yayınında konukevinin dış cephesi, çalışanlar ve yararlanıcılara ilişkin fotoğraflara yer verilmez.
- Yargı yetkisinin kullanıldığı durumlar hariç olmak üzere, hiçbir kamu görevlisi konukevinde kalan kadınlara ilişkin kişisel bilgileri talep edemez.
- Hiçbir kamu görevlisi konukevine doğrudan yönlendirme yapamaz.
- Konukevine ziyaretçi kabul edilmez.
- Konukevinin adresi gizli tutulur, yazışmalarda ŞÖNİM'in adresi kullanılır.
- Kamu kurum ve kuruluşları, konukevlerine ve konukevinde kalan kadınlarla çocuklarına ilişkin olarak yürüttükleri her türlü resmi yazışmalarında ve

bilgi, iletişim ve yayın araçlarının kullanımında gizlilik kuralına uygun olarak hareket ederler. Kendi birimlerinde gizliliğin ihlal edilmesini önleyecek tedbirleri gecikmeksizin alırlar.

f) Konukevinde kalan ve can güvenliği tehdit altında bulunan kadınlar için 18 inci maddede öngörülen tedbir plânı uygulanır.

g) Konukevi ve kolluk çalışanları konukevi güvenliğine ilişkin bir acil durum plânı yapar. Bu plânın uygulanmasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasına yönelik olarak konukevi yönetimi ile kolluk periyodik görüşmeler gerçekleştirir. Tüm çalışanlara ve konukevinde kalanlara plân hakkında gerekli bilgilendirme yapılır.

ğ) Konukevinde kadın, çocuk ve çalışanlara kasten zarar verme girişiminde bulunan veya kuralları kasten ihlal eden kadınlar hakkında, 29 uncu madde kapsamında işlem yapılır.

h) Hizmet satın alınan kurumlardan, bakım ve onarım gerektiren durumlarda görevlendirilecek kişiden ya da firmadan gizlilik ilkesine riayet edeceğine dair taahhütname alınır.

ı) Saldırı, yangın ve deprem durumunda yapılacaklara ilişkin acil durum talimatları il müdürlüklerince oluşturulur. Kadın ve çocuklar, çalışanlar tarafından bu konuda bilgilendirilir.

i) Konukevine silah ve benzeri zarar verici amaçlarla kullanılabilir materyaller alınmaz.

j) Konukevi içerisinde fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı ya da kamera ile kayıt yapılamaz.

k) Konukevinin içinin gözlenmesini önleyecek tedbirler alınır.

(3) Hakkında konukevine yerleştirme kararı verilen ve yapılan değerlendirme sonucunda hayati tehlikesinin olduğu anlaşılan kadınlar ile beraberindeki çocukların, kolluk nezaretinde ivedilikle en yakın konuk evine güvenli ulaşımı sağlanır.

Gizlilik ilkesi

MADDE 17 – (1) Konukevi açılırken, gizlilik ilkesine uyulur. Konukevinin adresi, telefon numarası gizli tutulur. Konukevini tanıtan tabela asılmaz, temel atma ve açılış töreni düzenlenmez.

(2) Yapılacak yazışmalarda kadınların, çocukların ve çalışanların isimleri belirtilmez, gerekli durumlarda üzerinde anlaşmaya varılmış kodlar kullanılır.

(3) Kadın ve çocuklar ile gerekli görülen üçüncü kişilerin kimlik bilgileri ve adresleri ile önem taşıyan bilgiler tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Gizlilik kuralını ihlal edenler hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

(4) Konukevinde kalan kadın ve çocuklara yapılacak tebligatlar, 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanununun 18 inci maddesi gereğince ŞÖNİM'e yapılır.

Tedbir plânı

MADDE 18 – (1) Hayati tehlikesi bulunan ve hakkında geçici koruma altına alınmasına dair tedbir kararına hükmedilen şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların korunması amacıyla, 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik hükümleri kapsamında yapılacak işlemlere esas teşkil etmek üzere, kolluk koordinasyonunda, ŞÖNİM veya gerekli görülen hallerde konukevi işbirliği ile bir yıl için hazırlanır.

(2) Durumun özelliğine göre bu süre bir yıl daha uzatılabilir. ŞÖNİM veya konukevi tarafından uygulanır. Kolluk tarafından, tedbir planı süresince, plan kapsamında yapılan iş ve işlemlerden ŞÖNİM’ebilgi verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Konukevinde Hizmetlerin Sunulması, Yardım ve Çıkarılma

Konukevinde sunulacak hizmetler

MADDE 19 – (1) Konukevi, kadın ve çocuklara doğrudan ya da ŞÖNİM aracılığıyla ilgili kuruluşlara yönlendirmek suretiyle aşağıda belirtilen alanlarda destek sunar:

- a) Güvenlik.
- b) Danışmanlık.
- c) Yönlendirme.
- ç) Psikolojik destek.
- d) Hukuki destek.
- e) Tıbbi destek.
- f) Geçici maddi yardım.
- g) İş bulma konusunda destek.
- ğ) Kreş.
- h) Mesleki eğitim kursu.
- ı) Grup çalışmaları.
- i) Çocuklar için burs.
- j) Sosyal, sanatsal ve sportif faaliyetler.

Nöbet

MADDE 20 – (1) Nöbet sistemi, konukevlerinde güvenliğin ve hizmetin sürekliliğini sağlamak amacıyla, hizmetin özelliğine ve yedi gün yirmidört saat esasına göre müdür tarafından düzenlenir.

(2) Konukevi çalışanları düzenlenecek nöbet çizelgesi doğrultusunda gece de görev yaparlar.

Beslenme

MADDE 21 – (1) Konukevindeki kadınlar ve çocuklara üç ana öğün verilir, çocuklara iki ara öğün daha verilir.

(2) Doktor tarafından özel diyet uygulaması önerilen kadın ve çocuklara özel diyet uygulanır. İzin, hastalık ve diğer nedenlerden dolayı bir günden fazla konukevinden ayrılmış bulunanların, ayrıldıkları günlere ait istihkakları tabeladan çıkarılır.

(3) Konukevinin yemek ihtiyacı, mamul yemek alımı yolu ile de karşılanabilir.

Çocuklar

MADDE 22 – (1) Konukevi hizmetinden yararlanan çocuğun, konukevine en yakın okula, ŞÖNİM tarafından verilen kodlu kimlik kartına istinaden, gizlilik ilkesine bağlı kalınarak kesin kaydı yapılır. Çocuğun yerleşim yeri adresi olarak aksine bir hüküm bulunmaması halinde ŞÖNİM gösterilir.

(2) Okul öncesi çocukların gelişimi ve eğitimi, konukevi tarafından okul idaresi ile işbirliği yapılarak takip edilir.

Harçlık ve yardım

MADDE 23 – (1) Harçlık, ilk kabul birimi veya konukevi hizmetlerden yararlanan ve geliri bulunmayan kadınlara ve çocuklara, Kanun kapsamında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmemiş olması halinde sosyal inceleme raporlarına dayanılarak müdürün teklifi ve ŞÖNİM'in onayı ile Kanunun 17nci maddesinde belirtilen orana göre ödenir.

(2) Harçlık, konukevi tarafından hazırlanacak bordroya göre, imza karşılığında her ayın birinci günü peşin olarak ödenir. Ayın onuncu gününe kadar konukevine kabul edilen kadın ve çocuklarına tam harçlık, daha sonra kabul edilenlere ise kaldıkları gün sayısı üzerinden hesaplanacak harçlıkları ödenir. İşe yerleştirilen kadınların harçlıkları, maaşlarını alıncaya kadar kesilmez.

(3) Bu ödemeler için ilk kabul birimi ya da konukevine kabulü yapılan kadın ve çocuk sayısının, aylık ortalaması üzerinden yapılacak hesaplama sonucunda elde edilen meblağ tutarınca konukevi müdürlüğüne avans açılır. Yapılacak ödemeler bu avans üzerinden yapılır.

(4) Konukevinde kalan kadınların öğrenim gören çocukları ile çeşitli nedenlerle öğrenimine devam etmeyen ve ücretli olarak bir işyerinde çalışmayan çocuklarına, Bakanlığa bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında kalan çocuklara verilen miktar kadar hiçbir kesinti yapılmaksızın net harçlıkları verilir.

(5) Harçlıklar, belediye, il özel idaresi ve sivil toplum kuruluşlarına bağlı konukevlerinde kalan kadınlara ve beraberindeki çocuklara ise;

- a) Bakanlığa ait konukevlerinde Bakanlık bütçesinden,
 - b) Belediyelere ait konukevlerinde belediye bütçesinden,
 - c) İl özel idarelerine ait konukevlerinde il özel idaresi bütçesinden,
 - ç) Sivil toplum kuruluşlarına ait konukevlerinde ise Bakanlık bütçesinden,
- karşılanır.

(6) Giyim yardımı aynı olarak yapılır. Bu yardımdan yararlanacak kadınlar ve çocuklarına verilecek giyecek eşyasının türü ve miktarı Ek-1 ve Ek-2'deki listelerde gösterilmiştir. İhtiyaca göre verilecek giyim eşyasının rengi ve biçimi ilgili konukevi tarafından belirlenerek, standart beden ölçülerine, mevsimine, çocuk yaş ve cinsiyetlerine uygun olarak satın alınır ve bir tutanakla kadınlara teslim edilir. Giyim eşyalarının renk ve modellerinin aynı olmamasına özen gösterilir. Verilen giyecek ve aynı yardımlar kayıt altına alınır.

(7) Konukevinde kalmakta iken, haklı bir nedene dayanması ve kadının sorunlarını çözümlenmede etkili olabileceği kanaatine varılması halinde bir başka konukevine nakledilen kadınların nakil dosyasına, kendisine verilmiş olan eşyaların türü, sayısı, miktarı ve verilen harçlığa ilişkin belgeler de eklenir.

(8) Yapılacak ödemeler, Kanunun 20 nci maddesinin birinci fıkrası gereğince gelir vergisi ile veraset ve intikal vergisinden, bu ödemeler için düzenlenen kâğıtlar ise damga vergisinden muaftır.

Tedavi ve tedavi yardımı

MADDE 24 – (1) Tedavisi gereken kadının ilgili mevzuatı çerçevesinde gerekli tedavileri yaptırılır.

(2) Konukevinde kalan kadın, hakkında koruyucu tedbir kararı verilmesi halinde, Kanunun 19 uncu maddesi gereğince muayene ve tedavi yardımından yararlandırılır. Kadınlara, tedavileri sürecinde ve sağlık raporlarının alınmasında sağlık kuruluşlarından öncelikli olarak yararlanma hakkı tanınır.

Eğitim giderleri

MADDE 25 – (1) Kadınların, çalışma yaşamına katılımını desteklemek ve istihdam politikasına uygun olarak istekleri ve yeteneklerine göre meslek edinmelerini sağlamak için gerekli olan eğitim giderleri Bakanlık bütçesinden konukevine aktarılacak ödenekten karşılanır.

Emanete alma

MADDE 26 – (1) Her konukevinde müdürün veya uygun göreceği bir çalışanın sorumluluğunda bir emanet kasası bulunur.

(2) Konukevine kabul edilen kadınların kıymetli eşyaları, ayrıntılı emanet tutanağı hazırlanarak teslim alınır, kadının istemesi halinde ve konukevinden nakil ya da ayrılmaları sırasında tutanakla teslim edilir. Tutanağın bir örneği konukevine kabul edilen kadına da verilir.

Taahhütname

MADDE 27 – (1) Konukevine kabul edilen kadınlar, konukevi hizmetlerinden yararlandığı süre içerisinde uyulması gereken kuralları içeren ve Ek-3'te yer alan taahhütnameyi imzalar. Taahhütnamenin bir sureti kadına verilir.

(2) Konukevinin girişinde yararlanıcıların uyması gereken kurallar açıkça yazılarak ilân edilir.

Konukevinden ayrılma

MADDE 28 – (1) Konukevinde kalan kadın ve varsa beraberindeki çocukları aşağıdaki hallerde konukevinden ayrılır:

- a) Kendi talebi.
- b) Konukevinde kalma süresinin sona ermesi.
- c) Kanun gereğince barınma tedbirine karar verilen kadının kararda belirtilen sürenin sona ermesinden önce konukevinden ayrılmak istemesi halinde, kararı veren mercie kararın kaldırılmasına dair başvurusu.
- ç) Güvenlik ya da başka bir gerekçeyle aynı ildeki veya il dışındaki başka bir konukevine yönlendirilmesi veya nakledilmesinin uygun görülmesi.

(2) Ayrılan kadınlar hakkında konukevi sonrasında, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve sosyal inceleme raporuna istinaden ŞÖNİM tarafından uygun görülmesi halinde altı ay süre ile 13 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca hizmet verilebilir.

(3) Kadının ayrılma nedenini içeren bir tutanak hazırlanarak arşivlenir.

(4) Konukevinden ayrılan kadın, ihtiyaç duyması ve uygun görülmesi halinde birden çok defa konukevine kabul edilebilir.

Çıkarılma

MADDE 29 – (1) Konukevine kabul edilen kadınlar ve beraberindeki çocukları aşağıdaki hallerde değerlendirme komisyonunun kararı ve ŞÖNİM'in onayı ile konukevinden çıkarılır:

- a) Yönetmelikte belirtilen konukevi kurallarına uymaması.
- b) Konukevine kabul koşullarını taşımadığının tespit edilmesi.
- c) 13. maddenin birinci fıkrasının (d) bendi uyarınca tedaviyi kabul etmemesi.

(2) Kadınların birinci fıkranın (a) bendine göre çıkarılabilmesi için daha önce, Yönetmelik kapsamında belirtilen kurallara uymadığı için bir kez uyarılması ve buna rağmen olumsuz tutum ve davranışlarını sürdürdüğüne dair sosyal inceleme raporu düzenlenmesi gerekir. İşlenen fiilin suç niteliğini taşıması halinde genel hükümler çerçevesinde işlem yapılır.

(3) Konukevinden çıkarılma işlemi ŞÖNİM tarafından il müdürlüğü aracılığı ile Genel Müdürlüğe bildirilir. Kadının konukevi hizmetinden tekrar yararlanabilmesi Genel Müdürlüğün iznine tabidir.

(4) Çıkarılma kararına karşı bir hafta içinde il müdürlüğüne itiraz edilebilir.

Elektronik konukevi sisteminin kurulması

MADDE 30 – (1) Konukevleri ve hizmetlerinden yararlananlarla ilgili olarak, Genel Müdürlük bünyesinde tüm kadın konukevlerinin birbirleriyle bağlantısını, doluluk oranının takibini, konukevleri arasındaki sevklerin hızlandırılmasını ve konukevleriyle ilgili güncel analizler yapılabilmesini ve politika üretilmesini sağlamak amacıyla elektronik konukevi sistemi kurulur, veri tabanı ve internet ağı oluşturulur.

Elektronik konukevi sisteminin işleyişi

MADDE 31 – (1) Bakanlık, belediyeler, il özel idareleri ve sivil toplum kuruluşları tarafından işletilen konukevlerinde kalanlara ait bilgiler ile kapasite ve sayı bilgilerinin her değişiklikle birlikte bulunduğu ilde mevcut ŞÖNİM'e bildirilmesi zorunludur. Veri tabanı oluşturulmasına ve yürütülmesine ilişkin düzenlemeler Bakanlık tarafından yapılır. Bu kapsamda Genel Müdürlük tarafından konukevlerinden istenilen her türlü bilgi ve veri girişi geciktirilmeksizin usulüne uygun olarak sağlanır.

(2) Elektronik konukevi sisteminde konukevleriyle ilgili olarak elektronik ortamda girilen bilgiler, Genel Müdürlükçe merkezi bir veri tabanında muhafaza edilir.

(3) Elektronik konukevi sistemine veri girişi konukevi tarafından yapılır, yapılacak işlemlerin takibi için konukevinin bulunduğu ildeki ŞÖNİM'de ve il müdürlüğünde belirlenecek kişilere Genel Müdürlükçe yetki verilir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Çalışanlara İlişkin Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Çalışanların işe alınması

MADDE 32 – (1) Çalışanların, Bakanlığa bağlı olarak açılan konukevlerinde 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (A) fıkrası kapsamında çalıştırılan memur veya (B) fıkrası kapsamında çalıştırılan sözleşmeli personelden, büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve il özel idarelerine bağlı olarak açılanlarda 657 sayılı Kanuna tabî memur veya 5393 sayılı Belediye Kanununun 49 uncu maddesi kapsamında istihdam edilen sözleşmeli personelden istihdamı esastır. Ancak bunun mümkün olmaması halinde 657 sayılı Kanun ve diğer ilgili mevzuat çerçevesinde hizmetin gerektirdiği nitelikleri taşıyan personel istihdam edilir.

(2) Sivil toplum kuruluşları tarafından açılacak konukevlerinde ise özel hukuk hükümlerine göre, tâbi oldukları mevzuata uygun ve bu Yönetmelikte sayılan hizmetlerin gerektirdiği nitelikleri taşıyan personel istihdam edilir.

Çalışanların niteliği

MADDE 33 – (1) Konukevinde, hizmet sunumuna yetecek sayı ve nitelikte, tercihen kadın çalışanlar arasından, psikoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun sosyal çalışma görevlileri ile hemşire, çocuk eğitici, memur, aşçı ve bakım elemanı istihdam edilir. İşin niteliğine göre dış güvenlik personeli ve şoför olarak erkek çalışan istihdam edilebilir.

(2) Müdür, birinci fıkrada belirtilen sosyal çalışma görevlilerinin alanlarında eğitim veren en az dört yıllık lisans eğitimi veren fakültelerin ilgili bölümlerinin birinden mezun olanlar arasından atanır. Bunlardan kadın çalışmalarında yer almış olanlar tercih edilir.

(3) Rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyan kadınlar için kurulacak konukevlerinde ihtiyaca göre tam veya yarım zamanlı olarak hizmet alımı yolu ile psikiyatrist, pedagoğ, özel eğitim öğretmeni ya da ihtiyaç duyulan diğer meslek elemanları istihdam edilebilir.

Çalışanların eğitimi

MADDE 34 – (1) Çalışanlara yönelik eğitimlerde aşağıdaki kurallara uyulur:

a) Çalışanlara, çalışmaya başlamadan önce ve başladıktan sonra düzenli aralıklarla tekrarlamak suretiyle toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadına yönelik şiddet gibi ihtiyaç duyulan konularda, Genel Müdürlükçe belirlenen eğitimler düzenlenir.

b) Çalışanların mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik eğitimlere ve farkındalık artırıcı grup çalışmalarına katılmaları desteklenir.

c) Çalışanlara, yurt içinde ve yurt dışında faaliyet gösteren konukevlerinde ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde kısa süreli staj imkânı sağlanır.

ç) Eğitim programlarının hazırlanması sürecinde ilgili taraflarla işbirliği yapılır.

d) Çalışanların bir yıl boyunca katılım sağladıkları eğitimlerin toplam süresi on günden az olamaz.

e) Eğitim faaliyetlerinin yanı sıra konukevi çalışanlarının karşılaştığı tükenmişlik sendromunun önüne geçilmesi için gerekli önlemler alınır ve çalışanlara düzenli psikolojik destek verilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Konukevi Çalışanlarının Görevleri

Konukevi müdürü

MADDE 35 – (1) Müdürün görev ve yetkileri şunlardır:

a) Konukevinin, idari, mali ve teknik tüm işlerini ilgili mevzuata uygun olarak yürütmek.

b) Konukevi hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülmesi için gerekli plân ve programların hazırlanmasını ve çalışanlar arasında işbirliği ve eşgüdümü sağlamak, denetimleri yapmak.

c) Çalışanların özlük dosyalarının tutulması, muhafazası ve bunlara ilişkin her türlü işlemin zamanında yürütülmesini sağlamak.

ç) Konukevi çalışanlarının mevzuat uyarınca istenilen tutum, davranış, kılık, kıyafet ve benzeri özelliklerini izleyerek denetimlerini yapmak.

d) Konukevinin temizlik kurallarına uygun olmasını sağlamak ve bunun denetimini yapmak.

e) Konukevinin, ihtiyaç ve özellikleri ile konuya ilişkin esasları göz önünde bulundurarak yıllık bütçesini ve alım satım işlerini yapmak, ödeneklerin amacına uygun harcanmasını temin etmek veya temin edilmesini sağlamak üzere ilgili birimlere bilgi vermek.

f) Ambar, ayniyat, depo sayım ve devir işlemleri ile yazı işlerinin genel hükümler çerçevesinde yürütülmesini sağlamak.

g) Gerekli kayıtların tutulmasını, formların doldurulmasını ve istatistikî bilgilerin düzenlenmesini ve her yılsonunda konukevinin ihtiyaçlarını ve hizmetlerinin sunulmasında karşılaşılan sorunları da kapsayan çalışma raporunu hazırlayarak ŞÖNİM'e göndermek.

ğ) Konukevinde çalışanlar ile konukevi hizmetlerinden yararlanan kadınların ilişkilerinin düzenlenmesi amacıyla eğitim programları hazırlamak ve uygulamak.

h) Konukevinde güvenlik önlemlerini aldirmek, güvenliği tehdit eden bir durumda ilgili kuruluşlarla bağlantıya geçmek, hayati tehlikesi bulunan kadın için tedbir plânı hazırlanması çalışmalarına katılmak.

ı) Konukevinin güvenliği hakkında kolluk ile işbirliği yapmak ve güvenliğe ilişkin edindiği bilgileri kolluk ile düzenli olarak paylaşmak.

i) Güvenlik personeli ile birlikte düzenli olarak konukevi güvenliğine etki eden riskleri belirlemek ve gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak.

j) Elektronik konukevi sistemine kadınların kabulü sırasında veri girişi yapmak veya yapılması için personele yetki vermek.

k) Değerlendirme komisyonuna başkanlık etmek.

(2) Müdürün bulunmadığı hallerde, genel hükümlere göre görevlendirilecek çalışan, müdürün görevlerini yürütür.

Sosyal çalışma görevlisi

MADDE 36 – (1) Konukevinde sosyal çalışma görevlisi olarak çalışan, sosyal çalışmacı, psikolog, çocuk gelişimcisi ve öğretmenler tarafından aşağıdaki görevler yerine getirilir:

a) Konukevine kabulü yapılan kadınlar ve beraberindeki çocuklarla görüşme yaparak, konukevinin amacı ve işleyişi konusunda bilgilendirmek, uygun yöntemlerle konukevini tanımaları, kuralları öğrenmeleri ve uyum sağlamalarında yardımcı olmak.

b) Çocuğu ile kabulü yapılan kadınların, uygun görülmesi halinde çocukları hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu hükümleri ve ilgili diğer mevzuat uyarınca gerekli önlemlerin alınmasına yönelik sosyal inceleme raporu düzenleyerek müdüre sunmak.

c) Kadınların, bir iş ve meslek edinmelerine, sağlık ve hukuki sorunlarını çözmeleri için ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişim kurmalarına ve gerekli hizmetleri almalarına destek olmak amacıyla maddi yardıma ihtiyacı olan kadınların durumları hakkında rapor düzenleyerek müdüre sunmak.

- ç) Gizlilik ilkesine uygun olarak, yapılan çalışmalar ile ilgili kayıtları tutmak, yapılan mesleki çalışmalarla ilgili rapor ve dosyaları düzenlemek, saklamak.
- d) Kadınlara ve beraberindeki çocuklara yönelik grup çalışmaları yapmak.
- e) Kadınların ve beraberindeki çocukların sorunlarının çözümü hakkında rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermek.
- f) Kadın ve çocuklara yönelik sosyal etkinlikler düzenlemek.
- g) Çalışanların hizmet içi eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanmasında görev almak.
- ğ) Katılım sağladıkları eğitim ve toplantılara ilişkin raporu konukevi çalışanlarına aktarmak.
- h) Kadınların ve çocuklarının yatak, çamaşır, vücut temizliği ve bakımlarına dikkat etmelerini sağlamak.
- ı) Kadın ve çocukların ihtiyaçlarını tespit etmek ve müdüre iletmek.
- i) Görevlerini müdürün gözetiminde diğer meslek elemanları ile işbirliği içerisinde yürütmek.
- j) Genelge ve talimatlarla belirlenen görev tanımları içerisindeki diğer görevleri ve müdür tarafından verilecek görevleri yapmak.

Sosyal çalışmacı

MADDE 37 – (1) Sosyal çalışmacının, 36'ncı maddede belirtilenlerin yanında diğer görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kadınların ve varsa çocukların sorun ve ihtiyaçları çerçevesinde mesleki uygulamaları gerçekleştirmek, bunlarla ilgili rapor düzenlemek ve ŞÖNİM' e göndermek.
- b) Konukevinde kalan ve hakkında tedbir kararı olan kadınlar için gerektiği takdirde tedbirin devamı, süresinin veya şeklinin değiştirilmesi ya da kaldırılması hakkında rapor düzenlemek ve ŞÖNİM' e göndermek.
- c) Konukevinde kalan kadınların ve beraberindeki çocukların, çıkarılmalarına ilişkin rapor düzenlemek ve ŞÖNİM'e göndermek.

Psikolog

MADDE 38 – (1) Psikologun, 36'ncı maddede belirtilenlerin yanında diğer görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Konukevine kabulü uygun görülen kadınların ve beraberindeki çocukların uyum sürecinde psikolojik değerlendirmelerini yapmak, destek sağlamak.
- b) Konukevindeki kadınlar için ilgili meslek elemanları ile birlikte müdahale plâni hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak.
- c) Psikolojik değerlendirme teknikleri ve gözlem metotları kullanarak kadınların ilgi ve yeteneklerini belirlemek, buna uygun etkinlikler organize edilmesini sağlamak veya ilgili kuruluşlara yönlendirmek.
- ç) Psikiyatrik desteğe ihtiyaç duyan kadın ve çocukları tedavi görebilecekleri sağlık kuruluşlarına yönlendirmek ve tedavi sürecini takip etmek.

d) İlgili meslek elemanları ile birlikte vaka değerlendirmeleri yapmak, bu toplantılarda kadınla ve çocukla yürütülen psikolojik destek çalışmalarını sırasında edinilen ve paylaşılmasında yarar görülen bilgileri ilgili meslek elemanlarına aktarmak.

Çocuk gelişimcisi

MADDE 39 – (1) Çocuk gelişimcisinin, 36'ncı maddede belirtilenlerin yanında diğer görev ve yetkileri şunlardır:

a) Çocukların sağlık, gelişim ve eğitim düzeylerini izlemek, tespit etmek ve sorunlarının çözümü için mesleki çalışmalar ve rehberlik yapmak.

b) Çocukların gelişim ve eğitimleri ile anne-çocuk ilişkisi konusunda konukevindeki annelere yönelik bilgilendirici çalışmalar organize etmek ve uygulamak.

c) Çocuklara yönelik sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler ve programlar organize etmek.

ç) Travma yaşamış çocuklara uygun eğitim ve gelişim programları, oyunlar, hikâyeler ve etkinlikler hazırlamak ve uygulamak.

Öğretmen

MADDE 40 – (1) Öğretmenin, 36 ncı maddede belirtilenlerin yanında diğer görevleri şunlardır:

a) Konukevinde kalan ve okuma yazma bilmeyen kadınların okuma-yazma kurslarına kayıt ve takip işlemlerini yürütmek ve okuma-yazma çalışmalarına yardımcı olmak.

b) Kadınların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek eğitimi almaları konusunda gerekli rehberlik ve danışmanlığı yapmak ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

c) Kadınlara yönelik beceri geliştirici, boş zaman değerlendirici ve eğitici faaliyetler düzenlemek.

ç) Okul çağında bulunan çocukların okul kayıt işlemlerini yürütmek. Çocukların okula devamını sağlamak ve izlemek, programlı çalışma alışkanlığını kazandırmak, okul ile ilgili sorunlarını çözmek.

d) Belirli bir plân ve program çerçevesinde çocukların ders çalışma ve ödev yapmalarını sağlayarak okul başarılarını artırmaya yönelik çalışmalar yapmak.

Hemşire

MADDE 41 – (1) Hemşirenin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kadın ve çocukların sağlık durumlarını izlemek, hasta olan kadın ve çocukların konukevinde veya hastanede tedavisi için gerekli tüm işlemleri yerine getirmek, gerektiğinde kadınlara hastaneye gidişlerinde refakat etmek ve kayıtlarını tutmak.

b) İhbarı zorunlu hastalıkları müdüre bildirmek.

c) Aile plânlaması yöntemleri, gerekliliği ve yararları konusunda kadınları bilgilendirmek.

ç) Anne adayları için beslenme, doğuma hazırlık ve bebek bakımı ile ilgili

eğitim çalışmaları yapmak.

d) Konukevinin tüm bölümlerinin sağlıklı yaşam koşullarına uygun, temiz, bakımlı ve düzenli olmasını sağlamak ve kontrol etmek.

e) Mutfak çalışanlarının temizliğe uymasını ve eğitimini sağlamak ve kontrol etmek.

f) Genelge ve talimatlarla verilen, görev tanımları çerçevesinde verilen diğer görevleri yapmak.

Çocuk eğiticisi

MADDE 42 – (1) Çocuk eğiticisinin görevleri şunlardır:

a) Çocuk gelişimcisi tarafından yürütülen çalışmalara destek olmak.

b) Çocuğun becerileri ile ilgili anneleri ve çocuk gelişimcisini bilgilendirmek.

c) Çocuk bakımı konusunda anneleri bilgilendirmek.

ç) Çocuklara yönelik sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler ve programları uygulamak.

d) Annesi çalışan bebek ve küçük çocukların bakımına destek olmak.

e) Genelge ve talimatlarla verilen, görev tanımları çerçevesinde verilen diğer görevleri yapmak.

Memur

MADDE 43 – (1) Memurun veya memurun görevlerini yapmak üzere istihdam edilen çalışanların görevleri şunlardır:

a) Hizmet alanına giren konularda kendisine verilen işleri yapmak ve sonuçtan müdürü bilgilendirmek.

b) Her türlü yazıyı hazırlamak, dosyalamak ve arşivlemek.

c) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Aşçı

MADDE 44 – (1) Mamul yemek alımı yapılmayan konukevlerinde istihdam edilen aşçının görevleri şunlardır:

a) Mutfağın temiz ve düzenli bir şekilde kullanılmasını sağlamak.

b) Yemek ve ara öğünlerini oluşturulacak programa göre hazırlamak.

c) Mutfak ihtiyaçlarını müdüre bildirmek ve alışverişi yapmak.

ç) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Temizlik elemanı

MADDE 45 – (1) Temizlik elemanının görevleri şunlardır:

a) Konukevinde meydana gelen arızaları ve onarım gerektiren durumları müdüre bildirmek.

b) Banyo, çamaşır ve temizlik hizmetlerinin düzenli yürütülmesini sağlamak.

c) Çalışma alanları ve ortak kullanım alanlarının temizliğini yapmak.

ç) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Bakım elemanı**MADDE 46 – (1)** Bakım elemanının görevleri şunlardır:

- a) Konukevi, ŞÖNİM ve ilk kabul biriminde bulunan kadınlara gidecekleri hastane, adliye ve benzeri diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili iş ve işlemlerde refakat etmek.
- b) Öz bakımlarını yapamayan kadınların bu gereksinimlerinin karşılanmasında yardımcı olmak.
- c) Genelge ve talimatlarla verilen, görev tanımları çerçevesinde verilen diğer görevleri yapmak.

Güvenlik personeli**MADDE 47 – (1)** Güvenlik personeli konukevi dışında ve içinde görev yapar.

Güvenlik personelinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Konukevinde kalanların güvenliğini sağlamak.
- b) Konukevine giriş ve çıkışlarda 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği hükümlerine göre üst aramalarını yapmak, cep telefonu, fotoğraf makinesi, kayıt cihazı, makas, bıçak ve benzeri silahların emanet işlemlerini yapmak.
- c) Her türlü hırsızlığa, sabotaja karşı dikkatli olmak, yabancı şahısların binaya girmelerini önlemek.
- ç) Şüpheli durumları müdüre ve gerektiğinde kolluğa bildirmek.
- d) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

Şoför**MADDE 48 – (1)** Şoförün görevleri şunlardır:

- a) Zimmetine verilen aracın rutin bakım ve muayenelerini yaptırmak.
- b) Kadın ve beraberindeki çocuklar ile çalışanların gerekli yerlere ulaşımını sağlamak.
- c) Müdür tarafından verilecek benzeri görevleri yapmak.

(2) Konukevi ihtiyaçlarında kullanılmak üzere hizmet alımı yoluyla sürücülü araç kiralandığı hallerde şoför yukarıdaki hükümlere tâbidir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Değerlendirme Komisyonu****Değerlendirme komisyonunun yapısı****MADDE 49 – (1)** Konukevinde kalan kadın ve beraberindeki çocuklarına verilecek hizmetleri ve mesleki çalışmaları gerçekleştirmek, diğer kurum ve kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak, konukevi hizmetlerinin Yönetmelikte öngörüldüğü biçimde yürütülmesini güçleştiren, müdahale plânını aksatacak tutum ve davranışlarda bulunan kadınlarla ilgili karar almak üzere her konukevinde bir değerlendirme komisyonu oluşturulur.

(2) Değerlendirme komisyonu, müdürün başkanlığında sosyal çalışmacı, psikolog, öğretmen, çocuk gelişimcisi ve hemşireden oluşur. Çalışmalarını müdür veya görevlendireceği çalışanın başkanlığında yürütür.

Değerlendirme komisyonunun çalışma usulü

MADDE 50 – (1) Değerlendirme komisyonu, düzenli olarak her ayın ilk haftası içinde ve ihtiyaç duyulması halinde toplanır. Değerlendirme komisyonunun toplanma yeter sayısı üçtür. Kararlar salt çoğunlukla alınır. Eşitlik halinde müdürün katıldığı tarafın görüşüne göre hareket edilir. Komisyon kararına karşı itiraz ŞÖNİM'e yapılır.

(2) Konukevlerinde kalan kadınların, karar sürecine katılmalarını sağlamak amacıyla, değerlendirme komisyonu toplantısından önce sorun ve ihtiyaçlarını belirleyerek değerlendirme komisyonuna sunmaları istenir.

Değerlendirme komisyonunun görevleri

MADDE 51 – (1) Değerlendirme komisyonunun görevleri şunlardır:

- a) Kadınların konukevlerinde kalmaları, kalış süreleri, kalış sürelerinin uzatılması, hakkında alınabilecek tedbir kararları ile ayrılışları veya çıkarılmalarına ilişkin değerlendirme yapmak.
- b) Konukevi hizmetlerinin kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlamak konusunda programlar yürütmek.
- c) Çalışanlar ile kadınların ilişkilerinin düzenlenmesi amacıyla eğitim programları hazırlamak, uygulamak ve değerlendirmek.
- ç) Kadınların beraberinde konukevine kabul yapılan çocukların eğitimi, gelişimi, sağlığı ve benzeri konularda çalışmalar hakkında değerlendirmeler yapmak.
- d) Konukevinin yıllık çalışma rapor ve programlarını hazırlamak, uygulamadan alınan sonuçları değerlendirmek.
- e) Konukevinde kalan, kurallara uymayan, müdahale plânını aksatacak tutum ve davranışlarda bulunan kadınlar ile diğer kadınlara, çocuklara veya eşya ve malzemelere zarar veren kadınların durumunu değerlendirerek gerekirse uyarıda bulunmak.
- f) Çalışma ve değerlendirme raporlarını ŞÖNİM'e sunmak.

BEŞİNCİ KISIM

Diğer Hükümler, Çeşitli ve Son Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Ayniyat, ambar ve depo hizmetleri

MADDE 52 – (1) Ayniyat, ambar ve depo hizmetleri, konukevi için gerekli tüketim maddeleri, yiyecek, yakacak, temizlik ve benzeri tıbbi ve sıhhi malzeme, demirbaş, döşeme ve cihazların satın alınma, muayene ve tesellüm, depolama, sarf işleri ile her çeşit onarım ve diğer mali işlerin ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılmasını kapsar.

Konukevi giderleri

MADDE 53 – (1) Konukevlerinin işleyişiyle ilgili her türlü giderler bağlı bulunduğu kurum veya kuruluşun bütçesinden karşılanır.

İşbirliği

MADDE 54 – (1) Hizmet; Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, il özel idareleri, belediyeler, sivil toplum kuruluşları ile diğer kişi ve kuruluşların işbirliği ve desteği ile yürütülür.

İlk kabul birimi

MADDE 55 – (1) İlk kabul birimlerinin kendi görev alanları kapsamındaki hususlar saklı kalmak kaydıyla açılması, işletilmesi ve hizmet sunumu, Yönetmelik hükümleri çerçevesinde yerine getirilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelikler

MADDE 56 – (1) 12/7/1998 tarihli ve 23400 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na Bağlı Kadın Konukevleri Yönetmeliği ile 8/5/2001 tarihli ve 24396 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarıncı Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Konukevinin kapasitesi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden önceki tarihte fazla kapasite ile açılmış olup halen hizmet veren konukevleri, iki yıl içinde kapasitelerini 8’inci maddenin üçüncü fıkrasına uygun hale getirir.

İl müdürlüğünün yetkisi

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) ŞÖNİM'lerin illerdeki teşkilatlanması tamamlanıncaya kadar bu Yönetmelik kapsamında kendilerine verilen görevler il müdürlükleri tarafından yürütülür.

Yürürlük

MADDE 57 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 58 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı yürütür.

EKLER**EK-1**

**KONUKEVLERİNE KABULÜ YAPILAN KADINLARA
YAPILACAK GİYECEK YARDIMI MALZEMENİN CİNSİ VE MİKTARI**

Hazır bez günlük 8 ad.	Patik 1 çift	Palto, manto
Mama önlüğü 2 ad.	Pijama 2 ad.	veya kaban 1 ad.
Yeni doğan takımı 2 ad.	Pantolon 2 ad.	Atkı 1 ad.
Tulum 2 ad.	Etek 1 ad.	Bere 1 ad.
Fanila 2 ad.	Kazak 2 ad.	Eldiven 1 ad.
Külot 2 ad.	Tişört veya gömlek 2 ad.	Okul forması 1 ad.
Çorap 2 ad.	Şort 1 ad.	Okul çantası 1 ad.
Yelek 1 ad.	Ayakkabı veya bot 1 çift	Yüz havlusu 1 ad.
Hırka 1 ad.	Terlik 1 çift	Banyo havlusu 1 ad.

EK-2

**KADIN KONUKEVLERİNE ANNELERİ İLE BİRLİKTE
KABULÜ YAPILAN ÇOCUKLARA YAPILACAK GİYECEK
YARDIMI MALZEMENİN CİNSİ VE MİKTARI**

Hazır bez günlük 8 ad.	Patik 1 çift	Palto, manto
Mama önlüğü 2 ad.	Pijama 2 ad.	veya kaban 1 ad.
Yeni doğan takımı 2 ad.	Pantolon 2 ad.	Atkı 1 ad.
Tulum 2 ad.	Etek 1 ad.	Bere 1 ad.
Fanila 2 ad.	Kazak 2 ad.	Eldiven 1 ad.
Külot 2 ad.	Tişört veya gömlek 2 ad.	Okul forması 1 ad.
Çorap 2 ad.	Şort 1 ad.	Okul çantası 1 ad.
Yelek 1 ad.	Ayakkabı veya bot 1 çift	Yüz havlusu 1 ad.
Hırka 1 ad.	Terlik 1 çift	Banyo havlusu 1 ad.

EK-3

(...) KADIN KONUKEVİ MÜDÜRLÜĞÜ
KADIN KONUKEVİ TAAHHÜTNAME FORMU

Aşağıda imzası olan ben

Kadın konukevine kabulüm için verdiğim bilgilerin doğru olduğunu, konukevinde bulunduğum süre içerisinde aşağıda yer alan, konukevinde uyulması gereken ortak yaşam kurallarını okuduğumu/bana okunduğunu ve bir kopyasının tarafıma verildiğini, kurallara uymayı kabul ettiğimi, başta konukevinin adresini gizli tutmak olmak üzere, kurallara aykırı tutum ve davranışlarımın belirlenmesi veya verdiğim bilgilerin doğru olmadığına anlaşılması halinde idarenin tek taraflı kararı ile konukevinden çıkarılmayı kabul ve taahhüt ederim.

KADIN KONUKEVİNDE KALIŞ SÜRECİNDE
UYULMASI GEREKEN KURALLAR

1. Konukevinin adresi ve telefon numarasını gizli tutmak, ayrıldıktan sonra da bu kurala uymak.
2. Konukevi hizmetlerinin en iyi şekilde yürütülebilmesi amacıyla yönelik olarak hazırlanan programları ve iş bölümünü yerine getirmek.
3. Konukevinde kalan kadın ve çocuklara fiziksel, duygusal ve cinsel tacizde bulunmamak, kadınlara bilinçli olarak uygunsuz iş ve yaşam biçimi önermemek.
4. Konukevinde kalan kadınları para, eşya ve konukevinin araç gereç ve eşyalarına zarar vermemek.
5. Konukevinde ziyaretçi kabul etmemek, zorunlu olarak yapılması gereken görüşmeleri il müdürlüğünün uygun göreceği bir mekânda gerçekleştirmeyi kabul etmek.
6. İzin almadan konukevinden ayrılmamak.
7. Konukevi içinde alkol ve uyuşturucu madde kullanmamak ya da alkollü olarak konukevine gelmemek, konukevine alkol ve uyuşturucu getirmemek.
8. Konukevinde ve odalarda bulunan cihaz ve sair eşyaya zarar vermemek.
9. Devletin itibarını düşürecek ya da görevlilerin onurunu zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmamak, konukevi aleyhine resmi makamları gereksiz taciz etmemek, konukevi görevlileri ve kadınlar hakkında asılsız ve onur kırıcı haber yaymamak, konukevine fotoğraf makinesi, kamera, teyp gibi kayıt cihazları sokmamak. (Bu tür eşyaların kadın konukevi müdürlüğüne tutanakla teslim edilmesi zorunludur.)

..... /..... / 20...

(Adı Soyadı)

(İmza)

Belgenin okunması ve imzalanması işlemini yapan görevlinin;

Adı soyadı:

İmzası:

Tarih:

EK-4

KONUKEVİ İŞLEYİŞ DEĞERLENDİRME FORMU

Formun doldurulmasına ilişkin açıklamalar:

1. Formun doldurulması sırasında en az üç çalışan ile görüşülecektir.
2. Denetim sırasında kişisel bilgilerin gizliliği gözetilmek kaydıyla;
 - Konukevinde kalan kadınlar tarafından doldurulan değerlendirme formları
 - İstatistikler
 - Toplantı tutanakları
 - Plân ve programlar
 - Denetleme kurulunun incelenmesinde yarar gördüğü diğer belgeler de incelenecektir.
3. Değerlendirme formlarının bir örneği Genel Müdürlüğe iletilecektir.

KONUKEVİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

- Konukevi hangi tarihte açılmıştır?
- Konukevi nasıl işletilmektedir?
- Konukevinin kadın ve çocuk kapasitesi nedir?
- Konukevi sonrasında kadınlara il özel idaresi/belediye tarafından düşük ücretli konut sağlanıyor mu?
- Konukevinde ortalama kalış süresi nedir?
- Bir önceki denetimden bugüne kadar konukevinden yararlanan kadın sayısı nedir?
- Bir önceki denetimden bugüne kadar konukevinden yararlanan çocuk sayısı nedir?

1. ÇALIŞANLAR		YOK	VARSA SAYISI		
	Müdür				
	Sosyal çalışma görevlisi:				
	Sosyal çalışmacı				
	Psikolog				
	Hemşire				
	Çocuk gelişimcisi				
	Çocuk eğiticisi				
	Aşçı				
	Temizlik elemanı				
	Bakım elemanı				
	Güvenlik görevlisi				
	Şoför				
	Diğer - Belirtiniz:				
				
				
				E	H
				V	A
				E	Y
				T	I
					R
1.	Çalışanların tümüne konukevinde çalışmaya başlamadan önce eğitim verildi mi?				
2.	Çalışanlara ihtiyaç duydukları konularda hizmet içi eğitim veriliyor mu?				
3.	Çalışanlara düzenli psikolojik destek sağlanıyor mu?				
4.	Çalışanlar ücretlerini tam ve zamanında alabiliyor mu?				
5.	İşten çıkarılan çalışan var mı?				
6.	Çalışanların istek ve şikayetleri değerlendiriliyor mu?				
7.	Çalışanların tatil ve izinlerine ilişkin düzenleme yapılmış mı?				
8.	Çalışanların tükenmişlik sendromunu giderecek etkinlik yada faaliyet düzenleniyor mu?				
9.	Çalışanlarla düzenli olarak toplantılar yapılıyor mu?				
10.	Çalışanlar kendileri için tanımlanan görevlerini yerine getiriyor mu?				
11.	Çalışanların eğitim ihtiyaçları tespit ediliyor mu?				
12.	Çalışanlardan görevleri ve uzmanlıkları dışındaki işleri yapmaları da bekleniyor mu?				

2. GÜVENLİK		
1.	Bu Yönetmeliğin 16 ncı maddesinde belirtilen güvenlik önlemleri alınmış mı?	
	<p>a) Konukevine dışarıdan bakıldığında ne olduğunu gösteren tabela asılmamıştır.</p> <p>b) Hiçbir materyalde konukevinin dış cephesi, çalışanlar ve yararlanıcılara ilişkin fotoğraflara yer verilmemektedir.</p> <p>c) Konukevinin adresi gizli tutulmakta, yazışmalarda ŞÖNİM veya il müdürlüğünün adresi kullanılmaktadır.</p> <p>ç) Yargı yetkisinin kullanıldığı durumlar hariç olmak üzere, hiçbir kamu görevlisi konukevinde kalan kadınlara ilişkin kişisel bilgileri talep etmemektedir.</p> <p>d) Konukevine doğrudan başvuru kabul edilmemektedir.</p> <p>e) Konukevine ziyaretçi kabul edilmemektedir.</p> <p>f) Gerekli hallerde yazışmalarda kadın ve çocuklar için kod isim kullanılmakta, gerekli durumlarda konu komisyona götürülerek diğer kurumlarla uygulama birliği sağlanmaktadır.</p> <p>g) Konukevinde kalan ve can güvenliği tehdit altında bulunan kadınlar için tedbir plânı uygulanmıştır.</p> <p>ğ) Kolluk ile konukevi güvenliğine ilişkin periyodik görüşmeler gerçekleştirilmektedir.</p> <p>h) Konukevi ve kolluk yetkilileri konukevi güvenliğine ilişkin bir acil durum plânı yapmış, tüm çalışanlara ve konukevinde kalanlara bu plân hakkında gerekli bilgilendirme yapılmıştır.</p> <p>ı) Konukevinde kadın, çocuk ve çalışanlara zarar verme girişiminde bulunan kadınlar konukevinde kalmamakta, bu tür girişimlerde bulunan kadınların derhal ilgili sağlık kuruluşuna sevki sağlanmaktadır.</p> <p>i) Bakım ve onarım gerektiren durumlarda görevlendirilecek kişiye konukevi hakkında bilgi verilmemektedir.</p> <p>j) Konukevinde güvenlik gerekçesiyle dolap arama, odaya habersiz ve izinsiz girme gibi kadınların onurlarını zedeleyecek uygulamalar gerçekleştirilememektedir.</p> <p>k) Saldırı, yangın ve deprem durumunda yapılacaklara ilişkin acil durum talimatları oluşturulmuş, kadın ve çocuklar, çalışanlar tarafından bu konuda bilgilendirilmiştir.</p> <p>l) Konukevine silah ve zarar verici amaçlarla kullanılacak materyaller alınmamakta, ancak bu tür malzeme ve materyaller ile binaya girilmesinin zorunlu olduğu durumlarda gerekli tedbirler alınmaktadır.</p> <p>m) Konukevi içerisinde fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı ya da kamera ile kayıt yapılmamaktadır.</p> <p>n) Konukevinin içinin gözlenmesini önleyecek tedbirler alınmıştır.</p>	
2.	Tedbir planı uyguluyor mu?	
3.	Acil bir durumda kolluk hızlı bir şekilde konukevine ulaşıyor mu?	
4.	Gerektiğinde kadınlara kolluğun refakati sağlanıyor mu?	
5.	Evine dönen kadınlar hakkında tedbir plânı var mı mu?	
6.	Konukevi ciddi bir güvenlik tehdidi ile karşılaştı mı? Karşılaştı ise açıklayınız:	

3. FİZİKİ KOŞULLAR, TEKNİK DONANIM

1.	Fiziki koşullar bu Yönetmeliğin 8 inci maddesine uygun mu?		
	<p>a) Konukevi ücra bir bölgede değil, resmi kurumlara ulaşımın kolay sağlanabildiği ve kolluk birimlerine yakın bir yerde kurulmuştur.</p> <p>b) Konukevi binasının dış görünüşü bulunduğu semtte dikkat çekmeyecek yapıdadır.</p> <p>c) Konukevi binası olarak, avlusu ya da duvarla çevrelenmiş bahçesi olan korunaklı bir bina tahsis edilmiştir.</p> <p>ç) Konukevinde, hizmete tahsisli bir araç bulunmaktadır.</p> <p>d) Her kadın için, var ise çocukları ile birlikte kalabileceği bir oda bulunmaktadır.</p> <p>e) Bir oda en fazla iki kadın tarafından paylaşılmaktadır.</p> <p>f) Bebekli kadınlar için tek kişilik odalar bulunmaktadır.</p> <p>g) Çalışanların ihtiyaçlarını karşılayacak sayı, büyüklük ve donanımda ofisler bulunmaktadır.</p> <p>ğ) Konukevi kapasitesine uygun sayı ve genişlikte bir oturma odası bulunmaktadır.</p> <p>h) Toplantı ve etkinlikler için bir oda bulunmaktadır.</p> <p>ı) En az bir bireysel görüşme odası bulunmaktadır ve bu görüşme odası aydınlık ve ferahdir.</p> <p>i) Mutfak, yemek odası, kiler, çamaşırhane ve depo bulunmaktadır.</p> <p>j) Çocuklar için kreş, oyun odası ve çalışma odası bulunmaktadır.</p> <p>k) Jeneratör ve su deposu bulunmaktadır.</p> <p>l) Odalarda banyo ve tuvalet bulunmayan binalarda ortak kullanılacak banyo ve tuvaletler en fazla üç kadın tarafından paylaşılacak sayıdadır.</p> <p>m) Konukevi resmiyetten uzak biçimde kadın ve çocukların rahat etmelerini sağlayacak şekilde ve onların ihtiyaçları gözetilerek döşenmiştir.</p> <p>n) İyi şekilde ısıtılmakta ve soğutulmaktadır.</p> <p>o) Fiziki yapı ve donanım tasarlanırken engellilerin ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmaktadır.</p>		
2.	Güvenlik önlemleri bu Yönetmeliğin 16'ncı maddesine uygun mu?		
	<p>a) Sadece dış alanı izleyen, kayıt yapan geniş açılı kameralar ve monitör vardır.</p> <p>b) Zemin kat pencerelerinde parmaklık vardır.</p> <p>c) Acil durumda kullanılmak üzere kolluk birimlerine çağrı yapan alarm sistemi vardır.</p> <p>ç) Donanım, güvenlik tehditlerini bertaraf etmeye yeterlidir.</p> <p>d) Yangın alarmı ve söndürme tüpleri vardır ve kullanılabilir durumdadır.</p> <p>e) Numarası görünmeyen ve şehirlerarası görüşmelere açık en az iki telefon hattı bulunmaktadır.</p> <p>f) Çelik kasa vardır.</p> <p>g) Evrak imha makinesi vardır.</p>		
4. İŞLEYİŞ			
1.	Konukevi çalışmalarına ilişkin plânlama yapılıyor mu?		
2.	Konukevinde kadın ve çocuklarla toplantılar yapılıyor mu?		

3.	Kadınlarla çalışanların katıldığı toplantılar düzenli olarak yapılıyor mu?		
4.	Konukevinde kalan kadın ve çocukların istek ve şikâyetlerini değerlendirecek bir mekanizma kurulmuş mu?		
5.	Konukevine gelen kadın ve çocuklar için risk değerlendirmesi yapılıyor mu?		
6.	Konukevinde her kadının bir danışmanlık hizmeti veriliyor mu?		
7.	Ortak kullanım alanları düzenli olarak temizleniyor mu?		
8.	Konukevi sonrasında izleme yapılıyor mu?		
9.	Konukevinde kadın ve çocukların işleyişe katılımı sağlanıyor mu?		
10.	Konukevinde giriş-çıkış saatleri bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinde belirtilen şekilde düzenlenmiş mi?		
	<p>a) Konukevine giriş-çıkışlara ilişkin düzenleme yapılmıştır.</p> <p>b) Zorunluluk durumunda bazı kadınlar için konukevine giriş-çıkış saatleri kadının koşul ve ihtiyacına göre değiştirilebilmektedir.</p> <p>c) Gece gelmeyecek kadınlar konukevini saat 20.00'ye kadar bilgilendirmektedir.</p> <p>ç) Kadınlar, çıkış için izin almak ve nereye gittiklerine ilişkin bilgilendirme yapmak zorunda bırakılmamaktadır.</p>		
11.	Kadın ve çocuklara konukevi işleyişi hakkında bilgilendirici materyal veriliyor mu?		
12.	Konukevinde gönüllüler destek sunuyor mu?		
13.	Konukevine destek vermek isteyen gönüllülere yönelik düzenleme yapılmış mı?		
5. KADINLARA YÖNELİK PROGRAMLAR			
1.	Psikolojik destek sağlanıyor mu?		
2.	Hukuki destek sağlanıyor mu?		
3.	Gerektiğinde tercüman sağlanıyor mu?		
4.	Grup çalışmaları yapılıyor mu?		
5.	Ev bulma konusunda destek sağlanıyor mu?		
6.	Ev eşyası bulma konusunda destek sağlanıyor mu?		
7.	Çalışan kadınlar için çocuk bakımı sağlanıyor mu?		
8.	Kadınlar için ücretsiz spor olanakları yaratılıyor mu?		
9.	Kadınların sosyal etkinliklerden ücretsiz yararlanması sağlanıyor mu?		
10.	İş bulma konusunda destek sağlanıyor mu?		
11.	Kadın ve çocuklara harçlık veriliyor mu?		
12.	Gerekli hallerde kadınlara refakat sağlanıyor mu?		
6. ÇOCUKLARA YÖNELİK PROGRAMLAR			
1.	Psikolojik destek sağlanıyor mu?		
2.	Hukuki destek sağlanıyor mu?		

3.	Gerektiğinde tercüman sağlanıyor mu?		
4.	Konukevinde çocukları bilgilendirici broşür var mı?		
5.	Grup çalışmaları yapılıyor mu?		
6.	Servis sağlanıyor mu?		
7.	Burs sağlanıyor mu? (Miktarı belirtiniz)		
8.	Çocuklar için ücretsiz spor olanakları yaratılıyor mu?		
9.	Çocuklar için ücretsiz spor olanakları yaratılıyor mu?		
10.	Çocukların sosyal etkinliklerden ücretsiz yararlanması sağlanıyor mu?		
7. KAYIT VE RAPORLAMA			
1.	Veriler bilgisayara kaydediliyor mu?		
2.	İstatistikler periyodik olarak düzenleniyor mu?		
3.	Konukevine ilişkin raporlar düzenli olarak ŞÖNİM iletiliyor mu?		
4.	Kişisel verilerin gizliliği için önlem alınmış mı?		
5.	Elektronik Konukevi sistemi kullanılıyor mu?		
6.	Verilerin gizliliğinin sağlanması için gerekli önlemler alınmış mı?		
8. TANITIM			
1.	Konukevini tanıtıcı broşür var mı?		
2.	Konukevini tanıtan etkinlik düzenlendi mi?		
GENEL GÖZLEMLER VE ÖNERİLER			

T.C. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas Numarası: 1988/9-225

Karar Numarası: 1988/369

Karar Tarihi: 27.04.1988

EVLENEN KADININ KIDEM TAZMİNATINA HAK KAZANMASI, ÇALIŞMA HAKKI VE KIDEM TAZMİNATI *

1475 s. MülgaîşK/14

ÖZETİ: 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesi hükmüne göre evlenen kadın, evlendiği tarihten itibaren 1 yıl içinde kendi arzusu ile hizmet akdini sona erdirdiği takdirde kıdem tazminatına hak kazanır. Bir işyerinde çalışmakta iken evlenen bir kadın, Yasa'nın tanıdığı olanaktan yararlanarak kıdem tazminatını almak suretiyle ayrılmışsa, daha sonraki dönemlerde çalışma hakkını kaybettiğinden söz edilemez; diğer taraftan önceki işinden ayrılan kadın ayrılmasını hemen takiben çalışma ile evliliği öncekine göre daha kolaylıkla yürütebileceği yeni bir iş bularak çalışmasını da sürdürebilir.

Taraflar arasındaki "alacak" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda, İstanbul 6.İş Mahkemesi'nce davanın kabulüne dair verilen 1.10.1987 gün ve 713-973 sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 26.11.1987 gün ve 10028-10420 sayılı ilamıyla; "...1-1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesi hükmüne göre evlenen kadın, evlendiği tarihten itibaren 1 yıl içinde kendi arzusu ile hizmet akdini sona erdirdiği takdirde kıdem tazminatına hak kazanır. Ancak burada Kanunun amacı, evlenme nedeni ile çalışmayacak olan kadının kıdem tazminatı isteyebileceğidir. Olayda davacı 8.7.1985 tarihinde evlenmiş ve aynı işyerinde çalışmasını sürdürdükten sonra 2.7.1986 tarihinde hizmet akdini sona erdirmişti. Davalı, savunmasında, davacının bu fesihden kısa bir süre sonra Egebank'ın Mecidiyeköy Şubesi'nde işe girip çalışmaya başladığını bu durumda kıdem tazminatı istemesinin yasanın amacına aykırı olduğunu, hakkın suistimali teşkil ettiğini ileri sürerek davanın reddini talep etmiştir. Gerçekten davacının hizmet aktini feshettikten kısa bir süre sonra başka bir işyerinde işe girdiği ve çalışmasını sürdürdüğü anlaşılırsa, bu hal kıdem tazminatı bakımından hakkın kötüye kullanılması halini teşkil eder ve kıdem tazminatı ödenmesini gerektirmez. O halde, savunma üzerinde durulup gerekli araştırma ve inceleme yapılarak davacının başka işyerinde çalışmaya başladığı anlaşılırsa, isteği reddetmek, aksi hal gerçekleşirse şimdiki gibi kıdem tazminatını hüküm altına almak gerekir.

* Legalbank'tan alınmıştır.

Kabule göre de hüküm altına alınan miktar için de fesih tarihinden itibaren faize karar verilmesi gerekirken geriye gidilerek evlenme tarihinin faize başlangıç kabul edilmesi doğru değildir..."gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldü:

1475 sayılı İş Kanunu'nun değişik 14. maddesinin ikinci, fıkrası hükmünce hizmet akitlerinin "kadının evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusu ile sona erdirmesi" halinde kıdem tazminatına hak kazanılacaktır. Bu değişik hüküm kuşkusuz aile birliğini koruma amacıyla getirilmiş olup çalışma hayatını evlilikle birlikte gereği gibi yürütemeyeceği düşüncesinde olan kadına Yasa ile tanınmış bir olanaktır. Bir işyerinde çalışmakta iken evlenen bir kadın, Yasa'nın tanıdığı olanaktan yararlanarak kıdem tazminatını almak suretiyle ayrılmışsa, daha sonraki dönemlerde çalışma hakkını kaybettiğinden söz edilemez; diğer taraftan önceki işinden ayrılan kadın ayrılmasını hemen takiben çalışma ile evliliği öncesine göre daha kolaylıkla yürütebileceği yeni bir iş bularak çalışmasını da sürdürebilir. Bu kuşkusuz subjektif bir değerlendirmedir. Olayda hakkın kötüye kullanılması söz konusu olmadığından direnme uygun bulunmakla onanması gerekir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle temyiz itirazlarının reddi ile usul ve yasa uygun direnme kararının ONANMASINA, ilk görüşmede üçte iki çoğunluk oluşmadığından ikinci görüşmede salt çoğunlukla, 27.4.1988 gününde karar verildi.

KARŞI OY YAZISI : 1475 Sayılı İş Kanunu'nun, 14. maddesine 29.7.1983 gün ve 2869 sayılı Yasa'nın 3. maddesiyle getirilen "*hizmet aktinin... kadının evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde kendi arzusu ile sona erdirmesi ... halinde... kıdem tazminatı ödenir*" hükmünün uygulanmasıyla ilgilidir.

Gerçekten bu Yasa hükmüne göre, kadının evlendiğini ve evlendiği tarihten itibaren bir yıl içerisinde hizmet aktini sona erdirdiğini işverene bildirmesi halinde, işverenin kıdem tazminatını ödemesi gerekir. Bunun için başkaca bir şart gerekmez ve herhangi bir sebep bildirmeye de lüzum yoktur.

Ancak, bu hak mutlak değildir. MK'nin 2.maddesinde öngördüğü üzere, herkes haklarını kullanmakta ve bu borçlarını ifada hüsnüniyet kaidelerine riayetle mükelleftir.

Yine belirlemek gerekir ki bir hak, ilişkin bulunduğu Yasa hükmünün amacına uygun olarak kullanıldığı takdirde doğar. İyiniyetle kullanılmayan bir hak, yasanın amacına uygun olmayacağı için o konuda hakkın doğumundan da söz edilemez.

Burada Yasa'nın amacı, kocası tarafından çalışmasına izin verilmeyen ya da bütün mesaisini evine-ailesine hasretmek üzere hizmet aktini sona erdirmek isteyen kadına kıdem tazminatı vermektir. Bunun için de bir yıllık düşünme ve hazırlık süresi tanınmıştır.

Gerçi, bu sebeplerin gerçekleşmesi şartı Yasa'da açıklanmış değildir. Ancak açıklanmasına lüzum yoktur. Zira metnin içeriğinde-özünde bu anlam zaten vardır. Bu hakkın çalışan her kadına veya erkeğe verilmesinde, yeni evlenen kadına verilmiş olması, maddeyi başka şekilde yorumlama müsait değildir.

Şu halde, Yasa'nın amacını oluşturan bu sebepler olayda yoksa, yani kadın işçi evlenmesine rağmen bir işverenin işyerinde çalışmasını sürdüreceksen, kıdem tazminatını almaya hak kazanamayacaktır.

Olayda, davacı kadın bir bankada çalışmakta iken evlenmiş ve evlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hizmet aktini sona erdirdiğini işverene bildirmiş ise de, davalı savunmasında; davacının hemen, hatta yıllık ücretli iznini kullanmakta olduğu bir sırada aynı semtte bir başka banka şubesinde işe girerek hizmet aktiyle çalışmasını sürdürdüğünü bildirmiştir.

Gerçekten durum böyle ise, ortadan bir hakkın suistimali söz konusu olmak gerekir. Hem çalışmayı sürdürmek, hem de kıdem tazminatı almak yasanın amacıyla ve kıdem tazminatının niteliğiyle bağdaşmaz.

Bu tazminat, evlenen kadına ödenmesi gereken bir evlilik ikramiyesi değildir.

Bu itibarla davacının kısa bir süre sonra bir bankada çalışmaya başlayıp başlamadığının araştırılması yolundaki dairenin bozma kararına karşı direnme kararının bozulması gerektiği kanaatiyle, çoğunluk görüşünden ayrılıyoruz.

T.C. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas: 2008/1-347

Karar: 2008/390

Karar Tarihi: 14.05.2008

TAPU İPTALİ VE TESCİL DAVASI-EHİYETSİZLİK HUKUKSAL NEDENİNE DAYALI TAPU İPTALİ VE TESCİL İŞLEMİ ÇEKİŞMENİN ÇÖZÜM YERİNİN AİLE MAHKEMESİ OLDUĞU DAVANIN GÖREV YÖNÜNDEN REDDİ GEREĞİ

ÖZET: Dava, ehliyetsizlik hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil isteğine ilişkindir. Davacı vasisi, mahcur İ.nin davalı eşi ile boşanma davası sırasında yaptığı protokol ile çekişmeli bağımsız bölümünün 1/2 payını davalıya bıraktığını, daha sonra vekaletname vermek suretiyle taşınmazın davalıya satış yoluyla temlikini sağladığını, tüm bu işlemler sırasında İ'nin ehliyetsiz olduğunu ileri sürerek eldeki davayı açmıştır. Söz konusu anlatım içerisinde böyle bir çekişmenin çözüm yerinin aile mahkemesi olduğu tartışmasızdır. Hal böyle olunca; davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekir. (4787 S.K.m. 4)

Dava; Taraflar arasındaki <tapu iptali ve tescil> davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; İstanbul Asliye 6. Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 29.03.2006 gün ve 2002/524 E-2006/74 K. sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 28.09.2006 gün ve 2006/7522-2006/9609 sayılı ilamı ile;

(...Dava, ehliyetsizlik hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil isteğine ilişkindir.

Mahkemece, davanın kabulüne karar verilmiştir.

Dosya içeriğinden, toplanan delillerden mahcur İ.nin ehliyetsiz olduğu dönemde Ç.'ye verdiği vekaletname ile çekişme konusu 13 nolu bağımsız bölümün 1/2 payını 21.08.2000 tarihli akitle davalıya satış yoluyla temlik ettiği anlaşılmaktadır. Öte yandan, taraflar arasında Şişli 5. Asliye Hukuk Mahkemesince boşanmaya dair kararın yargılamanın yenilenmesi sonucunda aynı mahkemece 19.07.2000 tarih, 2000/883 Esas, 2000/839 karar sayılı kararı ile iptal edildiği ve anılan ilamın 29.12.2005'te kesinleştiği görülmektedir.

Davacı vasisi, mahcur İ.nin davalı eşi ile boşanma davası sırasında yaptığı protokol ile çekişmeli bağımsız bölümün 1/2 payını davalıya bıraktığını, daha sonra vekaletname vermek suretiyle taşınmazın davalıya satış yoluyla temlikini sağladığını, tüm bu işlemler sırasında İ.E.'nin ehliyetsiz olduğunu ileri sürerek eldeki davayı açmıştır.

Söz konusu anlatım içerisinde böyle bir çekişmenin çözüm yerinin 4787 sayılı yasanın 4.maddesi hükmü gereğince aile mahkemesi olduğu tartışmasızdır.

Hal böyle olunca; davanın görev yönünden reddine karar verilmesi gerekirken işin esası yönünden hüküm kurulmuş olması doğru değildir...) gerekçesiyle bozularak soyda yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği düşünüldü:

KARAR: Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenle ve özellikle; taraflar arasında boşanma davası sırasında yapılan protokole dayalı olarak yapılan temlikin geçersizliği ileri sürülmüş olmasına göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile, direnme kararının Özel Daire bozma kararında ve yukarıda gösterilen nedenlerden dolayı HUMK'un 429.maddesi gereğince BOZULMASINA, istek halinde temyiz peşin harcının geri verilmesine 14.05.2008 gününde yapılan ikinci görüşmede oy çokluğuyla karar verildi.

Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı

T.C. YARGITAY HUKUK GENEL KURULU

Esas No : 2010/8-231

Karar No: 2010/255

Karar Tarihi : 22/12/2009

Taraflar arasındaki “Katki payı alacağı” davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Aydın Aile Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 18.11.2008 gün ve 2006/1041 E.-2008/1165 K. sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 26.05.2009 gün ve 2009/1873 E., 2009/2621 K. sayılı ilamı ile : (...Davacı M. E. K. vekili, davalı adına kayıtlı 1463 ada 34 parseldeki 4 numaralı bağımsız bölümün alımındaki katkısı nedeniyle davalı eşinden katkı payı alacağı isteğinde bulunmuştur.

Davalı H.A. vekili, süresinde verdiği cevap dilekçesinde zamanaşımı defi’nde bulunmuştur. Mahkemece, davanın kabulüyle 16.202 YTL’nin yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya verilmesine karar verilmesi üzerine; hüküm, davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Taraflar 6.3.1987 tarihinde evlenmiş, 24.9.2002 tarihinde açılan dava sonucu boşanmalarına karar verilmiş, hüküm 30.06.2004 tarihinde kesinleşmiştir. Eşler sonucu boşanma davasının açıldığı tarihte mal rejimi sona ermiştir (TMK’nın 225/son). Taraflar arasında evlilik tarihinden 1.1.2002 tarihine kadar mal ayrılığı (TMK.m. 170), bir yıl içinde başka mal rejimini seçmediklerinden 24.9.2002 tarihine kadar ise edinilmiş mallara katılma rejimi geçerlidir. (4722 s.K. md. 10/1, 4721 s.K. TMK md. 202/1).

TMK’nun 178.maddesinde “evliliğin boşanma sebebiyle sona ermesinden doğan dava hakları boşanma hükmünün kesinleşmesinin üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.” Hükmüne yer verilmiştir. Somut olayda, boşanma kararı 30.06.2004 tarihinde kesinleşmiş görülmekte olan dava ise bir yıllık zamanaşımı süresi geçirildikten sonra 6.11.2006 tarihinde açılmıştır. Davalı vekili süresinde sunduğu cevap dilekçesinde zamanaşımı definde bulunmuştur. Davanın zamanaşımı süresinin geçmiş olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde esasa ilişkin kabul kararının verilmesi doğru görülmemiştir.) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

TEMYİZ EDEN: Davalı vekili

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temiz edildiği anlaşıldıktan sonra ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü: Dava; katkı payı alacağı istemine ilişkindir. Mahkemenin, davanın kabulüne dair verdiği karar, davalı vekilinin temyizi üzerine, Özel Daire’ce yukarıda yazılı gerekçeyle bozulmuş; Yerel Mahkemece, “Davanın Borçlar Kanununun 125.maddesinde öngörülen on (10) yıllık zamanaşımına tabi olduğu ve henüz zamanaşımı süresinin dolmadığı” gerekçesiyle direnme kararı verilmiştir. Hükümü temyize, davalı vekili getirmektedir.

Davaya konu edilen ve davalı adına tapuda kayıtlı gözükten 1463 ada 34 parseldeki 4 numaralı bağımsız bölümün 02.03.2000 tarihinde dava dışı üçüncü kişiden satış yoluyla edinildiği, uyuşmazlık konusu değildir. Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu’nun önüne gelen uyuşmazlık; 2000 yılında ortak hayatın devam ettiği dönemde alınan ve davalı (kadın) kadına tapuya tescili yapılan taşınmazın alımından yapıldığı ileri sürülen katkı payına ilişkin alacağın dava zamanaşımına süresinin ne olması gerektiği, burada varılacak sonuca, davanın yasal süresinde açılıp açılmadığı, noktalarında toplanmaktadır.

Öncelikle katkı payı alacağı ile ilgili genel bir açıklama yapılmasında yarar vardır. Bilindiği üzere, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (T.M.K.) 1.1.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. ***Bu tarihten önce 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi (T.K.M.) yürürlükte iken, taraflar; evlenme mukavelesiyle kanunda muayyen diğer usullerden birini kabul etmediklerine göre, aralarında yasal rejim olan mal ayrılığı geçerlidir.*** (T.K.M.m170) Taşınmaz, taraflar arasında bu rejim geçerli iken edinilmiştir. Mal ayrılığında; eşlerden her biri, kendi malları üzerinde tasarruf yetkisine ve intifa hakkına sahiptir ve mallarının idaresi kendisine aittir (T.K.M.m.186/1). Eşlerden her birinin mallarının geliri ve kendi kazançları yine kendilerine aittir. (T.K.M.m.189) 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nin 152’nci maddesi gereğince evin intihabı, karı ve çocukların münasip veçhile iâşesi kocaya aittir. 153’ncü madde gereğince de eve kadın bakar. Başka bir ifade ile 743 sayılı Türk Kanunu Medenisine göre; kadının eve bakması ve ev işlerini yapması yasal ödevidir. (Hukuk Genel Kurulu’nun 18.06.2008 gün ve 2008/2-432 E.-444 K. sayılı ilamı).

Yukarıda da denildiği üzere, koca mensup olduğu sosyal çevre bakımından, zorunlu ihtiyaçlarla birlikte, normal yaşayış düzeyini sağlamakla yükümlü olduğuna göre, kadının gelirinden bunları karşılamak üzere sarfi gereken giderlere Medeni Kanunu’nun 190.maddesi uyarınca münasip katılma payı dışında kalan kısmının kocanın mal varlığını arttırmada kullanıldığının kabulü gerekir. 190. maddenin 2.fıkrasında “karının bu suretle iştiraki kocanın hiç bir vakitte iade ve tazmin mükellefiyetini icap etmez” yolundaki hükmü de, hiç kuşkusuz kadının katılma zorunda bulunduğu masraflar için uygulamak gerekir. Bunun aksinin

kabulü **kadının, kocanın mal varlığını arttırmaya ya da katılma zorunluluğu sonucu doğurur ki, bu fiilen kocanın yasal yükümlülüklerine ters düşeceği gibi hakkaniyet ve adalete de aykırı olur.** Davalının mal varlığındaki artışın niteliği de göz önünde tutulduğunda davacının hibe (bağışlama) amacıyla hareket ettiğinden de söz edilemez (HGK'nın 01.02.1985 gün ve E:2/176, K:57 sayılı ilamı).

743 Sayılı Kanun'da, eşlerden birinin edindiği mala, diğer eş katkı yapmış ise, sağladığı bu katkı karşılığını isteyebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmaktadır. **Ancak Yargıtay kararları ile; katkırı sağlayan eşi, diğerinden katkırı karşılığı genel hükümlere göre bir tazminat (veya alacak) talep edileceği kabul edilmiştir** (HGK'nın 01.02.1985 gün ve E:2/176, K:57; 28.09.1994 gün ve 1994/2-47 E.-564 k.; 18.09.1996 gün ve 1996/2-498 E.-595 K.; 03.02.1999 gün ve 1999/2-56 E.-40 K.; 07-06/2000 gün ve 2000/2-959 E.-972 K.; 18.06.2008 gün ve 2008/2-432 E.-444 K. sayılı ilamları). Öğretide ise, eşlerin aile birliğinin gerektirdiği münasip katkı dışında kalan maddi destek nedeniyle, katkı sağlayan eşin diğer eşe karşı bir alacak hakkına (katkı tazminatına) sahip olduğu ileri sürülmüştür (Acabey, M. Beşir: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir 1998, s.56; Özuğur, A, İhsan:Mal Rejimleri, Ankara 2007, s.147; Zeytin, Zafer; Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Ankara 2008, s.139; Gümüş, M. Alper; Teori ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, İstanbul 2008, s.324; Gençcan, Ö. Uğur: Mal Rejimleri Hukuku Ankara 2007, s.473; Dural, M./Öğüz, T./Gümüş, A.: Türk Özel Hukuku (Aile Hukuku), Cilt III, İstanbul 2005, s.417.). Alman Federal Mahkemesi de, mal ayrılığı rejiminde eşler arasında bir paylaşımı olanaklı kılmak için, (aile hukuku dışındaki) genel hükümlere başvurduğu görülmektedir. Bununla, mal ayrılığı rejiminin, evlilik sona erdiğinde eşler arasında bir paylaşım yer vermemesinin adaletsizliği ve bunun ihtiyaçları karşılamadaki yetersizliği karşısında, verdiği kararlarla, genel kuralları zorlayarak eşler arasında bir paylaşım gerçekleştirmeye çalışmıştır (Acarbey, M. Beşir: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi, İzmir 1998, s.68, 71). Gerçekten, karı-kocanın kendilerine daha iyi bir gelecek hazırlama düşüncesi ile, aralarında akdi bir ilişki kurdukları her türlü duraksamadan uzaktır. Katkı yapılan malın edinme nedeninin temelinde de, bu düşünce yatmaktadır. Katkırı sağlayan eşin, diğer eşe bu maddi desteği, bağışlama olarak kabul etmek de, mümkün değildir. Diğer taraftan, katkıyı olan eşin, aldığı para olarak iade edeceği düşüncesinde olduğu da, ileri sürülemez. Eşler arasındaki bu ilişkinin temelinde kocanın (veya kadının) taşınmazdan katkırı oranında yararlanacağı esası bulunmaktadır. Bu akdi ilişki bir süre sınırlamasına tabi tutulmadığı gibi, evlilik birliğinin devamı süresince varlığını koruyacağı aşikardır. Buraya kadar yapılan açıklamaların zamanaşımı süresine etkisi de irdelenmelidir: Özel hukukta teknik bir kavram olan zamanaşımı bir hakkın kazanılmasında veya kaybedilmesinde yasanın kabul etmiş olduğu sürenin tükenmesi anlamına gelmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanunu'nun (B.K.) 125-140'ncü maddeleri arasında dü-

zenlenen zamanaşımı, hakkın ileri sürülmesini engelleyici nitelikte olup, alacak hakkı alacaklı tarafından, yasanın öngördüğü süre ve koşullar içinde talep edilmediğinde etkin bir hukuki himayeden, başka bir deyişle, dava yoluyla elde edilebilme olanağından yoksun bırakılmaktadır. Zamanaşımına uğrayan alacağın tahsili hususunda Devlet kendi gücünü kullanmaktan vazgeçmekte, böylece söz konusu alacağın ödenip ödenmemesi keyfiyatı borçlunun iradesine bırakılmaktadır. Şu halde zamanaşımına uğrayan alacak ortadan kalkmamakla beraber, artık doğal bir borç (Obligatio naturalis) haline gelmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, alacağın salt zamanaşımına uğramış olması, onun eksik bir borca dönüşmesi için yeterli değildir; bunun için borçlunun, kendisine karşı açılmış olan alacak davasında alacaklıya yönelik bir def'ide bulunması gerekir (Tutumlu, M.Akif: Türk Borçlar Hukukunda Zamanaşımı ve Uygulaması, Ankara 2007-27-28; Reisoğlu, Safa: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1998, s.334 vd.; Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: Medeni Usul Hukuku, Ankara 1995, s.304 vd.; Üstüdeğ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul 1997, s.254 vd.; Alangoya/Yıldırım/Deren-Yıldırım: Medeni Usul Hukuku, İstanbul 2009, s.254 vd.; Pekcanitez/Atalay/Özekes: Medeni Usul Hukuku, Ankara 2009, s.323; Ayrıca bakınız: H.G.K.'nın 3.12.2003 gün ve 2003/4-658 E.-727 K.; 3.5.2006 gün ve 2006/4-232 E.-269 K. sayılı ilhyamları).

BK'nın 125.maddesindeki "bu kanunda başka suretle bir hüküm mevcut olmadığı takdirde, her dava on senelik müruru zamana tabidir" hükmündeki (her dava) sözcüklerini "bütün alacaklar" şeklinde anlamak gerekir (Zeytin, Zafer: a. g. e., s.265; Tutumlu, M. Akif: a. g. e., s.36). B.K.'nın 125'inci maddesi; sözleşme veya kanuni borç ilişkisi nitelendirmesine dayanan bir ayırımı gitmemiş, sadece kanunda başka bir düzenleme yoksa diyerek tüm borç kaynaklarından doğan alacaklar için, özel düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla genel bir zamanaşımı süresi öngörmüştür (Zeytin, Zafer: a. g. e., s.266; Tutumlu, M. Akif: a. g. e., s.42).

Diğer taraftan, eşler arasındaki borç ilişkilerinin dava ya da takip yoluyla çözümlenmesinin, evlilikte bulunması gereken karşılıklı güven, saygı ve sevgi duygularını olumsuz yönde etkileyebileceğini düşünen Yasa koyucu, evlilik süresince eşlerin birbirlerindeki alacakları hakkında zamanaşımının işlemeyeceğini kabul etmiştir. (Tutumlu, M. Akif: a. g. e., s.333).

Yasa koyucu, bu amacın gerçekleştirilmesine yönelik olarak, B.K.'nın "Müruru zamanın cereyanına mani olan ve müruru zamanı tatil eden sebepler" başlığı altında 132. Maddenin 1.fıkrasının 3.bendinde aynen; "Nikah devam ettiği müddetçe karı kocadan birinin, diğeri zimmetinde olan alacakları hakkında" demek suretiyle, evlilik süresince zamanaşımın işlemeyeceğini, işlemeye başlamış ise, duracağını yasal teminat altına almıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; Taraflar 6.3.1987 tarihinde evlenmiş, 24.9.2002 tarihinde açılan dava sonucu bo-

şanmalarında karar verilmiş, hüküm ise 30.6.2004 tarihinde kesinleşmiştir.

Davalı (kadın) adına tapuda tescilli yapılan ve ortak hayatın devam ettiği dönemde (02.03.2000 tarihinde), satın alınan taşınmaza katkı sağlandığı ileri sürüldüğüne göre, iddia olunan hak, katkı payı alacağıdır.

Yukarıda belirtildiği üzere, bu alacak, eşler arasında B.K.'nun genel hükümlerine tabi akdi ilişkiye dayanır. Bu akdi ilişki nedeniyle, B.K.'nun 125.maddesine göre, aksine düzenleme bulunmayan hallerde, her dava (bütün alacaklar) on (10) senelik dava zamanaşımı süresine tabidir.

Söz konusu katkı payı alacağı bakımından, katkı sağlandığı ileri sürülen taşınmazın satın alındığı 02.03.2000 tarihi ile boşanma kararının kesinleştiği 30.06.2004 tarihi arasında, yani evlilik süresince, B.K.'nun 132.maddenin 1.fıkrası 3.bendine göre, zamanaşımı süresi işlemeye başlamayacaktır.

Dolayısıyla, boşanma kararının kesinleştiği 30.06.2004 tarihinden itibaren on(10) senelik zamanaşımı süresi işlemeye başlayacağına göre, eldeki davanın ise 06.11.2006 tarihinde açıldığı gözetildiğinde, katkı payına ilişkin alacak davasının yasal süresince açıldığının kabulü gerekir.

O halde, Özel Dairenin davacının katkı payı alacağına ilişkin davasının bir (1) senelik zamanaşımı süresine tabi olduğu yönündeki bozma kararına, yerel mahkemece "davanın B.K.'nun 125.maddesinde öngörülen on(10) yıllık dava zamanaşımı süresine tabi olduğu" şeklindeki gerekçe ile direnilmesi yerindedir.

Ne var ki, Özel Dairece işin esasına yönelik temyiz itirazları bozma nedenine göre incelenmiş olup, dosyanın temyiz itirazlarının incelenmesi için Özel Daireye gönderilmesi gerekir.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle, direnme uygun bulunduğundan işin esasına yönelik davalı vekilinin temyiz itirazlarının incelenmesi için dosyanın 8. HUKUK DAİRESİ'NE gönderilmesine, 05.05.2010 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C. YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

Esas: 2002/1350

Karar: 2002/1781

Karar Tarihi: 11.02.2002

ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜ GAYRİMENKULÜN TESCİLİ

ÖZET: *Taraflarca kabul edilen anlaşmalı boşanma protokolünde davacı adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşılan, apartmanın 1/2'sinin davalı adına tescili de vardır. Mahkemece tapu kaydı celp edilip anlaşmaya uygun olarak gayrimenkul davacı adına kayıtlı ise 1/2 hissesinin iptali ile davalı kadın adına tesciline de karar verilerek boşanmaya hükmedilmesi gerekir.*

(4721 S. K. m.166/3) (743 S. K. m.134/3)

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonucunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Taraflar boşanma konusunda anlaşmışlar ve 31.10.2001 tarihli oturumda Medeni Kanununun 134/3 maddesine uygun beyanda bulunmuşlardır.

Ancak tarafların beyanlarında, davacı adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşılan, Koçaeli Merkez Körfez Mahallesi 1152 ada 64 parselde kayıtlı apartmanın 1/2 'sinin Davalı adına tescili de vardır.

Mahkemece tapu kaydı celp edilip anlaşmaya uygun olarak gayrimenkul davacı adına kayıtlı ise 1/2 hissesinin iptali ile davalı kadın adına tesciline de karar verilerek boşanmaya hükmedilmesi gerekirken kararda yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda gösterilen sebeple BOZULMASINA temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, oybirliği ile karar verildi. 11.02.2002 (Pzt.)

Kaynak: Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı

T.C. YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

Esas: 2009/170

Karar: 2009/9411

Karar Tarihi : 14.4.2008

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm temyiz edilmekle evrak okunup gereği görüülüp düşünöldü.

..... "telefonla hakaret tehdit" edildiğine dair şikayeti üzerine Ödemiş Cumhuriyet Başsavcılığı, 8.4.2008 tarihinde; şüpheli hakkında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Yasanın 1.maddesinde yazılı tedbirlere hükmedilmesini talep etmiştir. Ödemiş 2.Asliye Hukuk Mahkemesi, Aile Mahkemesi sıfatıyla 14.4.2008 tarihinde eşi karşı 1 ay süreyle şiddete yönelik davranışlarda bulunmamasına, evden uzaklaştırılmasına, eşine aylık 125 TL tedbir nafakası ödemesine karar vermiş, bu karar davalı tarafından temyiz edilmiştir.

4320 sayılı Kanun, aile içi şiddeti durdurma, özellikle kadını ve çocuğu koruma amacıyla çıkartılmıştır. Aile Mahkemesi tarafında, bu kanun uyarınca verilen kararların kısa süreli, geçici tedbir niteliği de göz önünde bulundurularak temyiz ve itiraz yolunun kapalı olduğu yerleşmiş Yargıtay uygulamasıyla sabittir. Ancak, temyiz yolu kapalı olan kararlar; bu yasanın uygulanabileceği kişiler, resmi olarak evlilik birliği devam edenler hakkındaki kararlardır. Somut olayda; tarafların 14.11.2007 tarihinde boşandıkları dosyadaki nüfus kaydından anlaşılmaktadır. Boşanan kişiler hakkında 4320 sayılı Kanuna göre tedbire hükmedilemez. Bu nedenle karar Yasanın açık olarak ihlali niteliğinde bulunduğundan, bozulması gerekmiştir. (HUMK. md. 439/2)

SONUÇ : Temyiz olunan kararın yukarıda açıklanan sebeple bozulmasına, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, iş bu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 12.05.2009 (Salı)

T.C. YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

Esas No:

Karar No:

Karar Tarihi : 9.9.2008

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm duruşmalı olarak temyiz edilmiş ise de; tanıma ve tenfize ilişkin verilen kararların Yargıtay'da duruşmalı inceleneceğine ilişkin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 438.maddesinde hüküm bulunmadığından duruşma isteğinin reddine evrak üzerinde inceleme yapılmasına karar verildi. Evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü:

Davalı kadının 31.01.2006 tarihinden sonra yurt dışına çıkmadığı ve Türkiye'de ikamet ettiği dosya içindeki bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır. Davacı kocanın Belçika Mahkemesi'nde 16.10.2006 tarihinde açtığı davada, davalı kadının adresini Belçika göstererek gıyabında boşanma kararı alıp bu kararı yine Belçika'da 30.01.2007 tarihinde kesinleştirmesi, davalı kadının savunma hakkını kısıtlaması sonucunu doğurduğundan açıkça kamu düzenine aykırıdır. (MUHUK.m.54) Ayrıca davalının Türkiye'deki ikametgahını bilen kocanın Belçika'da ayrı bir adres göstererek, boşanmayı sağlamış olması Medeni Kanunun 2.maddesindeki dürüstlük kuralları ile de bağdaşmaz. Açıklanan nedenlerle davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi bozmayı gerektirmiştir.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda açıklanan nedenlerle BOZULMASINA, bozma nedenine göre değer hususların incelenmesine yer olmadığına, temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, iş bu kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere oybirliğiyle karar verildi. 25.06.2009 per.

T.C. YARGITAY

3. HUKUK DAİRESİ

Esas No : 2005/7997

Karar No: 2005/8108

Karar Tarihi: 18.7.2005

• İŞTİRAK NAFKASININ TAHSİLİ

GÖREVLİ MAHKEME

ÖZET: Dava konusu borç, aile hukukundan doğduğuna göre itirazın iptali iste-miyle açılan davada aile mahkemesi görevlidir.

DAVA: Dava dilekçesinde 1.720.000.000.- Lira nafaka alacağının faizi ile birlik-te tahsili için yapılan takibe itirazın iptali ile %40 tazminatın faiz ve masraflarla birlikte davalı taraftan tahsili istenilmiştir. Mahkemece davanın değerine göre görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olduğu gerekçesi ile dava dilek-çesinin görev yönünden reddi cihetine gidilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Temyiz isteminin süresi içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün ka-ğıtlar okunup gereği düşünüldü:

KARAR: Davada; ödenmeyen iştirak nafakası alacağının faizi ile birlikte tahsili için yapılan takibe itirazın iptali ile %40 tazminatın hüküm altına alınması talep ve dava edilmiş, mahkemece 4787 Sayılı Yasa ile kurulan aile mahkemelerinin ihtisas mahkemeleri olup, takip hukukuna ilişkin ve kendine özgü kuralları olan itirazın iptali davalarında, alacak nafakaya ilişkin olsa dahi genel mahkemelerin görevli olduğu gerekçesi ile, dava dilekçesinin görev nedeni ile reddi cihetine gidilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. Maddesi uyarınca 4722 sayılı Türk Medeni Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanun kapsamındaki aile hukukundan (2. Kitabı) doğan dava ve işler aile mahkemesinde görülür.

İİK'nın 67. Maddesi uyarınca açılan itirazın iptali davası genel hükümlere tabi-dir. İcra ve İflas Kanununda göreve ilişkin özel bir hüküm öngörülmemiştir.

Davada; borcun TMK'nun 182/2, 327 ve devamı maddelerinden kaynaklandı-ğı ve dolayısıyla "Aile Hukukuna" ilişkin bulunduğu anlaşılmaktadır. Borç, Aile Hukukundan (nafaka yükümlülüğünden) doğduğuna göre; açılan bu davanın 4787 Sayılı Yasanın 4. Maddesi gereğince, aile mahkemesinde bakılması ge-rekmektedir.

SONUÇ: Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK'nun 428. Maddesi gereğince BOZULMASINA ve peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 18.07.2005 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T.C. YARGITAY 6. HUKUK DAİRESİ

Esas: 2010/6059

Karar: 2010/12297

ZİYNET EŞYALARI

Mahalli mahkemesinden verilmiş bulunan yukarıda tarih ve numarası yazılı alacak davasına dair karar davacı tarafından süresi içinde temyiz edilmiş olmakla dosyadaki bütün kağıtlar okunup gereği görüştülüp düşünöldü.

Dava, ziynet eşyalarının aynen iadesi, olmadığı takdirde bedelinin tahsili istemine ilişkindir.

Mahkemece, davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Davacı vekili, düğünde müvekkiline takılan ziynet eşyaları ve bir miktar paranın müvekkiline verilmediğini, bu altın ve paralar ile davalıya abisi adına kayıtlı araba alındığını belirterek takıların aynen iadesini, mümkün olmadığı takdirde karşılığı olan 28.535 TL'nin tahsilini talep etmiştir.

Davalı vekili, tarafların ailesi ve yakınlarının ekonomik durumlarının belirtilen miktarda takı takılmasına elverişli olmadığını, bununla birlikte takılan altın ve ziynet eşyalarının tarafların ortak rızası ile düğünden hemen sonra satılarak müşterek hane için alınan beyaz eşya ve mobilya için ödendiğini açıklamış ve davanın reddini savunmuştur.

Mahkemece ispat yükünün davacıya ait olduğu, ziynet eşyalarının rızası dışında elinden çıktığının davacı tarafından kanıtlanamadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmiştir.

Kural olarak, evlilik sırasında kadına takılan ziynet eşyaları kim tarafından alınmış olursa olsun kadına bağışlanmış sayılır.

Dava konusu kadına ait altınlar koca tarafından bozdurulup değişik amaçlarla kullanılmış olabilir.

Çeşitli sebeplerle (evin ihtiyaçları, düğün borçları, balayı vs.) koca tarafından bozdurulan bu altınların karşılığının hibe edilmediği müddetçe kadına iadesi zorunludur. Ziynet eşyalarının iade edilmemek üzere kocaya verildiğinin, kadının isteği ve onayı ile ziynet eşyalarının bozdurulup ev ihtiyaçları için harcandığının davalı yanca kanıtlanması halinde koca ziynet eşyalarını iadedden kurtulur.

Olayımızda davacıya ait olduğu anlaşılan ziynetlerin evliliğin devamı sırasında bozdurulduğu ve evin ortak giderlerine harcandığı davalı tarafından kabul edilmektedir. Bu durumda ispat yükü davalıda olup, kadının kendi rızası ile bir takım ziynet eşyalarını verdiği davalı tarafından kanıtlanamamıştır.

Ancak davacı tarafından kanıtlanan ziynet eşyaları yönünden davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe işe reddine karar verilmesi doğru değildir.

Hüküm bu nedenle bozulmalıdır.

SONUÇ: Yukarıda açıklanan nedenlerle temiz itirazlarının kabulü ile HUMK. nun 428. Maddesi uyarınca hükmün BOZULMASINA, istek halinde peşin alınan temyiz harcının temyiz edene iadesine, 09.11.2010 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T.C. YARGITAY 2. HUKUK DAİRESİ

E. 2006/6904

K. 2006/14059

Karar Tarihi : 16.10.2006

BOŞANMA DAVASI

ÖZET: 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 166/3.maddesine göre, evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır.

DAVA: Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen hükmün kanun yararına bozulması Adalet Bakanlığının yazısı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından istenilmekle evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü:

KARAR: Davacı S.O.'nun 10/9/2003 tarihinde davalı M.O'nun aleyhine açtığı boşanma davasının, tarafların boşanma konusunda anlaşmalarına dair beyanları doğrultusunda kabul edildiği ve hükmün temyiz edilmeksizin kesinleştiği anlaşılmaktadır.

Türk Medeni Kanunu'nun 166/3 maddesi ile "Evlilik en az bir yıl sürmüş ise, eşlerin birlikte başvurması ya da bir eşin diğerinin davasını kabul etmesi halinde evlilik birliği temelinden sarsılmış sayılır" hükmü getirilmiştir.

Dosyadaki nüfus kaydından tarafların 30/10/2002 tarihinde evlendikleri ve davanın açıldığı tarihte henüz bir yıllık sürenin dolmadığı anlaşılmıştır.

Mahkemece, tarafların gösterdikleri delillerin toplanarak, Medeni Kanunu'nun 166/1-2.maddesindeki şartların oluşup oluşmadığı araştırılıp sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, Medeni Kanun'un 166/3.maddesinde öngörülen bir ilik süre şartı gerçekleşmeden tarafların kabulüne dayanarak boşanmaya karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ: Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 427/6.maddesine dayalı kanun yararına bozma isteğinin açıklanan sebeple kabulü ile hükmün sonuca etkili olmamak üzere BOZULMASINA, 16.01.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

T.C. YARGITAY 7. CEZA DAİRESİ

Esas No : 2006/3351

Karar No : 2009/4849

Karar Tarih : 06/04/2005

Yerel mahkemece verilen hüküm temyiz edilmekle; başvurunun nitelik, ceza türü, süresi ve suç tarihine göre dosya okunduktan sonra **Türk Milleti** adına gereği görüşülüp düşünüldü;

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 2.maddesinde, anılan Kanunun 1.maddesinde belirtilen şekilde eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinde birinin aile içi şiddete maruz kalması üzerine Aile Mahkemesi Hakiminin belli süreyle maddede sayılan tedbirlere hükmetmesinden sonra belirlenen sürede koruma kararına aykırı davranma suçuna engel değildir.

Koruma kararının tarafları veya kararın niteliği 4320 sayılı Kanunun 1.maddesi kapsamında değilse 2.maddedeki suç oluşmayacaktır. Konumuz açısından öncelikle tartışılması gereken husus; aynı çatı altında müşterek çocuk ve mağdurun babası ile sürekli birlikte yaşayan nikahsız eş hakkında da bu kanun kapsamında koruma kararı verilip verilemeyeceğidir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununda “aile” tanımlanmamış ve aile fertlerinin kimlerden oluştuğuna dair bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Aynı şekilde 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda da açıklayıcı bir tanım bulunmamaktadır. 4320 sayılı kanun ve gerekçesinde ise kanunun nikahsız beraberlikleri de kapsadığına dair bir açıklamaya rastlanmamaktadır. Bu durumda Anayasa kurallarına ve milletlerarası antlaşma hükümlerine bakılmasında zorunluluk bulunmamaktadır.

Anayasamızın 20.maddesine göre “herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.” “Ailenin Korunması” başlıklı 41. Maddesine göre de “Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devler, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.”

Bilindiği gibi “İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Koruma Sözleşmesi” (İHAS); 19.03.1954 günlü Resmi Gazete’de yayınlanan 10.03.1954 tarih ve 6366 sayılı kanunla onaylanmış olup, 1982 Anayasası’nın 90/5.maddesinde yazılı “Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (ek cümle:7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır.” Biçimindeki kural gereği, iç hukukumuzun uyulması zorunlu bir parçası haline gelmiştir.

Sözleşmenin “Özel hayatın ve aile hayatının korunması” başlıklı 8.maddesinin 1.fikrasına göre “herkes özel hayatına, aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.”

AİHM kararlarına göre bu hak, devletleri, “negatif” yükümlülüğün yanında “pozitif” yükümlülüklerle de zorlamaktadır. İşte 4320 sayılı kanun, bu işlevi yerine getirme amacına yönelik olarak aile içi şiddeti de aile hayatına saldırı kabul edip yaptırıma bağlayarak koruma altına almaktadır. Kanunun TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında Anayasanın 41.maddesi ve imza attığımız Uluslar arası sözleşmeler açısından da bu kanun tasarısının kabul edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

“Aile hayatı” kavramı AİHM’nin bir çok kararında ele alınarak tanımlanmış ve unsurları gösterilmiştir. Buna göre Marckx-Belçika davası kararında (13 Haziran 1979) 8.maddenin uygulanması açısından ailenin “meşru” veya “tabii” olmasına bakılarak ayırım yapılmaması gerektiğine dikkat çekilerek 8.maddenin “meşru” veya “tabii” aile arasında bir ayırım yapmadığını, böyle bir ayırımın, İHAS’deki hak ve özgürlüklerin kullanılmasında “doğum” bakımından ayrımcılık yapılmasını yasaklayan 14.maddenin de desteklediği gibi “herkes” kelimesine uygun olmadığını, Elsholz-Almanya davası kararında (13 Temmuz 2000) ise, aile kavramının evliliğe dayalı ilişkilerde sınırlı olmadığı ve tarafların evlilik olmadan bir arada oturduğu fiili “aile” bağlarını da kapsayabildiğini (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler, Gilles Dutertre, Avrupa Konseyi Yayınları, Eylül 2007, s. 314-315), Johnston İrlanda davası kararında (18 Aralık 1986), çocuklarıyla beraber yaşayan evli olmayan çiftlerin normalde aile hayatı yaşadığını söz konusu ilişkinin istikrarlı olma özelliğinden ve diğer yönleriyle evliliğe dayalı bir aileden ayırt edilememesinden dolayı kabul etmiştir. (Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı, AiHS’nin 8.Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Klavuz, İnsan Hakları El Kitapları No:1, Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Eylül 2007, s.15)

Bu durum karşısında, 4320 sayılı Kanun’un yalnızca nikah bağına dayalı aileleri koruduğunun kabulü, anılan sözleşmeye de aykırılık oluşturacaktır.

Bu açıklamalar ve iç hukukumuzun bir parçası olan İHAS’nin 8.maddesi ile AİHM’nin bu maddeye getirdiği yorumlar ve “Kadınlara Yönelik Her Türü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme” karşısında somut olaya gelindiğinde;

Dosya kapsamına göre sanık M.D.’nin nikahsız olarak mağdure ile evlenip aynı çatı altında birlikte yaşadıkları ve bir çocuklarının da olduğu anlaşılmaktadır. Bir başka ifadeyle hukuken evli görünmeseler de fiilen normal bir evliliğe dayalı ve bütün yönleriyle aileden ayırt edilemez şekilde, istikrarlı bir aile hayatı yaşadıkları görülmektedir. Bu durumda İHAS’nin 8.maddesi ve AİHM’nin yerleşmiş kararlarına göre taraflar arasında korunmaya değer bir aile hayatı olduğunda kuşku bulunmamaktadır.

Sanık Aynı çatı altında nikahsız olarak birlikte yaşadığı eşine karşı tehdit ve şiddet içeren eylemleri nedeniyle mahkemece 2.9.2004 ve 2004/8 D. İş sayılı Kararla 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanununun 1/a maddesi gereği 4 ay süreyle şiddet ve korkuya dayalı davranışlarda bulunmaması yönünde yüzüne karşı tedbir kararı verilmiş, 22.12.2004 tarihinde tekrar eşine etkili eylemde bulunması sonucu koruma kararına aykırı davranmaktan hakkında 4320 sayılı Kanununun 2.maddesi uyarınca kamu davası açılmıştır.

Açıklanan nedenlerle hukuka ve yasaya uygun olduğu görülen tedbir kararına karşı, darp etmek şeklinde ortaya çıkan eylemin, mağdur ve tanık beyanına, doktor raporuna, sanığın tevilli savunmasına göre atılı suç oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde beraat kararı verilmesi,

Yasaya aykırı, yerel Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmemiş olduğundan hükmün 5320 sayılı yasanın 8/1.maddesi gereğince yürürlükte bulunan 1412 sayılı CMUK.nun 321.maddesi uyarınca BOZULMASINA, 7.4.2009 gününde bozma yönünden oybirliğiyle gerekçe yönünden oyçokluğuyla karar verildi.

DEĞİŞİK GEREKÇE

Sayın çoğunluğun gerekçesine katılmıyorum. Zira bu gerekçenin kabulü halinde metres hayatı yaşayan bir kadın, birlikte yaşadığı eve erkeğin gelmemesi için 4320 sayılı yasaya göre tedbir isteyebilecek veya tersi bir durum olabilecektir. Yine miras hukukumuz gayri meşru eşe bir hak tanımadığı halde insan hakları sözleşmesini daha geniş yorumlayarak miras hukukunun dışında bir uygulamaya sebebiyet verebiliriz.

Anayasanın 90.maddesi milletlerarası sözleşmelere bir üstünlük tanımaktadır, insan hakları mahkemesi kararlarına değil aksi halde insan hakları mahkemesinin Türkiye'yi tazminata mahkum ettiği tüm davalar yeniden görüşülüp o yönde bir karar vermek zorunluluğu olurdu.

Yine bu görüşün kabulü halinde devrim kanunlarının tasvip etmediği resmi nikahsız evliliklere prim vermiş oluruz. Nitekim anayasanın 174/1.fıkrasına göre Anayasanın hiçbir hükmü inkılap kanunlarının, Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte yürürlükte bulunan hükümleri Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılabilir ve yorumlanamaz. 4.fıkra da resmi nikah inkılap kanunları içinde sayılmış ve bu madde diğer anayasa hükümlerinin üstünde bir düzenleme olarak yer almıştır.

Yukarıda izah edilen nedenlerle sanık hakkında 4320 sayılı yasaya göre mahkemece verilen karara muhalefet nedeniyle dava açılmış olup mahkemece kararı yanlış da olsa verilen tedbir kararına uyma zorunluluğu nedeniyle suçun sübutu halinde mahkumiyet kararı verilmesi gerektiğinden hükmün bozulması kararına değişik gerekçe ile katılmıyorum.

T.C. BAKIRKÖY
6.AİLE MAHKEMESİ
ARA KARAR

ESAS NO : 2011

Davacı vekili tarafından 26/10/2011 havale tarihli MK 169. Maddesi gereğince müvekkilin oturduğu Bakırköy İstanbul adresinde bulunan evde müvekkilimin barınmasına karar verilmesi talep olunmakla dosya kapsamı incelendi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

1- Davacı vekili talebinin kabulü ile MK 169. Maddesi gereğince davacının oturduğu "Şenlikköy mahallesi, Yeşilköy caddesi Bakırköy İstanbul" adresinde bulunan konutun davacı adına TAHSİSİNE,

2- Ara kararın tarafların tebliğine, gerekli masrafların davalıdan tahsiline,,

Dosya üzerinden yapılan inceleme sonunda tarafların yokluğunda karar verildi.

T.C. YARGITAY 2.HUKUK DAİRESİ

Esas: 2002/1350

Karar: 2002/1781

Karar Tarihi: 11.02.2002

ANLAŞMALI BOŞANMA PROTOKOLÜ GAYRİMENKULÜN TESCİLİ

ÖZET: Taraflarca kabul edilen anlaşmalı boşanma protokolünde davacı adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşılan, apartmanın 1/2'sinin davalı adına tescili de vardır. Mahkemece tapu kaydı celp edilip anlaşmaya uygun olarak gayrimenkul davacı adına kayıtlı ise 1/2 hissesinin iptali ile davalı kadın adına tesciline de karar verilerek boşanmaya hükmedilmesi gerekir.

(4721 S. K. m. 166/3) (743 S. K. m. 134/3)

Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen ve yukarıda tarih numarası gösterilen hüküm temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü.

Taraflar boşanma konusunda anlaşmışlar ve 31.10.2001 tarihli oturumda Medeni Kanununun 134/3 maddesine uygun beyanda bulunmuşlardır.

Ancak tarafların beyanlarında, davacı adına tapuda kayıtlı olduğu anlaşılan, Kocaeli Merkez Körfez Mahallesi ada ... parselde kayıtlı apartmanın 1/2'sinin Davalı adına tescili de vardır.

Mahkemece tapu kaydı celp edilip anlaşmaya uygun olarak gayrimenkul davacı adına kayıtlı ise 1/2 hissesinin iptali ile davalı kadın adına tesciline de karar verilerek boşanmaya hükmedilmesi gerekirken kararda yazılı şekilde hüküm tesisini doğru görülmemiştir.

SONUÇ: Temyiz edilen hükmün yukarıda gösterilen sebeple BOZULMASINA temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, oybirliği ile karar verildi. 11.02.2002 (Pzt.)

Kaynak: Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı

ADLİ YARDIM BÜROSU BAŞVURU FORMU

Bir avukatın hukuki yardımına ihtiyacım bulunmaktadır. Avukat atayacak ekonomik gücüm olmadığından, Baronuz Adli Yardım Bürosu'nca hukuki sorunumda beni temsil edecek bir avukat görevlendirmenizi saygılarımla arz ederim.

ADI SOYADI :

ADRES :

...../...../.....

TEL. (ev):..... (iş):..... (GSM):

TALEBE ESAS OLAYIN ÖZETİ :

.....

.....

.....

.....

DAVA KONUSU / TALEP KONUSU :

.....

DAVADAKİ KONUMU :

DAVACI: DAVALI: BORÇLU: ALACAKLI: İDARİ BAŞVURUCU:

HUKUKİ SORUNDA KARŞI TARAFIN İKAMETGAHI:

.....İL:..... İLÇE:.....

YETKİLİ ve GÖREVLİ YARGI / KURUM YERİ :

.....

AÇILMIŞ DAVA VARSA MAHKEMESİ – DOSYA NOSU – DURUŞMA TARİHİ ve

SAATİ:

.....

YARGILAMA GİDERLERİNİ KARŞILAYIP / KARŞILAYAMAYACAĞI

I. TÜM YARGILAMA GİDERLERİNİ KARŞILAYACAĞIM

II. YARGILAMA GİDERLERİNİ KARŞILAYAMAM.

(ANCAK GEREKTİĞİNDE VEKALETNAME İÇİN NOTER GİDERİ ile DAVANIN MAKTU HARÇ ve MASRAFLARINI ÖDEYECEĞİM)

(BAŞVURUCUNUN
İMZASI)

(Okur-yazar değilse parmak izi + tanık isim ve imzası)

BAŞVURUCUNUN EKONOMİK DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİLER

1. Oturduğu ev (kira, aile bireylerine ait, kendisine ait)? (kira ise aylık kira bedeli nedir?
 2. Kiracı değil ise evin durumu (Daire, müstakil) (tapulu / tapusuz –kimin adına kayıtlı- / lojman / sosyal konut / gecekondü / baraka)
 3. Bakmakla / geçindirmekle yükümlü olduğu kişiler ? (Çocuk Sayısı?)
 4. Çalışıyorsa ne kadar maaşı var?, Bir sosyal güvencesi var mı? / (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı, Özel Sig.)
 5. Ücret dışında geliri var mı? Varsa neler, miktarları? (kira, faiz, tahvil, hazine bonusu vs.)
 6. Çalışmıyorsa geçimini nasıl sağlıyor? Destek aldığı bir kurum ya da kişi var mı? (aile / akraba desteği veya sosyal yardım kurumlarından alınan yardımlar) / Miktarı?
 7. Kendisine, eş ya da çocuklarına ait bir taşınmaz (arsa, ev, vs.) var mı? (İstanbul ya da dışında) / varsa bulunduğu yer ve taşınmazın değeri?
 8. Banka/(lar)da açılmış hesabı var mı? (Vadeli, Vadesiz tasarruf, vs.) / varsa hangi banka/(lar)da, şubesi, miktarı?
 9. Üzerine kayıtlı araç var mı? Varsa aracın türü (binek / ticari / iş makinesi) nedir? Modeli / yılı? Aracın bedeli?
 10. Değerli taşınır bir malı / ziynet eşyası vs. var mı?
 11. Birlikte yaşadığı aile bireylerinden çalışan var mı, gelirleri ne kadardır?
 12. Kira dışında aylık giderleri ve miktarları:
- Borç: Taksit:
- Gıda :Çocukların Eğitim Masrafları :
- (Eikt.- Su - Tel.) Faturalar:

(BAŞVURUCUNUN İMZASI)

(Okur-yazar değilse parmak izi + tanık isim ve imzası)

DİĞER BİLGİLER

1. Talebi ile ilgili açılmış bir dava ya da davalar var mı? Varsa mahkeme bilgileri ve davanın hangi aşamada olduğu?
2. Kişi daha önce adli yardımdan yararlanmış mı? Hangi yıl? Yardımın konusu? Daha önce görevlendirilen avukatın adı soyadı?
3. Başvurusuyla ilgili özel vekalet ilişkisi içinde olduğu bir avukatı olmuş mu?, Olmuşsa, Özel vekalet ilişkisi sona ermiş mi ve nedeni?
4. Adli Yardım Bürosu'nu nereden öğrendi?
5. Başvurucunun eğitim durumu nedir?
6. Başvurucu herhangi bir suçun mağduru mudur? EVET HAYIR

Mağdur ise;

5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu (17.md) ve bu kanunun uygulanmasına ilişkin çıkarılan yönetmelik hükümleri (62.md) çerçevesinde, suçtan zarar gören mağdurların, sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümü, iş bulmaları ve topluma kazandırılmaları için ikamet yerlerindeki koruma kurullarına başvurabilecekleri konusunda gerekli bilgilendirmeyi yaptınız mı? (Koruma Kurulları Adalet komisyonlarının bulunduğu yerlerde, Cumhuriyet Başsavcısının veya görevlendireceği Cumhuriyet Başsavcı vekili ya da Cumhuriyet Savcısının başkanlığında oluşturulmaktadır.)

Gerekli Bilgilendirme Yapıldı **Gerekli Bilgilendirme Yapılmadı**

**(!) BAŞVURU SONUNDA AŞAĞIDAKİ METİN İLGİLİYE OKUTULMALI ,
OKUR-YAZAR DEĞİLSE HAK ve YÜKÜMLÜLÜKLERİ
KONUSUNDA AÇIKLAYICI BİLGİ VERİLMELİDİR.**

TAHHÜTNAME

İstanbul Barosu Adli Yardım Bürosu'na yapmış olduğum başvuruyla ilgili olarak, Avukatlık Yasası ve Adli Yardım Yönetmeliği'nden kaynaklanan hak ve sorumluluklarımı bilerek ve özgür irademle imzaladığım bu belge ile:

1. Başvuru tarihinden itibaren 10 gün içinde Adli Yardım Bürosu'nu arayarak başvurumun akıbetini soracağımı ve şahsen başvurarak avukat atama yazısını alacağımı, tutanak ve taahhünameyi imzalayarak, atama tarihinden itibaren en geç 45 gün içinde avukatıma ulaşacağımı, gerek dava ve hukuki yardım öncesinde gerekse dava ve hukuki yardımın tüm aşamalarında adli yardım hizmetinin görülebilmesi için gerekli belge ve bilgileri, vekaletnameyi ve avukatlık ücreti dışındaki zorunlu yargılama giderlerini avukatıma vereceğimi, aksi taktirde sorumluluğun tarafıma ait olduğunu ve herhangi bir yazışma, ihbar veya ihtara mahal bırakmaksızın atamanın iptal edilmesini/adli yardım hizmetinin sona erdirilmesini kabul ederim.

2. Adli yardım başvurum sırasında verdiğim bilgi ve belgelerin gerçeğe aykırılığının saptanması durumunda görevlendirilen avukatın üstlendiği vekalet görevinden çekilmekte haklı sayılmasını ve adli yardım hizmetinin kendiliğinden durdurulmasını, bu halde görevlendirilen avukata ödenen ücretin iki katını ve Adli Yardım Bürosu'nca yapılan masrafları yasal faizleriyle birlikte Adli Yardım Bürosu'na ödemeyi,

3. Yararlandırılacağım adli yardım hizmeti sonucunda herhangi bir maddi yarar elde ettiğim taktirde, bu maddi yararı hükme bağlayan ilamda (kararda) belirtilen harca esas değer in ya da sulh belgesinde belirlenen maddi yararın %5'ini ve avukata ödenen ücreti hiçbir ihbar ve işleme gerek kalmaksızın Adli Yardım Bürosu'na peşinen ödemeyi, kayıtsız şartsız kabul ve taahhüt ederim.

4. Başvuru formunda bildirdiğim adresim yasal ikametgah adresim olup, adres değişikliğini büronuza bildirmediğim takdirde gerek büronuz gerekse talebin kabul edilmesi durumunda görevlendirilen avukat tarafından bildirdiğim adrese yapılacak tebligatların şahsıma yapılmış sayılacağını kabul ederim.

5. Başvurumun değerlendirilmesi için gerekli olan ikametgah senedi, fakirlik ilmuhaberi, nüfus cüzdanı ve davama ilişkin belgelerimi 15 (Onbeş) gün içinde ibraz edeceğimi taahhüt ederim. Bu süre içinde ibraz etmediğim takdirde herhangi bir yazışma, ihbar veya ihtara gerek kalmaksızın başvurumun iptal edilmesini kabul ederim.

(BAŞVURUCUNUN İMZASI)

(Okur-yazar değilse parmak izi + tanık isim ve imzası)

BAŞVURUYU ALAN AVUKATIN KANAATİNİ BİLDİRİR NOTLAR

(Görüşleriniz Adli Yardım Değerlendirmesinde Öncelikle Dikkate Alındığından
Lütfen Bu Bölümü Eksiksiz Doldurunuz !!!!)

1. HUKUKSAL DEĞERLENDİRMENİZ :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. BAŞVURUCUNUN EKONOMİK DURUMUNA İLİŞKİN KANAATİNİZ :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(BAŞVURUCUNUN İMZASI)

(Okur-yazar değilse parmak izi + tanık isim ve imzası)

MERKEZİN NOTLARI:

ÖDEME FORMU

İİ.08.F04-01/20.08.2010

**İSTANBUL BAROSU
ADLİ YARDIM BÜROSU'NA**

Adli Yardım Bürosu'nca başvuruiçin görevlendirildim. İlgilinin adli yardıma konu işlemlerine başladım. Belge örnekleri ekte sunulmuştur.

Vekâlet ücretinin ödenmesini rica ederim.

Avukat: Sicil No:
İmza.....

Görevlendirme Tarihi :/...../.....
Adli Yardım Sayısı :/.....
Konusu :
Mahkeme / Kurum :
Esas / Evrak No :

* : İŞARETLİ BELGELERİN SUNULMASI ZORUNLUDUR.

HUKUK DAVALARI		İCRA CEZA DAVALARI	
1. Derdest	2. Açılan Dava	* Tensip	☐
* İlk Dava Dilekçesi ☐	* Dava Dilekçesi ☐	* Havaleli Müdahale	☐
* Tensip Zaptı ☐	* Tensip Zaptı <i>Ya da</i> ☐	Dilekçesi	
* Havaleli Dilekçe ☐	Tebliğat Zarfı ☐	Duruşma Tutanağı	☐
<i>ya da (Avukat olarak adınızın geçtiği)</i>	Duruşma Tutanağı ☐	(<i>Duruşması Yakınsa</i>)	
Duruşma Tutanağı ☐			
Tebliğat Zarfı ☐			
Karar ☐	Karar ☐	Karar	☐
Müzaharet Kararı ☐	Müzaharet Kararı ☐	Müzaharet Kararı	☐

HUKUKİ YARDIM ve YAZIŞMALAR	İCRA DAİRESİ
*Yapılan İşlemlerle İlgili Rapor ve Sonuç ☐	* Takip Talebi ☐
*Yazışma Yapılmışsa Sureti ☐	* (Açılmışsa)Sunulan Dilekçe ☐
	* (Ya da Talep Örneği) ☐
	Karar / Sonuç ☐
	Müzaharet Kararı ☐

